

AB 321

ა. აბაშვილი პ. შაყაძე

საქართველოს
საქართველოს

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ

კატრალური

ბიბლიოთეკა

ადიგეკავუკავო სრესგომავოია

ახუგავოიი აქლასს აწკ

899962

ადიგეკავუკაჰო ხრესგომავია

ახუბატიი აკლასს აგზ

იანუ ამბტირიალჭუა მიჭუდღკრუმიიტ
ბ. არკენბა, ვ. შაყრულ

აფსნუ ასსრ ქილარკომუარ
იშატუნარულუღიტ

AB 321.

ХРЕСТОМАТИЯ

ПО ЛИТЕРАТУРЕ

для V класса

Составили А. АРДЗЫНБА, П. ШАКРЫЛ

Утверждено Наркомпросом
Абхазской АССР

დ. ი. გულია.

(დ. ი. 1874).

დ. ი. გულია იოსიფ-იფა გულია დიდი აფსნე, აქეთა უარჩა ჰია იახაშთოუ (აყუა არაიონ) 1874 შოქუსაზ, ანხაზ ნანამგა ითააცოარაქოუ.

1877—78 შოქუსქუა რბე დიმიტრი იაბ, იოსიფ ითააცოა იმა მპაჯერა დციეი თერქეთილანყა, ახა უა რაცოაკ დნემხაკუა. იარა უი აშოქუსან დხეზინე დააიცი აფსნეყა. კუდრე არაიონ აძებეა აქეთან ნხარა დაანგლტ.

დ. გულია 11 შოქუსა ანიხეწუაბ იიულაკგე აარლაპია დთალტ აყუა აშხარუაა რშოკოლ (გორსკაია შოკოლა). უსყან ანხაზე იქკუნ არი აშოკოლ დაანახუარ ნასეფ დუს იფხაძონ. არი აშოკოლ დანალგა, დთალტ აქალაქე გორი იყაბ არწავცოა რსემინარია, უანტიი დიარგოეიცი ქუთეშტიი ასემინარიახა. ახა უააგე რაცოაკ დნემხაკუა დთერციეიცი, იჩმაზარა აბზოურალა აშოკოლ დანაგხა. უბრი ინარკნე დიმიტრი უაჰა ჯარგე აშოკოლ დებთამლაკუა ავნე დაანხან, იხალა აშეყუქუა დრეფხაო აწარა იწონ. დიმიტრი ასემინარია დანთერცა იოუბ იგურვა აჩა გურვაკ იბაცლეიცი, უი ალამთალა იანი იაბი ფსიცი: 4 შოქუსა ზხეწუაბ იაჰიშეი, 2 შოქუსა ირექუბ

იაშა ხუტეკაძი, იდა ფსესუა რემაძეა ეითემხანე იზენსეიტ-
უბესყან დიმიტრი დებთაგლოზ აგუაყრა იახპიანე იკუპაკ-
იზიკუან:— „აბრი უაქიე სებთაგლოუ ეიფშო გუაყრა: მამანა-
სანემიაცტ; ამაწურა სალარწომ, ახუტქუა ზლასაადო აკგაე სემამ,
აპიენტქარა იაპინგაე ისებნაფუშოუამ“ ჰია.

დ. ი. გულია იგუ იმცანე იაცრალონ, აჯაქილარ რხუტქუა
იწარადანე იახდენხოზ, ქეთაკ აქოე 7-ჰეკ ახუტქუა აშოკოლ-
ითაზარ ხეში-ჰეკ თამ ჰია იკუბაკ იზიკუან. უბრი აქოენტი
დ. ი. გულია, უაპა დაჩა მანწურაკ დაშთამლაქუა, არწავს
ხმე იოურაცე დაშთალტ, ნას აშოკოლქუა რქოე არწავრა-
აზინ იოურაცე. ფერხაგაქუას იოუაზ რაციან, ახა არწავრა-
აზინ იოურტ.

ისებშეიტ ჰია აკუნ იშოიპიოზ, რწავს რაფხა, 1890 შო-
ქუსაზე ეკატერინოვკატი აბერბენ შოკოლ აქოე დანეყარწა.
უბრი ინარკნე რწავს დეყან ტამშ, კუტოლ, კენდელ, აყუა-
უჰია.

ახა სერწავს, არწავს ხმე სოურტ, შთა იახხოუპ, უა საანგლაპ-
ჰია იგუ იაპიომებტ. აჯაქილარ დებლარეხურა დაბხუტუან.

დიმიტრი იზონ აფსუა რხატიე ბებშიალა აწარა შორემამებ.
ითახენ რხატიე ბებშიალა აწარა როურტ. იარა უი იშოშვ-
ათანე დაშთალტ.

1891 შოქუსაზე კ. მაქავარიანი დიცრხერანე ივიტ აფსუა-
ანბან, არი ანბან კაფხანე აშოკოლქუა ირხდერგეიტ.

აფსუა იკნე რაფხადა ითქებ უი აშოყოუპ. დ. ი.
გულია ააშარა ყამწაქუა დაშთან აფსუა ბებშია აიწებრა.
რაფხადატი აფსუა გაბეთ რედაკტორს დამან.

აფსნე ასოვეტ მწრა ანეშაქუგლა დ. ი. გულია ეიპაგაე
დაცუეჰიანე ალიტერატურეი აფსუა ბებშიეი აუს რზიუეიტ.

ხე აყუატი არწავსია რტენიკუმ აქოე რწავს დეყან,
ქართტი აუნივერსიტეტ აქოე ალეკია დერხაფხონ აფსუა
ბებშიალა ჰე-შოქუსა. აფსუა ბებშიეი ალიტერატურა უსი-
რბე აკადემია ხანტიავს დამან. უბართ რედაგაე დაარა
ირაციან ამაწურაქუა დებლან.

დ. ი. გულია აფსუა ლიტერატურა უს აქოე ალშარაქუა
იმოუ გუათანე 1929 შოქუსაზე ქართიელატი ციკ იათიანა-
შეიტ აორდენ გეროი ტრუდა ჰია იბეშოლუ.

აქილარ რბე ზაყა დააფსანხაბ, აუს იიუნხაბ გუათანე აფს-
ნეტი ასსრ ციკ აქუწარა იშთანხებ ალა 1937 შოქუსაზე
იმვაფარგეიტ აწარეი ალიტერატურეი აუს აბიუეიტეი 45
შოქუსხეწრა იუბილეი ამშო.

სტალინ უახდ.

უარა, სტალინ დუ, საათლა ზეზმდ ამჰაუა,
იაჰბიურეზიშ ჰია აღუნეი არგუაყცია ზეციშიშუბ,
ზნეკ დააბანდაზ ჰია აგუაყცია ზეგა ზზეფშოუა,
ლენინ იუსქუა ზეგაღ ღეკლა ინაზეგდუა!
მილლიონლა აუაა ალაშცარა ინეწუგან,
თენჩ ხნეყუგართას ალაშოარა ნადურბეიტ,
აუს აზე ირზიანე, კერ რელშოო ინეყოლწან,
ურთ ზეგაღ აძიკენე აბეს ურეზეზმაძეიტ.
უბართქუა ჰრეიუანე ჰარა აფსაციაგაღ,
ულაფშო-ხაა ჰა ჰანდ იააურხან, ჰაარფეშეიტ...
ჰაციმთია ტრაკტორლა ინაუფსახენ,
უბრი ალა ჰეაბაა ნაურკაძეიტ;
კოლხოზლა ზეგაღ ჰარეიდკელა ჰანზან,
ჰანასეფ ჰა ჰნაპალა იაჰჩაფორტ.
უარა უხმალა ჰარა ჰგუ ღულუახან,
ჰგურდო, ჰაჩო, ჰუსქუა ზეგაღ ყაჰწორტ.
ზეხმენჯარა აიკლაბრაქუა ყაჰწან,
შოარფე ეწია ჰაცგლანე ჰანხორტ.
ჰამვა ბააფსქუა, აჰინწიარა-ტეშოაცეგაძუა,
უაჟიე ეიბარკუა იანუბ ავტომობილქუა;
აჩუუაჟ დეიხზხოუაზ ფასა აძემვასქუა,
უაჟიე ურთ ზეგაღ ირხუბ აინატიე ცჰაქუა
შოკოლა ზემბაცემ აქეთაქუა,
უაჟიე აკემკუა, ვბამკუა ირზეგლოუბ;
აშიყუფხმარა ზზემდერუაზ აფსაცია,
უაჟიე ურთ ზეგაღ უი იაზყაზოუბ.
ჰა ჰგურდოორტ, ჰაჩორტ,
შოარფე ეწია ჰაცგლანე
ჰუსქუა ყაჰწორტ;
სტალინ დუ უხმდ ანწანე
აფხმარცა აჰარჰიორტ.
აბას ჰყაზწაზ უარა უოუბ,
უარა, სტალინ დუ უოუბ!
გუე ალა იჰალშოო აზე ჰარა,
ჰანხორუბ ზეგაღ რქოჟ უარა უზე,
უარა მბატი ზლოუ ალაკუ-უაჟ უზე.

ალაკუქუა წაბერგებტომ უბე!
 ჰაფხარციე ჰჩანგური ააჰარზიეიტ,
 დად, სტალინ, უარა უბე აშია ჰჰიოიტ.
 იდღრნე ჰაბეე შოენაძო უარა უქოე,
 ჰარა ჰაიციჰაკენე ჰაბეე ნაჰარგოიტ:
 ნაგძარა უქუბააიტ, დად, ჰ-სტალინ დუ!
 ნაგძარა აუააიტ უბზაგლოუ აუს დუ!

მარტი ახმჩეი.

(ალეგენდა*).

ამშოციგმა ბაათსქუა ზეგა რეშთახნ.
 მარტგამ აწეხუტია უაჰა იფწიეიტ;
 ახმა იჯმაქუა ნთეიკენ,
 აში ლულუალა ინაირკეიტ;
 დბერგუაყებ მარტ აბე დნაციჰან,
 ათუფახნ დცან იჩორბეიტ...
 ას დშოციჰაბ მარტ ინაჰან,
 მუცხუ იგუან ეიციახუეიტ.
 იააიუაბ აპრელ მზახნ იცან,
 ხე-მშოე ფსახნე იანაგოეიტ.
 უი ინარკენე ასე აუან;
 შამხანენდა ინკანაეიტ.
 იააყუმწდაკუა უს იაუან,
 ხახა-ხეშოგამე ნანაგოეიტ.
 ახმა ირახუ ამლა იაკენ,
 იიურა იბემდღრუა დყანაწეიტ...
 აცგუ აჰათა ინთეიკენ,
 არახუ რეგუთა ინკენიჰაიტ;
 უი აჰათა არხუარხუარუან,
 არახუ ნარჰანე იააიკუაგელტ.
 აეჰაჰიარა ნარხაშოთენ,
 ამლაშრაგამე ნარეხეეიტ.
 ახახა-ხეშოე ანიას,
 ამრა ლულუალა ინკაფხუეიტ...
 მარტ ხმაჰი-ხმაჩან, იფხაშან,

*) ლექსის თვამლიცქუანე ირძიო აკვ. აუბ.

შოქუს ნეყუარა ინთაკუკუეიტ.
ახმა იჯმაქუა ნაუიშოღნ,
ნაყ აქასა ინელალეიტ.
აჰათა აზე ააფირტლან,
აცგუ ნაყ ინკაირფეიტ.

6. მ ი ძ ა ა.

მ ო კ ო ნ ა.

I.

სატანჯიო.

არი დაარა აკერ ზხეწუა, ეგრე აქ-ღმე აფშოაჰიაქოე იქუ-
გელოუ ბააუბ.

ტაჯვა—არგუაყრა. სატანჯიო—არგუაყერთა.

აბაა აქურა—შიეშოქუსალა ირაციოლუბ.

არი გქუგელოუბ იანაკუბაალაკგამე ბღმე იაწიალა ეილა-
პიოლუ აშხა ჰარაკ აქოე.

დაარა უაჰე იგუ აარძეძოიტ სატანჯიო ათოურეზ აგუა-
ლარშიარა.

არი აშხა ადგამლ აუაა რშალა ირწიუბ.

აგუაყცია რგუაყ-ბეი, რქმებეი, რელზბეი, იარა აბაა
ათამცქუა აშოკლამში ზხესხე იყოუ. ანდშცბა მწიეჰივა ფწია
ეიფშო აჰარაკერა იქუგელანე, აუაა რერგუაყრა აამთა იანეჩ-
ჩოშია იფშოეეიტ, აკნე ინეილაწიაბშია აუბ იშოეყოუ.

ამშო ბააფს აან, აწხ ლაშცა აან, აბგა ზეფსე ზხეწუა ანუუა
ეიფშო აფშოა აბეჰ ანეციგმოლუ—აფშოაჰიაქოე უს რჰიოიტ:

„სატანჯიო წიეუეიტ, სატანჯიო!“

ამჩ ღუ ზმოუ ეგრე ღუწიყმაგამე იანეკუბიძიაშოამ სატან-
ჯიო აციგმა-მეციგმარაქუა იყანაწიანმოლუ ზეგამე.

ნერცი, იარა უბრი აშხა იეიფშოუ აკე აქოე იქუგელოუბ
აარციტი იეიფშოუ დაჩა ბააკ, ართ რებეარა იბეყმა ინეი-
უეიტ აძე—ნაძაძა აწესრა—აბზაზარა იაშაგუთუბ.

ხეფნმაძარა ზმამ აშოქუსქუა რაანხს იიავრ იცონ აძე, უა
ბეკმვლა, ამწქუა რეიფშო ითანწიონ აუაა. აძე ციქურფო,
ეილაშოუა, ანრა-ცაყმარაქუა ირელერხუნუა ამშოენ ამშოყა
იამანე იცონ აფსცია. არი აუაა რტიტირაბე უაჰე იგუ ფეზ-
ქიომ ლაკუნე იყან.

იბეკუფომ დგამლ ჩოთეკ აბე აკუნ.

ბეფსე მითუბა თაუადი-აამესთეი, შაყყალალოკამე არჩამ
ამალ ზნაპაკუ აგარა იაშთაბ—ტის ირემამ გუფ-გუფლა,
უაჟი-უაჟი ეიკუარგულანე ეიბადერშუან, უა რაგამეირ-
წიონ. ართგამ—აძე ხუაშ აწან, რფსე ანთაბ ირემამეზ ათეირა
როლან. ართ, აუაბრევისა რეხამ ანეყუგარა აბინწიყმაგამ
რერთომეზტ. ატიცია—აბრი აკუნ ურთ რეხამ. ართ დერგუა-
ყუაზარ ჰეჲ ჰანირ ჰია აპიარა იაქუიომეზტ, აგურდარა
აბინ რემამეზტ. არი, ვეჯა ქამაჲ ბუაბ ათაუადცია ირლანარ-
ფშოზრანე აკუნ იშოჯყაბ. არი, ანკმატი რიმ აცირკ არენაჲსუ
აგლადიარტორცია რეიქუფარა, სევილე აციქუა რეიქუფარა,
იანმატი ამერიკა იანაართახხალაკე არაფცია ყამჩი ფწაწალა
იშოზრპყე ეიფშოზ ლანარფშოზრან.

იანმა, იანმა თაგილონ აფშოაჰიაჲსუ, ეგრე აძე იაყუმწი-
კუა იიანსე იშოცო, არშოთაფსახსუა ეიფშო აფსთაბარაგამ
ფხმაყა იცოიტ, არაფსახსუეიტ.

არი ატიე ბეგამე შიეიჰიორი, შიი-ხუბა შოქქუსა ზეწუა
ათაჰმადა ბურაბ შარია. არი იფაწა ყუმშიეში. აბარქენ
რახუც შოკუაკუა იაკუბოლუბ. იკუმეი აფშ, იმაგუ ეიქუაწია
ჰარაკქუა, ინთარფა იშთაბ იკედერშიელა—არი დანჲაგამანე,
იხუაფშორა უაჲვ იგუ იახუო დეყოლუბ. აჟივან ფშოთიე ზმოლ
ილაქუა ცქამოლუბ. იხე-იქოჲ—მაჲკ აშა აალეფხორი, იშოკუა-
კოლუბ.

ანშოჯ დურა არიაკუნარტიეზშია აუბ დშოჯყოჲ.

არი, თაგილონტი ათაჰმადაცია—აკოლხობა რაშიაჰიარა
კრუქოკ ნაპხგავს დამოლუბ. ზენდა ჟიავჲკ ცყოლუბ დარა. ურთ
ბეგამე ირეიწებმოლუ—ჯოგო მარშაა ზეზვაჟიყა შოქქუსა იხე-
წუეიტ. არი აპარტიბილეთ იმოლუ დაარა დანჲარხოიტ,—იამ-
იანშაწიყმანე, იბოლშოფეიკტი ქუფარა აშოქქუსქუა, იპარტი-
ზანტი ჟივანჲრ ბაშა იქუიმხეიტ.

1935 შოქქუსანე, აფსენტორ აკომქოარ აჟიონუ შოქქუსა
ხეწრა არხენ ბურაბ შარია, აკომქოარ ამთა ბზიადახუ აითეიტ
—აგურდარატი ეილატიარაჲსუ, იანშიაჰიაცია იმანე, დექუგ-
ლანე აშიაჰიარა ყაიწეიტ.

აბას, უაჲვ იფხეჲგამე იალამშიაშოაბ აფსთაბარა იბეიტ,
აკუნტიტი აქოარა აამთა დანხეიტ.

ააი, ბურაბ იგუ ზნე სატანჯიო იაკუზან, ახა უაჟიე ითგურ-
ლდააუეიტ.

II.

ბეგამე ეიცერდერუა აბრიგადირ—აკოლხობნიკ ესეჲ მერც-
ხულაა ივნე დაარა აილავეილასრაქუა ცყოლუბ.

აუბა, აშოშოკამსქუა რეიფშო, ანახა, არახა ებარუა
ეილოუბ. შივლა აუბა ირგზხაშა აშაფაუ-დუ აყაწარა იალ-
გარც ეგადრგემ. ეიშთახუბუა ასტოლქუა დერგლანქიტ. შინ-
ნახქუა, აწიცაქუა ექუდერგლტ, აფათნაქუა იდიდი-ირეცქა
იღერხიეიტ. ასტოლქუა რეგარაქუა შითე-კაკაქლა ირხიოუბ.

აშაფა აწალართა ააიგუარა, ვეჯა არფარცია რმახუქუა-
ქუა წარკუაქუა ახუათა-ხუათაჰია აჩუან დუ აძე ითაშოუაბ
აშოშლა თაფსანე აბესთა აურა იაქოუბ. იარა აბრაწიყა, ამცა
ნაყ-ააყგად ახუშოთაარაქუა ირჩოჰიატიანე. აშარქუა აწიქუა
ირხაწანე რძრა იაქოუბ. აშარქუა ამცა იარკუალ-კუაჯორტ,
ეილაარცერუა იაქოაფხორტ. ამჰარაქოუ ეილაუათერუეიტ
აჰისაქუა. აძიე პუდრაწას აშოშლა ლექოშუბ, დარჰადიე—არა-
ცია ლექოშუბ, დარჰადიეზ—ანაჰაპერ ზნუ აფლაკა, აფლაკა
ხვა აქუწანე ხეხა აფერლქუა აქულეფსორტ, აფშე—აკაკან-რეც
ხნე, არაშოუ კუალ-კუაჯო აღხრა დაქოუბ, ამაწუკე—აპერბელ
ყაფშ იალხნე აჯეკა ლხოუეიტ.

ამჰარა აგარაქოუ იყოუ აუთრა აყნე, აჰაფშა დუ იყოუ
ითერტორტ ავე, აშეიფშო იყაფშა.

ავნ-ქოუც აუათახქუა რუაკე, ხუკეკ ათეფჰაცია ფშოძახუ-
ქუა არხორა იაქოუბ. ეიბარხუთ-ხუთნე ეიბარჩორტ ურთ,
ააიგუა ავენქუა იყაბ ზეგად რყნეტი ასახაქუა, ავედერშოლა
ქუწაქუა უჰია ზეგად ეიბგანე აუათახ ათდიმცქუა დერფშოძორტ.

ათაცა ლააგარა იციეიტ ჟიავეკ არფარცია—ამყარაცია,
ნახგად ძლაბე—ათაცავეზა. ართ ავერაამთა რჩოქუა აღურაქუა
რქოარხხო იაანერკელონ, ახა აწეხუტიანე ილეივასნე რქო-
ნარხოეიტ. ართ რგურდმარატი ბეე ხარანტიე იალწირაანე
იაავუან.

უანდენაფშოლაკგად — გურდმაროუბ, ეილაფეროუბ, ჩჩა-
როუბ, ხუძაროუბ. იახა, ეილდუ აკოლხობნიკ ესეჰ მერც-
ხულაა ივენე აგურდმარა დუ ეყოუბ—ჩაროუბ. იფაბაწიე, ჰან-
დარწას ეიხეშიაშიო, შალიკო ფჰიეს დააიგორტ.

აფჰიეზბა ილხნაძქუა—მოკონა.

კორინი—ათახხარა.

მოკონა—დაჰთახუბ.

წხებეონ „კუჩხობედინერი“ აშია შოერჰიო, აყამაქუა ეინე-
რყდო დრეწესნე მოკონაგად ლევენ-ქოუც აუახხერ დენხეწეშოტ.

მოკონა!..—აკერ-კერჰია ლარა ლეჩაბე ბზიახუ, ამშოუნ
იავეზოუ ლლა თეჯეაქუა, —ამშო ქოუც, აჩი შათა ქოუც,
აკოლხობტი ჯაბაა, აჰაუეი აძეი რეიფშო ირგუაფხანურანე
იყოუბ, აკოლხობნიკ მერცხულაა ითააცარა რბე.

არი მერცხულაა რეჟილა იაზღერჰაშორ.

ესეჲ, აიგუა დაჩა ჩარაკგე იმან—იფჰა მადიფე მადიფე დიშორი. ესეჲ დაარა ბზია იბანუ ეიქუიფხმადორი იფჰა დღე-ლეიხრეიწაქუაბ: ხუ-ნეზქე მათ აფარა, ეხმაკ, ჩუკ, ზეიფ-შუკყამ ასეღლა ნაქუწანუ, აუნუმათია, ხუ-იარაკ აციართა, ურთ რღდაგე დღრუაგეზ აბ იბზიბარა ხაა.

დაარგუეიტი ათაცა. ანუბექუა აკერ გუეიტი. აშოთაქუე მოკონა ილფლეიტი ლხაწა ითააცია, ნასგე ილღრკეიტი წიე-ცაკ ავი, არასა ცხალა იყაწანეი—აგუაბზიარეი ანაარეი ირეზგუე.

ანა უამაშია ირბეიტი, იგაჩამკხანგე იაანუეიტი ასასცია, ათაცეი ამაჰიი ზეგე ზნატიაბ ასტოლ ანანუ იააგანუ იანა-რღლადღრტია, უი აუნა ზეგე რაფხმადა, აქეიტეძარტიი აყაბშა იყაბ თაგილონ ეილარგუეიტი, აყაბშა იყაბ იქუნუყუნუ—ამაჰიი ათაცეი ფეშემ-ხუმ რეიჰაბაცია რქუე იციერწუმეზტი. ასასცია, არი ჯაბშაბ რღლაქუა აფშიმა იანენაიყუნხალა, წარა ზმამ ალღეაფი უს იჰიეიტი:

— აქეიტორა აყნეტი, აბზია აუბ ჰარა იაჰთახუე, ჰხე იაჰარ-ხუაშა...

III.

აუაუე, უაჰა ზდაყამ ალა იხე დაქუგურღო დანუყოუ. ამეჲდარაქუა, არეცჰარაქუა დეზხესხმოუ იგუალაშორი.

ესეჲ მერცხულაა, დეზხესხმოუ, დეზქუშიახმოუ რახმენტი ხ-უსკ იანაკუბნალაკგე ინაშოთუმ, იგუ ითახუნუა ითოუბ. უბას, აგურღმარა მშუენ უაქიე იძსო იხეუ ესეჲ იგუალა-შიეიტი დეზხესხმოუ, დეზქუშიახმოუ.

ალვა იარეიქუაწიებ აფაცხა დუ, იაბ იფსრა, აჰიჰიარა, აწიუარა, ამეტკუმე ჰიარა. თენხადა იაანხაბ იაშციეი იაჰიშიეი. ართ ზეგე იარა დრეიჰაბენ—18 შოქუესა იხეწუან. იარა იჯაბაალა ათააციაარა ზეგე იააძარ აკუნ. აბრი ინარკენ ტამშ, გალ რუენუწყა დენკდგუგუალო ანუყუარა დალა-გუეიტი. იბემღრძობ აუაა რქუე აუს იუან, აჯაბაა რაცია დეზწაგელაბ, იხაფეცქუა ეიქურღულუო იჩაუან, უაუე იმაჰაც იაჰაუან, ნასგე იმაზ ანწიამთაბე ქიოხუ მათ ანაიოულაკე დეცსაკე-ცსაკეუ აუნუეა დცონ, ამლა იაგობ, ანათა იაგობ აიათემცია დრეცხრაარაბე.

ზაყა იჯაშატიუბეი! იანა ესეჲ, ჩხნაკ ირჰაუეიტი 15 მათ; არი აბე ტამშ, გალ შაჰელა აცარა იქუშიადომ.

ფეზმა, აფსნე აღღეჩრა, იაჰარაკგე აჩოქუა რღღეჩრა ხაწა-რას ირეფხმაძონ. იბზერღღეჩუაბ თაუადი-ააბესთეი რბე აკუნ.

აღმჯირა იარძიღ იაბ ითააციარა, — რთააციარაქუშ შაშა-
 ხამზარ ესეშოქუსა რჯრაბუ გძუან. აკვ რძაცუფხაძა, მერცხუ...
 ლაა იაბ, აამესთცია — აქერთააი აჩააი რეშოყა დცონ, — ურთ
 ვნეიდონ, აკვ რითონ. იარა აბრი იციაგონ, იცოდნე აამე-
 სთცია იზღვრენჰიოუაბ აიჰარაკ.

ესეჰ იმან ჩოჯ. ბაყა იჩოვბზიანი უი! იგუ ინამერხაკუა
 იზიგულარშიომ უი იჩო. ზნე, იახცა იმბაძაკუა იბეაძტ, —
 ჰიარას იათახუბი ირძეიტ.

უაყუწ, უაშთამლან, ეგაღშოომ ჰია აძიერვგე იარჰიეიტ.
 ახა უავე დიზემხუცკუა ბეემზე დაშთან... ნახგე იაგიფშააიიტ.
 თაუადი-აამესთეი აცხერაარა ყარემწაკუა ირღმჯუა უავე
 იბეფშაააძომბტ, ახა იშოვყალააკგე, ურთ რცხერაარადა,
 ესეჰ იჩო ბზეფ აფშაააქოე იბეიტ. ახა აუს ასუდ რქოე
 იმნეიკუა (ჩოე აუიოუნხოუაბ. ასუდ რქოე — ესეჰ იბზენდვრჰიე
 იჩოე აცენხურას ხ-ჩოე იცეერგუეიტ.

ანხაცია რეცჰაქუა ზმერჰიოუაბ, აკვ რცეებემგომ დარბანგ.
 ახა ზეგე რეიჰა აგულარშიარა იცეზმანთან იაშცია
 აიბაშრაახ იანერგომ ატე. არი მშოენ იყამზარ, — უსყან, ალა-
 ღვრძჰია ახმწინზარ აკუნ.

ადუნეი — გალი ტამში როუბ. ურთ რნავს... ურთ რნავს
 ლაშცაროუბ, წხე ლაშიოუბ: ფშა ცეგან, ანაატი ეყან, დგე-
 ლან აურეს ჰიენთქარ ანხაცია ზერგუეყოუაბ — ურთ ზეგე რნავ-
 სებ — აიბაშრა, აუაა რეცჰაშარადა, აკვ რხარაძამკუა ინზერ-
 წიო აიბაშრა. აუაა, დარა-დარა ინიბარწიონ, აშა კართიონ,
 იფსუაბ ჯოუკე რაჰიანუქუა ნარეგძონ.

აჰიაქუა ზეგე რხაშოთუან, აჰიანაწიეკ ადა — ისზაფეიტ.
 აჰიაქუა ზეგე რხაშოთუან, აჰია ბაწიეკ ადა — აშა.

ირთახებ ზეგე რხაშოთუან, აკვ ბაწიეკ ადა — აფსრა.

... აბას აკუნ ლგუ იშოვლნათომ აგათი — ესეჰ იან. დწიეუან
 უახგე ჩოენგე, ლძამვა აკქერა ახუხუაჰია იქულანე ინეიუან
 ლლაღვრძ ხაშააშიაქუა...

... ესეჰ მერცხულაა, ადიღბა ატრეში ბეე ანაიაჰა, — არი
 ივნე იავგანე იგოუბ უი აინამვა, — ახმეშითჰია დააღწიტ.

— ბაყა იბზიოუბი, იგურღმახუბიეი აბართ ზეგე, უაჰა
 იანაგუბაალაკგე ხენჰირა ახარექუმი!

ესეჰ აკრაამთა აკოლხომ ალაღარა ითახემბტ, იშაპე
 აქთარშიენ აკრაამთა მავ კრა დაქოენ — აკვ ხოეიწომბტ,
 აგურა იგომბტ, იბბან აკუბარ აფსთაზარა ინეიგაბ აკვ ანამ-
 წარა ინარწანან. აწეხუტიანე „იყალააკგე ყალააიიტ“
 იჰიან აკოლხომ დალაღეიტ.

იანმა იახიგულაირშიოგამ დაციფხანშიოც აფხანა აგურა ხამწარა იმამ. აკოლხოზ იყაბ ზეგამ ინათეიტ: ანასტე აგურღმარა, აბეიარა (ამალ), ავნი-ქოც, აბაჰია ბნობა ურღამ აქ-ქილა მძანრახუ ბთაგლოუ. იფჰა დეზლეინხეირწან: იანმა ტიი იჩარა?

მაპ, ესეჰ მერცხულაა დაარაბა დაციფხანშიოც აგურა ხამწარა იმამ ანაიგულაშიალაგამ.

„თაგილონ“—ჩაი კოლხოზჰუბ. მერცხულაა, არი აკოლხოზ აქოუ ირეიღამუ ბრიგადირჰუბ. იბრიგადაქოუ ვაქიეი ქოავეკ აუაა ალოუჰ. უაქიე აიიგუა, ესეჰ აჰბარტიი აბრიგადა აყნეტე აფშბარტიი აბრიგადახე დიარგოეიტ. უა ესეჰ აბეანა იყაბ ირძიტ, ნასგამ აფშბარტიი აბრიგადა აღწა იამამ ინამცხუნგამ ინანაგეეიტ.

ესეჰ ხეშიი ვენვაქიეი ქოაბა ჯამშო იმოუბ, იფჰიეს—შიი-ქიოხუ ჯამშო, იფა—ვეშიი ვენვაქიეა.

— აუსურაჰოუ, აუს ზლოუ ლამესლა აკურა აუბ, — იბიეიტ ესეჰ. აგუბთარა იყაბ იანანარფშიოც აბრიგადირცია აბიერკე რბრიგადაქეა იღერჰამ აჯამშოქეა ვეში-ხეში ჯამშო მცხუნე იშორკეცე. ესეჰ იბრიგადაქოუ მეშოკეწიყამამე მცხუნე ირემბეიტ. არი იუსურა იაწანაკოუა შოჯრაციოუ იღერჰეეიტ. არი აჩაი კულტურა იგუ აზუნაძანე დეყოუბ. აჩაი—აკოლხოზნიკ ირბარაქამთგოუბ.

— ააი, ანხავე იანმა ალაშკარა დალწიტ.

IV.

ახულარა იაქოენ.

ესეჰ მერცხულაა ივენე ეიბეიტ: იან ათაკუაქი, იაშცია იგუცხუცია, აქეთა ზეგამ.

იანმა, იარა იბე უავე იშოიმბაც ალა გურღმაროუბ.— ესეჰ აბერქიოუბ აყუბარტიი დანაა.

ესეჰ მერცხულაა აგურღმარა დეკნე დეგო, დააყუმწაკეა აბწაარტიქეა ირთოზ რთაკქეა რითონ.

— აქიეტეიან აუავე აკე დაციფშშიო დეყან; იანაკუბაალაკამე იტაპანჩა ხე-ზაწიეკ ალა თამამზარგამ გუცარა ყამწაკეა დექეფონ, დელულუან! ჰარა ჰქოარგამ ირელაჰაადაროუბ იაგემკეა ახაწარეი აგუამჩარეი!

მოკონა ასტოლ არხთიარა დალაგოეიტ.

ათაკუაქი აგათი, ლლაბა დუ ანუა ინელაკშო ალაბქეა ყაწო, ლხე რწესუა ლხალა დციაქიონ:

— ზაკუ ამითა ბაათსებნი ჰარა ჰაბთავგლამ! უახგამ-ჩოუნ-
გამ ჰმეციადაკუა, ჰაფსე მშადაკუა ჰხემტრანზე აშოი აკუშებ-
ციეი რსრა ჰაქოუნ. უაჟი! უაჟი იუთანზეუ ზეგამ რაქოლოქ-
— აჩეთგამ, ალასალზეგამ... ააი, იახმატიი აქოარ ნახსუ რე-
მოქ! ჰარა ჰხუქქუა სანუნარზეუაფშოლაკა აფსრა სციემღოიტი
— ჰაჟია შოქქუსა სერთავგლანზე სუყაზარ სთახენ. ნახსუ ზმოუ
აქოარ! ზეგამ დარა რზენ იყოუბ, ზეგამ!

ფასა, იბგუალამშოი, აგათი, — ილგუალაირშოიტი ლევა-
რაქოუ იტიოუ ათაჰმადა, — აღარ ხ-კეკ აჰცია იმან: აურეს
ჰიენთქარ, ათაუად, აბრაგამკე.

— იშიეზბოუბ, შიშოაჟუწრა უდინ ანეს, აჟიეტირატოე
აჰიარა, შიაინე ასტოლ შიანბრია, — აბას ნარაჰიანე ესეჰ დვა-
გლან აწიეცა დუკ აზნა ავუ აანიკელეიტი.

— არი ზეიუეიტი აღარ იფსთაზარა აბას იბზიანე, იხაანე
იყაზარც აბე...

ზეგამ ჰაგლოიტი.

— უი ჰარა ჰ-სტალინ იოუბ, — ჰარა დაჰციეზბაროუბ, უა
უაჟიე ასე შოლოუჰიამგამ რჰიოიტი, ახა ჰარა ჰიბოიტი, იჰაგვუ
გუეიითოიტი, — იჰიან ანეჰიამქოა ახნეჰიარა დაქოუნ ესეჰ მერც-
ხულაა, — იანაკუზბაალაგამგამ, ესემშოა აფხმადატიი ანეჰიამქოა-
იარა იგუაზბიარაზე იახანაჰკელოზბაროუბ.

— უაშა ეიჰაბე იზე აფხმადატიი ანეჰიამქოა აანუმკელოზბარ,
უაჰა იზბანუკელოდა ნას?

ეით. ნ. ბ. კოუტ.

სანდრო ეული.

ან ლბარა.

დერვაგამ ინალაფხეიტი ქართ მცაბზ ლაშთარა,

დერვაგამ აფშოძარა ნახეკტ ააფენრაწას.

აგუ აართუბ, ითიუბ; იახკოუამ ფსაბარა.

იფელოიტი ასას გურღმა ინეიუა მრაწას.

იგუაროუბ, აჟიებე ნეჟოიტი თენჩრაკ მუკუა,

შეჟემთან უი დააიტი დიბარც დზააძაბ...

იყალეიტი აწეზუტიანე ქართ აგუთენა მძკუა,

დაბაშოტი ავოჟოდ მიტი გურღმარა ზშოაბ.

ავტომობილ შთხვასა ინეიუეიტ ლაჰიეიქუარან,
აქალაქა ქოც იფნეკლოიტ აგუ ხეთ-ხეთუა.
აგულაშთარაქუა რჩეიზერგეიტ იფერლ ცარან, ||
კერ შოქუს რეშთანდთი ამშოქუა ციერწი ეიფნაყუქუა.

ზეგა რელაფშო ახენ იაზვიტ, ინეიბარსენ
ბზია იიბოზ ან ლახა დანეიუაბ აფა.
უი იგუ ბაწიემეზტ, მილლიონ დუ აცენ,
იშოუან, იგურდონ, იტოზმა აციქურთა.

იააცვირწიტი ახან დუქუა რგან ღმაზ-ღმაზუა,
იმერძ ეზმანძაგაძ კერ ყიბე ბმაზ იწიანოუა.
ამცაბზ რქოქუაძიძი აკუაკაქუა ახეილარცერუა
უადაკ აქოზ დტოოუპ ან, ლფა დიბეფშოუა.

აბარ, დლაშთარახა ლაფხა აში დნელაგლეიტ,
— ო, სეზაარა, სეკეუნ!—ან ლბეჟ აავნეკიტ ავნე.
აფოყოდ იხე-იქოზ ჩიეი-გურლეი ნექულეიტ,
კერ აამთა ან ლფა დგუდელკლონ დიბეყენე.

ეით. ლ. კუნია.

ნ. გ. ჰავჭავაძე.

(1837—1907).

ილია გრიგორიი-იფა ჰავჭავაძე დიიტ 27 ოკტიაბრ 1837 შოქტუსაზ, კუარელი აქთან, თელავ აუეზდ. ქართ აგუბერნიაცო. ჰავჭავაძე, დმუხშოაზ იანი იაბი რბე აბრი ეიფშო აქია იპოიტი:

„საბ ხარ ამამკუა აწარა ზმაზ უაკუნ, აფიცარ ჩუნ იმან; ამაწ იუან ნიქონეგოროდტი ადრაგუნ პოლკ აქო. აურუს ბეზშია ბბიანე იღერუან. სან ლაკუზარ აქერთუა ლიტერატურა დაარა იბზიანე დაბყაზან. უი ილღერუან შიყუდა, კოზრპიალა უბრი აამთაბე ყიაენრაალას იყაზ ბეგაძე, აქიტი აქიაბექუა უჭია აკაძე-ფნა ბაარხანე აშიყუ იანუზი, ინაპელა ვერანე იყაზი ბეგაძე. უი ბზია ილბონ ხულოფაბელა აშიყუ დაპზაფხმალარ. აფხმარა დანალგალაკა დნატიანე დმუფხმაზ ბეგაძე აქიაბქუნე იპალპიონ. ადღერვაჩუნე ახულოფაბე აბრი იპალპიან ბეგაძე ირჩოენე, იბზიანე იბზეითაპიან, რჩოხუაფხმაძ გონ. უი ჰარა ჰბე დაარა ხაძე ბზიან“.

ი. გ. ჰავჭავაძე აწარა დალაგოეიტ აა-შოქტუსა ანიხეწ, ანხაცია რჩუქქუა დრულანე, რქთანტიი ალიკუან იქო. „აბრი

ადიკუან.—იპოეიტ კავკავადე,—დაარა დაზყაზან აქერთ ბზნაა. უბრი ანავს დალხნუ დრეზან აუხუადა შიყუქუა ბზია ირეფხლო ჰია, ნასგაე დაარა აჟია ბქოლუ ჰია. უი აჟია იგჟილ ბქუქუა ირნალაშაბ, რეზშოვკ ბზცაშაბ რეიფშო აკუნ. აბართ აჟია-ბქუქუა რახატო კერ, ქერთოელა ათოურეზ იაწანაკოუაბ რაცეან. აბართ აჟიაბქუქუა იიპიომ ისნამეშოთუა ისზენზეიტ, ნას კერ შოვქუსქუა რეშთახე ურთ სარა ტემას ისზეალეიტ, აბართ სპოვესტქუა რზე: „დომიტრი ბზე-აქუზწაბ“ („დომიტრი თაუდა-დებული“), ნას დერვაგაეზ დაჩოა აჟიაბქუ ხუქეკ უჰია, ნას-გაე „აჩია იაჟიაბქუ“ ჰია სვემთაგაე უბრი აშთა-მთა იახელ-წებ აკოუბ“.

კავკავადე ეი-შოვქუსა იხეწანდა აქეთა რქოე დეყან. აბრაცა აამთა აიპარაკ იხეიგონ ანხაცია რეკეუნცია რქოე. ბზე ურთ ეიბგანე აჟიაენრაალაქუა დერზაფხლონ, ბზე-ბენლაგაე აპიარ ხეშცია დოეცგუარწინე ადიაქოე დეხუმარუან.

უი აპოეტ იხუქრატოე ჰია, დზაადომ იანაძევი სალომე ლოლაძე აბას ლპიორი: „უი დუე ბზია იბომებტ ახუმარრა, ახა დააშავემებტ — აშიყუ ფხმარა ბზია იბონ. დშოვხუქებ აჟიაენრაალაქუა რვრა იჩოზიკოუან. ისგულააშოიორ ბზე უი ხარ ამამკუა, აბაბზე, ავცარაბზე უჰია ივირ ეიაენრაალაქუა... ლასსე ეიბიგალონ აქეთან ახუქქუა, ნას აჟიაენრაალაქუა რაფ-ხმარა იადიკალონ“.

ილია იჟიაშოვქუსა რზე იან დეფსიტ, ნას ახუქქუა რაადარა იაბ იაჰიშა მაკრიხე ერისტავი ნაპალერკეიტ. არი აფჰიეს დაარა ფჰიეს ჰალალენ, ზეგა ჰათერ ლექურწონ. აბრიგაე დაარა ბზია დაზყაზან აქერთუა ლიტერატურა.

1848 შოვქუსაბე ილია იაბ გრიგორიი აქქუნ დიგვიეიტ ქართყა აწარაბე, უაყა აწარაბე ირეილდუბ ბზერპიომ აშოკოლ. გაკკეი იანიშოვესკიი რპანსიონ დთეიწეიტ.

— გაკკეი დნემეცენ—იპიორი ილია კავკავადე, აშოკოლ დანთაბტიი აამთა იგულარშიანე, დაარა აწარა ბმაბ უავენ. ახუქქუა დრაბუშია, ბზია იბონ, გუე ალა დერხელაფშოუან; შებქეშთახლოა, აწარაბე რზე იანაქუითუ დააინე დრელატიანე დრაციაჟიონ, არყუშოგა ეიაბქუა რეიპიონ, აროიალ დადტია-ლანე იარპიო, კონცერტწას ირბეყაწანე, იაბირქერკუან. იარა გაკკეი ამუბიკა დაარა ბზია იდერუან.

1850 შოვქუსაბე ილია კავკავადე აბრი აპანსიონ ახატო დთალტ ქართტიი აგიმნაბია; უა დდერტიეიტ ფშ-კლასსე რქოე. აგიმნაბიაქოე, ნას აუნივერსიტეიტ აქოე უჰია იცთაბ, აპოეტ ივება კონტა აბხაბი იბლეიპიო ალა: ილია დანხუქებ ინა-

რკნე დაარა თენკ იაკუნ, ანა ხშოჯ წარ ზმან აძი იაკუნ,
იაალერყაშა ალაძ ლულოუაქუა იპიონ, აძიე დიხჩინარცუა
ინაქუიკერჯაძე, ბენძაკ დებლოუ დაარულიხძონ. აგრინაზინაქუა
უი ქკუნ ააშავეს დრუფხაძონ, ანა აეკამენქუა ანაიგულაკა
უი საათკოი, ვ-საათკოი იიწოზ, ივზბცია ვემშოგაძ ირებწომებტ,
უი ბნეკ იიწაზგაძ ინაშოთძომებტ.

1857 შოქუსაზე აა-კლასკ რქოშ დტოანე, აეკამენ მკეკუა
ი. კავკავაძე დციეი ივზბციაქუაკ დრუცნე პეტერბურგყა, აიპა-
ბერა წარანგე. აბრაყა აუნივერსიტეტ დთალტ იურიდიჩესკი
ქაკულტეტ ჰია იბეფხაძ აქოშ.

ი. კავკავაძე აბრა აწარაქოშ დაარაძა ანაპე იგენ: ივზნტიი
მებკე ვენვაჟია მათ რეიპა იოუამებტ აბრი დაარა დარ-
გუამწუან.

1859 შოქუსა მია მზაზე კავკავაძე დჩმაზახან აეკამენქუა
ნეჟნე იგუამბზიარაზე დააიტ ქერთიელაყა. ქართული აქეთანდ
დშოცობ ამვან დიფულტ აბრაგა გაუხარაშვილი, აბრი იბზა-
ზარა ბეიფშორაზ ბეგაძ ილია იეიპიეიტ.

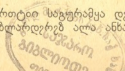
აბრი აბრაგა იპიან პეაქუა დაარა დდერხუტ, ნას უბ-
რი იეიპიან ტემას იყაწანე ივიტ აპოემა „აბრაგა კაკო“.

კავკავაძე აუნივერსიტეტ ფშ-კურსკ რყნტი 1861 შოქუსა-
ზე დტწენე დააიტ ქერთიელაყა. ილია დაარა იხშოჯ აბცონ
ალიტერატურა, იარა უბას აპოლიტიკა უსგაძ. აბრა ქერ-
ტიელა დანძაან აეფურნალქუა რქოშ აუს იუან. აბრაყა იარა
ინატი ვემთაქუა შოთიჟუან ეიფშო ითიჟუან ეგაძრთ აშეყუცია
დუქუა რანძტი ეითეიგოზგაძ.

კავკავაძე ქერთიელა დანანგლა ამაწურა დალალტ.
ფასა დმიროვი პოსრედნიკენ დუშეთ აუენდ აქოშ. აშთანდ
დსუდენ, უბას იწაგაგაძ. უბრი აამთაზე ქართ იყალეიტ თაუა-
დი აამესთეი რკომიტეტ. აბრაყა ეილდერგონ ანხაცია ანაქუი-
თრა შორჯრთაშაბ ატიე, ადგაძლ რუთანე აკუ, დგაძლდა აკუ
რხე იშოაქუითურტირა. აბრა კავკავაძე დქუეგლტ ანხაცია
ადგაძლ რუთანე ანაქუითრა როუააიტ ჰია. არი დაარა რხე
რხანხტ თაუადი აამესთეი, ანა აქოარცია ჯოუჟე აბრი იაქუ-
შოაპათნე, იარა ივზბციანე იგელტ. იარა კავკავაძე აპრეი-
ტირეი შოაიმერხებ ეიფშო კუარელი იმან იდგაძლ უჰია,
იძახუა-შაპე უჰია ბეგა ხუდა-ფსადა ანხაცია ირითეიტ...

ილია კავკავაძე უბრი აამთაზე ალიტერატურაქოშ დაარა
აკრებწაბკოუან ივუან.

30 აგუსტ, 1907 შოქუსაზე ქართიი საგურამყა დშო-
ცობ აბანდიტცია დტრშიტ. უაჟიე იბლარდერებ ალა ანხაცია

დრეღგელანე აუს ახიუბ, არევილიოუცია დაცხრაანე დანდ-
ყაბ აბე, აპიენთქარ ეიჰაბერა რაგენტცია რელა დანდუთუ.¹¹

ილია ქავეკევაძე შიყუკუკე ჰასაბლა აქეროუბ¹¹ დორტეკატუ-
რაქოე აფნაბაგლარა თეფ აქოე დეფნაბაძოუბ. უი იოუბ აქერ-
თუა ლიტერატურა კოეც ბებშია შაქუბერგლაბ. აპოეტ დუ
ილია ქავეკევაძე იირა ამშო აჩხე ინარკე 7 იიუნ, 1937
შოქესაბე 100 შოქესა აწრა იუბილეი მუათარგოეიტ აფსნე
აშოკოლქუა რქოე უჰია უბას ეგირანდ ორგანიზაციაქუა რქოგაძ-

ეთ. დ. გულია.

ი. ჰაჰაჰაჰაჰა.

აბრაგა კაკო.

(აპოემა).

სეფსადგელ აქიჰან ლაშცალა იხყოე,
ხოლთაბტი იაშიშე შარშაძე აქურშიუბ,
ამბა იარლაშოე აშნაქუა ირშიშეროე,
იხუაშბა ალაბან არხანდ რხე ხოუბ.
აწხ კაფშავ ესქმენგაე იგუაყოე
ამბა ჰიენთქარწას მჩდულა ინეიუნ.
აშნაქუა, აწაა ბეხქუა ხნასსაქუბ,
უბრი ამბა აშიახუა იაწიახუან.
ხარატი იბერლაშოე, იკუეი-ცეიუბ,^{*)}
უი აწხ ანგუაყოეაბ დარა გურდოაუნ.
იხუცუაბ ადგელ რხე ადერკელაუნ,
რშიახუაქუა უბრი იახენარეშოუნ.
უი ბერლაშოე აშიახუა გუახუა ჟილა
ადიე ფშოდაქუა ციამთნალა იდერციეაუნ.
უბასყან აშნა ფშოდა გურდოარალა
აბნაქოე აბლექუა ირაციეიუნ.
ხხოცრა ბლოდამ უი აძ დუ ალაბან,
ადიე იბგუაბაშია აჩხნაკლან,
იხუცუა, ალემჰა აბეშო იძერკუნ.
აკე აანდმხადაქუა ბეგა ეციან:
დგელი-ქიჰანი, იანესაბ აკ-ეიფშო იყან!
მცხუ აიდარა ხანთა ზმებ აუარდენ,
იანდქოეუაბ აბეე ამვა არქოეხოუნ.
უი იაქუტიაბ აუარდენ-ხაჩა გუამწდაე იოუბ.
ამვა დანდქუმ გუაყ აშიაკ იჰიონ.

*) აწიექუა.

უი იგუბაც აშია უაჟიღგად სგუ ითახუბუა ითოლუბ:
 ბენდა ეიფშოზენ უი ამეტკუმა—აზარ.
 ბენგად ეიფშოზენ უი აფსთჰია აზზგო აფშოა.
 აუარდენ შონეიუაბ აბლდააჰია აბრა
 ჩოუაუკაკ აბნარშიორა დაალყეიტ,
 დეშოიაშოაბ უანხ აუარდენ დნადხელტ,
 გულა ზმოუ დიეიფშოშია უბრანხ აღევჰია.
 — სუბეტუწარუ კუდი-გორანხ ამვა? ჰია
 დიზწააიტ უი თენჩ აუარდენ ხაჩა.
 უშოთაქუსემწოი, ჯემ! აა, აბრი აშხა
 არლმარანხშია ფსთაკ აქოუ უნეიუეიტ,
 უაყა უარდენ მვაკ უანხ იგოუ უანელოიტ,
 უშოიაშოოუ უშოცო ამვა უანელანე,
 იუბოიტ აფენწა ხაშიშიალა შხაკე,
 უბრი აუბ აშხა კუდი-გორა ბანხძეუ.
 — უანხ იუთახუბუეი უარა? ჰია დიზწააიტ,
 უბრი ამვა დანეტუიწა აშთახხ.
 — უაყა ბააფსეკ, მაშიორკ უბქუმშიააიტ,
 ბლაკიაშვილი უაყოუბ დანხეყოუ.
 უბლაბბო ალა უარგად უხაწალულოუბ,
 უბეტუშიო აძიე სიწახაბ ჰია უყამ,
 ანა უნე უთახეზარ უანხ უმცან,
 ბლაკიაშვილი უჩოიუმერბან,
 უბეტუტოოუ უჩო-ხმაფშოთილაგად უანხ იუმგან,
 უი არფეს უარა უირფხაშარ ყალაბ;
 უი აბრაგდ დლასუბ, აშიაქმ-ხე ეიფშოწიყდა,
 აძიგად დესშოათაჰჰია იყოუ უაუდამ.
 აშა უდნარგად უიყუაწ უბრი ნაყ
 იანაყ, უიყუაწ უი იშოთრა უხემლან.
 — უარა უშშიან, სარა უი დსუფშოააუეიტ,
 უბრი იეიფშოწიყდა სარგად სგუ ეიბაჰოიტ,
 უი ყაზშას იმოუ სარგად ისეყაბშოუბ.
 ეხდა ინარკნე ხოეიგძარაკ ყასწომ.
 უბრი ჰიანე იჩოუ აღურა ნაქოეიკშოან,
 ანდშ ეიფშო ინაფრენ, ამვა ინანელტ,
 აშაპე-შოტბე ნაყ აშხა ინანეკტ.
 აუარდენ ხაჩა აბრი დიეილაჰაიტ,
 „ეეჰ, იაჰაუეი!“ ჰია დააყუნდ-ყუნდიტ,
 დააწაშეცენ, იხე ააირწესიტ.
 ნას აციქუა აჰერანხც აარხეიყდან

იაშია ლახეიქუწა დეითანალაგაეიტ.
უა, კუდი-გორაქსუ ბნაკუ გყოლუ,
უა აბრაგაცია ჩოხმაჩართას ირემოლუ,
უაყა ციგმარან, ილაშცან, იშოართან,
უანხ ანეირა აუაა რხუ აციერხმაჩონ.
უა ბლაქიაშვილი ტიართას იმან,
უა კაკო დაბრაგანუ აბნა დელან.

ამბა კუეი-ციე თაშიეიყთეი კრააწუან,
უბასყან უბრა დეციან წლაკ ამწან,
აბრაგა ბლაქიაშვილი იჩოძანუ,
ზნასდუ ხარა იბციგლაბ დუანუ.
იცეხარამკუა იჩო გუაზერჰაგა
აკუადერ შოაქუბ იპიუნ უბრაყა.
აფშოა იარწესნუ აბლმ-ბეჟ იგობ,
ლასსუ-ლასსუ უი იარა ამერშიობ.
ალემჰაქუა ივარუხეიტ, იაარჰან,
ახუ ივანან ნაყ ჯარა იფშოუნ,
იაჰაბ აშთბე იახმაკუბ ეილნარგონ,
ჯარაკ ფშოერთას მცხუ იყანაწეიტ.
აკრაამთა იფშოუნ, ცქმაძა ეილნარგეიტ,
იაჰაიტ ავუბა აშაპე-შთბე ხარანტი.
ნას უაჰა აბემჩაბტ, იაკამერ-კამერტ,
უბრი ალა იბტებ აცია დალნანტ.
ალემ ეიფშო დნაფშო-ააფშოუა იარა დვაწეიტ
იშიაქა აახერშთანუ დვაგელტ.
აფსთალა დშოააუაბ დიბეიტ ჩოუაჰკ
იბტოთიტ „უბუსთა უარა?“ ჰია
„უაბგაბეი, ღაროუ მა უაროუ“ ჰია.

აჩოუაჰ

— უაროლუ, ხაწალულუა, უჩოაანკელ უა.

კაკო

— უუაბარ უარა, ბბიალა უაბეიტ!
ნაგმარა ბმოუ ხაირლა ჰაიბაბეიტ.

აჩოუაჰ

ამინ!.. უა უოლუმა ბლაქიაშვილი?

კაკო

იიაშოლუ, სარა სოლუ, სბუთახულები?

აჩუქავ

უბა უკუთვ აფსთაზარა, უბა უკუთვ აფსრა,
უბა უკუთვ აყაზარა, უბა უკუთვ ანხარა.

კაკო

— უბა სეილაპირ... უარგა უსგუაფხორი,
უბრი აბუ, იიაშა, უგურა ზგორი.

აჩუქავ

გური-გური ეიბადერუეირი, ამჩი-ამჩი,
სგურა გა, უგურა სალაზუბაირი.

კაკო

ხოშგელდი*) ჯემ!.. სარა უავ ბეიაკ სოუბ,
აბრი აბნა სარა აჰას სამოუბ,
სა სვნუ, სგურა კერ ინეიწუხუბ,
ადი ილარა სა საციშიომ, სყოუბ უს,
წლა-შათას იყოუ სარა ისვროუბ,
აწნ ახსუხადო უბრა ისვროირი.
აბრა ისემამ, ისგგუ რაციოუბ,
ახა აზვადუ სა სბუ იკუადოუბ,
ვნუდა, გურადა, ამლა, აშიარა,
ნასგად აქა ეიფშო ესქენგად არჰარა,
უბაჯარ უახვი-ჩონი ირხრიანუ აკრა.

— იიაშოუბ, ჯემ, უავ იგუ აქუქუდღეუეირი,
აბას აფსთაზარა უავ იგუ ანშიორი,
ახა აბრაყა ზეგადუ მარიახორი;
ზხუ იაქუითუ აბრაყა დაჰორი,
სარა ისემოუბ აინალუნ აიშცია:
სარა სშანწა შიექა, საჰია, სტაპანჩა...
ურთ სარა ისეიქომ, სარგად დარა.
ართ სმახუქუაქუა სემანაწუ ეიბგა,
აბრი აჩვად, ჯემ, სნაპალა ისაძეირი,
გურაყრა ციგმანს იყოუ სა სქუთ იახნავეირი,
სეციგმა, სუბზიქუთ ისეცუბ იარა.
აბართ იროუსეკუ, სა სუფსთაზარა!
უბართ ბზანწკად რგუ სწშიომ სარა,
კაკოგად უსწიყა დაგადუესემ ზენძა,

*) უაირა ხაიზაირი (ირან ბუზშიადა).

იხე აქტიმწაშვიე ურთ რგურაგარა.
 აბრი აუპ სარა სბეიარა აბრა!..
 სა სპიენთქარაქოე იყამ აპრა-ტირა,
 ვგურელა ისეშთოუ უი სიალოუპ,
 გუკ ალა ისბეყოუ უი სიაშოუპ.
 უააჩოეიწ იუსერბაპ სენხარა, უაალა!
 სა სლარხე სუბარგდე მახარალა
 უფშიმარა უგუ იამეხუარგდე იჩპა
 სუმერჯან, ჯემ, სარა აბრაგდე, ციგდალა.

აჩოეუავ აბლდააპია დააჩოეიწიტ უბრა,
 აჩოალურაგდე აქოინეიტ უაყა იარა,
 ალემპაქუა დენრებეიტ დაარა ლულუა.
 აბლაქუა ნაპელა იშშიტ დაბკაპა.
 იჩხმენქიალაბ იუაპა ააჩხმინეიტ.
 კრებთაბ იხურჯანგდე წაყა ინეშთეიწეიტ.
 ნასგდე იჩოე ინაპალა დნასიტ,
 ნაყ აპასკემენ ახე ახე ნაირხეიტ.
 ნას ასას დეშოიაშაბ იქოენეიხეიტ.
 კაკო იანხ დნეიუა, იაფხმა დნაგელტ.
 ართ ავჯაგდე ბლალა ინეიხუაფშიტ.
 ავჯაგდე ნაყ-ააყ ეიგუაფხეიტ.
 ნას აშთახე წლაკ აშაპაყნე ინარეიტ.
 აკრამთა უაყა იტიან ქოემთ-ფესემა,
 დერვაგდეზ ბლალა იფიბაშიოშია.
 აშთახე ლულუალა კაკო დააცაეიეიტ:
 — ჯემ, წაარა ფხაშარამ, უგუ იალმსააიტ.
 მცხუ აბწაარაგდე გუალსეს იყოუმწააიტ.
 ისაპი, უარა სუძხანუ აბაუაპაი?
 სარა სქოე აარა იუხერგულმეზეი?

აჩოეუავ

უარა უძხანუ აპარა უადავდამ,
 აბრი ახე აბრა პიარა ათახდამ.
 უარა უაეიბეჟ ხარაძა ინავხეიტ,
 „კაკო“ დეზუსთოუ ახუქგდე იდერუეიტ.
 ხაწაგდე ფპიესგდე უარა უთეძშია რპიოიტ.
 ბქოე ეილგო ზეგდე უარა უდერჩხეუოიტ,
 იწანბერგუ უაეიტოი უარა უაეიბეჟ,
 პარა ჰხელწ ჟებრი ლაკუწას ირპიალაშოტ.
 უარა ზეგდე უძხანუ რპიოიტ, უხაწალულუოუპ.

აზალემდარაქუა ურეციცაბააპ,
 ანხაცია ზეგა ბზია იუბორტ ჰია რპიორტ.
 აბას იყოლ აპათურ იქუნაგორტ,
 იაშას დყაუწარ ზნასუე ბზიოლუ
 უი იარბან ბზია ბაროლუ, ხაწაროლუ,
 კრეზლოლუ უბრი აუპ, ჰიარა ათახდამ,
 ბზია დუბარ აგუაყ, ნასუე ზმადამ,
 არსენ^{*)} ბაწიკ, დუგულამშოარი,
 ანხავ ეშაკ იეიფშო დიფხადაბაარენ,
 ანხავ იგუაყრეი იგურდმარეი,
 იარა ინაქოუ იაიგაბაარენ.
 აი, ახაწაგა უბრი იაკუბაარენ,
 ახაწა ხელთაგაგ უი ინაბაარენ!
 უი დბაადამ აფჰიეს ლენასუე ბზიან,
 იარა უბას ზეკა უი დანოზგაგ!..
 უი იეიფშო აფა ძიერუე დერთანეზარგაგ,
 უაჰიტი იამთაზე აფჰიეს დლენშოაძომ.
 უსემბაცებტ, ანა სა უბდერუან,
 უბზაბარა სარა სეილაპაუან,
 უარა უანხ აარა სარა საზხუცუან,
 ანა ავნრა სარა სზაფერწუამებტ.
 აშთანხ, ჯემ, სარა ანცია სიშიორტ,
 სენასუე უანხ ნაყ შთანყა იგეჰიტ!
 უასხეძერუე უარა ზეგა უასპიორტ აბრა,
 სუბქეშიაბ აგუაყრა იუდეროაც უარა.
 ზენგაგ სენასუე სეიგურლეიტ სარა,
 ნასგაგ საგახეიტ იახმსგუამხუდომ ჯარა.
 — ვაჰია შოქქუსა სხეწუან უსყან სარა.
 საპ სანდიქეიწოზ სდიელგანე სუნრა;
 უსყან სხე დერხუეიტ აჰიქუა რანხ ხმარა.
 სუნე-სგუაში საფერგანე ნაყ ხარა.
 ზნაზე სგუ კაპაიტ, დარა სგურვეიტ,
 სთააცია რეყუგარა სა სზე ინმანთანხუეიტ.
 სვებცია ახუქქუა იგურდმონ, იჩონ,
 სარა უსყან სტიანე სწიოუან, სჯაბონ.
 სვებცია აბართქუა უამაშია ირბონ,
 სარა სწიოუარა დარა რზე ჩჩარან,
 ირბაშოთხმან რგუაყრაქუა იყაბ რნაქოუ.
 სარა სეიფშო დარგაგ ანგურვომ ატოე!..

*) ატოცია ზმან აპცია რაქულავ 19 შიეშოქქუსა ავბატლი აბეოა აან.

ნას სარგამ სელაღორძ საციფხაშონ,
 უბრი აყნეტი დარა სრელწუნე ხარა სცონ,
 უა კუკუმდრაკ აშაპაქოუ სტიანე,
 სეზხარა სწიფუან, სგურვონ, სტიან სხე
 ანა უი აფსთაჰია ინჩილაზ ნასკეიტ,
 უბასყან სეგუგამ ხუქუკ იშაქუგელტ,
 სეშონეი-ნეიუან ნას ეიპა სეგუ ყეანოეიტ,
 უბას სეფსთაზარა კოუც სალაშცელტ,
 აგურდმარა, აჩჩარა სალაგოეიტ,
 საყუწრ ახუცრა, სუნრეი სეგუარეი რბე,
 ზენდა სთენჩხოეიტ, სეგურვადომ უაჟიე,
 ააი, ჯემ! გურვარადა, ხაადა უბას
 სემშოქუა ზეგმ ეიშთაგელა იცონ,
 ხუცურთაჰია აკგამ შოსემამებ ზბონ:
 ჯაბადა სვებცია სა სდერჩონ,
 გუკ ალა ჰარა უი აჟიქუა ჰანმჩონ,
 იჰადებ ჰულქუა ბზია ეილჰარგონ,
 უანელა ჰაჟიქუა, ჰიარადა, ბზია იაჰმჩონ;
 ნაყ აშხა რნავს ამრა ანთაშიალაკამ,
 არახუქუა იჰიე-იჩა იანგუარლალაკამ,
 ჰნეინე ეილერგანე იანაჰფხმადლაკამ,
 ნასგამ ჰთფქუა რქოუ ურთ ანქოაჰილაკამ,
 ნას აბნა დუ ააიგუარა ამცა ეიქუაჰწონ,
 ჰახუქუა ციერგანე ამცა ჰაჩოჰიატიონ,
 ჰგურდმარა, ჰაჩჩარა—უბრაყა,
 იდერქოუზონ აბნაქოუ იციაზ აწარქუა,
 აცია ჰიააიუა ჰანალოგალაკამ,
 შოარფე-ეწია კაქქო იანაბლაკამ,
 ახმშცია რანმტი აძიე იბეჟ ირგაუან,
 აშხაქუეი არხაქუეი ზეგმ არქოუზაუან,
 ნას ზეგმ რეჟიქუა ახმქოაჰიაზ ინეიუან,
 რქოაჰიაგა ფერტნე ნაყ იოურეჟუან,
 აუაპაქუა რეშიწანე შოუკე ნეიუან,
 ააშაცია ჯოუკგამ რებლა დერყუქუან,
 ჯოუკებ ალახეიქუწაგა აშიაკ რჰიონ,
 რეჟიქუაგამ ირწაყამო ინარცონ,
 დუკ აბეჟმსკუა აჟიქუა ეიბარყააუა,
 ადი დუქუა ინრექულეიტ იჰიუა-იჩო;
 ჰარგამ ჰაიბარფო, აშია ჰიო, კოთუა,
 ჰაიზონ აშხა-ძენე ბზიაქოუ უბრა;

აცია ჰალწრაბზე იპაძიძიონ ჰაქუტუა,
 უაყა აშხა-ძეხა აქუღ ჰირაპრეზიუანი,
 უბას ჰახუმარუა, ჰაჩჩო, ალაჭ ჰპიო...
 იპამაბ აჭატიქუა რელა კრაპჭონ,
 ზნე ამპელ ჰარშიუანი, ზნე ახაპი ჰარფონ.
 იანშოლურაბ, აძე ანმაქეზ, უსყან
 არახუ წაყა არხაყა ილბააპცონ.
 ალაბან აძაქოუ, უა აძე რეიუანი,
 ჰარგაე უაყა აძაქოუ ჰირაპკუაბონ,
 სეკუენრარტი კერქუა სგულაშიოიტი სარა,
 ახა იაბაყოუ ურთ გურღმარაქუა?!...
 ხულოფაზე დერვაგა არახუ ეიზცანე,
 ჰანატიან დერვაგა ამცა ნეიქუწანი,
 ანხაცია რლაკუქუა უბრა იაჰპიალონ,
 ზეგაგაე აკაკა უეზგაე იაჰპიალონ.
 ურთ ალაკუქუა სდერხუცლონ სარა,
 უაჟირაანძაგაე ისხამეშოთუტი დარა,
 სყარწონ ურთ აჟიტირა სეილაჰაუა.
 სეკუენრა ლახქოუხრა სგულარშიუა.
 ეეჰ, ურთ ალაკუქუა რეხეტი აკე,
 იაანხაძეიტი ციეიქ გუაკაეკ ეიფშო სგუაქოუ,
 უი სარა აკერქუა რელა სარხუცუანი,
 ზნე სარგურღმონ, ზნე სელახა ეიქუნაწონ...
 არსენ, ჰ-არსენ, ხაწა ლულუას იფხაძაბ.
 ჰა ჰყნენძა, ჯღმ, ილაკუნე იააძაბ.
 უი იაკუნ გუ-რყუანდაგას იზდერუაბ,
 სგული სფსი რზე უი იაკუნ ისემაბ.
 უბრი იაჟიბექუა რელა სელა ხტუანი,
 უი იხთეს ჰია ისაჰუაბ სა სრააძონ,
 იარგაე გუაკაეკ ეიფშო უს, ბზია დეზბონ,
 უი იხაწაღლულუარა სა სგუ ყანაწონ...
 აბას ადიაქოუ სა ისეზჰაუანი,
 სეკუენრა აანწასრაკ ამამეზტი,
 სვნი სგუარეი რგუნააა სკემეზტი,
 სთააცია რგუაყრა მცხუ იზგურვომეზტი,
 სეკუენან უსყან აკგაე სზეილცომეზტი.
 ურთ სემშოქუა ბზიოუშია იბზო სყალიტი
 სგუ ისნათონ სარა სეიფშო ზეგაე,
 რხნსუფ ეიგურღმოიტი ურთ ჰია უეზგაე.
 სარა აბკე დსემან წარჯკ, ეილყაეკ,

იმათსობ, აუსურაქუ ზენძაკ,
დზაწიენ, ცხერაავჰია უავ დიმაძებტ,
ანა ანზარაქუ უავ დეზიაკლაბუამებტ,
უი ამეჟოდა აძი დინძაშუამებტ.
მიტიშია დციალუონ, დლაწონ, ითეიგალონ.

წოლუბ ანციაგაჟ უი მცხუ დრეკჰაიშონ,
აჩაჰრა წვა ზმამბგაჟ უი იითალონ,
ესქდენგაჟ აბას ჰყალორტ ჰია სუყან,
აკაბე დმაშოშოჟა, გუაყრა იგდამკუა,
ანა იამუიტი უი, იოჟიტი ანუცერთაქუა,
ინასუჟ ეიჟეიტი, ციგაალა დთანარხჟეიტი...
ეილუკაანეიტი, უარგაჟ იუდერუეიტი,
ატიჟ ინასუჟ უსშია აჩაფსანლორტი.
ეცე ატიჟ იმაზარ ანასუჟქუა,
აგურა იგომ იანძაგაჟ უი სოლუბ ჰია,
ჰარა ჰჯაბაა, ჰარა ჰგულრაქუა
ესქდენგაჟ ურთ შიართოლუბ მცხუ,
ატიი ანზავი რენასუჟ—რუსჟ,
რაჰ იკეჟუბ ინაპალა ირლულუნე.
ამთაქუა ხდამეშოძაკუა იცონ,
სარა საბ არეკჰარა იბაანაგონ.
საბ რეკჰა ესემშა იგზონ, დაჟიჟან,
უს-უს დკუადანჟუან, დეილაჰუან,
აჟიეტი-გუ იმან, კრეზუეიტი ჰია დაქოჟნ,
უი ანასუჟდა აკრურა დაბყაბან,
ანა უი იმჩ, ილშოჰარა იაბაყაბ,
აქურა დუ ზენძა უაბჟ ნაყ იაცკახან.
საბ რეკჰა იბონ ნაყ-ნაყ იფეიფეშოჟბ,
ბაყა იმჩ, ილშოჰარა იაგზობ აყარა,
ირეგზონ ანაპე ივნრა, იგუარა.
იბაკლეიტი, იაბჰაიტი უი აგუაყრა,
ამეჟოდა დგუანათეიტი აჩემაზარა,
იხჟუან ზენძაკ აშოჟდ ააიყუამწდაკუა.
აბას ანზავე ინასუჟ ეიჟარ ზენძაკ,
უი აანწასძომ, იციგაანოტიტი ზენძაკ.
ზნეკ აგეჟ შთახჟაყა იანეგეჟ.
ნას იაანწასძომ, ნაყ-ნაყ იცადოტი.
უსყან ისხეწუან ჰაჟიჟაყა შოქქუსა,
უი ჩოხუარამ, ავებცია ძიერჟე სრეილდენ სარა,
ისელშოჟონ ანეჟუგარა ავნრა,

ქუნაგალა სუნრუცხრაარ სთააცია,
ანა იაბაყაბ აპ ნინაპაპუ სუყან,
სთააცია რანხ სცარ უი იუამებტ ზენდა.
სარა საპ იზ სხ სერგუაყუან,
უსყან სა სუნრა ეილაპაუან.

ზნუ დუეყდა, ფუთთიჯ ჰია იხადამკუა,
აჩუმაზარა ზემჩ აგაზ რუცპა,
საბ აწლაპიუსთა, აგუაყ, ამუჟოდა,
დააიტ, საპ იქოუ დიაშაპკრააცუ.
ბაათსდაკ იაკუნ უი საპ ჰია სებქოუ.
გუჟიპაკ, სიირდაკ, ალაამელ ზქოაკუ.
იგუ ბელძომებტ აძოუ იზ იარა,
უი იქოუ იალშოზ საბ რუცპა იაარა,
უი აყარა ზესპიოზი, ათაუად იფა,
ბზიარას ილაზი ციგდარამზარ იარა.
აბრი იეიფუთ ამერკჯუ იქოუ დააიტ უა,
საბ რუცპა, ზგუ ფუიანდაბ, იაათსაზ ზენდა,
დიპიარცუ აპ, სიითარცუ სარა.

აბ

უხაწკ სარა სცააიტ აპ უარა,
სუნუ უაპა სემჩ აქუნომ სარა,
დსუთ სუქკუნ... სემჩ აქუნომ სუვნრა,
იფნასთოუმიტიონ სუნზარა-სუნწრა.

აპ

იშოფა, იშოფა! იიპია ზაკუზი?!

აბ

უარა უფსუნწრუ იაბპარაცუ,
დსუთ ზაქარა, ავნუყა დებგარაცუ,
ეილაპაბ სუნუ, სგუარა დაცხრაარაცუ.
ნას უთახეზარ აწეს ზშოგდუ ჰადწა,
ჩაზააიტ, ჯუზააიტ—იორაცია აპაზა,
აკუ ივბანუ ჰარა იპაქუწა,
იპათ ჰავუნრა აშაქურგლარა,
ნას ჰაშთაზააიტ უარა უმაწურა.

აპ

ას ზმურ უზაციციომა უარა
სარა სპიარცი, ნას სარა სმაწურა?!

აქოფექა... ბაკუბი უგუ ითოუკებ უარა,
ნას იმთოლუგუალი აბრი ეიფშე აპიარა?!

აბ

აბრი იუჰიამ სა სგუ ითამამებტ,
უარა უმსიტ, სარა უს სემჰიამდეიტ...
ნას ისაჰი, დად, უხაწკ სარა სციეიტ,
აკგმე სემამზარ უმაწ ზლაბური?
ანცია-დუ იუბოიტ სა სეჩმაზაკუბ,
სელშარა, სემი უჰია ზეგმ სელძააიტ.
სემაცარა ეგმსელშომ სეუადაძოლუბ,
მამზარ სთა იბე უგუ ნსერხომებტ,
იანხენძასელშომ სეზნრა ნეყუზგონ,
სემი, სელშარა ბზანწგმე სა სეიგდომებტ,
უანხე-ჩონი ესქმენგმე აფხძე კასთიონ,
ანა სა სბე აამთა აჩოაფსახტ.
სააფსეიტ, სეარახბეიტ, აკგმე სელშომ,
საჟირა აანძა საჟიიტ, სემი ზეგმ ცეიტ,
ქუნაგალა ავნე სარა ისეზნეყუგომ,
აბარ, სეზნრა ბეჟსიტ, ეილაჰაჟეიტ.
ბზიამაკ აკუნ უი სეჟარა-სეზნრა!
იუმერძენ უხაწკ, სუჰიოიტ სარა,
ისფუმერზან უი სეფსე თანაწა.
სელშარა ზეგმე სენზარა იაქუსერძტ,
სდა-სშამხე ზეგმე უი ისეწნახტ,
სა ისემოლუ ზეგმე ფხძაშალა ისერჰაიტ.
აულუ ხამთა საწაჰიანე, ისერჰიამონ,
ისეზგეჟეიტ აბრი აყარა გურკა.
აბარ, დად, აჰ, იშეჟეჟა უბოიტ სეზნრა,
სელა შთააფშეჟა იხერძმა უი სარა?
უს უმუნ, უხაწკ სციეიტ სარა,
უს სბუმუნ, დსუთ, დად, სეჰკუნ - უი სთა.

აჰ

უსყან აჟიქეჟა ხაჩატოეს იბესთარედა?
დაბასეშეჟააჟეი ანძა ბზია უი იდა?
მაჰ, უი სოუმჰიან, დსეზუთომ ბაქარა,
იუთახეზარ იანძაწიყმა იწაზრააიტ უნზარა!
შიიფშოში იიგულაჟა, ქოფექა, სა სქოაფხმა,
უარა უუს კაჟნე სარა სუს ყაწა ჰია...
მაჰ, „აძი დსეზოლუბ, ში-ვეკ სემამზარ ეიჰა“...

აბ

სარა სტოვ სა დსვთ, უარა უტოვ უარა...
ნას უმანწურა იკასეჲძარემ სარა.

აჰ

უსფერწ ნაყ, აჩხადა, უსმეჰიან უაჰა!

აბ

უარა სუფერწერ ზყნე სნეირედა,
ისფესეჲოზი ნას, კერ ზასჰიარედა!
სემალა სვნრა ხუართარას სეზლაური,
ისფესეჲოვი, იზური, სხე აბაზგარი.
უაჲი სეკეჲუნ უარა დანსუმთა?
ისფესეჲოვი, იზური, სხე აბაზგარი?
ისაჰი უნაწკე, ისაჰი იზურა!

აჰ

უთახეზარგდე უხწია, უი აგუნდაა სკემ სარა,
უთახეზარ უხეი, ახაჰი უხე ანყდა.

აბ

ჰაი ჯუშთხეიტი, ახაჰი სხე შოფანესყდო,
არი ზაკუ აჲიოუზი, ას იშოფაზეყალო!
ჰარგდე ჰუააჲუ, აუაა ჰრელაფხედაძოჲუ,
აჲატი-აჲიტი ჰთახეჲუ, აფსთაზარა ჰაშთოჲუ.

აჰ

უბეჲ, აჲოფეჲა! კოუმთენ უაჰა!..
უბეჲ... კოუმთენ სემჰიეი, უარა ალა,
მამზარ უშოლარა სახუაფეშოჲამ სარა,
აჲია იუჰიაჲეჲაზ ურხმხუ ლულუღლა...

აბ

იარბან სეზხეურხუჲა! ამლა სუშუამა,
სვნრა ურეკეჲომა, სშობზოჲ სუეჲუამა,
სარა ალღეაჲი სჰაწანხე ფეჲწიომა,
იფა დშოჲეჲოჲ იაბ ამლა დუშუამა,
უი იფა ილშოჲიტი იაბ ინეჲუგარა,
ახა აზინ იუთომ, სარა სრეკჰარა!
სფა ზაწი, დესციჲგეჲიტი დსუთომ სარა,

საქირაბზე უბრი ილწორონ სნეყუგარა,
 ახა აიაშა სურჰიომ, სემქოდარა,
 ფუ, უარა უბაკუან, უარა უიაშარა!...

აბრი აუბ, ჯემ!.. აბრი აქიოუბ ჰარა
 აბი-ფეი რეცჰა, ჰაბქუძ, ჰთაბზრხა,
 უარა იუჰიაშოტ უი ას ბიჰიაბეი ჰია.
 ნას იიურებ რეცჰა, იჰეიშ ანცია უბშა?
 მაქ-საქკ დიჰიამა, იკალთ დაგუძუა,
 საბ რეცჰა-მეჰოდა უი აჰ აციაგაანშა!...
 უი იგუ ხაჰიენ, ეიხადან ბენდა,
 იაბმერსეიტ იგუჰეიპა საბ იაქია წაღა.
 უიგმა დუაჯემზი... იბემჰაიტ ას ნაგმა
 ბენასუფ იაქაბ, იგუ ანუჰეიბა,
 იგუ ითაფსენ იყან არახა ინარჰიეიტ,
 ინაჰუაბ შოზალემდარაბ უაყა იჰიეიტ.

საბ დისერც უი იააშთიფააიტ ალაბა,
 იქოზენეიხეიტ უბრი აჰ ქილაგუენწია.
 იუასჰიოიტ აწაბზრგ, იანაკუბაალაკმა,
 საბ ლაბა იმაახააცებტ იმაშოკრენგმა,
 იხუ ნაფხმაკენ, დეყან იჩოკოზენჩენ,
 ანაემძლ დარხაწეიტ, ახა უი არეცჰა
 იმახუქოა მიქდან, საბ ათაჰმადა,
 ახა აცკე მუკუა დიმეშთიტ.
 ალღეაქი ილაბა აჰ ინემძღლიშეიტ.
 ამაწუცია „აროზგ“ ჰია ნარებჰოთიტ,
 ნას საბ ალღეაქი, ამჩედა რეცჰა,
 ჰერახმწიფლა დრეპყარცე იაიბეიტ არფარცია!
 საბ აჩემაზავ იაიხსენ დრეპყეიტ.
 საბ რეცჰა, აბრი ეიფეშო დაქუმშიაცებტ,
 უი ამეჰოდა იგუაყრა უჰია იქრა—
 სგუ ნთეფსააუეიტ უი ანსგუალაშიო,
 ითაჰმადარა, იაქირა, იმჩედარა,
 იხანუ, იფაწა უჰია რეშოკუაკუარა,
 აუაა, მა ანცია უჰია რსამართალქუა
 საბ რეცჰა, ამეჰოდა აკგმა იმეხუეიტ,
 უა სეშოგვლაბ იაიხსენ დრეპყეიტ...

იგუ ააფეშქახან, უაჰა იბემჰიეიტ,
 იხუ ნკედეშმენ, დნუცუა დაანხეიტ,
 ბეფსე მაქხაბ აძი იეიფეშო უა დააშოანხეიტ.

კაკო დააილაშიან აძეპრჰია დეკანყეიტ.
 უი ამცა ეფშე დეიბაკოთა დეიცრაშიეიტ,
 იბეჟ ნეიწეხნე ბაქრო დნეიქუყააიტ:
 — უსყან უა სგელან ურთ რააიგუა უჰამა,
 უბასყანდა ურბეფშოზბმა უარა,
 უბა ათაჰამადა დრეპყანდა უბრა?!
 ისაჰი უარა აფჰიეს კასე ზხოუ აბრა,
 იყოუწობ, უგუ უსყან იუანაჰიომ?
 უბასყან სგელანბარ უბრაყა სარა,
 ფასა სულგონ უარა, ნას უარა უაჰ.

უბეფშოზბ უაყა? ლანათშოზრაბმა,
 უბა იშა ბეიუაბ თენი უბინუათშოუაბმა!..
 ფუ, აკგეჟ იათსამ, უარა ნამესდა,
 ფუ, უარა აფჰიეს კასე ზხოუ, ხამმძღდა!..
 უბა დერშუან, უარა უგელან უფშოუან.
 უბე უეიგეიტ, უშიანე ურბეფშოუან.
 იალოუხნი აბრი იუყუნეჟლოუ აჰია!
 უაჰიალა დეშნე, ნას დალეიქოუხენდაბ,
 უბას უაჰ უილგანდაბ უბრაყა.
 ხამმძღ ბეზმდეროუა აჰია ბეყუნუ უარა,
 იუთახეზ სა სეყნე, უშოფაი აბრა!..
 უსფერწ, ნაყ უცა, სურფხაშოიტ სარა,
 აბრაგდრა ბელშო აბი უაკუმ უარა.
 უარა უხაწამ, უიიტ უფჰიესნე
 ფუ, ნასგეჟ სხაწოუჰ ჰია უდიქუუჰ უარგე!

აჩოუაჰ

უსმაციჰან კაკო!
 მაკანა დუბდერამ უარა ბაქრო!
 სა ისეჰულოუ არფესკ—აბიჰ სიწახომ,
 აჰიაქოჰ ჰნეირგეჟ, კაკო, სიბერშიომ.
 ასწიყა იაარლასნე საჰია უმერჯან,
 ნასგეჟ უიმაციჰან აჰია ბტიუ ზენდაკ,
 ზენდაკ სუმერჯან... უაასბეძერკ ხუქდაკ.
 აჰ უბრაყა საბ დისუანაწა,
 სგელან ალა ეიფშე სხაფეც ეიხარლუღუა...
 „უბეფშოუბეი დშე“ ჰია სგუანგენტო ისაჰაუა,
 ახა უებგეჟ აკრაამთა სხე სყაჟოუან,
 იბდერუან, დესშერ, საბგეჟ უა დერშუან.
 არეცჰა, ამეჟოდა, უბრი დაქუღერძდონ.

საბ იშრა ზხარანაბ სარა საკუზონ,
დსემშერ, სიყუაწერ, საბ უეზგაჯ დდერგუაყუთან,
აბას ჯე-მცაკე სარა სრებჟან.
იშეზბობ საბ რეცკა დკარეჟტ,
იააისუა ლულუალა დრეპყუეიტ.

ისზემჩაპიტ აბრი, სგუ ამცა თაცეიტ,
სებლა აშა ხელტ, სშიაქე სნაზეკტ.
სუაპაჟი ნკასეჟიტ, აციგმარახე სგეჟიტ,—
აჰ დანეჰიჰიომ: „შიისლა, შიისლა! ჰია,
უბასყან ინთყეიტ სშიაქეგეჟ აყუაქ ჰია.
იაქუშიეიტ უი იგუ აწალარაწიყმა,
აბას სილგჟეიტ საჰ აფსათაციგმა.

კ ა კ ო

უარა უზშაბ იხაწკე სა სცააიტ,
იუათიოუბ უარა აჰია ანეყუგარა...
უზეზშაბ უან უარა დუეიგურდმააიტ,
უი ლეკკა-ხშო უარა იუზეჰალალხააიტ,
უი უან, უზეზშაბ ანცია დინეჰიააიტ
დანხლოუბ აბე აბრი ეიფშო ანშარა!
უარა უზშაბ სარა სიხაწკეზააიტ.
სეცკაკშია იუასჰიაბ, ისანაჟ სარა.
ისჰიაბ საციფხაშო სუზუაფშოჟეიტ უარა.
ისანაჟ აბრი, სშამხნეშოლოიტ აბრა.

ა რ ზ უ ა ვ

სა სეზურჩოხუოზეი, სერჩოხუატძამ სარა,
საბ იშა ზუზარ, უი იუალუბ აფა.
ზეგეჟ ირუან აბას, ირუალუბ აბას,
აგუაყ უჰია უბას ანაწალულუა.
ფხმატიი უანმატიი მეცხუ სერჯარა
ეიფშოუბ უაჟეჟ უარა უანმატიი მეცხუ სერჩოხუარა.
ანა, ეეჰ, კაკო! უბრი აჰ იფსრა
იამჟეიტ, სარა სგუ აზურა აზმერდეიტ,—
აბ იზე აფა იზე დამეიგჟეიტ,
ანა აბ იზე ზუართას იყამლეიტ.
უსყან სარა სხე სგუალაშიაძომეზტ.
აშრეი-აკრეი ზენძაკ საციშიაძომეზტ.
სეკნე სანნეი... საბ უსყან დეფსხდან,
სშამხე ნასეწყააიტ, სგუ ამცა ნაცრალტ.

უი ამეჟოდა წაყა დგაჟენ დძეშოდა,
წესრა იმამებტ, დეშთან უი ქოჯცხა.
აიი, საბ რჯცჰა, სა სბემფსბეი უნფხდა,
იუქუშიაბ, უბგაბ სა საგარუაბ უანხ.
ანა, ეჰ, ჯემ, იყალაბ ყალეიტ,
ჯაჰანემუბ უი აგულარშიარა.
აბრი ანიჰია ბაქრო დეილაშიო,
უმრა ქოჯცხა იჩუნკაიეტ დგურკო;
აკრაამთა უაყა დგაჟენ დჯაბო,
ინთესებ აუსქუა გულა იგურკო.
აბრი ირჯცჰარა კაკო დარგუამწიტი,
აკუჯაგმ რფეიფეშო აკაკუნ, ეიცრემწიტი.
აბართ აკუჯაგმ რგუაყრა ზეიფეშოროუ
დაბხუცააიტი დაარა ცქმა აბრი იაფხმო.

11 დეკაბრ, 1860 შო.

ეთეიგოფიტი დ. გულია

ა. ს. კუშუპიანი.

(1799—1837).

აქენტი შუქმთან.

აწაარში, ამრა, ამშო გუაბჰარა!
 უაჟიგა ბზრყუსუეიტ, სკება ხაარა—
 იაზხოუბ, სა სუფშოდა, ბკოუხ უაჟიშთა:
 იხტე ურთ ბელა ცია ხაა მზელაბ,
 ირფშოუ ვადატი ავრორა ხაგელაბ!
 ვადატი ეწიოუშია ბციორწ აგუთა!
 ხულბეჩხა, იუმდერუეი, ფშააციგა გუაალონ,
 ხუაშერან, ჟივან აშიშერა ხოიაალონ:
 აშიეტა ციეშხა ჟივან იანნე,
 ურთ აფთა რბეარაქოუ ამბა ვეჟლონ;
 ბარგა ბტიალონ, ლახეიქულა ბხუკლონ—
 იახა... ბეფშოში ახეში აარტნე:
 ჟივან გუფშოდა უაწაფშოუეიტ ვიშელხა,
 წაყა იშთოუბ ასე უარჰალხა;
 ისირუბ, ამრა აქუფხორი უა;
 ბნარაკ ცერცერუა ულაფშო ნაქუშიორი,
 აფსა იაწაარან აშიბ ირგულფხორი,
 აწაარში იაწოუბ ძიას ქაუა.

აუღადა ვეროუბ ქარუა ფშთთიელა,
ახმადა ნახგორი უაჯაყგაჯ ბეჯლა,
ითაგეუ ამცა თოუბ იარა —
გუაბჰაროუბ უქუიან თენი ახუცრა.
ახა სიშ! იამამთამიშ ადიელწრა,
აჩთან ეიქუა აქთაჰიარა?
შექემთანტი ას გურღდა ჰალახუმარუა,
ნას, სვუბა, ავრაბ იმაქარუა
ახე ნაყ იუოუჰაეუ ჰჩოუ ფერუა,
ინეიმჰარყდაბ აკარშირა დუქუა,
იხებუ აბნა რშიერა ბებშოქუა,
უბას ამ-ხექუგაჯ, სა სბეზხაუა.

ეთ. ლ. კუწნია.

დ. გულნია.

ხ-შოკოლკ.

(აგულაშაიარა).

I.

ზნე ხულთაბეკ, საბ აიზარახმტი დხენჰინე ავუნე დააიტ, აქეაბეუ
ქოცკკ იაჰანე ავუნე იჰიარაცე შოითახეზ უაჰუ იგუ ამცარატია
იყან, ახა ცქმა იფსე იშანდა იჩაანიკელტ.

იფსე ანიშა, ათააცია ბეგაჯ ანაილატია, ეიჰარაკ სან ახა
ანლოუ, იჰიარაცე იითახეზ ახე ააციეროგეფიტ. უბრი ამთაბე
ჰგულაცია ვეჯაყაგაჯ ამრა იაქუშიეიტ.

— იახმა აყუატი იჰასთარშოუნ დიზაარეშოიტ აკანუეი
მერზაყულ ამთაბეტი ლხრაქუა რქოუ დიციხრაარახე...

— დარბან მერზაყულუ? — ლჰიან დიაბწააიტ.

— დარბან მერზაყულუ, იბგულამშშიოი, უი ჰარა ჰქოუ
კენტი რაყარაგაჯ დაახეიტ. ზნე უახეკგაჯ დჰალაფხმახეიტ.

— უი მერზაყულ იოუმა ამთაბეტიქუა რბე იაარეშო? —
ლჰიეიტ სან.

— ააი, უბრი იოუბ. ახა ისჰიარაცე ისთახეუ უი დეზბაა-
რეშოტე აკუმ, იიჰიაბ აქია აუბ.

— იიჰიაბეი აქეას? — ლჰიან დეითაიზწააიტ სან.

— საბ დააჩან, იიჰიაბ სჰიარემა, გაჩ!? — იჰიან სნაპე საან-
კელანე სააიდხალტ (სარა სანეხუქებ საბ გაჩ ჰია დსეშთან).
ისეიჰიაბ სბეილეშკაანტ უამაშია იბანე სენიხუაფშოიტ.

— სნასკეიფხან დაარა სგუ იახუღმ აჟიაკ სეიჰიეიტ. აჟუა შოკოლკ ჯყოჟ აფსუა ჭკუნცია, აბრი უარა უჰკუნცია ზეჰუროჟ აშოჟუ იახმადერფხანო. იაცე უბრაჟა აჟუა უჰკუნცია ჰია აშოჟუ იახმან იანგზბა, აბრი უარა უჰკუნცია დაასგუალა-შიეიტ. უჰკუნცია წარკე იოჟუ, იზემწო იაკუდამ. უარა, უალა, ჭუ-ლალა ზჰიან იეიფშო დუბთაწარ, კაზენლა დრაადოიტჰიანგაგ ნაციწეიტ.

ნას, აკლასქუა რტოე ბზია იზდერუაზ აღმასხანგაგ უბრა დაასქუშიან, უბრიგაგ დაარა იასგუამირჩხუეიტ.

— აჟუა იყოჟ—იჰიეიტ—აშოკოლ, ახა უაჟა კაზენლა 25-30-კვკ აჰკუნცია ირეიჰანე იანერკელომ, უბრი აყნეტი უაჟა აჰკუნცია რთაწარა უადაჟუპ, დაარა ცხერაჟუ ბზიაკ დუმაშზარ... აბრი უაჟიე, აჟუა დაანე დეჟოჟუ ჭუთეშტი იგუბერნატორ. უბრი აშოჟუ იუთარ, აჰკუნცია დნაგანე დიურბარ, დიდიკლარ ყალაჰჰიანგაგ სეიჰიეიტ.

ჰისარ ლეჟანტიგაგ დაარა ისაბეეიგეჟეიტ, აჰკუნცია უაჟი დუმაზე უცანე აგუბერნატორ იქოჟ უაშოშოჟ ჰია.

— უაჟიე იანბა, სენტიოჟ?—ლჰიან ლიბწაიეიტ სან.

— სენტია ბაკუბეი, უაწი-უაწიაშთანხი რუაკე დეზგარცე აჟუ ირჰიო.

— სარა, საბარგოი აასგუაზუნ, სშიან, სხუ-სჟე ააილაგელტ.

სან აჰკოჟკრაჰოჟ აკე ლთახუშია დენგჰეჰაგელან, აკრაამთა არახმ დეჰკოჟმწიეიტ. აღაშოარახმ, ამცახმ დანაიი ლლაჰჟუა ყაფშმა იყან, დწიუაზაარენ.

სანდუ (საბ იან) არი ანგუალთა, იზლაციაჟიომ ანეილ-ლკაა, უი ბენდა არგამა აწიუარა დალაგეიტ, „ჰაჟუშჰა დაბა-ჟიგოი, ზჰოჟ დენწიეჟუადა?!“ ჰია.

სანგაგ იალბეემჰიანბტ აჰკეჰ-შიეპრა დალაგეიტ, ნას სარა სეზბეჟეშოზხი, სარგაგ სააჰკეჰ-ჰეჰეზენ აწიუარა სნალაგეიტ. საბ ხუჰეჰე იგუ იააცეიმლხან ილა თრაა დჰაზუაჟუშოჟან.

ჰგულაცია იტიაზგაგ იარციემლხან, სან დრეჟეარეზუ, სანდუ დრეჟეარეზუ რბემდერუა იგაჩამკენე იაჰქუხუეიტ, ნას საბ დადჟუა დალაგეიტ.

— უაჟიოიანბა ჰაჰკუნცია აწარა იმანე დჰამანდაბ შიჰიონ, უაჟი ჯარა აწარა ანიოჟუშა დეზგოიტ ანესჰია, აწიუარა შიალაგეიტ, ჯარგაგ დეზგაძომ აბრა დშიემაბ,—იჰიან დნა-ტიეიტ.

საბ ას ანიჰია აწიუარა იაჟუწიქუეიტ, სარგაგ სჩოასერ-თენჩიეიტ.

ნას ჰგულაცია რუადიე დააციაჟიან:—შიეჰკუნცია აწარა იოჟრ დაარა ინასგუდუჟუ, შიწიუახუაჟამა! იჟიდერუაზი აჰკუნცია აწარა

იოურ, პისარს დჰახუართანო დყალარ, უაჲი ჰპისარ ლეუბერი
იპთო 90 მათ, იარა იაჰამთალარი. შიქკუნ შიქუნ დმშ-
ტიოჲ 90 მათ შოქქუსჲ იანიოჲ, უაჰა იშითანუბიეჲი დმშ-
ნასჲ ბზიამი, შიწიუახუჲამა? — იჰიან დაარაბეჲიტი

ეგი ჰგულა უაჲა იტიამ გუნკელაგას უბასგჲ ნაციწეიტი:
პისარს დყალარ ბზიოჲ, აფხაშია გუდემ იშოიჰიამ ეიფშო,
იუნე დმშტიოჲ 90 მათ იოჲლაბ, მამ ანაკუბა აკანუეიცი
დრეიჰაბზაბ. იწოი იკუადრეი ეიქუწანე დფეი-ფეიუა დდოქქუბაბ.
ანა ეიჰარაკ იაბჯარ დაქუითნე დყალოიტი, ნასგჲ 140 მათ
იოჲეიტი შოქქუსჲ ჰია.

— შიარა შიგუ იშოანაგო ეიფშო უს იაარლასუნგჲ უა
დრედერკლომი, ანა უებგჲ უაწიაშთანჩოჲი დებგაბ, დნა-
სერბაბ, — იჰიან, საბ დაჩაჲეიაკ ანა დნიასტი.

უს იშოეიციეიომ, იოჲლაციე რუაძიე უს კოაიტიტი: — აბრი
აქკუნციე რბე აშოკოლ უწარგჲ, ითარწარგჲ, უი ეგმაურგემ,
ანა აბრი აძლაბციე რბე აშოკოლ ბზუართოჲი? აძლაბ აწარა
ანლოჲ, აკგჲ დაფსამ, აქკუნციე ასალამ შიყუქუა რბელჲუა
დალაგაშტი ჰია. ბეგჲ აბრი იაქუშოაჰათხეიტი — აძლაბ ლბე
აწარა აკგჲ იშოაფსამ.

აბრი აშთანხე აიზარაქჲე იყაბ აჲეიბექუა ინარელალან,
აკრამთა იციეიო იტიან, ნას აგულაციე კაგელან რუნქუა
რანხე იციეიტი.

ადრჲარხნე, სან დაარა ლელანხე ეიქუნე დყან, ანა ილნ-
ლერფშოჲამებტი. სანდუგჲ ლელანხე ეიქუნ, ანა საბ იაფირ-
ყუყუაბუაბაბ, რელანხე ეიქუნე სარა ისედმერბარაბე, სარა სგუ
კამჰარაბე (სარა უსყან 9 შოქქუსა სერთაგელან) (1883 შო.).

ისეგებ - ისებზაბ ბეგჲ აადრბრხიან, საბ სააიჩხმნიწან
აყუაჲა ჰციეიტი.

უი აჩხნე აუსჰიართაქუა ირთუწმან. აუნა ბასლა აცჰა
აიგუარა, საბ იიდერუაბ დიქმან ხჩაჲე იქოჲ ჰაანგელტი. აუნა
სბეშკელამებ აძატი ანდესჰაბ აკუუ (აჩარჰიე რაციანე ისჰეიტი)
აწხებჲონ საეკოზხეიტი აძბა სენწიო. იაგჲა ისეჰანდაბგჲ
შოანდა ისემჩჰაიტი. აშოარფაბშია საბ სენიწუნ სციეიტი ძეჲირა
აცჰა აშაჰანხე (უაკუნ ადიქმანხჩა აძე ანტიომ; უი ანუღჲაბე
იგუასთანხან).

II.

უაჲა საზმნიეიბ, აცჰა აშაპე ძელკაკ ადჰილან, — აძლკაკ
აძი დთაიბაარუნ, დნიენე აძლკაკ ახე დქუგელანე ბასლა აძე
აქოჲ აძკათიარა დშოაქოჲ ბბეიტი, ნას უი აძე ბეიუაბმა; სხენ-
ჰიენ საინე სშთალიეტი.

— უბაყაბ, იუთახუბერი? ჰია საბ დანსაბწაა აბბა ნაკენ
აძაქო სცეიტ, ახა აძუ ზლაბთეიშაბ აკ სემგაბტ, აძუ გმეიგუა
სააიტ, — სჰიეიტ.

იაჰჰიომ ადოქმან ხმა იანიაჰა, აბლდააჰია აბბაწუკუნ
იმან დერკუნ დიშთენ, გრაჰინკაკ აბნა აძუ იაირგოეიტ.

აძუ ანდენტაიგაბ ზდერუან, ახა სუხაშან ეგამჰიაძაკუა
აწიეცა დუკ აბნა სნაწაშუ იბეიიტ.

აჩონე იანააშა; „აგუბერნატორ, აქკუნ აშოკოლ იაარ-
ხუარაბე პროშენიაკ ისთაჰ ჰია სგუ ითოუბ, უბრი ეიფშა
ბჰუა იყადა“ ჰია დიბწააიტ.

— აბაზარ აქო უნეირ ზაყავ უთახუ აყარა უბოიტ აურ-
სცა, უბრი ეიფშა აპროშენიე ბჰქოლ ჰია ჰაიჰიეიტ.

აბაზარ აქო ჰახანეიბ უბრაყა საბ დიბეიტ იიდერუაბ
კანუეიკ, უბრი დაჰბიეშააიტ ურესკ.

უბრი აურეს ჰიმანუ დიქმანკ აქო დენენ, აშთახელი აუა-
თახ აქო დნეკნატთან, ქმაად ყმაყმა დუკ ნაიმწაწანუ ავრა
დალაგოეიტ. ბათლუკაკ აბნა ავუ ლიმწაჰარგლან, აკანუეი
იშჰაიჰიომ ეიფშა, ავრაგდუ დაალგოეიტ, აბათლუკაგდუ აათა-
ირციეიტ, ნას მათბეჰაკ აყარა ნიაჰთან ჰპროშენიე ჰამანუ
ჰციეიტ. ჰანკობ აპროშენიე ამარკა აქუწატოუბ ჰია ჰაიჰიეიტ.

საბ დანდკობ სარგდუ სხეს-ხესუა სიშთან, იხე შხაბ ამ-
არკაბე ბალა ეიწაგუანუ ითიბ დიქმან დუკ აქო დენენ, დწააიტ
ამარკა შიემოუმა ჰია.

— მამოუ, იჰამამ — რჰიეიტ.

საბ უამაშია იბეიტ, აბრი ეიფშა ადოქმან დუ აქო ამარკა
ხუქდა ახარემამებ.

დაჩოა დიქმან დუკ აქო ჰნეიტ, ახა უაგდუ აკგდუ ჰმოუიტ.
უაჰუ იაბაიოური ამარკა ჰია დანრებწაა, ანაზნაქო იუო-
უეიტ ჰია იარჰიეიტ.

უაყა აფსშია ზდერუა ძიერ დეყოუმა ჰია დიაბწააიტ აუა-
ქარ ეიჰაბე.

უაყა დეყოუბ აფსშია ზდერუა, ბაბალა-იფა ბიდა-იფა
იუნა ჰია იეიჰიეიტ. უი საბ დიდერუან. აბლდააჰია ჰაცკაკუნ
უანდ ჰციეიტ.

ამშო შებე აახან.

ანაზნა ანდუაბ აძიე იაჰირბან ჰნეიტ. ბაბალა-იფა ბიდა-
იფა იუნა ბზრჰიომგდუ უა დააბეიტ. საბი იარეი ეიბადე-
რუან — აფსშია ააიბერჰიეიტ, ახა აუაა რაციანუ აქოხუში იადი-
ბაგუალა იგლან, ცქმა იბემეიციეიფეიტ. ჰარა ამარკა იმაჰ-
ხებ ჰამანუ ჰანდილწენ, აქდერსთა დუქუა იკაეზბ აკ ჰნე-

ქუტიან, ჰაპროშოენიე ნეიწაჰხეიტ, ანა ამარკა ახმაქუჰა
რეზ ჰემდღერებტ ამარკაგამე აპროშოენიეგამე იმანე დეითაციიტ
ბაბალა-იფა იანჰ. უი ახმაქუნაგოზ ათუფ აქოუ ინაქურქაჰინე
იჰაითეიტ.

ბიზნიტისი

ნას იჰამანე ჰაცცაკენე ჰნეიტ აგუბერნატორ დახმეკაბ ავნა-
ქოუ (უი ფასა აკანუეი იაჰირბახდან, იაიგუჰან).

უა ჰახმნეიზ თურჯმანს აგუბერნატორ იქოუ იგელაბ ბაბა-
ლა-იფა ბიდა იაკუნ (იუანა იაბ), საბი იარეი დეარა ბზია
ეიბადღერუან. აამთა ანეკალო სარა იშისაჰიაბ, იჰიან, აში აქოუ
დგელან. უაყა ჰარა ჰაფხმა ინეიქუჰაბ აუაა იქუფსუჰაჰაუა იგე-
ლან, ხარანტი იაბ უაბარ ყალარენ.

სგუ ანქოულდ ადიანე, აში დუკ იაციეხარამკუა ხაჰი დუკ
კაჰენ, ლასბა შოკუაჰა ხუქკე უაყა ივატიანე აჩარფონ
ამრაქოუ. ხუქკე სნალახუმარკო სთახეიტ, ანა „ლ-ლ“ აჰიან
ახაფეცქუა აასნარბეიტ. სშიან ნასკამ სგელანე საბუფშოუან,
უამაშია იბო: ალასბაჰუა იანაკუბაალაკა ას რგუჰილა ციგმანე
იყალომებტ, არი აბას იზეკალაბეი ჰია.

ნას სნეინ ანაჰი სნექუტიან, სშიპე წაყა ალასბაყენდა ინაგ-
დანე სალახუმარკ აასგუჰარენ, ანა ახაფეცქუა სნარბო იანა-
ლაგა, სშიან საყუწტ. უბრი აამთაზე საბ უაიი ჰია სეპტო-
თიიტ. ანაჰი ახტი სენკაფან, ალასბა აწუხუა სნაქუფალან,
სგუნე სქოუნასხეიტ აშიანჰ. ალასბა ჰია სბუშთაბ ივაწყმანე
ინეშთალან, სშიპე იაციჰაიტ. ანა უეზგამე აგუბერნატორ იანჰ
ჰავნამლარ ყალომებტ, უახჰ ჰავნალტ.

აგუბერნატორ ჰაშიყუ დნახუაფშოუნ, — იბზიოუპ, აქკუნ.
დააჰარხუაბ აშოკოლ აქოუ, ანა უაჰეფეიყმა იბეკალომ, უაჰეფ
ავნეყა უცა. ადგრა ანუაჰთალაკა დააგა, — იჰიან ჰანდილწიტ

უაზმენტო ჰანდილწ სშიპე სლახუაფშოუბარ, აში აცრაშო
იყან. სმესთ იალგრყმანე უაჰა იბემცჰაბაბა. საბ, უი აჰიხეიტ,
ლასბაჰამ, ფინოუპ, ალასბა ეიფუშ უალახუმარკო აუამ, —
იჰიეიტ. ანა უეზგამე ისეცჰახმან, იალგახმან.

საბ ადიქმან აქოუ დნეინ, ხუქკე-მქკე იხუჰან, ავნეყა ჰდიე-
ქულეიტ.

საბ გუალას იმან აშოკოლ სიზთამწაკუა ავნეყა სერხენჰინე
სახიგომ. სარა სგუანალა სეიგურდამონ ავნეყა სანდკომ.

ავნეყა ჰანდიექულაშობ აშოკოლ აქოუ სნეიგან ახუქქუა
სირბეიტ. აშიყუფხმარა იალგახმაბაარენ. ამპელ იასუა, ეიბა-
რკუა, ინუმარუა ამდერხა იქუნ... ახუქქუა რეიჰა ადუციან
რაციან. აკრაბთა უა ჰრეხუაფშოუან. წოუპ, ფუტკამე საბი-
ლაჰაიტ უა აყაბაარა: ამპელ ასრა, ახუმარარა...

ნას საბ დეჟრეჟილან, სარა საიჩხზმანე აუმა ანეჟეჟონ ავნე ჰააიტ. სანი სანდუი ჰარა ჰეიეჟთეი ეგდემქეჟა იყაბაარუნ. სან დეშოწიუაბ ხეხეკ აალუბწეხენ, დეშთან ჰარა ჰანაი. სშოჟლბაბ ეიფშო დააბზიახხეიტი, აბლდააჰიამე დეჟანდელ. ჰეჟ აადერხზიან ზეგეჟ კრაჰქეიტი. ჰარგეჟ აყუანტიი აჩა, აჩარჰიჟ უჰია იახუანე ირზააგაბ, ეიგურდმანე ირქეიტი. აშთანდ სან ლაჟია ზეიფშორაბ ალა, ზნეკ აყუაყა სანერგა, აშოკოლ აქოჟ სრედერკლარ ლთახენ. იბბან უჰიარ, იარაზნაკ აქეთა ირქლაჟიტი სარა აშოკოლ სთაწარაბჟ აყუაყა სშოჟრგაბ. ადერხაჩხენ სხენჰინე, სრედრემქელაკუა სანდხეიბ ხუქეკ იფხალშონ ნასგეჟ ლეჩგარა, ლწიუარა ზეგეჟ ამალა ილზენხეიტი. ართქუა ანეზბა სარგეჟ ხუქეკ გუალას იყასწეიტი სანდრედრემქელაბ.

— დუკ მერწეჟუა აქეუნ იფხარააც დეჟოჟე აყუაყა, ირედერკელაბ აბი იეიფშო დეფხაადოჟე, — იჰიან დაახეჩხზუაშა აჰიარა დალაგეიტი საბ.

ნას ალა ახმსეცჰაბ სშაპე სან იანლსერბა, ხუქეკ დააბგუააშია, ხუქეკგეჟ დააბჟსამარყულშია, საბ იახდ ლხე ნალერხან: „სეკეჟუნ აყუა დგანე ალა ირცჰანე დააგაჰია უასჰიამა“ ლჰიან დაახეჩხეიტი.

III.

ჰაფშოტი მიხბეჟე, კე-მიხბეჟა, ხე-მიხბეჟა, მბეკ, ხუმბ, იაბაყოჟ ისმეფხაძეიტი.

შოჟქუსეკ აყარა ააწუანე საბ აყუა დაან აშოკოლ ეიჰაბე იქოჟ დამშოტი, სეკეჟუნ დშიედშიეკლარაბჟ წეფხ აგუბერნატორ საქურიგულენ, სხეტთანდა დზენზახეი ჰია.

— სხეტიაგეჟ მაკანა ითეფ ჟყამ, ათეფ შოაყალალაკე ადერრა უაჰთაბ, უსყან დააუგაბ აქეუნ, — იჰიან ნაყ დნაიფერწიტი.

საბ დზენჰინე დნეიტი ავნე, ილანდ ეიქუნე.

იუაჰაბეი ჰია სან დანინწაა, — ისარჰიაც ეითასარჰიეიტი, — იჰიეიტი, „დუკ მერწეჟუა ადერრა უაჰთაბ აქეუნ დააუგარაბჟ, უაჟიანე ათეფ ჟყამ“ რჰიეიტი.

დერკაგეჟ აფშორა ჰალაგანტი, ადერრა ანბაჰართო ჰია, ახა ადერრა ჰია აკგეჟ ჰმოჟტი უი აშოჟქუსან.

ადერხაშოჟქუსან (1885 შო.) აქეუნცია აშოკოლ ახა იანდოქურწოზ ამთაბჟ სიმანე დააიტი აყუა (უსყან სარა 12 შოჟქუსა სერთაგელან). პროშოენიეკ აბიჟ იირკენ ანაჩალნიკ ოკრუგა იითეიტი. ანაჩალნიკ ოკრუგა — აქეუნ ჯარა თეფკ

იბუფშობა მბკვი-ვუმზი რყუნდა დახდაბშობა, უანდა აშოკოლ
აქო დნეინო აშოყუ დაფხაალააიტ. უანდა ათფ ხტებ, აქკუნ
დააპარხუბ ჰია იეიჰიეიტ.

ჰანენდიელწ საბ ათურჯმან დიზწააიტ, იშოფაბურთი ჰია.
აბრა იუდღრუა ძიერ დეყაზარ უბრი იქო დანნეე აქკუნ,
მბკვ ვუმზ რაყარა, უანდა ათფ ხტებ ანაჩალნიკ იშოიჰიაბ
ეიფშო, ნას დაადღრხუბ აშოკოლ აქო—იჰიეიტ ათურჯმანგდ.

— აბრი ათფ ხტერ რჰიოიტ, იბმანოუბეი? უაეი ათფ
ხვანე იბმოუბეი?—იჰიან დიზწააიტ საბ ათურჯმან.

— უი ბმანოუ უბრი აუბ, უაეი აქკუნცია აბზარა თოუბ
აშოკოლ, უი იამცხუე აძიე დღრბრდკვლომ. უბრი აამთაბე
აძი დფსგებ, მა დაღვრცაბ, მა იარა იხალა დაღწენ დცაბ,
უბესქუა ყალაქუოიტ, ნას უქკუნ დაადღრხუბ, — იჰიეიტ
ათურჯმან.

— აშოკოლ კკუნცია აძი დფსგერ სეკკუნ დაადღრხუოიტ ჰია
აბრა სეკკუნ დახმენსეუა ეგდყამ—იჰიან, სიმანე აბაზარ შოე-
ყამ იქოენეიხეიტ.

აბაზარ აქო ჰახენეიბ იიდღრუბ თერბეკ დიბან, იაიციან-
ჟიან, უბრი იქო საანიეიტ. ჩოენლა აშოკოლანხ სცონ, უახე-
ნლა ათერბე იდიქმან აქო შთალართას ისემან.

ვუ-მჩებეყა, ხე-მჩებეყა ააიასუანე, იბლაყალა სეზღღრუამ,
აშოკოლ აქო სრღღრკვლოტ.

უაეიე აბრაყა ხალაციანეიბ აყარა ზეიფშობაჲ აბიე.

სენტიაბრ მზა აკაბე ჰაიბარაცე ხენხ-ხენხშია აღღრრა ჰარ-
თონ. ჰარა 15-20 რბე ჰაიბონ.

ნას დეკაბრ მზაბე 15 მშო ჰია ჰაურეშთუან. დეკაბრ 20
ინარკენ, ჰარა ჰაიბონ იანვარ 10—15 რბე.

ნას ამშოათე აბეჰიან 15 მშო ჰაურეშთუან, ჰარა 20—25
მშო ჰაიბომებტ. უბრი აბე აკგდ ჰარჰიაძომებტ, იანაამთაბ
შიმააიტ ჰია აძიგდ დღღრფხაშომებტ, დახმღღრხუამებტ,
უაეიე ჰასაბ ბლაბებუალა, დარა ეიჰაგდ ეიღმარშონ.

ნას აფხენრაბე ჰია ჰაურეშთუან მაი მზა ანწიამთაბე 20—30
ინაღღრკენ, ნას აბართ ინრეკუწწარ აჰიენთქარ იმშო ნეჰიაქუეი,
იუხუამა ნეჰიაქუეი (ურთ რაციადან), ჰარა ჰადღრფხმონ აშოე-
ქუსან შოქუსებეყა ბაწიეკ, ეგი აამთა ბაშოა იაჰხააგონ.

იაჰღღრწონ ბეგდ რაფხმა ირგვლანე აფსათა უს, აურეს
ბებშია უჰია, აფსაბაბიე ფხეძენგდ იუბომებტ, ეგდუაჰაუა-
მებტ.

უყა აწარა სთანაწე იძახებ ტეტრადე სემბადეიტ: ^{სქადად} ბლდეცქუა ჰართონ, ჰარა იაადახუან. უბრი აზე ესქენგდე, აგური არახუცი აპარტაქუა რქოე იწაწანე, იწაწანე ^{სემბადეიტ} ჰარა არღბაქუა რნაჰწონ ჰტეტრადექუა.

ჩერნილა რბაგა ჰამადამებტ. უბრი აცენხურას ახუა აკუა-ლაფქუა ირთაფსანე ჰპარტაქუა რქოე იწაწანე იჰამან, იან-აავუა ჰტეტრად იაქუაფსალარაბე.

ატეტრადექუა რუწიალუარაბე ბეგდე ალინეიკა ყდაყდა დუ-ქუა ჰამან, არწავცია რგუ იამეხუო აკ ყაჰწარ უბართ რელა ჰნაპე იასუან, მამბარგდე აგქოავრა ჰაგქოადერგლონ საათკ ვ-საათკ.

აგაზეთი ატეტრი რეძახუ ჰარჰიადომებტ, აკინო უსგდე იყადამებტ უბას იწაგდეგდე.

ამენშოვიკცია რხაან.

აბრი აფსუა შოკოლ (გორსკაია შოკოლა) ამენშოვიკცია რხაან აში ადერკვიტ, აშოკოლ ჩოთრას იყარწეიტ. აშოკოლ ვნე აბეჟოეიჰარა ინეიწავგუო თიალა ითიენ. აჰქვ გონ, აშოთა უბთაგლომებტ. ასტაენიაქუა კოჟრეჟიჟეიტ. ავნე აბაარა იალა-გოეიტ. ნასგდე უბრა აშოკოლ აგუარა ითაგელაბ, არწავცია ზეკნაბ ვნ-დუე მაშიერლა არწავცე იცეებლიტ. აშოკოლ არხივ-გდე უბრა ინალაბლიტ, აბართ რაანტი იუაჰა ისჰიოჰია აკგდე სემამ, აშოკოლ აში შოადერკვიტი, იშოერბლუბი, იშოფხასთა-რტიბი ინარხეკე.

აბოლშოვიკცია რხაან.

აბოლშოვიკცია აანდა, ასოვეტ მიე აფსნე იყალაანდა, „გორ-სკაია შოკოლა“ ჰია იბეშთაბ ეიჰარაკ აფსუაა რეზშოარა ირე-ბეკე, ვ-კლასსკ ჰია იფხადაბ, ამენშოვიკცია რხაან ზეში ადერ-კვიტ, ასოვეტ მიე აფსნე იანეყალა, უი აშოკოლ ვნე არემონტ აბეყარწეიტ, იდერკვიტ. ირბლუბ ავნე აცენხურას ახან დუ ნექუდერგლტ, იფშოდაბ, ხარანტი ულაფშო იწაშიო, ჟია-კლას-სსკ იყოუ შოკოლნე. აგუბეანეტი წარა ახაროუა შოკოლნე იააქუგლტ. აბრა აფსუაა აწარა ბთანუ რეკეუნცია რბე აში ყდაყდაბ იაატუბ ესქენგდე. კაბენლა ირედერკვილოიტ, ირაა-დოიტ. რტიართა რეშთალართა, რეჰარტი უჰია ეიქუშიოუბ. აბრა აწარა რწოიტ აფსუა, აქერთუა, აერმანე, აური, ათერ-ქუა უჰია აკეუნცია, აძლანცია. ბეგდე ეიკვბციოუბ, ეიშციოუბ, ეიჰიშციოუბ, ეიმაკეკ რემადაბ. აბრასა აფსუაილეი ქერთებ-

შიაღეი, ურესბებშიაღეი, ნასგამ ნემეც ბებშიაღეი აწარა
რწორი.

აბრაცა ითაბ აფსუაა აძიერვე აფსუა-შიყუკვიციოლუბ, უბას
აფსშია იაბყაბოლუბ. წარაბჟუ აბბშიაქუეი, აწარაბჟუ
დბერწაშა არწავცი რხაგლოლუბ.

ჭიბკულტურა დბერწო, უბრი იაბყაბოლუ აუავ დრემოლუბ.
რხაბი დუხოვანა მუბიკა რემოლუბ; აქუენცია დაარა იაბყა-
ბოლუბ უი არაბარა... იდდერწორი.

ართ ირემოლუბ ინეიწუნნე აფხმართაქუა, აკლუბქუა. აბრა
ირაცთანე ირემოლუბ აგაბეთქუა, აქუენწალქუა აფსუაღლა,
ქერთშიაღლა, ურესბებშიაღლა. ირემოლუბ აკინო, არადიო, უბას
ინაგამგამ.

აბრაცა იდდერწორი აშიაბარა, აკუაშარა, იანერთანეუ
აბიესა ექუდერგლოლიტ, დარა რხალა—რემიალა, იანერთანეუ
აკონცერტ ყარწორი.

აბრაცა ითოლუ აქუენცია აძიე აბრი აშოკოლ სალგოეიტ,
აიბაბერა წარახმ სცოლიტ ანიბია, იაქუნაგანაშა აცხერაბარა
ბეგამ ირთოლიტ. არწავრა სთახეუბ იბარ, აბარ, იარა იბე
ინოროლუბ არწავცი რინსტიტუტ, ეიბა ამუბიკა სწოშუ აბცოლიტ
იბარ, აბარ იარა იბე მუბუჩილიშჩე, ანჯნერრა სთახეუბ
იბარ, იარა იბე ინოროლუბ ათუფ—ასტიბენდია—ქართ, მოსკვა,
ლენინგრად... აგრონომრა სთახეუბ იბარ, ეიგურღმანე უი
იაბკეუ აიბაბერა წარახმ დდოქურწორი, უბას ეგამრთ დასუ
ირთანქუოლუგამ.

დ. ბ. კუწნია.

(ლიტ 1912).

აკომკოშარ.

(აბალლადა).

ფხმა დნეიუეიტ ჩოჯრთაღა,
იფერუეიტ იხთრთა,
იგურღმოიტ, იხუმარუეიტ
აშშოუნ აცოქურთა.
იზნაპკ იაკკუბ
ციემბაკ ლაშოღ,
იგუ-იშამხე იწფრუეიტ
იმა დაზდცო.
ხუზდტი აშხაქუ დნაღბააიტ
დღფო, დკუაშოღ,
იკკუბ იბირაყ ყაფშ
შალა იძხო.
დაქურტიოღუბ იჩოჯხუა,
აზაჰი არღდღუეიტ.

აშაპე ამცა ჯწყდოიტი,
 აფუნწა ბეჟ გოიტი.
 კუმქიეჟა, კაბალა
 დეიბეჟოუბ დეფშოძადა,
 ეიმიდოიტი ზეგდენჯარა,
 დლაშოიტი დემრანა.
 იყამა, იტაპანჩა,
 ზეგა რელა დეხთიოუბ,
 აკაბე დეიწახაშოამ.
 გუამჩლაგა დელულოუბ,
 აუსუციეი ანხაციეი
 რბეჟიან დექუფავუბ,
 ირფერხაგოუ, ირგუთასუა
 ზეგა რბე დხერწიავუბ.
 იმიჩი ილშოარეი
 აგუგუაჰია ეილაშოუეიტი.
 იჯაბაანი იფხძი
 ჟილარ რუს იაბკაითიოიტი.
 აჟია იჰიოიტი ენაგა
 იბეჟ ხაა წარდა,
 იცდერლბეუეიტი ივბცია,
 ზენტოგე ეიქუშიადა.
 დრეფნდოიტი არფარ
 გუამჩლა იჯბაროუ.
 რაფხმა დგლოუბ
 იარა ამვა დერბო.
 იკუბე ამირაყ ყაფშ
 შალა იძსაუა,
 იჰარეიკუეიტი ესაირა
 ავადა, იფერუა.
 იაკუბე უა იზნაბეკ
 იციემბა ლაშოო.
 იდირბოიტი აგუაყცია
 იშთანე იააქუო.
 უახეი ჩონი ადიე დექუბ,
 დნეჟოიტი იარა.
 ეიმიდოიტი ატიელაქუა,
 ეიშციანაბ ჟილარა.
 იდირბოიტი იალაცია
 იმი შოაყა ილულოუ,
 იდირბოიტი ამუჩაცია

რაამთა შთცახმოუ.
 დტიძომ, დნჯუოიტი,
 დრუფხმოიტი აჭუარ,
 ახაჭუითრაბჷ ეიზიგოიტი
 იჯუბცია აკომჭუარ.
 დეყანაწ დეჭუფავუბ,
 დღეუბ უებგაღ.
 იხეი იფსი დრეიგძომ
 დანადალაკა ჯარგაღ.
 აგუაყციეი ამლაშციეი
 ხჭუას დრუმოუბ იარა.
 ხრა ჩაფეი ბააგუარეი
 დნერკელომ ჯარა!
 დაშთოუბ აიაშთა
 აწაბერგ ყალარცუ,
 უბრი ალა აჯაჟილარ
 ფხაყა იგარცუ.
 უბრი აუბ დებზააფსო
 იანაგა დბშთოუ.
 უბრი აუბ იაგაბზთნიწო
 იფსე ცქმა იხოუ.
 დტიომ, დგელომ,
 დღესაანძა დიაშოლუბ,
 იაშთადა ეგიჰიომ!

ბ. შენჭუბა.

აგარ აშია.

აყარმარა ეციან თენი ახალა,
 აწეხ ეიმგგონ,
 იწყმან აჟივან ძეჟ ფშთთიღლა
 მიტიღ ბლა ლბააქკონ.
 ამბა კაქკო, ახრა იახესუა,
 ალაფშო ახნაყდონ,
 აალძგა ხაშიაშია, აიკზაა ითესუა,
 მათწას ილაკაჟან.
 ფჰიესკ დმეცია ლემაცარა
 ვნეკაქთ აშია ლჰიონ;
 ასაბიგაღ თენი აგარა

ილაცია ეიქუნათსონ.
 — სეეწი შაშა, შერი თალი
 სეკუნ ახმერკე,
 სა სმერგუაყკუა აცია უთალი,
 სემრა, სეგუკე.
 უბლა თეფნაა ქარუაშუმში,
 ახმსება ახათა,
 უხუდა შოკუაყუა საკუნშამი,
 ითენიუბ უცაართა.
 სქელდუშ ფწიახა, სქეთ ფშოთიელა
 უცაარ იუბჰალაპ,
 სბერქენ ხახუ ეინეშიშიელა,
 იწაგდ იფშოძახაპ
 სა სგურკადა, ბერსა ვქა,
 უცია, სეგუკე,
 უბაძაშა ჰამოუბ ვეჯა,
 იარბან აჩააკე?!
 აეწიაქუა კურიც ხათამი,
 აფერლდეიფშო იფხორიტ.
 ჰიეჰი წესი რაშია ტიამი
 უცაარა რგუაფხორიტ.
 უცია სარფს თენი უხალა,
 უაბ იზ უმგურკან,
 უი დშახტიორუბ, ჯურ ნაპელა
 დაშოლუბ ამადენ.
 აშე დგლორიტ უმერკეზა,
 უბლა დაგუჭეიტ,
 იმაძამშია ნას აფშოხა
 დაშოლუბ ანტრაციტ.
 ბაშა იკუმე იმერუგა
 დეკ ჰასაბლა იყლორიტ.
 თენი ეიქუტომე რაცია ფჩოგა
 აცაყდ ეიკნაყლორიტ.
 დშიართომე დაწახაპ ჰია
 იდუ აკაქო,
 უი დბაცლაბეზ სრეიციახაპ ჰია
 ითამ იგუაქო.
 ადგაღლ აწა რაცია ფიყორიტ
 ტონნლა უა მბარტი,
 იკერუმა ჭორმა დუხორიტ,
 იუეიტ იხაბე.

უი სტახანოვ დუკ მერწყეუა
იშობიფიგო დღრ,
აამთა ბაშა იდიქუმწაქუა
ილირშოიტი აკრ.
რასა-მახუნას უყატაროუბ,
ამბა ეიფშო უკაქქა,
უბ იწერკანტი იმუდაროუბ
არფეს ეილქაქა!
უქულა, უაშცია რგუყაწაშა
უაქინატი იძბალა,
უბაჯნატორა, ნას უწაშა
იაცილოტი, უბჰალა.
სიაწი შხაშხა, შერი თალი
სეკეუნ ახძერკე,
სა სმერგუყაყუა აცია უთალი
სემრა, სეგუკე.
უბლა თეფხა ქარუაშხემი,
ახძშცბა ახათა,
უნუდა შოკუაყუა საკუნშხამი
ითენჩუბ უცდართა!

ვაჟა ფშაველა.

(1861 — 1915).

აფსაბარა აშიაპიაცია.

არდიენა-ან იბთაგელამ აამთაბე აიააირა სემოლუპ ჰია ანუ
 აფხაძონ. უი აგურდმარა დუ ამან. ჯშარა. დუ უი ირნა-
 თონ: ანცია, აბნა, აშნა, აჟივან, ადგმელ უჰია ბეგმე. უბასყან
 უი ბზია იამბოზ, იათახემეზჰია აძიგმე დეყამებტ. უი მოლუ იარა
 არდიენა აშა ბდებ ახდაჟწყყადგმე იარა იაშაშშია იაფხაძონ,
 ათრაქოუ რხეზრაბე ეიქურშთანე ინნაწობ აკურტადქუა შოაჭა-
 ლობგმე ახაშოთნე, ზაყანტი ახდაჟ ხუმბა არდიენა აფაცია
 ფშოქა-ციჰიქუა ასას ითაპყახმაზი, ზაყანტი ილაღრძერქუაქუო
 იარტიახმაზი, ზაყანტი ალაზმე ეიქუნაწახმაზი, აგუ თნაკაა-
 ხმაზი. აბას არდიენა-ან არგუაყრაქუა იბექუშოიზ რბე ირეც-
 ჰაშანე აბნაწყყადგმე წიეუალონ. აფსლუშო ბელდქუაგმე ეიხუთ-
 ხუთუა ალაღრძ კათიარა იაქოუნ. აჯ, ბგუ აიხა იაჰჰაწყყადო-
 გმე ანაქოუ ეიმარჯუახუ იგუნქმნე იშოწიეუარებ იგელან. არ-
 დიენა-ან აშიაპიარა ათახნე იყან.

ააფუნ-ქუა ილეიოუბ ააყუწმთაბე აკუნ. მაკმანა აჰასკმენ
 ფშოქა იაწიარა ალმას ეიფშო იცერცერუა აქუარტი ძაძა აქუ-

ჰიპოქრიზისი იქნება. უი ამაღა რხმეჰიპოქრიზისი იქამფსაკუა ირქქუნ/ აწლა
მანუქტუა რბლდე ფშოქაქუაგდე, ანა არი ამაღა ანაკალა კა-
ლალა ირხმეკუქუა აკათიარა იაქოქუნ. უი ამაღა ანდკუქსონ
აბლდევაქუა ირქქუთიონ, აბნა არქოქსონ, აშოქტე/ ანდკუქსონ

არდიენა-ან აშიაჰიარა იაბგეუქუნ. უი ათააცია რფსუ
აქოქხეშთაბე, ათრა არქქოქხეშთაბე აკუნ უსყან. უა ათრა
იხტიოლან ჭ-არდიენა ფშოქაქუა, ბებეჰარა ბხუ აახამბ. ურთ
არდიენა აფაცია უბას იგადაქოქოქ, იჰიატი-ხაწაციოქ, ბეფსუ
თოუ აკ ანერბალაკა რქოქ ხუქქუა რაჰანე ჯარა აკ ნაჰ-
ქოქარშიჰია ეიბარ-ქერქერქუა იალაგოქტ. რან დაარა ბბია
იაბოქტ ურთ რქქერ-ქერ ბე. უი ამერგურღმა ახე ითალოქტ,
აფაცია ფშოქაქუა რქოქ-ვაჟ ხუქქუა რაჰანე რემწიქეჟვა მქდე-
ქუა რაჰანე ირყდო იანალოგო, უსყან რან უს აჰიოქტ: — შიხა-
წკ სარა სეოქტ, შიქციგმა-მეციგმა სარა იბგოქტ, სეფშო-
ქაცია! შიალა შიყუბგოქტ, ახე თესყეოქტ, ისერგაძეოქტ. უი
შიან არდიენა გაძოქ, ხშოქკ ამამ აგუანუქუნ. აბას აკრაამთა
იჩხუონ არდიენა-ან იარა ანშოქკი ანუქუაში რბე.

ანშოქკი ბლანარფშოქი უი არდიენა?

უი ვასო აწარქუა რეფშოქაცია რალა, ბუნე კლექკალა
ითიბე, ურთ აკლექკაქუნ აწარ-ფშოქა ეილაქუა ტყუნე ირთა-
ქნე იბმაბ დაბეოქტ. დნეიუან უი იხე რაჰანე, ილაქუა ნეკდერფ-
შოქლა-აკდერფშოქლო. ბბარ შთა აკგდე იგემბე არდიენეი
ათააციეი დენრედჰალარაკ. არდიენა-ან არი დშონეიუაბ
იარანნაკ იაგუანათან იყანაწაშთაბ ანუქრა აჩუნახდეგანე,
ამწიქეჟვაკ ფწიბშია ილხმერკურნე, იხუბშია აჩოქყანე ვასო
ილაქუა აჩოქარწანარშიეოქტ. აშიაარაკაქ დგურღმაბ არდიენა-ან
სკოქეოქტ ჰია დაშთალტ. უი ნახეს არდიენა ათრეი აფშოქა-
ციეი ბგუალაშიახუადაბ! არდიენა კუაფ-კუაფუა იცონ, ვასო
აჰაჰიჰია იარა დაშთან, ბნე აფსუ შთოქუ იშოფასბემკერი ჰია
დგულნე დაშთალტ. ანა იგუ დშოქაჟაბ ანბა, ალაბაქუა, ანაჰი-
ქუა აგუდიწო დალაგოქტ, ანა ბეგა ბაშთან. არდიენა-ან ბენ-
ბაწიქ ალა, აფაცია ფშოქაქუა რთრა დანნაჰნაგა, ამწიქეჟვაქუა
აარჩეინე ივაფრენ იხაუქულა აბნახე იცეოქტ.

დუკ მერწეკუა არდიენა-ან, ბბია იაბოზ აფშოქაცია რანდ
იხენჰიოქტ, აბასგდე რანაჰიეოქტ: „შიალა დეშიფერბგოქტ, შიი-
ციენსერხოქტ! შთა შიემშიან, სეხაარა, სალმას ხუქქუა! დეშო-
ფაბეი შიემჰიოქტ აქკუნ გადა. უი აქკუნ სემწიქეჟვა ფწიწიყდაბ
ჯიშონ, უეიბგდე-უეიბგდე სიკრაშია იგუ დეჟონ. უბას იბებმურ
სთრა, სხდეკლართა შთა იცყდა-შიყდა იყანაარენ, შიარა სეფ-
შოქაციაგდე ვასო იკლექკაქოქ. შიეიბარწიქუა შიოქუნე შითა-

კუბაარჯენ... შთა შიგომშიან, ანცია ღვინაა! — აბას აფშუქა, რფსუ ახმნარხაბ აკუნ უი ზერგურღღობ, უბრი აკუნ აფსაბო-
რაზგდუ იგურღღო აშია აზერჰიობ, ალაციაწიყდაგდუ უბრი აამ-
თაბუ ირციემგურშოჟა იყაბწობ.

არი არღიენა ესქდენგდუ აფსაბარა იქუმ, ახუქქუა რაი-
გურა აქუც აქუცი ივქუტიანუ აშიაპიოა ილაგონ. გუ შთ-
ხგან, გუ თერფრააგან არღიენა აშია, არი აიჟე ამრა ითაშიობ
ამერხუაგქუაწიყდაგდუ დაარა ირნალო იყან. აშია ეიბარკერა
იგურღღობიო აპიკ წარ, აშია ეიბარკერაქუა იშორნალო ეიფშ
აკუნ, არღიენა აშიაპიობუგდუ უსყან ამრა ამერხუაგქუა იშო-
რნალოზ.

არღიენა-ან იგურღღო აშია აპიონ. ას აშიაპიარა ილშოიცი
აფსრა იაზემშუცი; სფსერ ანუში ეიქუაწია სრნალოცი პია ბგუ
იანამგაცი. იარბანნიშ აშია ბზაპიობ უი არღიენა? აჟია ალაბუშ
უი აშია?

იპაბღერარუშ, იაპბეილკაარუშ უი არღიენა იაპიობ აშია?

მაპ, აჟია ალანუ უი აშია პაპაჟამ, ახა აშია ბზაპიო ეილა-
პკააროჟუ, იბბან აკუბარ არღიენა ესქდენგდუ აშია პიობ,
იაპპიობ: აძენ უი ეიპა ალანუ ეიქუბ. უსყან უი ბუშოთუ ანუ
ზლამშოშა აქატი აფშუპაროჟუ. უი აჟიდა იაპიო აშია პარა
ეილაპკაარ აკუბოცი აბას: „იპაქუითუ, ისუთ აფსთაბარა, სარა
სხუქქუა სააბარატი! იპაქუითუ, ირაგვალა სფშუპაცია თაბ-
რნარანუ იყაქუოჟუ, რფსუ კოხლა, იანდა ირქულაბ იქოჟ
იშოქოჟებუ ეიფშო! უა, იპაქუითუ, უარა იუჯშოჟუ, უი იანდა პარა
პაბიფხემაშიაბ“. სარა იშოფანსემწარი არღიენა-ან იპაქუითუ
ჯშარა დუ შოინათობ, აფსაბარა ბზიანუ იარა ბზია იაბო
იანიშობ აბუ, არღიენაგდუ აფსთაბარა ბზიანუ შარდა იაფსოჟ
ანეითაბ აბუ. უაპა უი აშია ბზაპიობ ბღერუადაშ? უი შთა შიარა
შიაბხუცი, ეილემიკაა.

არღიენა-ან იაყუმწიქაჟა აშიაპიარა იაქოჟენ. ამრა ამრხუა-
გაქუა ეიბაკენუ აკუა ითაწანუ, აშია ილაგვალანუ, აჩოწიანუ,
აფსუ აშიონ. ალაშცარა აჩოლოჟნაჟ. არღიენა-ან უაქუას იადგბ
ნაგდანუ იაპქოჟუ-ქოჟუტი. ნას ათრა ინტოილან აფშუპაცია
ამწიქოჟაქუა რულა იაანხავეიცი. არღიენა აშიაპიარა იანაღგა,
აბნა აწაყა შითულა ირფშობაბ, აპასკდენ იაწია, ახუქქუა, აფსუფ
ციკაბ აპირ იალოჟ ბეგა ჯშარა დუ ართეიცი: „იუჯაპშოიცი,
ეითოჟუჯაპშოიცი უფსუ თაბ, უგურღღალა, იანაკუხაბალაკა
უქოჟაპიმიტიაიცი იპაქუითუ, უბბ ხაა, აფსაბარაგდუ უარა იუ-
ჯშო იუბეძერჟუა უი აპამთა აგემხააიცი. უი აფსაბარა უარა
ულშობარა ბფსოჟ ეილნარგარაბუ ჯშარა უთო უარა უაგუალა-
ნარ შიარაბუ“.

უმბასყან იაილაშიშიიტ, აფსაბარა ზეგად აცობარხმ ინეი-
ხეიტ. კონათუამებტ არდენა-ან, ანა აფსაბარაქო იცოქორიტ
დაჩხა შიპიბუკ, არდენა აიპა ბბეუ ხაბ: აშიპიბუკ...
გოეიტ აყარმაწეს... აფსაბარა ახუთაკ იატოუ, აცობარხმ
შოლ აუაატოეკსა ირულაბარ, დარა ირტოუ რუსტაველიქუა,
შოეკსპირქუა, გომერქუა, იბმციაეიო აფსაბარა ახუთა: აბნა-
ქუა, აფსაატოქუა, აფსტიქუა ირემოუპ დარა რ-შოეკსპირ, რ-რუს-
ტაველი—უი აყარმაწეს აუპ. უი აყარმაწეს აშია ბბია, აშია ხაა,
აფსტეკმა ეიფშო აფსაბარეი იარა ადგადლი აეივანი ირხაონ,
ჰათო რქურწონ. აყარმაწეს აფსტეკმა ილაძკაუან, ილაძთუან.
იარა ამწიეივა ლას გურდმახუქუა ირქუნარტონ, იაბძე-
რუუბ რგუქუა ნასტუ დუ რუთო იარწესუან, იარციონ. აბას
იგუშთხგან აბბიარახმ უავკ იხე აშოუან, დართენჩუან ისირებ,
იაბძერუუბ ზეგად გურდმარალა იხერთიუბ აყარმაწეს აბეუ.
არი აყარმაწეს აბეუ ხაპაუბ ზეგად ეიგურდონ, ზეკკუნ ზაწი
დეთსნე დებზახაბ ანი აბი შოეიგურდო ეიფშო. აბას აყარმა-
წეს აშია ანაპიომ ამთაბე, იარა აშია ანაპიომ ადოკარშირაქო
იგულაბ აუნდ აბარწა იქუტოან ირადიონ ჰია პაპე თაპმადკო
უი იფაბაწი ასემინარისტ ვანოი, ურთ უა აჩი რეიუან. ათა-
პმად იგულერთა ზაწი ვანო დგურდმაწია დაბძერუუბ აყა-
რმაწეს აბეუ. იაბ ათაპმად ილახმ ეიქუნე, ილაღრძქუა ილა-
ქუა ირქოკუკუა, გულა დუკ იგულაშიონ. ჰაი, ზაყა ბბია
აშია აპიომი! უან ფსათა-ბბია დარა ბბია ილბონ აყარმაწეს
აშია: აჭარა, აეირა ზეგად ლხაშოთუან უან ხუაშობგა, დეი-
ქულემპანა აბარწა დქუტოანე დაბძერუუბ უი აშია ანაძეძა-
პიომ; დქუფსტაპუან უაეი-უაეი, აშიაპიმა უამაშია ილბონ,
იაპიომ ზეგად ეილუკააუაბშია.

იფშაბაიტ უარა უიაშარა, იპაქუითუ, აბრი ეიფშო აწხ
ხუკე აბას აგუეილხრა ანაუთაბ აბე, უი იდუნეიტემ აფსტ-
რთენჩაქუა აუავტოეკსა იგუი იფსი ირნათო იანაეყაუწონ აბე.
ანცია იპიოიტ, ანცია იპიოიტ ლპიბლონ უან ფსათა-ბბია. უი
ანეპიარა სარა ეილესკააუეიტ, ნასგად იუდერუამა უი იაპიო,
ანცია იბიპიო? იპაქუითუ, ესქემგად იშითლააიტ, იიაწიან-
ლააიტ აფსაბარა ზეგად, იუდკლალა აეთემციეი ანანამგაციეი
რნეპიარა. იპაქუითუ ურბელფხა იაშამძალა ბფსთაბარა ნაბ-
გდაბ რფსქუა. იპაქუითუ, პაციებჩა აფსრა, იხჩა ზეგად.

აფხენ აცგუ აუნდ ინლეუამებტ, ლმაწუკ-ფბეს ხარა იგანე
ინეპია ილლთონ, ატემ ცგუქუაგად ლგუარა იქულარ ლუა-
მებტ, „აყარმაწეს რქოიტ ურთ აშიიქუა“ ლპიონ უან. იწაბე-
ჩგზგად ხნეკემკუა, კუნტიემკუა ჰგადლ ქუცქუა რეწაყა იფსნე
იშოწაფსაბ აბბალონ აყარმაწარქუა. ურთ უა აყაბიარა, აშია-

ჰიარა ბზია ირბონ. ურთ აშია ანერჰიო აუავეტოეკსადგე იშვი-
თახელე იკოუეიტ, აცგუ იზამკეზუეი, იზბან უჰიარ აყარმანქეს
ალაქუა ზვანე აშია აპიოიტ. აიაშობე აყარმანქუა, დანაჰი ||
ჰგუ დერჰეზონ, აყობე ქოეკქუა ჰბაარგონ, ჰლემჰე დერჰეზონ
რუან. უან დფსიყთეი აყარმანქუა ჰბაჰანხე ააირა იაყუწტ:
„უაჰე ზარანტი სალამ ჰბა თიუეიტ“ ჰია იაჰია დაალგაეიტ
ათაჰმადლა.

— საბ, აყარმანქეს აფსაბარაქოუ დაარა ხდედ დუ ზმოუ აკ
აკუნე იყოუბ, იარა უბას აკრ იაფსოუ ფსაატოქოოუბ აშია ზჰიო
ანქუა ზეგდე. სარა სგუ იანაგოიტ, აფსაბარა ახუმარრა
ყანაწოიტ, არტისტცია აშია დნარჰიოიტ ჰია. აწიააქუა, აფს-
ტოქუა, აფსაატოქუა უჰია ეგდერთგდე აფსაბარა იანუ ზეგდე
რზდერჰეი, ჰგუ დერჰეზონიტ არტისტცია რაშიაჰიბე ალა.
იუმაჰაუაზი ხულფანე არდიენა აშიაჰიბე. იანულაშცა უი
ანათუფან იაქუგელტ აყარმანქეს. აბაშოა შიაჰიბე რხეფხე-
ძარა ზაყაროუგდე ზდერჰეადა; აფსაბარაქოუ ახუმარრაქუა გყო-
უბ სჰიოიტ სარა, უი ეგიაშოაწიყდოუბ. უა ეიჰარაკ არტისტ-
ქუას იქუგელოუ ანდაქუა როუბ. ჰარა ბზია იშობაბო ეიფშო
აფსაბარაგდე ბზია იბოიტ ანყაბარაქუა. ჰარა აუაატოეკსა
აფსაბარა ეიფშო აყაბარაქუა ბზია იჰაბომი? აფსაბარა იარა
შოეიბაკუგდე იყაბართოუბ. ო, ბზია იშოფაბბო სარა ურთ
არტისტწიყდაქუა.

ოხ, ზხაწკე სცაშოა, აბეჰ აჩოშოფეითანაკოუეი, აკკაჰია იშოფა-
გო! ურთ აშიაჰიბე ანუგდე რგომ, იუბილეიგდე უაჰე ირზყარ-
წომ, ეიზარა, ხუმარრა-ჩარა დარა ირზენე იყარწომ, აჰამთა
ბზიაჰიბე უაჰე ირითომ ჰია იგუ თგურლდააუა აჰიარა დექოენ
ვანო.

იოელარხეუზი ურთ აჰამთაქუა? ირზერუაზი ურთ ანდტი
არაქენტი აჰამთაქუა?!— იჰიეიტ აჰაპ ირადიონ.

ილაადერააუეი ჰარა, ურთ დარა რწასალა აიუბილეი
შოყარემწო?

ურთ რწასქუა რგუათარა იანაკუბაალაკჰე აბაჰაშთხდო-
უმა? მაჰ!

— აწაბერგ ჰჰიბე ზაკუ ლანარფშოერა ბზიანუუზიშ იყარ-
წაქუა რბარა,— იჰიეიტ იგუ თეკეჰააუა ვანო. ჰარა ჰაქალაქე
აქოუ აწლაქუა ანეშითუა, აშითქუა რჰეჰე ლაჰა-ლაჰაუა ხარაჰა
იანგო, აყარმანქეს აიუბილეი აბარა შოფაბზიბიშ. აშითქუა რჰეჰე
უბას იხანე, ილულუანე იგოიტ, არეჰტი ჯბარა ეიფშო აუაჰე-
ტოეკსა დერშოა, იხე თერყდო. იშოფასირზიშ აყარმანქეს იაქუნე-

ჰიარაბე ინეიუა აფსააქუა აკუშა იხმტოლუ აბარა. აფსაატი-
ჟილაქუა, უი აწეს აქუნეჰიარაბე ზეიუა ნაზმეშორებ ყალარეზუშ?

უს შოფაყალოზ? აყარმაწეს აშიაჰიბე ზმაჰაც. უი აბმეჟაწეს
ზლემჰა ითამკუბაც ფსაატოკგე შოფაყანუ? უს აკგოე ჯყოუბ ჰია
სგუ იანაგომ. უს ანაკუნა ზაყა ფსაატი-ხკე ეიზანე იაკუშარ-
ბიშ აყარმაწეს? ზაყა აქიანაა აზერჰიარებში ურთ აკაკალა უი
აწეს? ირჰიაქუარებში ურთ აქიაქუას? იარა აყარმაწესგე ურთ
ითაბუბ შოფარანამჰიარებ? საბ, აბრი ეიფეშ ასახმა გურლმანუ
შოფაბზიანარებ!

სარგე აკე სამბარატი აქუცკ სწატთანე აფსაატიქუა სრებუ-
მეფოშუანი, ირჰიო საბემძერკუანი, ტეტრადკ იანწანე იკეფზმნე
აქილარ ირელასემწომი. აფნდარაბე უი ეილდე აშიყუ აუაჯ-
ტიეკსა იმეფოშააუამა? სგუ იანაგომ. უაჟიე ჰხე აბაჰაშთებ,
ურთ აფსაატი ჟილაქუა აკაკალა უი აწეს იარჰიაქუაშაბ აქიაქუა-
აშაუარდენ იაჰიაშაბ ხუტეკ სხე აბციოტ. უი აფსაატიქუა იშო-
რჰიენტიქარუ ეიფეშ რაფნმა იციანეიარ აკუნზნ.

— ეი, უარა აშიარკეკეკე! სარა აშაუარდენ, შიარა შიჰი-
ნტიქარ, საიტი უნეჰია უდენეჰილარც. უი უარა უამერფა-
გდაატი, უგადამხან. არი ნახესგე აფსაატიქუა უაშიალა ირლან-
ქოზხლა, ირგურლმალა. უაშია სარგე ისაჰატი, ანა სგუ იამ-
ხუეტი, ეიჰარაჯკ რგუ იშოხუან ეიფეშ, იბან უჰიარ უარა
უაშია ფეშქარანციოუბ. უაშია აღმარაჰია ანაწარა შთებე
აღკუამ. იარა უარა უნათაგე იფსეჩენ ეიქოართიოუ, იბააუ
აბი უოუბ. ას აყაბაარა აბიგე იქუნაგომ. ანაწარეი, აღ-
ლუარეი ზეგე ირემანაროუბ. უარა აქენეკეგე უზიანაი-
რემ სგუანუეტი. ას აყაბაარა ანაწარა იატიემ. ნაგდარა უქუ-
ზაატი! ანცია იუათეიშაატი, სარა იუდესკელაბ აბზიარა-
ქუა! „ურა!“ ჰია აბექუა გოეტი. აყარმაწეს ათაკ აჰიეტი, აბას:
„აჰიენტიქარ დუ! სარა სეიბამეკემ, სშაკათიაკემ, იზსთანხარებში
უბართ უარა ისედეკელაქუო? უს სყალარ უაჟი სარა სეზლა-
ბზიარაქუო სციეძეეტი, საგამყარმაწესნომ. აშაჟიცი აფსი, აგუი
ირებრულხოუამ, აშიაჰიბე ხააქუა, ზეგე ჰათერ ბქურწო, ითა-
ბუბ ბზერჰიო. იშიაჰიბეგე აკუნზაატი, ანა სარა ჰერხანარელა
ისერშიანხოუადა? აკურაქუაწიყა ანესყუშიო სქემეში სმეზმანარ
ისციებეიარ ყალოტი. სშაპქუა ცქმა დულუალა იაკურშოანე
იენე ამანუ სქემეტიარ ითსერფარ, მა იფესწიარ ყალოტი. აფსა-
ბარა სარა მეიგდარანდა ისნათაბ აბეი, აშიაჰიარა აბყაბარეი
როუბ. ეგდერთქუა სარა სრეილაჰატი, სერხმენთაშოეტი ჰია
აკემბარაკგე ისნათსანომ. უარა, ჰიენტიქარ დუ უი უნე დეარაბა
იფნაყოტი.

უარა ისეღუნეჰიალაქუაბ ზეგდ სარა სმე იბაშოოჲ, ანა...
აჰიან აყარმაწეს აბეჲ ლახულაშთან, ანე ლაკუაჩორი, აფსაატი-
ქუა არა იყაბ ზეგდ „ურა!“ ჰია აყარმაწეს აჲია იაქუშინაჲ...
თხეიტი. აშაუარდენ იააგუამთხაკუა ალაქუა ჳრცემ-ცემ...
ინრღლაფეშორი. აფსაატიქუა ზეგდ რეიფეშო აშაუარდენ, აშია-
ჰიაჲ იაჰიაბ ინაქუშინაჲთხანაშია, ეგდაარეცჰანაშია აყარმა-
წეს ინახუაფეშორი. ნას აშაუარდენ ნასკადან ეგდერთ აფსაატი-
ქუა ამჲა ნერნათეიტი, ურთგდჲ ეიბარეშინე ინეინე აყარმაწეს
იანციაჲთარაცე.

აშაუარდენ აშთანდ იხუარფე-ხუარფუა ეგდერთ აფსაატიქუა
მერციაჲთო აგრიჰქ) ააქუგელტი. აჲია ბზიაკ სეზჰიოზარ ჰია
იხუციერხხორიტი, ახუდა ახერ-ხერბეჲ გორიტი, იაულაკჲ აჲ აგუა-
ლარშთანე აჰიარა იალაგორიტი. უი ალა ციეწერყუქუა აყარმა-
წეს ეიჰაგდჲ იხუაფეშოუა აშაუარდენ აჲუ. იაულაკგდჲ აფსაატი
რჰიენთქარ აგუ იახუაშო აჰიარ ათახეჲუ. იბბან უჰიარ, უი
იაციენხობ ალა იარა აკერ იჩაქუახდან, უაჲიგდჲ იშოფასბე-
ლემთხარი ჰია იაქუგულთუან. აყარმაწეს აიქსარტიეშაქუა. აყა-
რშაქუა აგრიჰქ უი აყარა აგუ იახუომ, ალა ეიმარცჰაშია
იახუაფეშოუეიტი, იარა ახათა ახე ამხაბზიანე, აჩოზრბაბანე იგე-
ლოჲ. არი აფსაატი აშაუარდენ იაადეკლო ახე აფხმაძორიტი,
იარა აფხმა იციეჲთაბ აფსაატი ეგდერთ აფსააქუა ჰითერ რექუ-
წანე იბემციეჲთაბი. ას აურა გაძაროჲ ჰია აგუ ითახუცუა, ანა-
შია ხ-ამბო ინაფეშო-ააფეშოუეიტი, აჩყუ უაჲი-უაჲი ივთერ-
ჩააჲა. აფსაატიქუა რკადტეიან ფწიორიტი, მოუკჲ-მოუკჲ რგუ
ხთ-ხეთუა. — უქუწენე ნაყ უჰაჰია ჰნაქუყანდა ჰია იცკაკოუა
იგელან, ანა რეგბცია იხერეკლონ — შიააგელშ იაჰიო ჰაჰაპ ჰია.
აგრიჰქ აშაუარდენ საქოფეშინე სციეჲთორიტი ჰია იაქუაჲ: — უარა
აშიარეკდჲკჲ სუქუნეჰიორიტი. აჰიაშა ახაშოთუეიტი, აკგდჲ აგუ
ითაძამზარ აკუხაპ. — აიაშოა ჰჰიაპ, უარა უხუქამაჰაპ, ანა ანმდ
დუ უმოჲ. იუასჰიარი, ანცია ინეს, აბას ყაზწოზი? უარა უაშია
ლასსე-ლასსე ისაპლორიტი, სგუ იახუორიტი, იუციეზემძარა, გუა-
ლაკგდჲ სემოჲ: უაშია აჲაბაა აძარა სგუ ახნარშიორიტი, უბრი
ხუქჲ სგუ იახუომ. — აფსაატიქუა აყერ-ყერჰია ივეიბარჩიეიტი.

— უარა უაშია იბეძერკუა აუავტიეჲსა იგუ კაპლა
ცაჰი-ცაჰია ხამთაქუაჲ აკუაფა-კუაფაჰია ილთამთიაკუა აზყა-
ლომ. ურთ აკაპლაქუა ზენყლო სეზდერუამ, ანა იბდერუეიტი
ურთ რგუ აქოჲ იშოადეჰაბლო, იშოანელო აბართ რეიფეშო
აჲიაქუა: — უავ დუმშენ, აშა კაჲმთიან! ჰია. ნას იშოფააური,
აჰასკდენ ჰძარემა? ართ აგაძაქუა, აფსაატიქუა ახე ნრექუენე

*) აგრიჰქ — უიაყარა იაფსამ შათარდენ ელოოჲ.

სათოუმწან აპიენტქარ დუ, ანა სარა სხე ხმუჯ თაძამ ჯერმორი, აკე ეილესკააუა აღუნეი სეკუუპპიაგმე რგუ იანაგომ. ურთ სარა სხე ითოუ ანშოჯ აბჟა დარა რებენტეკგმე რხე იშოთამ რებდერუამ, უარა აძიკ უი უდერუეიტ აკუმბარ. აქაქარდენ დუ.—აქიაპიავ ბზია აძერჯვე ბზია დითახუპპიაგმე აქია იალლოუ. ანა ართქუა ბასპიოდა მშიან!.. ართქუა უარა ანეს ხუქე იუა-პარ ქუნაგანე იხესფხაძო უი აზოუპ: აკე, უარა უმეღდარა აყნეტი აკგმე უზაიაიძომ, იუბშომი პპიენტქარ დუ იშოიპიან ეიფ-შო, ვბაგმე, უარა აკუაე უჭაძომ—აბრი უასპიოიტ. იხესპიიააუა-გმე უბრი აუპ: უბართ ხეხა სეზლაციაქიან აქიაქუა უაშია იალუ-ხერ, ნას უაშია ბზიანოიტ. ანას ალა აქია იალგაეიტ აგრიძ.

არი დარა აშიაპიაცია ფსაატოქუა ზეგმე რკმატეიას ფნაწეიტ. აგრიძ ანანე იარა იგუანამთო იქუტიაბ ანაქე აშიფხმეძქუა ატრაპია ეიქუნაფსო იალგაეიტ. აყარმანეს ძელუდა შთებეჯგმე ანუღმშიო იტიან.

— ამვა, ამვა! — აპიან, აბელეჯ აათნარეეიტ აკუტრეხმშ. — უსფერწ უარა აძეჯგარა. აუა რციენხაქუა რელა მხე ნეყუბგო უარა ანასეღდა. ჯმარა ბზემდერუა, ფხძე ბლემწეც, ეილაწიუ უარა! აქილარ უხე შოფადურბოი, უარა აფხამშა? ანშოჯ სემოუპ ჰია უჩხუანბოეიტ. იშოაბ მა აშიარაცაშაგმე აირწა-ნდაბ. ესქემგმე ჰარა იპაშთაფშოუპ: ინამესდახა, იაპციენხო არულანაქნე ილანულავრუეიტ. ანაჯრბაქინე იციექიანბოეიტ, უი ზეფსოუ იარა იადერბოუაშია!.. აპოეტ დუ (აშიაპიავ) იღ-რუეიტ უარა უბეფსაწიყაოუ, სარა ცქმა ისბელკააუამ: სარა იმწარსუა, აშა ბესე აბეციგაოუ ფსაატოუპ აყნეტი აბზიეი აცი-გეი დარააკალა სეხშოჯ რებციოიტ. სარა უბას სააძოუპ აყნეტი სშა, სდა იალაჩხე იყოუპ უბართქუა რეიფშო აშცელარაქუა. უს ანაკუნა, უარა უაქიაგმე უხათაგმე შიესგუამფხზარ აკუნ, ანა უსწიყაგმე სგუ ეყამ. სარა უარა უაშია ახე ანაელო იბზი-ანე ეილესკააუეიტ, უარა უხათა უბფსოუგმე უბას იბდერუეიტ. უარა უპალამზარ ჰარა აფსაატოქუა აძიადალა ქან-ქანე პაიბაკნე პნიბარწიონ. აკუტრეხმშ, ავგბა აკუტრეხმშ რეცპანაშომებტ. უარა უაშია ბზიანუ იარფსაქოეიტ ჰარა ჰგუმბელტი ფსეცი-გმარა, აშაბე სარა სხათაგმე უბართ აყაბშაქუა შოხემბე გუასთან აპრიკაბ ლულუა რესთეიტ აკუტრეხმშქუა, აუარბაქიქუა, აქო-რეხმშქუა უჰია ეგმერთგმე. აკ უარა იუკამსრაბე, იარბანბა-ლაკე აკალა უგუ უადმერგარაბე. ნაგმარა უქუბააიტ, უფსთა-მარა შარდა აამთანააიტ! — აკუტრეხმშ აქიაპიანშა დარა იაქუ-შიოიტ, უი აქიაგმე იარგმე ზერფშოძომ ალაქუა ხააძა რჩა-ჩიო იანაქეაბ აკუნ.

აპაპ ირადიონ დაარა იხე ითანე იფა დიზძეძეკუან, იხე-
იკუე იხაჩიონ. „ურთ რეშთანხ იადნეჰილადა“ ჰია აპაპ იფა
ვანო დიაზწააიტ.

აფსაატი თენჩქუა, აფსაატი მწარსცია რეგურა რზგომ, უბრი
აყნეტი ურთ აფსაატი თენჩქუა შოუკე აქუცრაქუა ირულატიანე,
დაჩხა შოუკეზ აწლაბლექუა რჩორულაწიანხე აფსაატი მწარსცია
ირზძეძეკუან. აყარმაწეს იაქუნეჰიარ რთანეჰუ აჰიეჰიქუა, ახა
იშიანე მარახხე იზნეიუამ. უბრი ახმენძამვარგო ამთალა
აკოი-აკოი ეიკემსრანე იძბნე იშთერხეზგე აგურა ცქამ ირზ-
გომ. აფსაატი თენჩქუა აყარმაწეს ახა ანეირა რზმგულაღუა,
აფსაატი მწარსცია აწუმარრა ანეყარწო ამთა ააბანდახ ჰია იფ-
შოენ. ნასტიი აწუმაროეი, ამპული ადიი დარა იროურაბე. ზეგა
რეიჰა აგულდარეი ახაწაგოეი ამანე იყან ახმაჟ. ალაჰე აჰიონ,
აფსაატიქუა ირხეჩიონ, უი ურთ აკაკალა ზეგაჟ ირხეჩიონ, ჯარა
თენჩ იბტიომეზტ. ეხმაბალაკა იარა ჟყან.

აფსაატი მწარსცია ახე ვრელჰიჰიონ ალაჰია. უი აყაზშაქუა
რულა იგუოლუთარატი იყან აყარმაწეს იადნეჰიალარ შოათანეზ:
აბეჟ გუმანაზ აზნეკ აბე ყურ ანარგა, აფსაატიქუა ზეგაჟ რხუ-რეჟ
ჟვიბარგულტ. უბრი ამთანე აშაუარდენ აპრიკაზ ლულულა
ალაჰიაგაჟ ეგაგრთ აფსაატიგაჟ შთანხყა ინეითაწტ. „აკვრ იაფ-
სოუ აფსაატიქუა, ახაცია ბე დუქუა! შიორენაშოესთნა-ააშოესთნა!
შინასკამანე შიიაგელ! აფსაატი მჩედაქუა ამინ რაჰთაპ რაშა
იაქუნეჰიარანე!“ აბას აპრიკაზ ყანაწეიტ აშაუარდენ. აშაუარდენ
იაჰიან იარაზნაკ ზეგაჟ ინარეგეიტ. მაპ-ჰიაგაჟ იაქუაგულა-
ხოუადან?

აბენჰიეჰი ნათრენ აყარმაწეს ინადტიალან იაგუძუა, იგუ-
დნაკლო, აფეშიალბ აყარმაწეს აფეში არეცქემო იალაგაეიტ,
ალაღრძქუა აჰიეჰიჰია ილკათიო. უფსთაბარა ბზიან, სეხაარა!
უარა ჰარა ზეგაჟ აკვრ იაჰიბაფსოუ, უარა ჰაფშოძა ჰნეჩოხუაგა
დუ! ჰარგაჟ ჰაფსე თოუბ, აღუნეი ჰაქუუბ! ჰარგაჟ აფსაატიქუა
ჰინდძუბ, აშია ჰჰიოშიაგაჟ ჰაქუუბ. ჰარა აფსთაბარა ჰაქუნაგ-
ოუბ უგუანუუამა? საადერიეთეი სარა აჟიეკ აუბ ისწანდოუ,
იარა უბრიგაჟ უარა იუჯ შოუბ.

ჯშარა დუ უსთორტ უარა, შარდა აკვრ ისბაფსოუ
აშიაჰიეჰი! უარა უაშიაქუეი უაშიაშთბე ხააქუეი რულა იანდჰე-
უაძან, ბლეიშია იაქუეითუ, აქუნამგა ზმუა აფსაატიქუა. სარა ზეგა
სექუნეჰიოიტ, ბზია სერბოიტ, სეძბანუ ბზიანე ირჰიოიტ“. აჰიეჰი
აყარმაწეს იადწუამეზტ. აფსაატი კარწიარა, აჩორეგუმბელრა იანა-
ჟუმწიდა აფსაატიქუა ირზმჩიანტ შინეზქელა აფსაატიქუა აყარ-

მანჯს იააკუშთან იგულდრკვლო, ირგუძუა, უაჰა ალაშქარა იდღრ
გუაყვიტ... აბას აგურღმარა დუ ანდრემაბ, ეილენო იანეილაბ
ანჯს რეცჰა იშოეიბაკებ იხუდრკუკურააცე ეგდაგმენტ, ანჯეკტე-
ქუა აკო-აკოი ეიბარციაეიომებტ, შოლუკ აყარმანჯს დღრჩხუნონ,
დაჩხა შოლუკ ახარა რხე იადღრწონ, ეგდართ აჯშარა დუ ართონ.
აბნაკუტე აყარმანჯს ნან-ჰია იაშთან: „უარა სარა უსანუბ, სან-
რაგდუ უნაფეიოლუბ, იბბან უჰიარ, სან აცია ლიააიუეიტ, დამ-
ხაციორტ, უარა უანა შუაანდა აგარაშია აჰიარა უაქოუბ, სარა
აქუტრაქუა სგუაგუო სანრჯლოუ, მა ანჯყუარეი, ავრეი რყნეტო
საათსანე სელაცია ანჯეინდესშუა, სარა უარა უაშიაბე სგუ
იანქუტუა ჯანათ სეყოლშია სხე ბბორტ, აჰიონ აბენკუტე.

აჟიწ ახარა ახე იადღრო უს აჰიონ!

— სარა რეცჰაგდუ აშია სჰიოშია საქოუბ, ახა ქუშიირამ-
ბარ აკე სქოუ ითღწუა უაჰაძომ.

სარა სხე ბლაულდსკლანბოუაბი, უარა აშიაჰიაუ დუ, უარა
ესქედნგდუ ნეჰიაროლუბ უბქოუ, უარა უქოუ ითღწენე აშიირამოლუ
ლაბეჟაგა აჟიაკგდუ ბაჰანბადა, სარა სემშიორ უაჰა ისელშოობი,
აწიო სელარწო იანალაგალაკე ისზეჩჰაუამ, სშიოიუეიტ: ათაჰჰადა
უფსე! ათაჰჰადა უფსე! ანუქქუა შიენწიიააიტ! სჰიორტ, — აჰიეიტ
აჟიწ.

აკუროპატკაქუა*) აყარმანჯს იარჰიონ აბას: აფენრა უჰა-
ბნეი ამარჯბ, უმნიერგდუ ჰარა ჰანე უაგეორტ, იბბან უჰიარ
არა შოლუროლუბ, უა ხაშიაშიაროლუბ, აჰიარგდუ უა იბზიადოლუბ,
უარა უა დაარა აკერ აამთა უაჰაბაგელაროლუბ, ახა უჩუნჰა-
რბანე უცარჰიაგდუ ჰშიორტ, ბაჰა უანელაქუა რჩორფსახხბლო-
უბი ჰარა ახრაქუა რეწაყა ანუქქუა ჰრეკქუტთანე, ჰლემჰაქუა
კდღწანე აძერვრა ჰშოაქოუბ უბეჟ ჰაჰარაცე, ახა ბაშოა ჰგუა-
ყოუეიტ ჰარა ანახეფდაქუა, — რჰიონ ურთ, ახდაჟ დაარა აჩო-
ყდონ, იჰიჰიონ შიეიბეძერვნე შიციეიალა ჰია, ახა უი აძიგდუ
დაბეძერვუამებტ, აშაუარდენ ავებცია რანდტი აუარბაეიი აყუ-
რაანი ფბარწეიტ, ურთ აფსაატო თენქქუა ირღლაგეჟუა ირღლან.

ახდაჟ ეიჰარაკ იბნციაეიომბ აყარმანჯს აკუშებტ, ბვებცია
ირღლერცამბ აფსაატოქუა რაკუნ.

აჰცია! აჰკუაეიცია! შიიაძერვიშ, ჰარა ბეგდუ, იწაბერგნე,
იანუთანე აყარმანჯს ჰარჩხუნონ, ახა უი ანავსგდუ, არა აშია-
ჰიაცია ფსაატოქუა გყოუბეი! შიელაქუა შინაპე ნებშელანე შინაფ-
შო-ააფშოიშ! აბარ იეიემბოი, აყურაან ბბიანუ, იარა უბას იშა-

*) აკუროპატკა — აჩა ვიფშოუ ფსაატოუბ.

ხუთ აუარბაეი. ურთ რაშიაჰიაშა სარა ციგმა სგუ იქუშიაწუ
სეყოუბ. მაკანა კრიტიკა ჰასაბლა ურთ რაშიაქუა ზესელუ გუა-
თამ. შიფშოლეიშ ბნუ აყარმაწეს შინადრშოთრა იყოფა-
შიარა ზეგამ ზეძბახუ შიჰიალაშოა ურთ რაკუნაშოტ. იმარიოლ
უსუმა ზხმა აქივან აქოზ იხაგეჟუა: კიუ, კიუ ჰია აშია ჰიარა.

აყურაან აკუბარ: შეჟებ, ზულბეჩხაბ, ძნებ, ფხენებ აკვ
ინნაკვლადომ აყურა, იტიაბარ იყურუეიტ, იგვლაბარ იყვ-
რუეიტ. აბართ აფსაატექუაგამ აიუბილეი რბეჟაწატიოუბ. ახა
ჟაჟი აკ აზ სშიჰიოიოტ, დადრაა: აბრა აფსაატექუა იყოლუ ზეგამ
შიაიკუაგულ! ციგმა იაჰჰია ბზია იაჰჰია ზეგამ აშიაჰიარა
ჰალშოოიტ. ახო რ აყაწანუ შარდა იაჰჰაფსოლუ აშიაჰიავკ,
აშია აბაჰჰიაბ. აპა დჰარჰიაბ აყურაანი აუარბაეი, სარეი
აწლარკუკუეი ურთ იბარჰემადალაპ, ეგამრთ ზეგამ იშიორ-
ღებლა. ჰაზღერკვებ, იალწუა აბაბჰ ჰია აქია იბალგოეიტ ახმაჟ.

აფსაატექუა რკადტეიან ფწიო აჩარა იაქოზენ, ნას რჩააი-
ზერკენ აგურქმაჰია ბეჟკ ალა აშია ეიცერჰიეიტ. ურთ რაშიაგ
მბატძახოეიტ. უბას შთებჟეციგმაკ ურთ ითურციეიტ, აბნაწიყმა
არხეჯუხეჯოტ. აშაუარდენ აკვბციეი იარეი აგიმნგამ რჰიეიტ.
ზაყა ეითაჰიატოზში უბასყანტიი აფსაატექუა რეიზარა.

— უაჰა აკგამ ჟყაძამი? ზეგამ ჰიანუ უალგოლუ? ჰია ათაჰ-
მდა იფა ვანო დიზწააიტ.

— სალგოეიტ ააი, უაჰა იაცუ ჰია სარა აკგამ სუზდერუამ.
— იჰიან, ვანო იაბ ათაკ ეიჰიეიტ.

— იუმჰიაბ რაციოლუბ, შარდა ისბაფსოლუ, სფა! იაჰჰიაბ
უბრი ამითაზე ბგანუქუ ფხთეკ ყაარ ყამლარეზი? ბგანუქუ
ფხთეკ აფსაატექუა ირულაყაარ რეზუმარ-რეჩჩა ფნარგონ, დარა
რხათაგამ ფხნაწონ—იჰიეიტ დეჩჩო აპაბ ირადიონ.

უი ეიფშო იყოლუ ყალარ ყალოიტ, უბრი ეიფშოქოლუ
იწაგამამ იმაქძამკუა, ახა ურთქუა რეიფშო იყოლუ ზეგამ
ბლეიტუფხმაძომი, ეგამლაუგუალაშიოზი? ახა ფუთიქთკ სარა-
ისგგნაქუაბ ნეიგძააიტ აბრი სპოვესტ იაფხმო—იჰიეიტ ვანო.
იარგამ ინე-იქოზ იბაჩჩო.

აბი აფეი აყარმაწეს აიუბილეი იანალაციეიომ ამითაზე
იარა დარა იაარკუორშოანუ იყაბ ადგამლ თურციეიიაუა ბეჟ-
ხაალა ირკამკამანუ აშია აჰიონ. დგამლი ეივანი ეიმანადონ,
ეინნარშიონ. უბასყან უაჟე იგუ იანანაგარ ყალონ, შთარნახეს-
აქივან ადგამლ იქუუ არწუგგამ არყამკუამ, აუავეტიოვსა ზენ-
დაგამ იფურხაგახომ ჰია.

ეით. 3. შაყრულ.

სარა გუაყრულა ზებჰაბ ჟაჟუბ, საშა ხუტკე, სარა ხუტკე, სარა ხუტკე, ნეიხეზნე სხეულო სალაგუეყთეი ატიემუაა სრუტკუნე, დარა რტოჟ სეყოლუბ. სარა საბ ბეჟშოქუსა ანსხეწუაზ დიდყურანაა ქდრანჯეს სრითან, ხუშოქუსა იაასხაშიალოზ ახუტკე საბ იგანე იჰაბა ალაიშიონ. ურთ ამოქუსქუა რაანწიამთაბე საბ დიდყურანაა რტოჟ დენკელსუან ამოქუსან ისურჰაბ ახუტკე რემხნე იგარაბე. სარა სხაბე ისურჰაბ ახუტკე ალა ნაპხეც ხერჰაგა ჩაქ ხუტკეგადე სზაამხუეიტ. ეი, იშოთააური, ახა ურთ ზეგადე ეგარუ-რემ, სზეჩშოაბ რფსე თაგეშაბააიტ.

აზაწირა სგუ ფნაწიაგეშეიტ, ზნე-ზნლა ჟაჟტიჟესა ილა სთამეშოძაქუა, ფშემბყა ნთაკუქუა იცორტ: აბ დუ, სარა დუ-სექულახებ, გუბლრას იმახეზი? ზნე-ზნლა ავნეყა აგუარლა-რაწიყდა სთახემ დახმსაცვიჰაჟა აბე.—ავსთააცია ირჰახმოლუ, დარა უბართ რემვოლუბ უბქულუ, აუასაქუა რბე აჰასკადენ ბზია ზმოლუ აჰიერთა უფშოააჟამ—იჰიეიტ. აჯარ ლაშოარა იამა-ქოლოჟ, ჰარა ჰთემი აქოჟ აჰასკადენ შოფშოაატიემ. სარა ინსფე-რემწეჟა კვზანე ისემოლუბ ყურშოინა. უი ახმემოლუ სარა აკე საციშიომ, სგუ აძიე საირგაპჰიადე სეზციშიანშოაბი. ჩონაკ პაპურელ თიყუნა აჩაშიარა დეყაბაარენ. უი იაბ ათია ახირ-ხოუაბ აყნეტი იჩოძანე დიციცაბააბ. არასარა აღიჰიეფშორაქოჟ სუასაქუა ნექუსცონე ავადახმე ბეჟკ გოეიტ:

— თილო, ჟა თილო! ჰია.

— ჟარბან? უკვბოლუ, ულოჟ? ჰია წაყანტი სებეჟ ვასურ-გოეიტ.

აჰე, უზაწაბარ არახხ უხუნა, ჰაიქულაჰ ჰია, იჩოზრბაეინე იბეჟ ლაირგოეიტ თიყუნა. სარგადე სიციემშიაქუა სნეინ აიქუ-ფარა ჰალაგოეიტ. თიყუნა აქულაშა ამაანაქუა სარა სეიჰა იდერლუან, ახა სარა შილა იარა იეიჰა სელულუან, უბრი აყნეტი. ჰაიქულაეცფხდაძა ზნე იარა დეჰაჰუან, ზნე სარა სეაჰაჰუან, აწე-ხუტეინ იარა დესიაინ სელკაენე სეხუცი წკაანე დელსექუ-ტიეიტ. სარა სყურშოინა თიყუნა დეშოქუსუარუაბ ანაბა ახახა ილაიგედლან დსეზჰია დელკაენე დემეჟიეია დაგონ, სარა იააი-ხესემეარ. მეკანან სყურშოინა იაიააიჟა ლაკ სემბაეცტ. უი ლაფაგდოლუბ, ეგადელულუოჟ, სარა სხათაგადე სრუცჰანაშომ იზსხრყდო ეგადეჰამქუა ისურგუაარ, უსყან ხემშოგადე ალა ვეი-წეზნე ისეხუათეშოუამ—ალა წერხუნე ისეხუათეშოუეიტ. თიყუნა იფსე აარლაჰია იკვსხბტ, იკუმეი ქოჟც იშიინაეიეიანდან, ეიმს

ყაფშ კოტკტუა იშხნაქიყიანდანი აფსკ ააიგზიეიტ. უი უიშქუა
რეიფშ აყაფშქუა მოუ აშოკუაქუაქუაწიყადამუ სარა ისტბ-
თახუადანბ?

სარა ისტბ-
ერქიწიწიწი
ზიწიწიწიწიწი

ხუშოქუსა რანბტი ზენბაწიეკ დიდყურანაა აარლაპია
სოურკეტ. სან სბარა იარგუაყუაბ დაარა დსეიგურღეიტ.
სელგუშუან, უან დუკუზშოლუბ სუა თენბადა რკცპა ჰიო სელ-
გუძეკფხმადა. უსყან სან ისლთეიტ ქლაფად ლასალზ ღრა-
ქუაბ.

აბრი ანარფ ხუდაყაფშგამ სარა სბე იწიანზე იღუმან. ნას
ზეგამ რბე დსაბწააუან. დიდყურანაა სარა სბე იშოკყოუ, სერ-
პყაყოუ, ამლა სადრკყოუოუ ჰია, ნასგამ აუასცია პალტა
კმაქო ისშიბგამ იუშიიეთეი იწუაბეი? ჰია დსაბწააიტ.
დიდყურანაა სარა სბე ციგმა ბანე ბბია რპიომებტ, ანა უი
სარა სან იშოფალასპიომ. სან სემათიაქუა ზეიფშორაბი, სუას-
ცია პალტა კმაქო შოფყიბი ანელბა საბ დიაციპაუა დალა-
გეიტ: ადღმააციეს ურბლააიტ უტკუნ ატიემუაა დოკლაწანზე
დღუშოლუბი? ჰია, უბას ჰიო სან დანბწიეუაბ ილქოუდღუაბ
ალაღრძქუა კაკანკ-კაკანკ ირყარანზე ილგუდკუკუალა იანბ-
ლეიუაბ ლემათიაქუა დღრბააძონ, სარგამ სბე აარკცპაშანზე
საგამამბაწიეიტ.

ნას წაყატიი სემათიაქუა ლძიძიეიტ, სუაპა ქულერშიტ.
სუასცია აშოშოა ანბშნე სეილაღჰიეიტ. დაარა აკრუ ააწუან,
სარა აჩაშოლა ცქმა იალხნე აჩა სემბეიეთეი, სან მოლოდი-
ნანაა აჩაშოლა რემფსახნე აჩა სბელძიტ, ნას ხუშოალა
ირყაფშნე ისლთან ისბეიტ. არი აშთანბ ავზე სფსუ ვნახან,
აუასაქუა რანბ აცარა სციემღლზეიტ. ხუცერთას ისკეიტ საბ
ატიემუაა სბრითოღი? ჰია.

დიდყურანაა აჩარა აშოყური, აცქმა თეფქუა რკტუ ანეხაქუა
ანბყაბი ზენბაწიეკგამ სრუშოლამებტ. უარა უჩარა აუასაქუა
რააიგუარა აყაბააროლუბ რპიომ ურთ, ისგულაშიოიტ სარა
ფჰიესკ ამათია ყაფშქუა ლშინე დშოკუაშოლბ, უა იყაბ სექუ-
ლაცია შოზხუმარუაბ, აშია შოზრპიომ, არი აანგულაშიაციფ-
ხმადა სგუ მცანა იაცრალლოიტ, აქუჯმაქუა ლასსუ-ლასსუ იპან-
ნეიუა იალაგეიტ. ატაპანჩა სემბარ სრენსნე ისტრშიალონ.

სან სლჰიეიტ კუტკე თეინე აზუშიი ატსეი (აფსთეი) სბაალ-
ხუარაბზე, საბ დიპიანზე იტაპანჩა სბიმიღლზრაბზე, სლჰიეიტ, ანა
სბტქულერგულზე ლზენბგამუოუ სბდღრუამ. ატაპანჩა სოურ
აშაბსთაქუეი, აჩაქუეი სგულ რხებგონ. უაყი სარა ფსე სხასგამ
სტრფხმაძომ: აშაბსთაქუა ანრაქუა რკტუ რტიეკაქუა კლორჰპი-

ჰიანე ისღერბოიტი, მა იაიკუაგელანე რშაპქუა რელა აბლა-
ნქქუა ლბაადერშიშიო იალაგოიტი. აჩაქუა რაკუბარ ისციემ-
შიადაკუა ინსქთაფრუ-აასქთაფრუეიტი. ზნეკ ატაპენიკუსოფრდა,
ნას ამშიაშა ბეიფშოროჟ დსერბარენ. შეზღოროთნა

სარა ავზე სანეყაბ ზნე ჰარა ჰქოშ დნეიტი აპაპ ითა ვასო.
ჟი სარა ისეიჰიეიტი აქალაქე აქოშ აფსთეი ანუშიი შოჯრაციობ.
ჰაი შერი ჟრთ სემანდა აასგუასუტი. ეს, სარა აწარა სემანდაბ
ჰიაგდე სგუ იანანგოეიტი. ვასო იიბანდაბ იაპანდაბ აჟიბაქქუა
რაციანე ისეიჰიეიტი. საბდუ ისეიჰიანდან აჟივან აცია იალხნე
იყაწოჟე ჰია, ჟი სარა ვასო იანიასჰია, დააჩან: „უაჟიარანდა
იზემდთეი“ იჰიეიტი. ვასო ბზია დეილაჰიან: იჩუჰა კუმეიი,
იკაბა ღრეი იშოენ, ირადნე მაყა იმლან, იყამა იყუნენ. ჟი იაბ
აშიაქგდე იბაიხუეიტი. სარა აკრესბააბრუაგუშოდან? აფარა
ანსერჰალაკე ისთანეჟ ბეგდე აასხუაბ: ანუში, აფსთა მაქქემკუა
ისემბაბაბ, ირადნერკეჟ შიაქგკოი, კუმეიეკოი აასხუაბ. ვასო
ზნეკ სეზლანესშობ ანუში სითან იარა უაწიყდა აციყდარა
სეიხსნე იბლიტი. ვასო უაჟ გურაბჟე, იაცე ყურშოია იაკებ
აჩა სემბარ ვასო ისთონ, სარა იალასხეჟი ბაშა იფსუეიტი.
აკლეტიკა ითაკეჟე, ახა საბდუ აკგდე აქოეიწადომ, დანელა-
ფეშოდომ.

ჰაი, რეცჰა! აგუ შოფეისუაბ ჟი აჩა სნაპე იანნექუსერტია.
ანდშ აშთამბი, ადდე ბეჟ ეიფშო რეშთბე ანსაპა სხე ანენა-
სერჰი იბიეიტი აჩა აფხდა იშოცობ. ანდშ ცკაკე-ცკაკეჟე იარა
იშთაშთაბ. ავბაგდე სარა ისბაიგუახოეიტი. უსყან სუასაქუა
კობტოხეიი იჰიუნ, სარა აძე სხექუტიალანე ატეჟ იალხნე
აქოარბენ ყასწონ. აჩა, იშიანე იყაბ, ამჟა აციეძენ, საფხდა აძე
ანდქუთიაბ ადიე აჩოლქუნარშიტი. სარა სყურშოია ნაბუთრესენ
იაკეიტი. ანდშ გუბან წივანწიე იხალანე კიუ-კიუ ჰია აბეჟ რგო
აჟივან ეწიარა ინალაძ იციეიტი. სარა სნეინ აჩა ააშთესხეიტი.
რეცჰა! იქეჟ-ქეჟუნ, ისემპეწოფრერგდე ათახენ, აბლაციაქუა
ერყუს-ყუსუა ინაფშოჟ-ააფშოჟუნ. იაცე ანულობერხა ეიჰა აგუ
რლულუნე იყან. ვენტიყა იანდთაკებ, ამბაშა არკენ ისემა
სნეინე იგუასთან, ახა აჩოერბაბანე ალაქუა ხვანე იტიან. სარა
სყურშოია წეფხ უაჟიტიი ეიჰა უაჟ იჯეიშაშობ აკ ყანაწეიტი.

ზნე სარა სუასაქუა აგუაჰარა ითანე იჰიუნ. აუნა აქუა
ანდლეიბ აყნეტი აჰასკადენ ციააკენ. სარა უსგდე იბაადაბ ზენდაკ
სბაადაძეიტი. ამრა აშხაქუა რექუციქუა ანარყაფშობ სარა
აცაყდა სექუტიანე ამრა აგელარა საზეფშოენ. საფხდა ქუცკ
გელან. სშოფეშოჟაბ აშხა ანეწერთალა შაუარდენე შოაიიჟაბ
ბიეიტი. ჟი ანე ამხათაგდანა იააუნ, ჟი ზნე-ბენლა ანე ლანა-

გონ, ზნე-ზენლა იპარანაკოჲან, ზნე-ზენლა განხა ინმაფშო-
 აახმაფშოჲან. იარა ააიგუარა იხან ალაჰიაქუა ვბა, ურთ იირა
 დერთენიუამებტ. ურთ რუაკჲ ყერჰია, იარა ინაკჲაფშოჲან
 ავებამგჲ უბას აუან, ახა აშაუარდენ რგუხმაა აკემებტ. იყარ-
 წობ გუანამთაძობშია აჩუყაწიანე. აშაუარდენ ზნე-ზენლა ივხა-
 ფერუან, ახა დარა აცრუწუამებტ. ალაჰიაქუა რუაკჲ აშაუარდენ
 თჲფ ანამთაძო იალაგოეიტ. აშაუარდენ გუაან უი ალაჰია
 აშაპხეცქუა ლალანაკშოეიტ. ალაჰია ბბაძა, ამწიეჲივაქუა ხა-
 ზაძა, წაყა ილთალტ, ახუჲი ალბბჲ ხეხა იხალოზ ფთჲფ აფშოა
 ეიდკლანჲ იხანაგალაძეიტ. აშაუარდენ უი იახჲქოზ იაგდრჲბ-
 ხმაფშოჲამებტ, უი უაჲირაანძა იშოფერც ეიფშო იფერუა, წაყა
 იფშოჲა იხან. არი აშთახჲ ავბატიი ალაჰია აშაუარდენ იაც-
 რუწტ, აშაუარდენ საძეროიანი იანახფერაა ნახჲს სარა იბემბეიტ.

ნას სეშოფშოჲბ ახუანეტი სტერვიატნიკ^{*)} ბბეიტ, არი აშაპ-
 ხეცქუა ალარფანჲ ბავჲკ აკენ. სტერვიატნიკ აბავ იალახუმბ-
 რუან, უი ზნე აბავ ლოუშთნჲ იაწახხ იაკოჲან. ნას ადერვაგდ
 წივანწიჲ იხალანჲ აშაპხეცქუა ააუშთნჲ აბავ ლთაწანჲ ილა-
 შთალანჲ იაკოჲან. უს შოჲყანაწობ მიტიეჲ მერწეკუა სარა
 იაასხალტ, ახა სარა საბომებტ, აქუც სხნავონ ყურშოიამგდ
 საფხმა იიანჲ იციან. აშხა ანხუშოლ აიკჲარფარაქუა შოლუჲ
 ხრაქოლუბ, შოლუჲკ იწაგდ ილაყურაქოლუბ. სტერვიატნიკ აბავ
 აზმარშიოაბ აბართ აშხა ლაყურაქუა რახჲ აკუნ. ცას იაუაბ-
 შია ჰარა ჰაიგიფორაწიყმა იანაიი აბავ კანარშიტ. ყურშოია
 აშოჲრჰია აბავ ინაწახხენ სტერვიატნიკ ლახმაანძა იააბჲჲნა-
 ფააიტ. არი სტერვიატნიკ დარა აგუ იალსიტ, ამათ ეიფშო
 აშოშოჲჰია აშთებჲ არგან იხუნჲ იყაბშია ახრა ინავაფერენ იარა-
 ზნაკ აჩაწიახტ. ზნე საბდლუ სიბწააიტ სტერვიატნიკ აბას ზეყა-
 ნაწობი? ჰია. საბდლუ უს იჰიეიტ:—სტერვიატნიკ უს ზეყანაწო
 აბავ აშხა ახაჰი იარხანჲ იფნაჩორაბოლუბ. უი ახაფეც ალა
 აბავ ანაბჲფმწოლაკჲ აუბ უს ანეყანაწო, უი ბბია იაბოიტ
 აბავ აბავლაშოა ალა აყარყჲ არციიაკრა, აბავ აჲფვანახჲ იპა-
 რაკენჲ იოლუშთნჲ აშხა ხაჰი იანანარხალაკჲ იფრუეიტ, ნას
 იარა ლახატანჲ აგუ არხააუეიტ, იაჰოიტ აბავლაშოა. უარა
 იოლუჲშოლუბ იჰაქუითუ—აფსაბატიქუამგდ ზაკუ ხშოჲუბჲეი ირჲძოლუ!
 შიეზუახუ ზგააიტ აშხაქუა, ზაკუ ბბიარაქოლუბი შიარა იშიეძოლუ.
 აათენ აშხაქუა ირჲქუთუ ასე ანძთლაკჲ. უა აშხა იგელოიტ

*) სტერვიატნიკ—შხა უარბაჲი ეილოლუბ.

სიირქუაკ, ურთ ირეიუოუ ყუშინან იააგანე ხშულა იუანე იუქორ,
უი ეიფშო აქატი ხაა ზქანხადაა!

აბრი აამთაზოუპ აუასაქუაგამე ანხლო. აბასლოტს სტუტოტა-
ციაშია უანხლაგამე ჩოუნლაგამე სშოგბმეციო. აუანსაქუეი ანარ-
ქუეი აღბააჰია რბეჟ გოიტ. ახა, ეხ! დიდყურანაა დაჩოა
კეშოქუსა რეშთახე სნაპქუა გრკალო ავნეყა სდიქურწაშოტ.
სან ლზე უასციაკამე ნამგაკუა სხე ზლალსერბოზი, აბრიოუპ
სარა ხუცერთა ლულუას ისემოუ.

ეთეიგოვიტ პ. შაყრელ.

აკაკი წერეთელი.

(1840—1915).

აკაკი წერეთელი დიიტ 1840 შოკესაბე, სხვიტორი აქე-
თან. აკაკი იაბ ათაუად როსტომ წერეთელი დაარა კერ ბკებ
უავენ, იან ეკატერინე აბაშიძე-ფჰა—აფხმატი იმერეთა
რჰიენთქარ სოლომონ დიმოთან.

აკაკო ხუქე (აბას აკუნ აკაკი დანეხუქებ იშოიფხაოზ) უსყან-
ტიი აწას ალა, რაიიგუარატიი აქეთან, საუანე ჰია იანმაშთაბ
ნნავკე დირთეიტ ააბატიეს. ჭე-შოკესა ანიხეწ აკაკი იანი
იანი დერგოეიტ რენეყა (რაპთხეყა). უი ბე-შოკესა იხეწუან
იაჰიშა ავრა, აფხმარა დანალლურგაბ. აა-შოკესა ანიხეწ
ქუთეშტიი აგიმნაბია დთარწეიტ, აგიმნაბია ალგარა ფშემბ
შოიგებ დთეწხე პეტერბურგყა დცეიტ (უაჟიტიი ლენინგრად)
არრატი წარა შოკოლ დთალარაბე. ანა უა იყაბ აქერთუა
სტუდენტცია იზლაიაფშურგაბ ალა უი დეყუწხე პეტერბურგ-
ტიი აუნივერსიტეტ ამრაგლარაბაბტიი აბშშიაქუა რჰაკულ-
ტიე დთალტ პეტერბურგტიი აკაკი დნენჰიტი ქერთიოლაყა
1862 შოკესაბე.

არი აპოეტ ამაწურა დალამლეიტ, იფსე თანაწე ესქმენგამ
ალიტერატურეი ყილარ რუსქუეი დრეშთან.

უი იკეშთა რაფხმაბა აკამფხმა აადერხეიტ 1858 შოკესა-
საბე. აკაკი იკუნ აეიაენრაალაქუა, აპოემაქუა, აეიაბექუა,

აპიესაქუა, აპუბლიცისტი აკრიტიკატი ჳმთაქუა უჰია უბას
იწაგამგაჲ. აკაკი დაარა ჳმთა რაცია ითუნხუიტი. იყამბტი უბრი
ეიფუჲ ქერთუატი გამეთი, ჟურნალკ უჰია აკაკი იჳმთაჲ
ანემკუა ითუნუაბ. 1908 შოჲქუსაბჲ დაარა ჰათჲრ დუღა იმჳა-
ფარგუიტი აკაკი იჳრა აუს აბურა 50 შოჲქუსტი იაიუბრილიეი.

აკაკი დჳსიტი 1915 შოჲქუსაბჲ, სხვიტორი აქეთან (საჩ-
ხერი ააიგუარა). აკაკი ქართ დაარგან მთაწმინდა ჰია იანმა-
შთოუ დჳრჟიტი.

აკაკი იჳუან იფუშძანჲ, ზეგაჲ ირზემარიანჲ, ეილგანჲ. უი
იაჟიენრაალაქუა აჟილარ აშიანჲ ირჰიონ, უაჟიგაჲ იარა
უბას აშიანჲ ირჰიოტი.

1905 შოჲქუსაბტი არევილიუცია დაარა დარგურდეიტი
აკაკი, — უბრი აჰასაბ ალა დაარა კჳრ ჟიენრაალა იჳიტი.

ეითეიგუიტი დ. გულია.

ა. წირეთელი.

ა ა ფ ე ნ. *)

აჟიწჳს იანმა იგურღმანუხა
იქერქერუა უს სანაჰიეიტი
„ააფენ ააუეიტი“ იგურღანა
სგუ ითნემწიო უი სანაჰიეიტი.

იქოჲცრან ზუნძას იასკჳურშოაბ,
სფენჯრა აქოჲნტი ი სარა იგუსთონ,
სგუ ნეითასიტი ეილუააშოაბ,
აჲჳჲ-ხაარა ამწიოჟიჳა სნათონ.

ილბააბდეიტი ააფენ ციგმა გუანუალა
იბდჳრტი იშომაჰემ ამჳრ ისნერუ
ისჰიეიტი — იფიარტიემ სა სგუ ამალა
ჰაფხმა იაიუეიტი აამთა ისირუ!

სახმაშოტი, იბბაშოტი სარა ისთახებ,
კჳრ იარგუაჟხმაბ აძენ ხმაშიაშია
აფსაბარა, შოგურღმო უაჟიშთარნახჳს
ისაჰაშოტი უბრანტი აჩარა აშია.

სებლა არგურღმაშოტი აშით ფუშძარა,
აგაჲლ იშითებგაჲ აჲჳჲ სნათაშოტი,
აჟარმაწჳსგაჲ აშია ხაარა
სა სგუ ითნემწიო აბჟ თაჳლაშოტი.

ახჲ იაქუითნჲ ეით. ბ. შენქუბა.

*) არი აჟიენრაალა ჳუბ ალჳს ნდჳრ III-ტი იჳრა იახჰიანჲ.

თაქკუმ ილაკუ.

თაქკუმ ზახმძებ ლეგაჟიკ დეყან. დაარაძა დეჟინდან, უი ანავსგამ დეარა უჰუ შიავუნ: ითაკუჟაჟი დიციჟმკუჟა, ინაპე ლეგ-მკუჟა აშინხემს დეზხეწუჟამებტ ძკათიარაგამ.

ზნე ძენრაციგამაკ აზე, უახეკ აწაა ინანარღევუჟაბ, ასე შამხანუნძა ინანეშთაბ, აჟიაკ ალა. „უცგუ ფსე ადინე იდიელგანე იკაურში-შჟამ“ ანერჰიომ აამთაზე ათაკუჟაჟი ლლეგაჟი ინაპე დანკნე დდიელე-ლეგაჟი ადიახმე ძკათიარაჰია, ალეგაჟი აჟივან დე-წაფეშონ აეწიაქუჟა კედრლლა იკუალკუჟაჟო იბეიტ. „ეხ! უახა აბალკუხე ამჟა ბეგბაალაკე ზაყავ ქულაცი, დეჟიცი აუჰია რჰიათჰა რხეინრეზი“ ჰია ქჟააბითიტ.

ათაკუჟაჟი აბრი ეიფეშ აჟია ლლეგაჟი შიარგუდა იახეტი ინლაჰა, აუნე დნეუნალგალან, ფხა დნეილაჰიანე იმეუნეჰა აალე-რხიინ, შიერაკ ინთაწანე იხუდა ინხელშენ, აშიაძა ხუქეკგამ, ნას შოჟლა ფეტკორი, ძაძეკორი უბრაყა ინაიბთალწან, დენდი-ლეგანე აგუჟაში დენტგანე ამჟა-დე დნანლერგელან აკაკეჟიჰია დენიწაყეიტ „იანდუთახეჟე უცა, არახე უსემბააიტ, სგუახე ააფუწიაძეიტ, უაჟია თლაჰყაძა“ ლჰიან, აგუჟაში დენტგანე ალე-ჰია ინდელელანე დააინ აუნე დლატიეიტ. ათაჰმადა დშიეიტ, დჰეჟეიტ, აზა იიკეზი. აუნეყა დნეჰიორ ათაკუჟაჟი დეშუნალმე-შთუჟაბ იდერუჟან, იხე შოხაბ ამჟა დე დნანელტ.

დცო, დცო დეშონეიუჟაბ ძ-დეჟ დნეჟოფენგელტ. დანენაფეშ ნერცი დეჟე დნეჟოფენგელან. უაყა იფსაბზიარა ააიხეწტ ათაჰმადა რეჰა, აზა იყაიწახუჟაბი.

ადაუ უს იბეჟე ააირგჟეიტ: „ალეგაჟი ჩჩია, აბლმაჰია უა-ინე, უსეწალანე უახე ნერციყა აძე სერგა!“ ჰია.

— ზაკუზი უბლაჟე, ადუაჟი? სარა უახე ნერციყა სერრაძე სთახეჟე, უაჟიეწიყადა უარკერნე აძე სერგა, უაჰამე იულო-უზი უარა-ბაა, — იჰიეიტ ალეგაჟი რეჰაგამ, სბაშთოუზი ჰია, დქეჟეჟეჟე დახმგელაბ.

ადაუ დლეშთასენ აყუარაჰეჟე ჩაჰი დეჟე ააშთიხენ იშო-ლშოლზ იააირგელუჟან, აძე აწიწიაჰია იაალინტ.

— აბას ურჰანე აძე ულსხეჰე უარა ალეგაჟი რეჰა — იჰი-ეიტ ადაუ, ნერცი აძე დანმხეჰეგელაბ.

ალეგაჟიგამე დნეშთასშია ააყაიწან იშიერა ითაბ აშიაძა აათჟანე იააირჰან, აძე აწიწიაჰია იაალინტ.

— აბას ურვანე უძე ზეგა ულსხეპ, ადაუაჲი რეცჳა აბე-
რეჲეწიყდა უაარკვრნე აძე სერუმგარ, — იჰიან იბჲე ნიქურგოჲი
ალგაჲი.

აბლდააჰია ადაუ დღეშთასენ ხაჰი დუკ ააშთიჲან იაირ-
ყუქენ იხუაშოხუაშთა იფსლემძნა ინაიშოხტ.

— უარგაჲ აბას უხუაშოხუაშთა უკასეფსაჲ, ალგაჲი ჩჩია,
ირლასნე უაინე უჲიჲა სეჭურტიანე სმერბააძაკუა აძე სერუმ-
გარ, — იჰიან კჳაბითიღ ადაუ.

ალგაჲი აბლდააჰია იშოგრა დღლთასენ აბაჰი შთიხეზშია
ნეყაიწან შოგლა ნაპეკ აათიგან იხუაშო-ხუაშთა აბლდეჲიჰია
ნაყ ინკაიფსეიტ.

— ეი უარა, ადაუაჲი რეცჳა, ირლასნე უაინე აძე სერგა
აკუმბარ უხუაშო-ხუაშთა უქუსწაჲ, — იჰიან ლულუალა იბჲე ნაი-
რგოჲიღ ალგაჲიგაჲ.

ადაუ დშიან, აძე დაარენ, ალგაჲი იყუაყუ დღეჭურტიანე,
დმიანე აძე დენთალტ.

ადაუ აძე აგუთანე დანნიე დააციაჲიან: „ზაყა ულასუმეი
უარა ალგაჲი რეცჳა?“ — იჰიეიტ იააბჲაშაშია.

— უარა იუბაძომ სარა აჲიჲან სახმენჰალანე იშოგსკჲუ,
იააუსკჲერ სუციხმამთახარგაჲ ყალაჲ, — იჰიეიტ ალგაჲი.

ხუქძაკ აყარა იააუშთიშ აჲიჲან, — იჰიეიტ ადაუ.

ალგაჲი იძად იშოგრა იაათიჲან აყწიჲიჰია ადაუ იხუდა
ინალაირშშიტ.

— აჲიჲან უახმენჰალ, აჲიჲან უახმენჰალ! ჰია დყაბიტ
ადაუაჲი.

თაჰკუმ იძად აალიხენ იშოგრა ინთაირშიტ, ადაუგაჲ დაა-
თენჩხოჲიღ. ალგაჲი აძე დნერგანე ნერციყა დნაირგელტ.

— აბნა უნელალანე აშოარანქუა აალცანე სარა სშოგყოჲ
რჳაარხა, სარა ურთ ზეგა ნეიდჰიჰიალანე არაყა იაანესკჲ-
ლაჲ, ნას იშნე კაკალკ ჰეკა, — იჰიეიტ ადაუ.

ალგაჲი რეცჳა იბჲე არი დაარა იუსხმანთან, ილშოჲ აკ
აკუმბტ, ეიჰარაკგაჲ დაარაჲა დშიონ, აბა უეიბგაჲ აბნა დნე-
ლალეიტ. აბნაჰჲე ალგაჲი იცოშიაბ შოარანქუაკ რჰანე ადაუ
დშოგყაბ ინდოქულეიტ. ურთ ადაუ იღეშთაგუა იკენ, იშნე
რციაქუა ნარხეიხენ, ეიქოჲყაყა აწლაქჲე ინკენიჰაბიტ. ფჲტჰ
ანაბჲეს ალგაჲიგაჲ დააკლსტ.

— იწაგა ზელუმცაბი აშოარანქუა, ართ ჰარა იბლაჰაბ-
ზომი? — იჰიეიტ ადაუ. ალგაჲი აშოარანქუა ეიქოჲყაყა იშო-
კნაჰაბ ანიბა, უამაშია იბეიტ, აბა უეიბგაჲ დეიწამხაკუა:

— უაჲი აბნაკჷ უაჲა სემბეიტ აკუმზარ ილსემკობი
იჰეიტ ალგაჲი.

ადაუ დვაწყჲან—უარა აბრაცა უააგულ, სარა აბნაკობი. აშოარახქუა ზეგა აბრახა ილსცაბ, უარა აბრაცა აგგაგულ, — იჰიან ადაუ აბნა დლელაბგა დცეიტ. უაჲა ჯ-დუკ ნეწ-ჲიანუ დგეჲუა-დენჰიუა აბნა დნელალან, უახდენტი შოარახს იყაბ ზეგაჲ რერჰანუ ალგაჲი იდიცალტ. ალგაჲი დნაფშოზბარ აშოარახქუა წხუაჲეწიარაკ რემადამკუა იშოიზაიუაბ იბეიტ. ეიჰარაკ ბენჰია დუკ ახუ იქუკენ აქჷანახჷეიტ. დშოან აწლა ამახუ დვაზდენჰალან, აარლაჰია იფსუ აციიგჷეიტ. აბენჰია ღმენ იშოაიუაბ, ახუ ააზნემკლაკუა ალგაჲი სიცრასნუ დეი-ხესწიორტ ჰია იუჷადა იფანუ, ახუ ანაყდა, ახაფუც დუქუა აწლა აშაჲე ინალაშშე იცეიტ. იკუალკუალო იააკენხალტ უაჲა.

ალგაჲი აწლა დანდჷქურთიბ ჰენჰა ხუქჷკ აწლაგუაჲარა იშოთატობ იბან იკენ იმანუ აწლა დღლბააიტ. ადაუ აბნა დღლ-კრენ დანააი ბენჰიაჲ ამუდარა შოარახ ანიმბა:

— იაბაყოჲ, სარა იუდესცალაბ აშოარახქუა ზეგაჲ ჰია დიზწააიტ ადაუ.

აბარ უარა აბნა ილჷცაბ აშოარახქუა აბრი აჰეი, აბრი აწესი როჲუჲ, უაჲა სარა აკგაგ სემბეიტ. აბენჰია პბან იახ-ენაჰაჲ, აწეს აბარ იახდესკუჲ—იჰიან, ინაიირბეიტ ადაუ, ადაუ დგუჲან:

არი აწეს იუკებ უარა უეიფშო იჩიოჲუ აკე აუჲ. იზხუართ-ოჲი არი,—იჰიან დბარბარუა დალაგჷეიტ.

თაქკუმ აწეს იიკებ ნაირფრენ ადაუ იბჷე ნაიქურიგჷეიტ: აბრი აწეს აბერჷიწიყდა უნაშთალანუ რუმკერ, აწეს ეიფშოჲ უარა უოჲუჲ,—იჰიან ალგაჲი აწეს იიკებ ნაირფრეიტ.

ადაუ არი აახდემქღიშან აწეს დნაშთალტ, ახა იაუიზკ-ხჷუაბ. ნას რკუაჲე ზეგაჲ ადაუაჲი იყუაჲუ ინექურიენ ეიმანუ ადაუ ივნჷყა იცეიტ.

ადაუ აბლდაჰია აკუაჲე აიქოჲყდაჲარა, არხიარა დალა-გჷეიტ, ალგაჲი აბნახა დიშთიტ ეიხა დუკ ითანუ მქოჲ ააგა-რაჰია. ალგაჲი აიხა დუ აარლა ირჰიაბონ. ნასგაჲ აბნახა დანდცობ დარადა დშოან. აწლაქუა უი იბფუომბტ, ნას დაა-ლაგან აყარმა ჯლიზენ ეიდიჰიალტ ირაციადანუ, აყარმა აწლა-ქუა ირკურიშოეიტ. ას დაქჷენ აკრაამთა. ადაუ დგეშოიტ, დგეშოიტ, ახა ალგაჲი დანდმაადა, დცეიტ აბნახა.

— არაცა უბქჷუბეი თაქკუმ? დარა აკრააწუეიტ სარა სუბგეშოეიჲეი ანიჰია, სარა აწლაქუა რაციაჲე ეიდესჰიალტ.

აბართ ზეგამე ჯწყიანე უახა ავანჯა ინაზგარაცე სთახენ. — იპი-
ვიტ თაქკუმ.

უარა ართ აწლაქუა ზეგამე ნოუგაანდა ჰია სარეჟიკეწიქუმა,
— იპიან წლა დუძდაკ ააწყიანე ავანე ინიეგან, ამცან-
ინეიქუიწან, აკუაც ნაქუყენე იძიტ.

აკრეჭარა აამთახა იანნიე აღინე კრაპჭაპ იპიან, აღეგაჟე
დნიენ ამძრხაპეჟ ატეშა ახექუან დტეიიტ. აღაუ ბნაცი დუჟ
ძნე ინაგანე იმწაიეტ.

— აკრეჭი! უბხარა ეჭი, — იპიეიტ აღაუ. აღეგაჟე აბნა, აბრა
დნამცკლას-აამცკლასშია იუიტ, ახა იაუიზგაჩხოუამ. აღაუ
იმერბაკუა აკუაც დნაგუთასენ ზეგამე ნაყ ატეშა ითაიეტ.
აღაუაჟე უი იბამოუ იარა აჟეჟიაჰია აკუაც იქჰაიო აჭარა
დაქჰენ.

აღაუ დნაფშინე აღეგაჟე კუაც შოიმწამებ ანიბა, აღერკა-
გამეზ კუაც ეხუთა დუჟ ნაიმწაიეტ, უბრიგამე მაძალა ნაყ
ატეშა ითაიეტ.

აკრანერქა ავუჯამე აშიშრა იწატთანე რეფსე რშონ.
აღაუ აბრი აღეგაჟე დიბეილემკააიტ, იწაბერგეწიყთანე ამჩ
ბმოუ უავუ, უს ამალა გამანგაშოკ იაკუუ. ახა უებგამე იძბიტ
დიშრაცე. აღაუ დაყუნდ-ყუნდიტ, აბრი აღეგაჟე დანეცია-
ლაკა ამძრშო იქუთთანე დიბელრაბე. არი აღაუ იყუნდ-ყუნდ-
ბეჟ აღეგაჟე იაჰან უი აუხა დმეციაძეიტ. აუხა თაქკუმ დვა-
გელან იარა დახიამ ქედბაჟე დუჟ ნეშთაწანე იუაპა ნაქურ-
შინე იარა ხარა აწლა დავატთანე დეფშოუან. აღაუ ქუაბ
დუძდაკ ძე-რშოლა ირთინე დაწაქა დნიენ აღეგაჟე დეშთოუპ
ახიგუახუუაბ აგურქაძია ინაქუითიეიტ. დეზბლიტ იპიან დნახენ-
ჰიენ ივანე დნეზნალან, დნეშთალანე დეციეიტ. აშეშთან თაქკუმ
აღაუ დახამეშთამ დნიენ: — იახა დაარა აშოოურა საკეიტ; იახა
შთაანდა აფხძე სელკრე სცონ, ფხეძ ბააფსქუაგამე ბბეიტ, —
იპიეიტ.

აღაუ აბრი უამაშია იბეიტ, ახა აკგამე იმპიეიტ. იძბიტ
აღერკაუხა აიხაწიე რშინე ილპიანე დიშრაბე. აღეგაჟე აღერ-
კაუხაგამე დმეციაძაკუა დქაფშოონ, აღაუ დერკაგამეზ აკ შოიბ-
იუაბ დერხე. აუხა აღაუ აიხაწი დუ რშინე იმანე დნიენ
აღეგაჟე დეშთოუპ ახიგუახუუაბ აქდე აუაპა აქურშინე იახ-
ეშთამ, აჩუჟჰია ინალაირშშიტ. დესშიტ იპიან დცანე ივანე
დნეშთალანე დეციეიტ.

აღერკაჩონე შეჟე თაქკუმ აღაუ დახამეშთამ დნეზნაშოულან.
— ააი, იახა ამ აასესენ, სედმერციეიტ, — იპიეიტ.

ადაუ დშიეიტ: არი აუაჳ აძრშოჳ იქუსთიან, აფნძ სულ-
 წიტ იძიეიტ, აიხაწიჳ რშხნჳ ილსჳიან, აძ სეცჳაიტ, იძიეიტ:
 აგურქაჳი დააქუფესქჳანჳ, აბრი თარხაშას ისთაქუფესქჳანჳ
 დნუცუა დალაგჳეიტ. ადაუ აგურქაჳი დანქუფესქჳა ალ-
 გაჳი უბრი ანფშა დნუშთნათან ანუბლჳ დანნაყეიტ, უბრაჳა
 ანუბლჳ დნახმენჳალტ. არი ადაუ იჯეიშეიტ, აბრი ალგაჳი
 იყაიწოზი ჳია.

— იყოუწოზი, უარა უზახმენჳალოუზი?—ანიჳია,—ამლა
 სენწიოიტი! იახმა აკგაჳ სემჳაჳატი, არაჳა სნათეც ხნჳ, უარა
 უსჳაჳ ჳია სგუ რთოუჳ,—იძიეიტ თაჳკჳუმ. ადაუ დშიეიტ.

— იუუაზი უარა, აზაარა უზაამა, უაჳიჳიჳიჳა კრაჳჳაჳ,—
 იძიეიტ ადაუ.

ადაუ ალგაჳი დაარგუბზლნჳ დაალბააიგან აკრჳარა
 ინალაგჳეიტ. ალგაჳი აბნაცი დუ იმწაჳებ ჳხუთა ზუჳჳ
 აამაფიყან აარლაჳია იძეიტ. აჳნჳ აჳნუწყა დტიან, იაიგჳა
 ტჳშაჳია აკგაჳ ჳყამბტ იახმთაიჳშაბ ეიფშო, აჳუატი ბეგა
 იაფნმა იააქუბჳეიტ.

— იუუაზი, კრზუმიჳოზი,—ანიჳია ადაუ, თაჳკჳუმ უს იძიეიტ:

— აშიარახ-ჳე სგუ ფნაწიეიტ, დუ ჳჳ სჳანდაზჳია სეყოუჳ.

ადაუ არი ეიფშო აჳია ანიჳა დშიან ზღლა აბნა დლასენ
 დჳლაბგა, უზალარგაჳ უცალა, დცეიტ: იჳნჳ, იმაზარა უჳია
 ჳეგაჳ ალგაჳი იაიბზნჳენჳ.

თაჳკჳუმ დემცეჳაკჳა, თენი ადაუ იმაზარა ბეგაჳ აიბიკენ,
 აჩჳჳა ინრჳჳუენჳ, ირახუ გუართა ნიაფცანჳ დზნჳინჳ იჳნჳ
 დააიტ. არი ჳბაჳ, იზაჳაბ ჳეგაჳ მბატიშია ირბეიტ. აჳიაბჳენჳ
 იყალეიტ, თაჳკჳუმ დაარა დუაჳყუშოუჳ, უაჳე გმანგმაშოუჳ
 ჳია. უბრი აამთაბჳ უბრა აქტან თაჳკჳუმ ითჳშია აჳუმზარ
 დარა თჳშიაჳ რჳამბტ.

ალგაჳიი ათაჳუაჳიი უაა ბეიანჳეიტ უი ნახჳ, რჳფსჳ
 თანაწჳ ჳმაჳლა რხჳ ნეჳურგონ.

აჳჳბჳა აჳთა, ოჩამჩრა არიონ.
 1909 შო.

ი. ა. კრილოჳ.

აქუჯმეი ასესი.

მჩზმოუ იჳთ მჩზმამ ესქმენგაჳ იდუჳ აარა,
 უს ჳაბჳიო ათოურჳჳ ჳჳრჳფშოჳჳ აკემ, ჳბამ,
 ახა ჳარა ჳაბჳოუ თოურჳჳ ჳრამ.
 აჳია მანანლა უი ჳილარჳ იშოჳრჳიოგა აა არა:

მეშო შოლორან, კუარკ იაზნიეიტ ასეს იბეიუეიტ ჰია მხეხეკ.
უა იაქუშიარც იყაბაპ ამეხადო.
იძვეშიუა ქუჯმა მლაშკ უი აამთაბ იქუნ უირანა
ასეს შოააგუანათაბ იაზეთრესიტ ხაბა,
ახა

ბაკუანფეშორაკ ანათარც აუს,
იაპიეიტ უბეს:
იშოფოუგუალი უარა, აფხამშა, უფეში მეცქაღალა
აკუარა უთალან

ამ აწანტი აფსლემძი ალკი რგგლო ხეხე
იურხუაშერც სძეხე.

არი ეიფეშო აგუაღარა ბეიფეშოროუ
სარა იუსერბაპ,
უხე ხსერთაპ!

— აქუჯმა ხაქოჯ-ლაშოა ისნათობარ აბინ,
ალემპაქოჯ იგუაღანე ინაზგძონ, უი აიხულფხაარა
ში-შაქოაკ რელა ლაღა ილაწაკნე აკუარა
სეშოძააგლოუ, აგუგამე იაფსამკუა ინნარხოიტ.
ამრეჟიტი იზხებააუა სა ისელშოომ არხუაშრა,

— უს აკუბარ ამც სპიოიტ აუპ სარა!
აგუმბა! დექულანდოუ დუნეი, აფხამშა-ცია
აბას აყარა იზხოუ! ნასგამე, ისგულაშიოიტ, წეფხეცია
აბრა აკე ისანაპიეიტ აჟიაშოაკ:
უი, სეხაარა, სა სგუ ითწიაშოამ!

— სათოუმწან, სიიჟთეიგამე იწუამ მაკაანა შოჯქუსეკ,
— აპიეიტ ასეს.— „უს აკუბარ იუაშან“.

„სა დსემადამ ეშა!“ — „მა დუუან, დუთენხან,
იშოაკუბაალაკე შია იშიეჟილანტიზბ ფსტიენ.
შია შიეხეშცია, შინათაქუა, შილაქუა შიეიციხას
სა სბეჰია აციგმა აუპ ესნაგამე შიბეშოლოუ,
იშიელშოო ალაგამე სეზგაშოა აუპ შიეზქოძოუ,
ახა უარა ურთ რეგუნაპაქუა უხესხეპ“

— სარა სბეხყადოი, ისნაროუბეი? — უსთეჰი, სშოუზეძერკუაბ,
იუხაროუ ეილსერგო აამთა სანემ, ალასბა!
სა სემლაშუეიტ, უი აუპ უარა იაგამუდოუ ხარას.
აპიეიტ, აბნა-გუანდამე იაგოეიტ ასეს იმწარს.

ეით. შ. გორუა.

უალ ზემშიადოზ კადერი უალ თაზმეჟდოზ მაჩაგუეი რლაკუ.

უალ თაზმეჟდოზ მაჩაგუა იტინე კაპეიკ, უალ ზემშიადოზ კადერ იქუნ. ესემჩებე სკაპეი სეთ ჰია დიბააილონ. ანა ისემაჰ ჰია დდექუიწალონ.

უს შოქუსეკ წირ. უი ნანეს ესემშა დააუა დალაგუეიტ. უს ხუშოქუსა წირ. ჩონაკ, უაწიე სააუეიტ, იანაასუმაგამე ციგმაროუჰ იჰაბეოუ.—იჰიან დნექულანე დცეიტ.

ადერკაჩონე აუალ ბქუბ იჩოიდეიტ, აუალ ჰია დააირ ილჰია-შაბ იფჰიეს ინლაჰიანე.

აუალჰიაჰ, ამეშ აუბეიხოუან, აუალ ბქუბ იქოე დააირ სტოე ჰია. უალ ზემშიადოზ იფჰიეს დგურდამაწია, ლხე-ლქოე ლხაჩო, იანამთაწიყმაბ უაბიტ, უხაწკე სცეიტ, ფეტე უჰარააფსეიტ უტიაბე, ანა უაწიეთა ბტოე ბაუბ იეიფეშ უხე ფხადა: სფეშიმა უტოე ბლაუითაშა აუს დაშთალტ, იახმა შეჟემთანდა დეკდე-ლწენ დცეიტ. უი აკ მერჩოეიკუა დხენჰირემ ჰია სიქუგულოუ-ეიტ,—ლჰიეიტ აფჰიეს,—ნას უს აკუბარ დაანდა სააიბეფეშოჰ,—იჰიან ილაბა ნეკდირგელან დლატეიტ აუალჰიაჰ.—მაჰ, უი ამალა იახმა უიბემეშოენ, უხაწკე სცეიტ, უი დცეიტ აბრა ააიგუა ქეთაკ ახა. უბრა ფჰიეს ეიბაკ ქუნე ბზიაკ აქილა ლემოუჰ ჰია იაჰან, ისეზლემეშუაბარ ჰია. იწაბერგეწიყმანე უბ-რი აფჰიეს ეიბა დიბარ იშოერჰიაბ ეიფეშ, აქუნე ბზია აქილა ლემაბარ, სფეშიმა უი ანუჰარა დალაღეგდარ, ილემეშჰიანე იაიგაშოტ. ნას აბრა ჰაიგუარა აძიე აქუნე ახანალო დგამლე იმოუჰ, უბრი ადგამელ იბომბერ, ჰაფხმა უა აქუნე ლეიწაშოტ, აკე დეიწანამერხარ. ნას უი აშოქუსან აამთა ბზიანარ, აქუნე დმატარ, აქუნე კუკუნე, აჰაშო ალხნე, ბზია ირეშოჰიანე ადერკაშო-ქუსან ითინე, ანუ ბზია ჰათენებერ, ჰარგამე ჰხე იაჰარხუაშოტ უარგამე უტოე ალაჰშიაჰ.—ლჰიეიტ ლარა.

აუალ ზგართაბ ართ ეიქულფხადაქუან ანიაჰა, დეჩო დალაგუეიტ.—უბემეჩოზბეი უტოე ანუოუ,—ლჰიან აფეშიმა ფჰიეს დააყუნდ-ყუნდირტ.

— იბჰიაბ საჰაიტ, ანა უებგამე უაწიე სააუეიტ სტიაბე, იანაასმოუგამე ციგმაფეშოუჰ იჰაბეოუ.—იჰიან დვაგელანე დცეიტ.

აბრი ზეგამ აფეშიმა ფჰიეს ლხაწა იალჰიეიტ, ლხაწა აკა-პეი ბქუბ უს ლეიჰიეიტ იფჰიეს: —ბტი სექუუ უაწიე უებგამე

დააშორ. დააუაშია შოებბალაკა, სფესგზშია სშთსლაპ, ბარა
ბეჰიჰიო აწიუჰარა ბალაგა. იარა უაჰუ გმანგმაშოკ, იოჰუ... ანა
იბღღრუაბეი დჰანგ დჰაბღიჰუჰარ, ზნდაკ ისეზნიმეჰეზგეჰეჰე
რაკ მა დჰადწაალარემ.—იბზიოჰუ, იშოჰუჰაბ ეიფშო სხეჰუაპ.
—ლჰიეიტ იფჰიეს.

ადღრჰაჰონე აუალ ბჰუმ დნაფშოებარ—აბარ აუალჰიავ
დააუეიტ, აგუაში აკერ დაბაიგუაბჰეიტ. აუალ ბჰუმ აბჰერჰია
დნეინე დღესგზშია აციარდღუ. იჩაზნეიწუნე დნეჰუეიტ. იფჰიეს
დნაინაგღლან აკუჰ-კუჰ ჰია დეჰიჰიო, ლძღე ციფუა, ლბციე
რკუჰუა, ლხე კდყდო კამეიწ ყალწო დაღაგჰეიტ. აუალჰიავ
იააირცკაკენ, ავხე დააჰნაფალტ. დანენაფშო, იკაპეი ბჰუმ
დღესნე,—დგიზყდა აციარდღუ დეჰუჰუჰ. ილაბა ნაყ ინკედღრ-
გღლანე, იბთრფა აკე ინაბაირფან, იხე დაასუა, დეჰულო.
დეჰუწუა დიწიუეიტ. ხუჰეკ იანაბიჰუტია აუალჰიავ აფშიმა
ფჰიეს დღეზწააიტ:—დანბაფსი, იფსეშანაბი ჰია.

იანმა აშეჰმთან იაბიჰუშიან, საბთკგაჰე აბიზემწეჰუა იფსე ნეი-
ხეწტ.—ლჰიეიტ. სკაპეი იჰუმ აბე ხუჰეკ ჰაგუჰუა ნიბარხანმა.
ანა დაარაბა სგუ იბებღლუეიტ. სნაპალა დეჰუბანე ათოუბეთ
დთასწარ სთახუჰ, ბარა ბგუ ეიჩანამშუაბარ ჰია ლეიჰიეიტ,
აფშიმა ფჰიეს. აფშიმა ფჰიესგაჰე ჰაპ ლემჰიეიტ. აფსე დეჰუბანე
ათოუბეთ დთეიწან, ანეში იათარაბე დააირზოეიტ.—შთა
შიარა ანეში დაშით, იბულოიტ, ავნეჰა სემცარ ფსეზუა სემამ.
შიეშოშ აბბზიანააიტ, შთარნაზეს ციგაბარა შიზემაბაიააიტ,—
იჰიან ივნეჰა დღეჰულტ. ხუჰეკ დანენასკა, დააგეჰენ აფსე
დნბღრჰეჰეშაბ ათეფ აბიგუარა აბნა დნულატთან დღრზეფშოჰან,
დღრჰეჰეწიყდოზბარ ბბოიტ ჰია, გმანგმაშორაკ იბერჰურჰია დში-
ანე. ათოუბეთ ითაბ, აკაპეი ბჰუმ, იფჰიეს დააღფზმან, ხუჰეკ
სჰეჰაწანე, სგანე სემსუაჩორატია ეიფშო სებჰეჰროჰუჰ აკუმბარ,
ჰი ბტოჰ ჰაჰუჰუ უაჰუ გმანგმაშოკ იოჰუ, დნენჰინე დაარ ყალაპ,
—იჰიეიტ.

აბღმაჰია ფეტკ ნეიჰეჰაწანე, დემზუაჩორატია ეიფშო დღლ-
ჰეჰენ ავნეჰა დააიტ. აუალჰიავ დნეინ ჰი ანეშიენთრა აბიგუარა
დლატთან აფს იჰაფშარა დაღაგჰეიტ მადალა.

აწხებჰონ ჰულაციაჰუჰაკ ააწიაკ აწნა აფარეი, აჰიაკ ღმაბ-
ღმაბუა იკნე ანეშიენთრა იანაბგღლტ.

—იაცე შებჰეშთანე არა ჰიანსე ჰანცობ უაჰუ დეჰეჰმა-
მეზტ, ჰარა ჰაშთანე აბრა ირჰედა?—რჰიან იშოჰეიციაჰეიომ.
რააწიაკგაჰე უაჰა ინეშთარწან, დბრგაჰე უა ილატეიტ.—შიაბი,
ჰეზგაჰე აბრა ჰანტიაბ, ჰფარა ჰშოჰაპ,—რჰიან, აფარა აშოარა
ილაღაგჰეიტ. უბრი ამთაბე რუაბიჰე იბჰე აარეღაჰეტ:—ჰფარა

მაკანან შიასუწ, შიასი ფასა აბრი აპია ზგართოუ იაპთაპ, რას
ჭყარა ჳშობაპ. არპიცია აბრი აფია იააქუშობათხან, აპია არპი-
რაქოუ ეიპა ანაწარა ზელზერშობა იაპთაპ.—რპიეიტ. *მანქანა*
აკერ იაფსოუ აკ აკუუ. ზაშობაკ აკუუ.—რპიან *მანქანა*
იალაგოეიტ.

ჯოუკუ—არი აპია ჭრანგაუპ, ზაყა იტარუა შიემბოი,—რპი-
ეიტ. ჯოუკუპ, არი ბაშობა ეინადოუპ, აკ იაფსოუ აკუშ, —რპი-
ეიტ. ას იანერზეიმაკერხან, რუადიუ, ეიპა აჭრანგა აპიაქუა
რტოუ ზდერუაბ, დვაგელან.—აუავე ზნეკყადარალა დეივნაწიო-
ზარ, ჭრანგაუპ,—რპიეიტ. ზეგა აბრი იაქუშობათხანეიტ, ეიკ-
რწიამა აუავე დაბაყოუ?! შიასი, აბრი იანმა ირჟოზ, მაკანან
ბზაკ დიკვზოუპ, დააწხნე დეინაპწიამ, უბრი ალა იფაპშიამ
აპია,—რპიეიტ. ზეგა აბრი იაქუშობათხანეიტ.

აბრი ზეგა „აფსუ“ იაპაუეიტ, ანა იყაიწანხუაში, იბეუ
ირგარ იუალპიავე დიციშოეიტ.

არპიცია ატანპია ანეშიენტრა ინასუნ, იჟონე აფსუ დააწერ-
ხუნ, დეკადადა დვარგელანე, შთა სისუეიტ პია აძიუ აპია ანაი-
ქურიხან სერშუეიტ უბოუოუ იპიან აკუუ-კუპია დეპიპიეიტ.
არპიცია შიან, რაპიაგა, რფარაგა უა ინკაენე, ადღეპია ანწესთა
ინხუფან, ეს უცალარგა უცალა, ინექუნუაშობა იციეიტ, რფსუ
რეხყა.

უბრი ამთაზე აკაპეი ზგართაბ დააციერყადან—უარა უაკ-
უბმა სარა სეზეობ? უჩერფსუა, უჩერბზო, აბერეიწიყა
აკაპეიგა სუთაროუპ, აბრი ამაბარა სეპქეშიანგა აბჟთა
სუთაროუპ,—რპიან მანციელა იაიბაკეიტ.

უალშია აბრი დაბერაბეშანბტ აისრა იალაგოეიტ, აშა
რქოუწეიბარშიეიტ. უალთამე ლულუაკ იაკუნ, ანა უალშიაგა
უი იაწანობ აძი იაკუმბტ, იტიარ იბეგგლო იყაიბაწეიტ.

აბართ ანეისუაბ ამთაზე იბნალაბ არპიცია ხარადა ჯარა
რფსუ ძანე იანბტიან ირეძბეიტ, რეიპა ინაწალულუოუ, ზგუ
შია აძიუ დეშინე დეილიკაარაზე უბრი აფსუ იპიპიამ დბაკუუ,
ნასგა რმაბარა იანბე.

იარეშთებ ანეშიენტრაქუა ირეკურშობა აანდა ანწესთა
დაახეწენ, დეკრუზბარ—კუჯა „აფსცია“ რფარაქუა ეიმაკენ იშთ-
ეიბარფსუაბ ანიბა, იფსუ იხყადანე, ანწესთა დნახუფან იკვტია
რქოუ დნეიტ. იკვტია არი ანრაპა, კამეიეც ყალეიტ რპიან,
დასუ რეწექუა რანბ რეფსუ რგოეიტ.

არი იშიანე იცაბ იპიპიამე „აფსცია“ იანრაპა აისრა იყ-
უწენ, უაპა ფსუხუა ამამშია ანერბა რფარაქუა რშობარა იალა-
გოეიტ, ზეგა რშოეიტ, ანა უეიბგა უალშია იკაპეი იიმთეიტ.

უალთამეჲ არი აუჩინაშთებთუაბ, ართ ავღმშოკ ^{ლუაქ} სია-
 უეიტ უარა უყნუ, სტოე რნთიანუ იუმბაროუბ, — იჰიან ათაქქუმ
 იაგანმაბ დეიწაკეჲ-ეიწაკეჲ იქუენეინან, ანწესთა ^{სტანქანწესთა}
 იხუ ლაირყუნ აკ ააშთირტ, არი უალმშია ილაფშ ^{რანწესთა}
 აქერჰია დნიხმდან, — იშთუხ ზაკუზი, — იჰიან დნუშთაგუა დიკვიტ.
 უი არჰიცია ირეიუაბ, იშთანუ ანწესთა იხუფაბ იხელუა იშთანუ
 იკაშიაბ აკუზააბ. არი ააიმაკენ ურთ ავჯაბ თაქქუმლა ეიბა-
 რართიტ. აშთანხ, იანამუდა უალთამეჲ დაზერაზბეიტ აშთარა.
 ახელუა ახუ აბჟა უალმშია იგვიტ. ნასგაჲ უალთამეჲ იკა-
 პეი აზუ დეშთიზნეიუაბ უალმშია იაიგუალაირშიან დეიწაკე-
 ეიწაკეჲ იმვა დნუქულეიტ, არი იკაპეი აზუ იშთაჰბეიბაური
 ჰია დნუცუა უალმშია ლაწუზუალა დიზფშოუან დაარა ხარა
 დცაანდა. დშოფშოუაბ, ხარადა ადიუ აწუზუანდა, დნუშთასენ აკ
 ააშთირტ. უალმშია არი აკ იმბაკუა დეყამ იჰიან აკუ-
 კუჰია იბქუთუა დეკნუ დიშთალტ. დშოშთაბ ანიბა აკუ-
 კუჰია დეჰიჰიეიტ, — უანაჯალბეიტ უსკრუწ, სარა იშთესხუბ
 უარა ეგაუშალამ, შანწოუბ იშთესხ, — იჰიეიტ. — შანწაზარგდ
 აბჟა ანსუმთა უკაპეი აზუ არანხ უქუმლან, — იჰიან იბჟ
 ნიქუირგვიტ.

— ჰაილგვიტ, ჰაილგვიტ, — იჰიან იბჟ ნიქუირგვიტ
 უალთამეჲ, უალმშიაგაჲ იკნუა დნახენჰიიტ.

აბას ალა ეილგვიტ უალმშიეი უალთამეჲი.

ლ. კუწნია.

ლ ე ნ ი ნ.

ადგაღლ! ადგაღლ!
 ულაფშო ბნაამნი?
 უჩიომ, უბუმარუამ,
 შიღლა უხყაღუაბ,
 ზაკუზეი, უგუ ნზერხაზეი?
 უთენჩემ,
 უხუცერთა რაციოუბ.
 იბღერუადა
 ამრა თაშიაზარ ბენდა?
 იბღერუადა ამრა
 ატკკ იაკებარ მა?
 ანა მამ,
 უი კვდუბ

აქვივან აგუანძა,
 აბარ უი, აბარ.
 ილაშოლიტ, იფხოლიტ მაკანა!
 აჩამგურ, იუნგზი
 უბეჟ ქოუნამ ცქმა,
 უაშიაქუა ხაამ,
 გუალაკ უმოლუპ,
 ისერჰა შთა.
 აფვიგზბა უბკეჟ
 ლულანხ ეიქუპ მიტიშია
 იზბან, იზბან,
 იზბანხადამ ასეიფშო ლაკთა.
 ისაჰაირ... დეყამ...
 დეყამ ლენინ, დაფხუეირ
 ადუნეირტი
 კომმუნისტ რგელარა აუს.
 იამუირ, დახმემჰეირ,
 უი იბარტიჟ ეიფშო დყამლეირტი.
 აგუაყცია ბეგა
 რხატი უს იამანე ეიჰაბეს.
 იანმა ციეი-ელა
 დუნეი უი დებფერწუა...
 იანმა არი ამშო
 მშოჟ ეიფშოგმ,
 მეშო შთანახეირტი...
 კაშარა ბქუმ მშონე
 ბეგა რბჟ იყალეირტი.
 შიებჟე შიერლულუა,
 შიესტანოკქუა შიერწიაა,
 აბაუადქუა აჰაბრიკაქუა
 ბეგა შიეჟივა ეიბეშით!
 შიდდღ, შიგურგურ,
 მიტი ბელშო
 შიემჩდუ შიერთგაა,
 შიებჟე ხეხა აქვივან იხალარტი,
 აჯაჟილარ-ქოჟ შით!
 უაყა აქვივან აქოჟ
 მარს იაჰარტი
 აიწიაქუა ქოუნარტი,
 ეწიაჯაა
 ბეგა გულან იძერკერტი.

ერცახუტი აშვირახგა
 აღორრა როურტი,
 აფსაა აჯჯაპია იაინერვნი
 აშია ხაა რპიარტი.
 უციქურთა ოკეან,
 უციქურთა უმინე,
 აჭართენ ფშა
 უგუ იანეჭუსუა
 აჩხე ვიფშა,
 უბეღგა, უხალ,
 ხეხა აქივან აგუაყნე,
 უღევ ბეჟ
 აღუნეი ბეგა
 იაპარტი ვიფშა.
 იზღერუადა
 იფსე იმარც დეჭუიბარ,
 იზღერუადა დეციაბარ
 აამთალა ჰამთაკ.
 იზღერუადა
 ილაჭუა ხეიტერ, დეჭუხარ,
 ადიე დეჭულარ
 იმჩ ილან დშოგყაც
 ალუშიაკ.
 მაპ, დემეჭხეხეიტ უი,
 მაპ უი დეციეიტ.
 იფსეფ ლეი-კვიუამ,
 იგუ აისრა აშთებე გომ.
 შთა იშთა, დეფსიტ ლენინ,
 ლენინ დუ დციეიტ,
 უაჰა ატრიბუნაქურტი
 დციაეიომ, დხენჰიომ...
 იზერნეყუოდა
 ოკეან დუ აღბა,
 აღუნეიტი რევილიუცია
 იანედა შთა?
 ბეხ იაჭუითუ აბაცოი
 ლენინ დემბა,
 იზერლაშოოდა რემვა დუ
 ფხმა იბგაუა?
 მაპ, შიელაღერძ
 ლაშიმეშთენ აძიგა.

მავ, შიღლახდგდუ ეიქუშვიმწან,
 აჯუჯრ უაბა შიართ!
 ეილაშიწ ბეგა შიემჩ,
 შიეილაწი, აფხნეგ ეიფშო,
 შიარა შიეზნელაშა ამკა
 შიბენიეტ უი!
 ინიეტ აუს ხმტრჰიაგა,
 მეჩ დუ ზმოუ,
 აჯაეილარ იშთაბა ინხაბ
 ინარგძარაბუნ,
 დენიეტ ინათუფან
 მიტი ეილუბცო,
 ურთ იაშთალა იმკაფიგარც
 აკვბა სტალინი!

მოსკვა, იანვარ 1, 1934 შო.

პ. ს. შაჰრელ.

მ კ ჯ დ.

(აფიაბუ),

I.

ააფენრან. ახულუბაბტი იაფშა ახაშიაშიარა აქუჯწშიშიო
 ასრა იაქუჯნ. აქუჯთან უანა-სანა ჰია აჩონე იციალუობ ზაანდა-
 ეიქუა ხზერგუა-ქობურგუობ. ბყუნჯქუა ხეზყაობ, ზბაჰჩაქუა ეილუ-
 ბხაუაბ იგუამწ-ხამწნა რებექუა ნეიქურგა ააიქურგო რკუნჯყა-
 ქუა იხენჰიუნ. ზეციქუა ეივაკებ ანხაცია ნანამგაცია კვჯა,
 რეციქუა რუაკე აშაპეხმა ახმენ აჩონე იზემციალუაბტ აბე რხე,
 რგუ იანეციჰაუა, ლასსე იბზიამხარ სუნტიატი ანხარა ჰალხუ-
 დანარ ჰითაცია ზლაჰააძობი ჰია რეკუნჯყაქუა იცონ. აბრი აამ-
 თაბე იციაქუა რეციმითიან რეხმენრჰალა იფერახმც როუნე ინა-
 რხმერს-აარხმერსუა, იკაწკურ იმახუარ იახარფანე, იგუგუმ
 ამაა კნე იგუარ დააქულტ მაჰაირ. „აუნე უავ შიეყაძამი,
 აბი შიანასფულარ იაუაბი!“ ჰია იბეჟ ნაროუნე ინაირგოეიტ
 — იუფტლანაშუადა, სარა, იუმუხშუა იშოუბო სნაპე სანკნე სნა-
 ეიგა-ააეიგო, აფსციაჰა მეჟოდაგდუ სიმგო სგურგაგანა უგუარა
 სქუხეეიტ იშოუბო, მისა ლაკუნ იუცხარააშთაბ, ახა უიგდუ
 ხულოშია ანელბა ამცაეილა ააბგოიტ ლჰიან გდრაა რახმა
 დნეინ დმააცბარ აკუხაპ, ნან, — ლჰიეიტ მკვდ.

— ევი, აბრი აბაწირაგმე, აბაწინბარაგმე უალოუ დერწინხ-
ვიტ, სარა საძიკენე ურთ სგუანე ააფერწიეიტ, აცექუა ანწასკ-
წიყმო. აკ წასკვრ ეგი ეკუა. უი ანაასცალაკე აკუბა რეგმარჩხო
აულოუ რჩიბო იშოდოქულობ სგუ რგან უაპა სელამე უაქსეპაპა
იაახუწსერტლანდა რაფხმა იააგელანე იაანგეკლაშთაგმე აძი
დშოესმოუ უბუოუ! — იბიეიტ მაპაირ, იკაწკური იგუგუმი
აშიშერაქოე ინარგელანე, ნას იციქუა დნერფეკლანე, ინგეპა-
ლანე იაახუწირტლეიტ. — ნან, უარა შთა უბაწიემბტ, უფჰიეს
ხუქი უარეი შიეცხერაარარტია, შიმარშია ეიბაკენე შიეიხუ-
არარტია შიეყან, ანა სარა მექოდა დერდს სეშობეყალეიტ, მისა
სარა სნაპე სანკენე სნალემგა-აალემგარ ფსეხუა სემამეკუა სში-
დნალტ აკუმბარ. მა სგუ ბზიამენდაბ, ჯარა იართაკ სელაქ-
მბაარეზი, ანა „აგუებზიარა აიართა იუბლაკოუამ“ ჰია უი
აიარაკ სეზნახუაფშოუამ. უახსეხუაფშოუა აფჰიეს დერხ ზამანა:
სეჰა იაგემ, სეჰი იაგემ, აბეარაკ სეგბა ალაში ჟანა ნასეფდა
იეიფშო სნაპე სანკენე სნაგა-ააგო სდერდნა სშიედნალტ. — ლჰი-
ეიტ მკედ.

— იშოფაური, ნან, უიგმე ლახდენწოუბ, „ულახდენწა უბახე-
ფომ“ რჰიორტ, მბეზუბ იბეზუა რჰიან უი არტეარაბგმე აყუ-
დერფაცია იპარჰიბ ბეგმ ყაპწეიტ, ანა იშოებბო ხუართა
ჰმოუტ. — იბიეიტ აყუარდი აშიშერა იწაგელაბ ააშთეხნე იან
ლაიგუარა დნარტო მაპაირ.

— ურთქუა სემდრუა ჯუშოუო, ნან, სარა სემშოალა თძე
უაჰეკ დეზლანხაშთაბ რახუ ბზიას იყაბ ბეგმ უგუარა იქუგანე
ჟირეი ზირეი რნეხაფააცია იშორუთახმოუ, ბეგმ რეიჰა სგუ
თნაბლააუეიტ ჰაეიხმა, აეირა ანეხაფააკ სამსონ იუთაბ, ანა
ისკოუბი, უაჰიე „ადალმ აძე იანანახუა უეგმე რჩამჩერაყა
სციორტ აჰიონ“ რჰიორტ ეიფშო, უბრი აწააკე დყანოუბ რჰი-
ორტ, იუალჰიბ ყაპწინდაბ ფსეხუაკ სოუაბარ აბანბრენ, იშოუბო
სარა აგურგაგა სემშოალა რახუკ უგუარა იქუგელანე ყამ-
ლეიტ უეგმე. — ლჰიეიტ მკედ.

— უი სარა მაბ სჰიომა, სან, ამალა ბეგმ ქოჰიარაკ-ქოჰიარაკ
რემოუბ, დოუსე იანრაამთოუ უჩაქუურშიაროუბ. იშოებბო
უაჰიე ააფენ ციჰიჰიარა „აჰიემბარა-აქემბარა“ მბერჰიო ჰთა-
გელოუბ, ეგმერთქუა ბეგმე „ხეხ იყოუ“ მხმეშარგუწა საკუ-
ნშოოუ, იშაპე შიკეროუბ, იგუაწიანუ აშიერბაროუბ ჰია აწააკე
იბსალჰიბ რელა სეიქუშიან. არეჰიტი ანდსემამბ სააიწანაკოუან
აკუმბარ, ანა სეიდრუ ბაჰიემთა შოკუაკუახაშთა, უი აბე სარა
უეიწასერბომ ჰია სირგულტ, აქთა ანაიილაკე ვედრაკეფხმაძა
კბა-კბა იგორტ, ანა უი უადაკუმა, უაჰი ბნე ალუ სეჰუიხააირტ

აშტია ხუც ეიქუაწია ზლადამ რხორანუ ისემოუბ, ანუჰიჰაჰა
გშოა არხნუ ჯარგამ უსციემციან უსთახუბ ჰია იასჰიანეიტ,
შთა ჰაზზეიწინო აკგამუ გყადამ. ართ აშიშერაქუ იტინაჰა
ციანეიომ მისა აგულარანტი ამცაქილა ლემა დანააჰა,
ნეიქუაგნუ აციქუა ამლა იაკნუ ინკედნა-ააკედნო აგუარა ითაბ
ანელბა, ახკაარანხ ინთაწინუ აკრულუნ „შიაიი აკრუჰაჰა“ ჰია
ლეზეჰა აალერგუეიტ.

ათააცია ნეილატიანუ აკრუჰარა იაალგონუ „უა აფშიმა,
სას ლუთოუჰა!“ ჰია აღიანდუ აძი იბეჰა გუეიტ.

— „ჰაი, ბზილა დაბეიტ!—იჰიან დუკდილეყეიტ მაჰაირ.
მისა აში ლხუ ნულაკნუ დენდილეშოუნ,—ნან, შიამშიათა გულ
იოუბ ჰია დაბუნჰიეიტ. უს მაჰაირგამუ გულდგამუ ეიშთაგულა
იაჰუნალტ. გულ, მკედგამუ მისაგამუ ააგუდიკლან, აფსშიაქუა
ნეიბერჰიეიტ.

— უშთაყოუ, ნან, გულ, სუმაჰიი საჰიშიეი რგუქუა ბზიო-
უმა, სარა მუჰოდა სლაშიხა, სუჩარხუნუა სუკკუნ იგუარა სახმე-
ქუა უმბოი? სარა სხუ ხუშიგამუ მზებ რტიანგამუ ყამლეიტ,
აფსციანჰაყუადამუ სითახემქუა სგურგაგანა აღიუ სშოქუა
უმბოი, ნან!—ლჰიეიტ მკედ.

— უს ზებჰიომბი, ნან, მკედ! აჩემაზარა აიიშა შოჰმარიოუ
ეიფუშ აცარა მარიამ რჰიეიტ, ბხუ ბაქუმგუამწლან, ანცია
დბუნუაჰ, არი ამბუარაკ ბბარანუ საარც იბქუსკლონ, უსქუაჰ
სნანდერთა-აანდერფონ აკუმზარ, იანმა აბრა სგუ ითამამქუა
საბცა, იანა სასუკ დუსთან იოუბ, იარა ბარგამუ ბებდერუაბ
აძი იაკუნ, ბუძბანუ ანააციორააგა იშიფხმზეი აყუნამა დბუშიემ-
გამბი, უბეიუ ალანმააბუ აჰაქემციეი ყაზაქუა გყოუბ ანიჰია, საბ
ქლამ დანბტიაბ: „ურთ შოყანოუ აგურა ბლოუგამბი?“ ჰია
დიაბწიანტ. ასას დაალაგან დარა რქეთან ფშურა, ხუა ფშობა
შოქუსა ილაშინუ იყაბ, ზლა აშო ხუბ ფჰიესკ დალდერგუეიტ,
ანკმა დანთუფჰაბ ეიფუშ ლელაქუა ირბო დყარწეიტ—იჰიეიტ.

— ნან, აკერ სუბუადოზარ აწაჰა ილჰიამ ნაჰაგმარ, ისმეხუ-
ოზარ, აჰაქემციეი სარა სჩემაზარა დებლამათიოუბი,— ლჰიეიტ მკედ.

— უს ზებჰიომბი, სან, აწაჰაჰ იჰალჰიანგამუ ყაჰწაჰ, იბუნუარ
აბამანა, იამუგუშახერ ურთ აჰაქემციეიგამუ ირელოუ ფაჰშიაჰ.—
იჰიეიტ მაჰაირ.

II.

შეჰუნ ჩოჰვრათაგალანტი იფუშა ლაჰა-ლაჰაჰა აუქურეი
ითარემგალაცუბ რხუქუციქუა ნეიფხმეშშია-აიიფხმეშშიაჰა ახმ-
ნმა ჰია აშია დერჰიო ისუან. მკედ აუნუ, აგუარა, არახუ, აკუტქუა

ლუბნარა ილბემბო დგეჟუა დრულან, ბნე ილბაბ აბმეჩნაგუა დეითარბეხუაფშოუა აგუარა დთან. ლთაცა მისა აჟი სნაფორტ ჰია დეშოცოზ ანელბა.—ნან, ბნეგა სარა ისებემთოჯ სნაშხარბაგა აჰაქემ, მიხაილო სელაქუა ირბო სყაიწერეთო სეგუტმეკუცხაშია იბბორტ, სარა ისხმარენ.—ლჰიეიტ მკედ. აკრურა, აკერჰიარა შიეჟნე იშიემამბკუადა, ახაჟიარა შიოუააიტ, აყუანტი შიააიჟთეი აკგმე ახმემწუანზე სასბეია შიეზბო სეყოუმ აკუმბარ“—ლჰიეიტ მისა.

—უა, შეეზბიაქუა! ჰაი ალაჰ იჯშოუჰ, მკედ ბელაქუა ირბო იყალამა?! შიეიბგუდუნე ბთაცეი ბარეი შიანეიციაჟიომ საჰაუან, ახა სელალა ბეზბანდა ისეზხამწო სააუან, ავნე სეფშიმა იაუასალემშიახ, მკედ ლელაქუა თფხააუა, ანკა იშოლბაც ილბო დყალეიტ ჰია, ახა სელალა ბეზბანდა უი ლჰიატიგმე სეზხამწეიტ.—იჰიეიტ აგულა ბესა, დააგუდკელო.

—ნან, ბესა, „ალაში იითახუ ივებლაკ“ ჰია რჰიორტ ეიფშო, აღუნეი ანექუფშოულარა, სგულაცია, სთენხაცია შიელა ანფშოულარა სშოარგუაყუაბ ანცია იდა უაჟე იბდერშოამ. სელა შიამბოიჟთეი შიოზაგეითაშიკქუეიტეი, უშოლოგმე უალაგუეიტეი ნანხეიტ!

—სემშოლაკუა, ბეხნე ბგუეიტ, იახმატიოუ ჯებშოუ!—იჰიეიტ ბესა.

—ჰაი ნანხეიტ, ბესა, ჯაჟიეი ყიაბა, ჯენჯაჟია შოქქუსა რელა ჰაქქუნცია შიეშოლო უალოუ იბეიტ!...

—ბაჟია ხელა იფესყოიტ, მკედ, ახა ბელა იაბო იშოჟყარწაბ საბჰიარ აკე იეიფშოემეკუა იბჯესშოონ.—იჰიეიტ ბესა.

—უი შოთაუასემჰიარუეი, ნან, ავნეჟა ჰნეირ თენი იუასჰიაბ ჰიოუმ,—ლჰიან ეიმანე ავნეჟა რქოზნარხეიტ. იახმეიბ, უტია, სტია ჰია იანენეიბარტია, მკედ ლხთესქუა რჰიარა დნალაგუეიტ.

—ნან, ბესა, სარა იშოუბო ბექურახე ინეიხმოუ ფჰიესკ სოუმ, ახა აბრა უაჟიე იუასჰიო ეიფშო ლაბქოაბა აბარა მოუ ლაკუნგმე აბიე იჰიო სმაჰაქტ. გუდ ისას მშორაქუ იბნეიბ. ინეიჰიაბ ამჟა ჰნექულან სეკქუნ მაჰაირი სარეი, ჰიოზნეიბრშიშია-აიბერშიშიანე აყუა ჰეეიტ. ჰაშოიაშოაბ მაჰაიდ იქოჰ ჰნეიტ, უიი ჰარეი უარაკ, გუცხურაკ ჰაბეანე ჰაყამებტ. ახა აკერქუა ჰიეიჯჯკა იქანმან, ავნე დანააილოზ იბწეჟიგალაკმ ბნე აბი სეჟნე შინეიუანდა ახიჰიალოზ ჰაქუგულნე ჰაიბნეიტ-დარფეს ბზიამი, ნან, დაარა ჰათერ ჰაქუიწეიტ.

ბესა უი იგუ იაახუანე:—აქერემ, ანცია ილფხა იოუააიტ.—იჰიეიტ.

მკვლ ლაქია დეითანალაგვიტ:—მაჰაიდ ჰაზზნიეზ ნნიპპია,
აჰერპია ჰაფხაა დნაგლან აჰაქემ სლაშარბაგა მინაილო.
იქუ ჰნიეგვიტ. უი იუადაქუა ირკნოუ ამათიანუქუა. აბრი
აბრიოუ-ჰია ზენად უჰიო იუდერუაზი, სარა უეზგად აკრაუზნობ,
ანა მაჰაიდ აწარა ზმაზგად იჯეიშონ უი იმათიანუქუა. სლა-
ქუა დშოზენზხეშოლაბ ვიფშო, —ჰაი ზაა დააეიგარ იმარიაძან,
აშო რხეუბ იაახსურშიშონ აკუნ, ანა უაეიგად ფსეზუა აჰთაბ,
—იჰიეიტ აჰაქემ. კარუატწას ეინატოკ, აკერ იჰარაკნუ სნუ-
ქუირიან მაჰაირი მაჰაიდი ნაყ-აყ იაასევირგელან სნაპქუა
დირკვიტ. ნან, მაჰაიდ, იფიკობარ რკუშგადა იშიმერყაწან ისბ-
მჰარ შისერუადავ სჰიეიტ. მაჰაიდ:—უი იშოჰიო ალა ხაა
მცხუ ბოუძომ იააჩჰა, მკვლ, —ანიჰია სნაფუც ნეინასურლულუ-
ვიტ. ნას იაჰიებბაქუა იმა დნესხაგლაზაარენ. სლაქუა აშო
ირხათანუ ირხელაბ აარხეიტ. იწაბერგწიყდან, ხაა მცხუგად
სიმთეიტ. ნას სლაქუა ახუში ნარხეითალან, კათა ეიქუაწია-
შია, აბლა სარკაა ეიფშოხ აკ სლაქუა ინარხაირფან, ახუში-
ქუა ნჰათანუ ჰქუნაირხევიტ. ჰანდიქულოზ ვემჩებყა დაან-
გლაროუბ, დანააეიგალაშოა იჰიან აქოჰიარაქუა მაჰაიდრაა
ინრეიჰიეიტ. ამჰა ჰანააქულა, ნან, იშიციიგაზი ჰია მაჰაიდ
სანიზწაა:—მკვლ, ნან, უი ბალირგაანძ აკგად იგაძომ, —იჰიეიტ,
უიგად ააჯასშეიტ. აბას ზნუკ იმანშიალანუ სლაქუა აშო ანუ-
რხეინ, ხაა დუკგად სუმაქუა სანყალა, მაჰაირ, ნან, ანხარა-
შოხა არა უზერტიავუშოზი აფშიმაციაგად ახარჯ მცხუ ზღჰა-
რყაწარბი სჰიან ავნყა დდიქუსწან დააიტ. სარა აჰაქემ
აქოჰიარა ისითაბ აქოხნა მაჰაიდ იქო სეყან. აჰაქემ იანუ
სერგონ, ავნყა საარგონ. იარა დანყაბ დეხუმარუა, დეჩო
ბქურანუ ინეინდოუ აძი ეეიფშო აეიეტი, აქოტი აეიბექუა
საჰიო, სნაა სნარშოთუა, სემჰა რკაქოთუა სიგონ. იარა დანუ-
ყამებგად იფჰიუს, მა იხუქქუა სერგონ, საარგონ. სლაქუა ადუ-
რვაგად კათაშია აკუ აარხელან, ანა იანაირუქჰა უიგად რხეწ-
რნაა ტეეიტ. ვემჩებყა სანწყუა აშთანუ სლაქუა აბერეი
იშოუბო ეიფშო იკოეი-კოეიუა ინტიტ, აკრერბო იალაგვიტ
ჰია ლაქია დაალგვიტ მკვლ.

— იშიციიგაზი ნას, მკვლ, აფსტიე ბჰია უი იგაშოამებტ,
ანა აფარა ანაკუნაგად მაქ-საქკ ალა დშიელგაშოამებტ, —იჰი-
ეიტ ბესა.

— ნანხევიტ, აკრაჰციიგა ჯუშომა, აფასა ისჰიან ეიფშო, ზნუ
დალსმერგაკუა აკგად ზგაძომ იჰიეიტ, სანალირგაგად „ზნუ
იყოუ“ ჰია იაჰშუბ ჰამტია ახუ აბეოლუბ იიგა. ნან, დერვაგად უი
აყარა იბაცაჰწაპ სჰიან, ანა მაჰაიდ იარა ხუს იაქუწანუ იმოუ
იაცჰარგად იგომ ანიჰია საანგლტ.

— აწარა იმამი, აწარა, ეგდერთ ზეგად ჰარყუაწა, აუბა-
ფსერა აუიჲან ახა ინალანე იანდფერუა შიემბორი, არი ზეგად
ზჯ'მოუ ქოჲც იაჰბარგაბ ასოვეტ მიჲ აუბ, აუიჲტი აჰიენქანს მკჲქა-
ლეი იარა იკალთ კციეი ჰარა ესქმენგად ალაშტარა-მკჲქანს
აკუნ ირთახებ. ეგდერთ ზეგად ჰარყუაწა უაუიტიი ჰჰიენთქარა
ანხაშა ბზია ჰ'შაქუნარ'შია შიემბორი, აჯჯაჰია ჰაილაგულანე
ჰანსორი.— იჰიეიტ მაჰაირ, ბზიალა უაბიეიტ! ჰია ბესა აფს-
შია იაჰიო დენიდრიალან.

— ზაკუ ხარჯუბი ჰარა ახუაშაქუა აყუდრთაციეი, აწაა-
კციეი რჰიატიალა იჰამოუ. ურთ ჰარყოიტ ჰჰიომ სერქუათალონ,
ახა უაუიჲ არგამა იფეს'შიეიტ, ურთ აკგად რბემდერძონე ჰ'შო-
რეობ.— ლჰიეატ მკედ.

ი. პაპასქმდრ.

აკარულ შიაქმ.

I.

აბლად იაწია ელზგახმაბ აშიადფჯათ ზეგად ირელქქო, იფ'შო-
დაძა იშითნე ახკარაქუა რქოჲ ითაგულან, ატამაქუეი, აფჰია-
საქუეი, ააფენ აჰასკადენ ააგაგა ჰია იზ'შთოუ აქუა-ფსატა აუნე
იანახკუა, ამრა ალა-ქოჲ ხტნე, იგურღმა-გურღმო აფსაბარა
იააქუფხეიტი მ'შო-ციგეი სე-ხაშიაშიეი ზგუ თერ'შიახმაბ
რახუი უააფსერეი, ოჰ, გუშა!— რჰიან ქმაძლა ინაფელტ ჩოანე
უაუიანენძა ზლა რბემაიიუა რააფენ ფ'შოძა, რააფენ გუაბერჰაგა.
ხდკურ ლმაწურთა აში ნკედელწან, ლსუქქუა აძიჲ დლა-
შქუნწა, ეგი ინაპე კნე დლეგარგელა აუთრაქოჲ დანააი, — არა
შიგხუმარლა ნან, სარა აუს ზულაპ, — ლჰიან ხუმარგაქუაჲ ნადე-
რბანე, ირგუბზენე აუთრა დთალან აბაჰარა დლაგოეიტ-
იაანეჲნე რან აუთრა დანდთამ იანდემწიუაქუა, ახუქქუა ნეიდ-
ტიალან იყუბაყუშიო ახუმარრა იშოაქოჲ, იბაუიგულამუა,
იწ'ხუარ'შიშიო იარგბკელსორი იბქოჲწიიააუა ბზია ირბომ, რან
ხდკურ ილააძომ ალასბაფ'შოქა. უი ანერბა იგურღმაწია იაა-
ყალან რეხუმარგაქუა ნაყ ინკაფსანე, აქქაჰია იციაუიო ინაქო-
ბაჰია ირკეიტ. ფეთრაამთაკ ისეყუნაკეპ ლჰიან ხდკურ ლგუ
იაახუეიტ ალასბა ახდერბაიბ. ახა ახუქქუა გუქუთამეჲქუა,
შიკამჰაიტი ნან, ჯანჰიათ, ახუქქე ცქმა უიხელაფ'შოლა ჰია უაუიჲ-
უაუიჲ ლბჲჲ ნარგო აიჰაბ'შია იყაბ ინაპე აიწბჲ დნანელწონ.
ლსუქქუა ახდემწიუობ ლბჲ იარხუანე. დემტია, ლეფსემშა
აუიჲიაჰია აუს უა ლემათა აანდა აყენძა ინალგეჲეიტ; ნას აყუდ

ადე ანათიანე ფეოტაკგად სეფსე ნეითაკნე სააიბ ლჰიან, აუთიან
დთჳწნე ახუქქუა რქო დაინე იგუათანე ავნეჳა ლქთაალბო-
ეიტ. ავნე დანდააიბ აკუტქუა აპყულ იახუიბაგუა აშტარანჳანტჳ...
იშხაქოზბ ლბეიტ. აქენ შთხენე აკეიჰია დრეწაყდო რხელო...
ცან აპყულგად აგუაბალაა ნანეღვან ამცა დნაწხა-ჳაწხან ინეი-
ქუწა, აყუჯალ აძე ანათიანე აშოაქო დაინე დანენდიელფეო.
იუაპა აქოჳახერქუა ქუაცი-ქუაციბა, იხთარფა იხარშმე, ავნე
აფხდა ნეწეწ დეშოჩოქოწუაბ დნაიხუაფეოიტ, ლესაბიცია რაყა-
რა ჰათოზ ბქულწობ, ბზია ილობზ ლეხუფჳა ჰაბეჯ. ხეკურ
ლელა-ლქო ლხაჩო, ლგუ თგურდმააუა, აშოერჰია დნეიფე-
ლან ლნაპე გრგეჳა დააგუდელკელტ.

— შიეშოფაყაქოლუ, შიეიბგაქოლუმა, ბხუქქუეი ბარეი?
ლეჳოჳახერ ინაპე ნექუენე დელქოაფეოშუა დლაბწააიტ. იაგემ-
კუა აფსშიაქუა ეიბერჰიეიტ. ჰაბეჯ იჩო ამგურხაქუა რეჳადანე,
ხეკურგად იარგად ავნე იაჳნალტ. იყამჩე ხექუწანე დნაფეოშო-
აფეოშუა დნატეიტ. ხეკურ აქერჰია დენდიელყდან.—ჰაბეჯ
დააიტ შიემბოი, შიააი ნან, ავნეჳა!—ლჰიან ავნეჳა ბქოაბზან-
ხდაბ ახუქქუა ნარექუქოლთიტ. აშინემს ინეწნე იაჳნალტ
დარგად იქოაბლ-ქოაბლდა. ახბეჯოშია იყაბ ჯანჰიათ იმადალ-
მადაშიო ალასბა ფეოქა იჳწრაკნე იკენ. ჰაბეჯ იახე იმნეიკუა
იფნაშა-ფხაწო რან ლახე რქოენარხეიტ.

— იშიეზთადა ჯემ, არი ალასბა, შიარა იშიტიუმეა?—აქოა
ხაალა დციაქო, დრახუმარუა დჳაგვლან ალასბა ჰკებ ახბეჯო
იაკუმეჳა, აიწბე დააშთიხენ დააგან იშამხე დნექეირტიეიტ.
იჯება დელთაფეოშენ აბაბე იცობ არაქენტი ფარა ქაფეშა ია-
თიგან ინეიირკეიტ. ახუქე ირთაბ აფარა ციგმა დეიგურდეიტ.
ინარხა-ჳარხო, იხარა დანახუაფეო, —არი უბეო!—იჰიან იკენ
იაშა იახე დნაფეოშენ იირბეიტ. აიჰაბე იჳწრაკნე იიკებ ალა-
სბა ახუაფეიბ ინეარშინე დაასკდან ილა თაა ჰაბეჯ იახე დნა-
ფეოშუა დალაგოეიტ აფარა იითარ ითახნე. ჰაბეჯ იშამხე იქე-
ტიაბ აიწბე აწიან-აწიანჰია ილა-იქო დეგუდნე დნაირგვლან.
უაიიუაბარ უარგად აფარა უსთოიტ, —იჰიან ინაპქუა ნეირხხ-
ეიტ. ახუქე დააირგბუ, დმააირგბუ იზემდერუა დლაკ-ჳაკოუაშია
ანიბა, დჳაგვლან დეშთხენე დააგან იშამხე დნექეირტიეიტ.
იჯება დენტაფეოშენ უბრიგა აბაბე იცობ აათეგანე იითეიტ.
დეგუდიკელტ, დხედიკელტ.

— შიარა შიაბ გუშა დააიანდა შიემნეიააიტ, ეილმსოზ
უაჳე დსემამებტ!.. იარგად უბას დეჳაგუშან სარა სხე!..—იშა-
მხე იქეტიაბ ახუქე დიქოაფეოშუა იფსეფ ნაიხულაგალაბანე
ლეუანტი დააქუფსეჩაიტი ჰაბეჯ.

ხმკურ ლხაწა იძბახუ ანლაჰა ლელახა ნეიქულწან, ჰარა ჰადა აფსციაჰა უაჰ დიმიბაბარ აკუნაჰ, სუკუნშოლუბ, ლჰიან გუბლელა დაახუციტ.

— ბტეიშ, შშიან, ბეზგლოუბეი, სსასუმა ზმანჰა დეჰაჰე-ბბეიტ ჰაბეჰ იშამხე იქუტიაბ ახუქ დეჰან. ხმკურ ატიარა ლხე აბემკუა, — დაუშთ სუკუნშოლუბ, იზუჰუაბეი უირხუაშოლიტ, აჩარხუაჰი! — ლჰიან ჰაბეჰ იშამხე დეჰუწრაჰე ახუქ დიწაყდო ლქჰანაალხა. — სირხუაშოარატოე იაუაბეი? — ნაციწან დნაირ-გელტ, ნას ხმკურ დაიასხე დნატეიტ.

— სენტიატი იანხარაბე ბგუ ითოუ ეილესკაარაჰე სააირ სარა, — იბეიტი ჰაბეჰ, იხე ხმკურ ინალქუენე. — იშოგბბო წუფ-ხგდე უამაჰ სეზბეცემხრააირ, სენტიაჰ მა აკამბაშხუდა ბესთაჰ ჰიან...

ხმკურ ლეშყა ინეიბ ლხუქ დეშთხენე ლშამხე დეჰულე-რტიან ლეზუფჰა იაჰია აცეკ ნიალჰიეიტ აბბიარა ნაირგანე.

— მაჰ უსეხრაახმოუმა, სეშშო უსთააირ, — ლჰიეიტ ლარა, — უარა უსერგუამწრატოე იაუაბეი, ზხახუს სეაშოა, სეზლა-ტიოჰე აჰაბლა სრეცჰარშაგუშოლიტ, იაჰე აჰკუნცია აბრა იაინ ადგდე ზმჰციალუაჰ ჰია სარჰიეიტ; იუდერუეიტ, წუფხგდე სედმერგუამწრატოე, სეგუაბუ სბადრეხეიტ...

— ბეზხარა ჯეჰურეი ბემოუმა ნას სენტია? ჩოჰრათაგა-ლანენდა ბაბლწეარუ?

სლწნაგოიტ, ააი! ჩოჰრათაგალანშთახგდე აკერ სნეჰუნა-გალაჰ ჰია სგულდუეიტ!..

— იბბიოუბ, უს აკუბარ! — იანაძეი ლეცხრაარა ატი უაჰა დალამციეიჰეაჰე უაჰა დაყუწრ.

იანეიციაჰეა ფთრაჰე აშრაახ ხმკურ დვაგელან ანდურძე კნალჰარჰე იაჰულეკეიტ, ახა ჰაბეჰ უახანდა კრეჰარა შოესთა-ხემ ჰია დეჰუჰა-დშიო აკერლიმერუეიტ. უს ამშოგდე ახულა-რაახ ინეიგუეიტ, ჰაბეჰ დვაგელან იჩოჰ აკუადერ აქუხენე იშა-ჰანე აშოთა ინთეიწეიტ. აუხა ხმკურ დნაგაგდან აკუტე ლეიტიტ აბესთა ინაგაკნაჰანე, ჰაბეჰ იზჰიანჰია ნაბე აილაჰე წიიუა იბელოეიტ. რგულაკგდე დაინ დნაიდერტიალანე ილე-ლშოზ ალა აკრიჰსალწეიტ, აკრილერჰეიტიტ ლეზუფჰა. აფშიემაჰ დანაჰუბახმოუ ეიფშო იჩოეიმერტალა დეჰოჰიბტიან ჰაბეჰ აჰეტი, აჰეტი, ახუფჰარა, ანაძეირა აბადაჰე დასუა. — ჰაბეჰ დენხაჰენ, ახა თაუადე, აამსთაჰე დააიდვლო ამაღ იმყუწაკხე დეჰან. აძი, ვეჰა აჰარანჰეცია იხენე იანიზჰანამეზ ყალადომეზტ. ურთ რელა აკუნ იხე ზლანეჰეიგობ. ზანათს იმან აციგმა-მეციგმა ნეჰეგარა. თაუადაა დრეცენ უახეი ჩონი. აუაა მჩემ-

ხაციეი აპისა ეიბაციეი დრეიდღეჩუა. იააძამთა მსოჴსთი დღე-
სიტ იპიარ, აძე იეიუამებტ. მეცხუ ბზია იბონ აქილა დუქუა.
ურთ ირეიუან აძი დანიბალაკა დქაქანუ, იხაწკ წყყა^{მეცხუ}
იმერშიუა იგუ იახუაშა აკე ახაჯყაიწარა დაშთალონი^{მეცხუ}
უბრაყა ქეიდაკ სბალგობარჰია თაუადკ დახაჯყო დანნიე-
ლაკა აფსრაკ აზჰიანგაღ დღრბღრტიომებტ. დკუაჰა დეშთგლოჴ
ამთა ნეიხეიგონ.

— ურთ ანცია იგუათხანუ იიშაბ უააუბ, დაჩა შაკ
რელოუბ, დაჩა ლამესკ რემოუბ, რმაწურა ჰაფემნააიტ, — იპი-
ონ დანციაეიომ. უსყანტი ი ამთალა აკრბზლშოზ უაჰენ ჰაბეჯ,
ზეცხერაარა იმაბ, თაუადი ამესთეი რემჩალა. — აციეძ ჰამოუბ,
იაჰბეშთააჰია ანხაცია ანიზნეილაკა, რციეძქუა ფშაანუ ირბ-
აიგონ (იარა იიძაქლოზგაღ იფშაანუ იშბაბგაეიტ ჰია ირხე-
ნჰინუ იანრითოზგაღ ჯყან). უბრი აზღ დეჰნარდონ ანხაცია, ირბ-
აიგაბ აყარა ჰბა-ხუა რახუთიაა ირთონ, უას დყარწონ. თა-
უადკ დაიგაყულო ესნეჰია იხუ აარგონ, იჰნათაგაღ ჰაბეჯ
იაჰთენრა ჰია იაშთან. ქურალა 40-45 შოქუსა დერთაგე-
ლან იარა, ახა ფჰიეს დიმაძამებტ, იანი იარეი რაკუნ თააცია-
რას აუნე იჰნაბ, ფჰიეს დააგა ჰია დეზთახეზ იგუცხუცია დანუ-
ხთარკლაკა, იახა, უაწიე ჰია რაჰიო, ინახერფო დააიუან.
ქიჰაკელა იალერხუაბ ანხაცია რჰისახუქქუა იდღრბოზ აძიგაღ
დიგუათხომებტ. ზეგაღ აკაკა რბიჰიონ, აკაკა რევიბონ. ახა უი
ბზიუან აურემდღრხუაბ, ენაგა დბეშთაბ აქილა აკუნ. დლაფ-
შოუან. ხათალა, ქილალა, იარა იეიფშო-ზეიფშოზ აფჰიებბა
დანიათეიეშა, ეგაერთ დბეშთალოზ ამსთცია რჰისახუქქუა
ბზიაქუა დრათაშანუ იანიცემცა, დანხეიტ ჰაბეჯ ფჰიესდა.
იან ლთენხაცია დაარა იზგუაან იყან უბრი აზღ. ირთახენ
დარა, რაჰიშა დუ ლაქეიმთეჩხა დნარტიანუ დნეჴუბგაშა,
ლემაწ ზეშა თაცაკ დლემაზარცე. უბასყაკ შოხეწუაზგაღ
ფჰიეს დაბგაბ იპიარ, ჰაბეჯ იცემცოზ ანხაჰ ფჰიებბა დყალა-
რემებტ დკამ-კამუა აქკუნ-ცია იხანუ აკუნ დშოჴყაბ, დააგლა-
ზარ ჩმაზარაკ იცია ილალახეიტ უგუამხურატიე. შოლაცკ
ჯარამზარ ჯარა იუზიდბალომებტ, იგუ იშამხუ ეიცნეიუა აღმა-
რაჰიანწყაღ დეყან.

II.

ამრა ნთაშინუ იშოღლაშცარა იანაალაშცა, ფსთჰია ბხემეზ
აქიჰან დუ აშოწა იწეიბაჰია იააციერწიტ აეწიაქუა. იკუეი-
კუეიუა ეიბარლაშოზ იშოკდებ იხუაქოქოაძა ივაგელტ ამბა-
გაღ. ამბა გელაანძა უი აგანანზ იაბბაქუოზ აეწიაქუა, ამბა

აგვლარა რცემღმობშია აქვან თუან დუ ინალად დევიტ, და-
ნაზგად იცემშ-ციემშდა რფშთთხუ ნარზხევიტ. ამზა რადენხა
იცვრცრუა აჩთანვშთნან, ხმკურ ლეკუნ აშშშტთთმცანკე-
ლქქან ილამშარანა იქვუნე იაპუნაფსევიტ.

შოუკვ ავნერგუანე რჩუნკარფსევიტ, შოუკვ იშთაბ ხმკურ
ლხუქქუეი ლარეი ინარკქუქქევიტ. ზეგმუნჯარაგად რჩაბხმგძანე
იგურღმადია ავნე ინეკნალტ.

ხმკურ ლხუქქუეი ლარეი ახმეშთაბ ავნე აბარწაქუ იციან
რეკნრა, რგუარა ზეხარზ რლა ბზია. უი ანაკსან ადიე აგუთა-
ქუ აქეიფა-აქეიფაჰია იჰიუა იქუნ ჰაბეჯ იჩუ. ხმკურ დანე-
შთალა ფეორაბმთაკ დეზმეციევიტ. დაარა ლგუ იალან ლარა
აჩუნტიი ლუსურა ახმელოციეიწანაბ, ლუსურა ნავძანე იახმელ-
ზემჩაბ. ახა უი აცენურას ლგუ აბააუან, ლგუ არლულუნ
„იბთანხარ აკამბაშ ხუდა ბესთაბ“ ჰია ლეხუფჰა აგულრა ილე-
ითაბი, დეზლაკიბ აჰაბლა ბზია აცხერაარა ილერთოზი რელა,
სესაბიცია სეზნეჟუგარემ, ამლა, ახმთა ისციაგაპ ჰია დემშიო,
ლხუქქუა ნალგულდრლულუალანე დენტაჰანე დეციევიტ.

არბალქუა ზნეკ-ზნეკ კურთიტი აუაა რეციაფსემთა აბერ-
ეიე აუბ უჰიარატიე აწუნ ნასკევიტ. ამვა ხარაკ იქუუ აძიე, ზშახა
ზემღწარაწა დეჩრა იცო, მა ჩარაკ, კაფშარაკ აქუ იტიოუ
აძიე იაკუმზარ, დარბანუ ითახუნუა იციამ, ზეფსე ზემშიო უსყან.
ახა იაჰჰიაროუა, ზგუ კარშინე ციამთნაა იალალაბ ხმკურ
ლეცია დშუაქუიფმზან, ილენდემ აზალემ ატიე.

ამზა ავნე ივნაქჰადომებტ, ავნე აშშშტ აანეენე აქეიან აგუ
ინალანე ივასკამახან. აჩუ აჰირა იაყუწუნე ალემჰაციქუა აქუფ-
სანე ინარსესუა აბარწაქუ იაინ იგელან. ბაა ბეცია ფერბხებ
ალა ზემვა ინეწუნე იციევიტ, ალასბა ფშაქა ბაწიეკ ყვიტ-მიტუა
აბეჟ აციარდალუ იააწეკლონ ზნეზენლა, უაჰა შთბეჟე ჯამებტ
არი ამთაბე.

— ეჰ!—ლოჰიან დციარჰანე დააქუზხევიტ ხმკურ, იაგდ-
ლბევიტ ბანწადე ილენამწაშაბ აუს, ლეხუფჰა ბზიხუ ლაფზად
დექუტიან ხარფ-ბაწიე, ნარმეიქუა-ბაწიე.

— სრეცჰამი, უგუ იაანაგაბეი?—ლოჰიან დგუთყაბა დწაიტი
ახეზადე ცქაბ ინალეკულერშევიტ.

— ფშმალა, ახუქქუა ბერკუზხიტი?—ლქუ ინაპე ნაფერა-
კნე დჰიბანე ლარა ლეშოყა დაასკევიტ.

— უმაინ სემფენყა, უსელამკდესუნ სარა!—ლნაპე ნციეწერჰი-
ჰიანე ლნაციკარ ხექუციქუა ნაიდერკდესლანე ნაყ დნაიგუევიტ.

— იბეზბეი, ხმკურ, უავ დრეცჰაბემშადიო? სარა სოუმი
ბ-ჰაბეჯ?—დნალაციეიევიტ ირნანე, ნას აშშჰია ინაპე დაახო

ლარა ლანდ ინციფიციფიციტ. ანუ იაპაგად ირღულუანდ
კურშანდ დვეინან დნასკანდ ათამც ლჩუნგკუალეტი. უმადინ
ჰია დღაწიუ-ღაწიუა.

ჰაბეჯ აციაართა იჩუნეჭუიხალან, ლარა ლეშუყან დეითანან-
კეიტ, ანუბა ეიმლაგუა იკნე მელა იაალეჭუიხუნ იშუეიბარ-
ხნონ ინაპე ნალეკურშანდ დაიგუდიჰიჰილაის ღამუჰანდ იქ-
ეში ნდოქეიწიეიტ. აჰიარა-ჩარა, ალაღრძ აკგად ამეხუეიტ
ხდეკურ ლგუაყრა. აქუჯმა მლაშნე, ხუნაჩაგა ზმამბ აუაჰე დაფე-
ხდაშოარ დრეკანანშომა? დხუარნე დამშუეი, დყუაყუასა დექუ-
ნამწოი? აბას ლესიტ ხდეკურ აუნა. ლალღრძელა დწიეუა ლცი-
ართა დშოელატიაბ იყდაყდაძა იაალღრშოეიტ.

იწიტი შოქუესკეი ბეჰაკეი რაყარა. ჰაბეჯ ფასა ეიფშო აკუმ-
კუა ტიართას, გლართას იშთიხეიტ ხდეკურ ლეჰნე. გუჰარა-
კგად ყაბწოდან, ლეხუფჰა იოუბ, აიბაცია დრეკნრააუეიტ ჰია
იაპაგად დღღრჩხუნ ანაფშოცია.

შეჰემთანენ. ხდეკურ ახუქქუა შოქციაბ შოანანდ დვაგლან
ჯექუიეილა ითინე ილზგგჰაგელაბ აჰათა ანე რღულუანე
დვაწალან, აძლაგარანხმაჰი ლეკუჰალხეიტ. აძე დვერყმან,
აძლაგარაქო დვეინე ლშოელა ახულებჩხა ილოურატოე აძლა-
გარანხა დნაიაციაჰიან, დექოყდა-ქოყდო ლეშთანხყა ლეჰაალ-
ხეიტ. აძლაგარეი რეჰნი რბეჰარა აკკარა აგუთა ილჰია იჰა-
გან აულოცანხ იკელგოუ ამჰადუ. უბრი ამჰა-დუ აქო დანენ-
კელს, აღდე-მდეჰია ეიციაჰიო, ჰაბეჯ არფესკ დიცნე ლარა
ლანდ იცარაცე ჰნემჰანეწებ რჰიონე ეიფშო ინეიქუშიეიტ.

— შეჰეზია! ბაბაყაბ შოანანდ?—იჩო აღურა დაახან დწააუა
დაათგელტ ჰაბეჯ, დაათგელტ იცებ იჰეზაგად. ხდეკურ ლშაპე
ანხეხტებ დაციფხანე ლეჩოკდკელანე—აძლაგარაყენდა ჯექუ-
რეიკ ზგან სხუნჰინე სააუეიტ, უხაწკ სციეიტ... ლანუ-ლანუ დრე-
კლაფშოუა ლელანდ ეიქუწა ინარალჰიეიტ. აჰნეყა იდოქულო
ინალაგა, ჰაბეჯ ქეუნწას იჩო დააჩოჰეიფეიტ, უი ინაიშთა-
რხხნე იჰეზაგად.

— იაუაბეი, შიეზჩოჰეიწიეი?—ლჰიან იჩოჰეიმწრაცე დნარ-
ხდენჰალტ ხდეკურ, აშოღრჰია დეგდენასკანე.

— აჰნე ჰააიტ უაჰეშთა ჰაიცემციო!—რჰიან ჰაბეჯ იჩო აღუ-
რა იჰეზა ინაირკნე, ხდეკურ ლმანუარ ინაპე ნკელიდან აჰნეყა
რეჰაარხეიტ. ამჰა იანნექულაწიყდა ჰაბეჯ ხდეკურ მადჰიეიკ
ლეიჰიომა უჰიარატოე, იხე ნალდკელანე, იბეჰ რხუქნე დლა-
ციაჰიო დალაგეიტ. აჩოქუა რალღურაქუა რკმაქუნე იკნე, ნაყ-
აყ ივარგლანე დანააიუაბ, მიტიეკ დღრციეხარამჰუა დრე-
შთან ჰაბეჯ იჰეზა, ხდეკურ ლანდ ადა ფშოართა იმამჰუა.

— უტიეიშ, უარა უმსიტ, — იჰიან ივზბა ჰაუდ აპათერ
 იქუწო დნაირტიეიტ ავზე იანაავნალა, იყამზე ნაიმიხენ იარა
 იტიგაჲ ნაცწანჲ ათძეგარაქჲ აწიჲმლ ინაბაირშიტი, ხაჲკურ
 ლეიმააქუა ნალჲშალწან, ლჩთაალფსახენ აკრუტრაჲქჲქჲქჲქჲ
 დალაგჲეიტ. ავზე კჲეიკჲეიუა ილფსეიტი, აციართაქუა ვიქუ-
 ლწეიტი, ნას აჩუან დიდიანჲ ახაურძე ნკნალჰაიტი. დაარა ლჲლახჲ
 ვიქუნ ხაჲკურ. ასას ილმურდეროაცჲ დეჩიოშია დაქჲჲენ ახა,
 გუალა ბაათსჲკ შოლჲმბ ლხჲ-ლქჲჲ, ლციჲეიარა, ლნჲყუაშა
 ბეგაჲ ირნჲფშოუან, ბეგაგაჲ რქჲჲ აშთა ლციანდლონ. უი აჩონჲ
 ადა ილჲმბაცჲ, ლჲჲენ იმაიციჲ ასას ჰაუდ აპათერ იქულწა-
 შჲან, იააირა იაწანაკოუაჲ აუს ხდანთა აკუმშარ. უი აუს ატიჲ
 ჰაბჲჲ ლგუ ინქჲუიშიეთეი აკჲ დეიგურდლო დჲყამჲბტი, აღუნეი
 სქჲჲუმენდაბ ჰია ლხჲ ლციემლხან აკუნ ამაწ შოლოუაბ. ჰაბჲჲ
 ილაქუა შოაყდ-შოაყდო. ზნჲ ჰაუდ დინჲუაფშოლარჲნ, ზნჲ ხაჲ-
 კურ, ირდინბალაბეი აბართ ავჲჲა ჰია უამაშია იუბარატიჲ
 ვიფშო. ხაჲკურ ზნჲბაწიეკგაჲ ლჲლა ნეიწხენ ჰაუდ დიქჲამ-
 ფშოჲკებტი ავზე იაავნალეიეთეი. ახა იარა ილაფშო შოლხენ
 ილჲხდან, დაცილაფშოუან ლნჲყუაშა, ლკკრუშა, ლციჲეიარა,
 ბეგა რჲლა დგუეითონ, აკაბჲ დეილიკაარაცჲ ითახჲუმა უჰიარა-
 რატიჲ.

— ხაჲკურ, ბაასკეიშ, აკჲ ბასჰიოტი. — იჰიან ჰაბჲჲ დჲვა-
 გლან ხაჲკურ დენდიელიფხეიტი. ხაჲკურ აგქჲჲჲრა დააგქჲჲ-
 წენ ლჲლახჲ ვიქუწა, ლხჲ ლქჲჲჲ დნაიშთალიეიტი. აგუარა აან-
 დაქჲჲ იანნეი ინკდგლან ნაყ-ააყ ვიქჲთაფშოუა აიციჲეიარა
 ილაგჲეიტი. ჰაუდ დნაფშონჲ იბონ ხაჲკურ აწიჲარა დშოა-
 ქჲჲ, ლკასჲ ლჲლა იათშუა ლჲლაღერძქუა შოლარჲკჲდო.
 ჰაბჲჲ დლქჲთაგეიუა დერგუმბჲლჲუა დშოლაციჲეიო.
 საათჲ აყენდა ვიციჲეიონ ჰაბჲჲი ხაჲკური. აიციჲეიარა
 იალგან ავზე იანააი, ხაჲკურ აფსეიქუარა ლქჲჲ, აბ-ვიქჲუარა
 ლქჲჲ აგქჲჲჲრა დეითანგქჲჲალტი.

— ჰაბჲჲ დააიასენ ჰაუდ იააიგუარა დნატიეიტი. აძიი-აძიი
 ეილამციჲეიამო იშოფშოჲჲ ფჲთრაჲ ააბჲესიტი „უაჲეიშთა ჰცა-
 ლაპ“, რჰიან აკრჲჲარაგაჲ იაბჲემფშოკუა რყამქჲუა ჰაბჲჲ ია-
 კნიხენ ინდილწენ რჲჩჲქუა ინარქჲჲტიეიტი.

III.

ათააციად-დუ უახხდა რჲჲარატიჲ იფხამტიაციებტი. აცუთა
 ავწუწყა უარლა-შიარლა ეინჲჲუან აიქჲჲქჲთრა ბჲქჲუა, ალაშო-
 ბჲქჲუა ანეილჲს-ააილჲსრაქჲუა იყაბ. ციეკაბ ბჲჲენ იბანჲმლაკუა
 ბჲჲეი ბჰიარი ბჲეიწამწამ აუაა, რხჲკაარაქჲუა ირთჲჲენ ეგაჲრთ-

აშთებეჭუა რწადღერძუა აზაქაჰია იყააუა რბეჲ გონ აქინა-
ქუა. დაჩუა ვნქუაჲ რქოჲ ალუაპაჰია იქუაჰიო, რგუ კარწინჲ
აქიგუარქუა ირთატიან ზაა ეილდღერგანმაბ არახუ. ერეკუნული

ხაკურ ლჷი ზაწიჲ აგუაში იადგულან იზზომ ერეკუნული
აყაარა აგუ ანუნაწია აგუაში ლაბაქუა რბუარა აქმეში ნკე-
ლნანენ, აშთაქაჰია აჟა ხუქჲ არბზარა იალაგუეიტ, ბნებუნ-
ლაგმე დღებ-მეზუა. აჟეი იარეი ეინზერიოდამ, იზზოდამ იარა
რეკჰა, აბარ ადიჲ იქუნაშოტ ითენზადანა. აგულდოთა, ხაკურ,
იარა ლგულაშიარატიჲ დეჟამებტ აუნა, ლგურჯაქუა დაარა
ირაციან, ინეიმათიანჲ დწიჲონ იხულამ აახსგმე. ლგუ იალა-
გძანჲ დეჟან ლფესჲ ზღროჲ. ლხუქქუეი ლარეი რქოჲ ზარცია-
ჟიო ლჷი ზაწიჲ აყააბეჲ. ლხაწა დფესჲ დანგგქჰამ, აჟაა სრ-
მბანდაჰია ლჩუფნმაქჲ მამა დანწიჲობგმე, უსყაკ ლალერძ
კალემფსეიტ. ლაჰიშა ეიწი ლანხუფჰაი (ლანხუფჰა ხაწა დცა-
ხამან) დღერზერშიჲკომებტ ხაკურ. უბასყაკ ლგუ ქოკაანჲ დქამ-
ქამბუა დწიჲონ აბრი დაციენზარემ უჰიარატიჲ.

— სეშ, აძი დააუეიტ! — ლჰიან აფსეკ აყარა იაარძერუნჲ
დენდიეღეიტ ლანხუფჰა. „აბარ, აბარ იააიტ“ ინეიმათიანჲ
დწიჲონ დააუნახზეიტ. აშოთა ინთალტ გუფჲჲჲ აჩოცია. რაფხმა
იააიუამ ვჲჲა ნწიწი იჩოჲეიწინჲ აუნჲყა რქჰაარხუეიტ. რუაძიჲ
ჰაბეჲჲ იაკუნ. ეგმერთ აჩოცია აუნჲყა იმაიკუა აგუაში იახმაა-
თალამ იჩოჲეიწინჲ იააილაგელტ. ხაკურ აკამეჲოჰია დწიჲონ
ლხუქქუა ახმექუიამ დნეინ ლნაპქუა რულარფსჲ ილგუდჰი-
ჰიალა იანულკელტ. დარგმე ანეიბარქოჲხა აკუქარქუა რეი-
ფშო იხმეჲ-სუჲა რან ილდჰიაწალა დერკეიტ. აჰისაქუა ავ-
ჯაგმე ეიბარწიჲონ ხაკური ლხუქქუეი ირეკუწიიიაშო, ირურა
რბემდღერუა იშოჲუნაბ, აბგადუ ეიფშო დჯოჲოჲ დააუნაშოჲლტ
ჰაბეჲჲ.

— არი ზაკუბეი? — იჰიან იზმბატობარახა აში დანმაახე-
წებ დფთგლა დნარბფშოიტ, ხაკურ ლაჰიშიეი ლანხუფჰაი
ეიბარწიჲა, ლარა ხაკური ლხუქქუეი იშოჲრნაგლამ ანიბა.

ჰაბეჲჲ იააიციჲფხანს რქჰოჲ ხაყ ინარჰინჲ რულადღ-
ქუა დრეკქამო იალაგუეიტ აჰისაქუა. ჰაბეჲჲ აშოჲრჰია დააი-
ყმან ხაკურ ლაჰიშა დნალდგულან იბეჲ რხუქენ ლლემჰა
დენთაციეიეიტ. — ეგამემბაძაც იეიფშო იყაშიწო ზაკუბეი,
შიეიბარწიჲა იფხაშარამი არი?.. ათაცააგაცია ადინჲ იგ-
ლოჲჲ, ხაკურ შიბალჲ!.. — იჰიან აჰისაქუა ააირფხაშიეიტ.
ჰაბეჲჲ იაჟა ვბამტიკუა რგუ ითოჲ რქოჲ ირზამერჰიო, აწი-
უარა იაკოჲა ინეინჲ, ხაკურ იშოჲლემჰამ ლხუქქუეი ლარეი
ნეიმკუკუაანჲ, ხაყ-ააყ ილვაგულანჲ დენდიეღგანჲ ათაცა-
გაცია დნარჯრთეიტ.

უი აღვრვაჩონჯ ჰაბჯჯ ილანდ ვიქტორშმე აუსპნართო დნჯ-
უნალან დეშორაშობ აპისარ იქოჯ დნეიტ. ასთარშოჯნგდ
უაყა დტოან — ბზილა უაბვიტ! — რჰიან ინეინაწგდღტუაჰგჯ-
ჯაგდ... — შიტიაქუა, შიზნხ ბგვიტ, შიბგვლოტმჰა: მსსტაქო
ანაყტიირანხ იგქთაგვლაბ აყუარდი დაახან დნჯქუტეიტ.

— ხმჯკურ იახა აბზამეყურა შოჯლუბ შიაჰამა? ლესაბი-
ცია კაფსანე ჰაუდჯეი დშორცვაბ? — ყოჰ-ჩოჰ! — რჰივიტ აკვჯა-
გდ ინაცუწყყადანე, ინეინუაფშოჯ-ააინუაფშოუა.

— იშოფაყალეი უმჰიოი ჯოჯუშო?

— იშოფაყალანში, ბზია დბანჯ დიცციტ უართ სარა დეს-
ხემწააიტ, უართ დაჩრადიგდ...

დაარა იქმეში ნკელურშმნე დაატეიტ ჰაბჯჯ.

— ნას ასაბიცია ირფსუხოუზვი, უმჰიოი? — დწააიტ ასთარ-
შოჯნ ხმჯკურ ლხაწაყარა იგუ იახულოუ, იგუ იალსუ უბემდღ-
რუა, დაალბქოჯნშია, ილანხ ნეიქუწაშია.

— აკვრბდვრუამა ირფსუხოუ, უამა საქუშევიტ იშოუბო.
ავნრეი ასუქქუეი ინაპე იანუბ, იითახუ რბიუააიტ ჰია აჟია
სზენლჯეიტ.

— აბარ ასირ! ილგუაღმეზვი, აგვბმალ! ლესაბიცია კაფ-
სანე ხაწა დეშოფაციეი? — ვითანახაშოშოააიტ აპისარი ასთარ-
შოჯნი.

აპისარ დებქოჯ აშიყურა დანაღვა, იქმადქუა რჩონჯ
შიყუ ციაკ ინაგულაწანე ივარაქოჯ იგვლაბ აშოკაქ აში აარტნე
ინთეიწეიტ. იაფხმა დაჩრა ქმადღე ექუნ, უი შორიუბ ამთა
ფთკ იციტ. — უაჟეშთა ჰცალაბ, — იჰივიტ ასთარშოჯნ, აპისარ
იქმად კნე დანაღვა, — ხეკ რუთატოუბ, ასაბიცია რმალ ხუქგდ
იფსასთახანდა შიყულა იშოჯნტიუბ.

— აიეი, შიზნხ ბგვიტ, შიყულა იშოჯნტიუბ ოპეკუნკგდ
დრუთატოუბ, — ნაციწეიტ ჰაბჯჯ დახმტობ. უი აჟია ბენდაგდ
აქუქოჯრემტიტ აპისარი ასთარშოჯნი. აპისარ ინაპე ნაგდანე
იკვმბე ქმად დეიქუწარაკ აშოკაქ იათიგან, აგაბეთ ნარჯკური-
შოჯნ იკნე, — უაალა, — იჰიან ასთარშოჯნგდ იარგდ ვეიბარგვ-
ლან იდოქულეიტ, ჰაბჯჯ უაალაჰია იამჰიადაკუა, — უარა,
ოპეკუნკგდ დრუთატოუბ სემჰიბი, — აჟია ნარჯშთეიჰივიტ ჰაბჯჯ,
იგუ ხერხანე.

— უი აბე აუმი ნას ჰაბცო!.. ასთარშოჯნ დაახმაჰინე ხაარა
აწამწაკუა ჰაბჯჯ იახხ ილაკთა ნაირხვიტ.

— ნას უი აბე აკუბარ სარა საანჯენე შიეშოფაციოი? — დყა-
ფშმა დაგდენეიბაკეიტ ჰაბჯჯ. — ჰქეთანტი იბდაცია ზეგდ ოპე-
კუნრა სრგვლალაბ ჰია უაქოჯმზარ, ას უაჯე იბანდოუმა?..

იბეჯ ნარლულუნჯ აბას ნარეიჰიან დვაგელან ახუაღსი
აშიახმ იკუენიხევიტ.

— იუუაზეი, ჰაბეჯ, რბეკუნრა სგლოიტ ჰია
ჰიამა? — რეგუქუა ნეიბუნხევიტ გუოუ-გუოუ იააიცაქუნანჯ, ნან
აპისარი ასთარშოენი ნეიბადერხე ბეკუნაზხაბ ჰაბეჯ ინარიშთა-
ლეიტ. უი აქეთაქოუ რბეკუნრა დარხადიე ითარა წასს იზამებ
ასთარშოენ, ამიერკუ აზემუაია რბეკუნს დრემან, ახა დანეიფ-
ხმეუცაა, იარა იეიცაა ზლემშოზ, მხარა ზამმ ჰაბეჯ ივა-
ლარა ითახემხევიტ. იბევიტ აკგაე აზემჰიააქუა ხდეკურ
ლუნრეი ლესაბიციეი ჰაბეჯ ინაპე იანიწარაც. ჰაბეჯ დეშ-
ნეიუაბ ინეიხმან უაყა იაიბარგუბეღქევიტ.

უი აკუხევიტ. დოპეკუნხა დაქუგელტ ჰაბეჯ. ზაკუნ ფშო-
რაკ ნეითან იაიმიყუწეიხალტ ხდეკურ ლესაბიციეი ლმალ
ჩუქი. ამიენაფ შნე აცგუ ანალაქუმარუა ვიფშო იითახებ ანლ-
ლირშოა იხე დაკუხშოანჯ დდექუიწევიტ. უაქიშთა დალა-
გაშოტ ამალ იმიწიარა. ახუქუა აიგან ივხე ინკუიფსევიტ.
დააგეყენ რეიჰა ათათენ ახდეკალოზ რაბხუთა გეკტარკ ადგაელ
ბზიპქოუ აკაზარმა თარგელანჯ ათერქუცია აიგან იქუიწევიტ.
(უბრი აშოქუესან აუპ აფსნე რაფხადა ათათენ ყაწარა იანა-
ლაგა). ინაცწა-ააცწო ატოემ დგაელქუა ნადყმალა-ვადაყოლა
ირთბაიიტ ჰ-გეკტარკ რყენდა.

— აიბაცია საადოზარ ირემოუგაე სარა საქუითებაროუპ,—
იჰიან აკანინიძექ რქმაფთაქოუ. აზებრაქუაწიყმა დრეგუთასნე
ითიიტ, რქუაწა იკვალაბ აყ ესეშოქუესა ითინე იხე იაირ-
ხუონ. აქმაფთა მხე ლაწართას იყაიწევიტ. აკე-ზბა ირემამ არა-
ხუქუაგაე ნიხეიტ. ხმარალა იბზიამ იჰიან რეყიხმა ვირმანეკ
იირხუჰაიტ, ამენრა ანააი აფაგაე ნკაენე იშნე იქევიტ. ასა-
ბიციეა ირშიემკუა, ირყუნემკუა იძელ-ძელაუა ადოე იქუიწევიტ.
ახა „აიბა იმგაალ ბელუამ“ ჰია იმფსიტ ასაბიციეა, უბასყაკ
აჯანა-ჯაბა აადარა შორემაბგაე, ირეზჰაუან დარა გუაყ-წიყ-
რელა.

აფხდავ ვილუკაბარ ყალაპ ჰაბეჯ იყაიწაბ აუავე ხეა-
რარა. ხდეკურ ინაპაქოუ დააგანე იარეი ლარეი ანეიშცილა იხე
იხელყუმგო დალაგევიტ.— სეპატუ ბეზხშოა ხდეკდლკ საქუ-
შიაანდა სხე სახუაპ.— იჰიან ხდეკურ დიფერიხარაცე იაქუიკვიტ.
ეგაა ჯაბაა ადიბალაზარგაე იქუიკვიტ აუეს იაგილირშოვიტ.
უი დეიგურდმო დეშოტიამ დარა უს „მახუგაე“ ნაიბაც-

ლაბრ. მსაბიციო კათსანე წითურა-ხმარალო, გურკადელთა ბევრნი
იდიელწებ ხდეკურ დანნარგა აუხა დააჩმაბავსან, მუბეგად დეშ-
თამხაკუა დენკაპან დეფსიტ.

სიხლინოთა

IV.

იწიტ აკერ შოქქუსაქუა. ჯათი ჯანჰიათი არფარციანოვიტ,
რხუ-რეჟ ააიტ. აიჰაბე ჯანჰიათ უაჰე ფშაგმათჰაკ იაკუნოვიტ,
იხუდა დუ, აძეცია ეიფშო რაკ ითჰიანე, დანციაეიომ იბეჟ
გუაჰადა, აჰაფშა ითჰუაშია, უაჰე არგამაკ, უაჰე რაბჰე. იოუ-
ჰიო ბეგად წაბერგეჟუ ჯეშა ინოვიტო.

აიწებ ჯათ ჯანჰიათ დიაყარამებრ თაჰათელდარულა, ახა
ნადაადაკ, შოათლაყდაკ იაკუნ უი, იუაჰარახდ დნადაცუფხადა
იაჰა-იაჰა აუაჰრა ილწუან. დაარა დნაწა ბზიახოვიტ ჯათ, აკე
დენნამეკლოხო ალააპკ დავებან დყალეიტ. ციგდა აზალუმქუა
ნეჟუიგონ იარა ჰაბეჟ იჰიატიალა, აუაა ირჰიოუან, ამჰა დუქუა
რქოჟ დეკლსნე, დღეჟუან იშოახა იმღწარაწა, ეიჰარაკგად
თფ რითომებრ ეგადრთ ინსაქლომ ამილათ ეილაქუა, აირმან-
ცია, აგერცია უბას ეგადრთგად. „ურთ აქდააჰერქუა ჰალოუ
დრეიგდააიტ“ იჰიონ ჰაბეჟ ეგადრთ ამილათქუა ბეგადგად რბე.
ჯათგად ჰაბეჟ დიქოჟფშონე ციგდამზარ ბზია რბიუამებრ.

ძენრან, აუხა ადგადელ ეიჟუნაეიომა უჰიო იწააიტ. დაარა
ბევრე ფხაბ, ბევრე ჯგუაბ აძიე იაკუმზარ აუაა ახთა რელა-
შინე, ეისინე რიართაქუა რქოჟ იშთან. ჯათ ფხენგად ძენგად
იბეიფშონე შეჟე დგელონ, ათააცია ამაწურთაქო იანააილაკე
აგუგუაჰია ამცა ეიქუწანე დშოახარტაბ რბონ. არი აუხა იყა-
ლაბ აწაა იაჰაგად შეჟე დწინაციიტ იარა. აშოარა შოიბაბ-
წიყდა დვაგლან ამაწურთაქო დააინ ამცა ეიქუიწეიტ. იშაპე
თაყაცა იეიციეიმააქუეი ეიშქუეი იშეიწეიტ, იკუმბეცია კდაქო
იარა, ანდიელწარადა უს იმაძეკუა იწოვიბითეიტ. ამრა ყაფშა
ივაგლან, ხუქე-ხუქლა აწოჰარანაკოუა რაფხმარტი იქუაწა
ინეწაქეჟეიტ, დარა ფეორაკ აშთანდ აბნაქუა, ადიქუა უჰია
ალჰაწი ნარხელბზიტ. აფხა დგელონ დააიტ ჯანჰიათ, ნახ
ჰაბეჟ, უი იშთანდ აშალ ლეკურშოა დააიტ იან. ბეგად ატრა-
ჰია ამცა რჩაბნარფსონ, რნაპქუა ანაკენე იდერფხონ. უაეიშთა
არახუქუა აუხეშთებ იჰიან ჯათ აგელოარა იწოხანბიკოუან ეიფშო,
ალაქუაგად დრემბაკუა აბარწა დააწაშოლოტ, ჟრა-ციარალა
ჯათი ჯანჰიათი ირბეყაბ, რხე აყარა ჰათერ ბქურწონ ჩქმეჟი.
დაარა იეიგურღეიტ, აფსშია იარჰიეიტ აჰეჯაგად. ჩქმეჟი აკე
დარგუამწენე დშოააბ აბღდააჰია იდერიტ ჯათ.

— უაბაყაბ შოანანდა, გუაყრა შიემოუმა? — აჰერჰია დწააიტ.

— აგუაყრა ჰამაგუშოლუბ, ააი!.. ილახე ნეიქურწეიტ.

— საბ დეჩმაბაჲ ლულუოლუბ, იახმა ოჩამჩერაყა აპაქაქმცია რახმა დღეექუააგალაპჰია აკუნ, აფარა ჰნანამგძეიტ... აფარა სმეირფსახ ჰია აჰიარა-ჩარა ზნეფშოლუბ ჰაბეჯი ჯათი დნარბეფშოიტ. ჰაბეჯ აფარა ატოე დალამცია-ქიაკუა, — იაუუეი, ედგამაგუ მექოდა, დეშოფაჩმაბაჲჰსეი აუაჲჲ უაშიმეირა, — იჰიან იგუ იალარსნე დნანაშოშოააიტ.

— ხმათაკე შიციილალარა შიეყოლუბ, ოჩამჩერაყა დახეჲეფო ამშო დაარა იხმთოლუბ, აშა აქოქწეიტ. — ნაციწეიტ ჯანჰიათ-გამე, ჩქმეი დნაიბეჲაშია.

— უნან სარა მექოდა, დებნმააუაბეი? — ლჰიან ჰაბეჯ იან-გამე ლგუ დალერსნე დააციაჲეიეიტ, შალლა ლხე-ლქოჲ თაჰი-ჰია დყუითოდა დახეჩჰაჰიატიაბ. დებრბენეიბ აფარა ირთოშუ ჰბემდერუაბ ჩქმეი, იაბ იქმაბარა რგუ იახმალდერსებ იციე-მღემხაძეიტ, ახა აქოქრგუბბეღ უაბჰიო იხუართარა უსყაკ იულეიწომ ჰია იაჰახმაბ ააიგუალაშიან, — აფარა ანსერემთა სერშიტ, — ააიბეიეიტ იგუანელა.

— აფარა ჰარა იუაჰთაბ, — იჰიან უბრი აამთაბე ქოაიტიტ, უანდა იხუცუა იტიაბ ჯათ. იგუ აატგურლმააიტ, ილა-იქოჲ ნინაჩეიეიტ ჩქმეი, იგუაბჰარა უსყაკ ნწრა აიმოლუიტ აკუმბარ.

— იშით, დად, იშემაბარ აგუაყრაბე აუაჲი-აუაჲი უბას ეიცხერააუეიტ... — ირფშოდაშია აჲია ნაშთეიწეიტ ჰაბეჯ, აფარა უაჰთაბ ჰია ჯათ იიჰიაბ, — იშემაბარ იშით, — აჲია აწკა შოჩო-ეიმებ ჩქმეი იგუ ნაბვეიტ, იარაზნაკ იაგამენტუხეშიაშიააიტ.

იგუ აარქედეიტ ჯათგამე, ჰაბეჯ იციეჲაშია. — ჰარა აფარა ჰაბთაგუშოდა, უარა სუქუგულნე ისჰეიეიტ აკუმბარ...

ჰაბეჯ იიჰიაბ იციემღხანე იხე ნაიქუეიტ.

— სარა აფარა სებთადა, აქკუნ? აფარა სემაბარ უარა იუბე-მდერუეი? — ხერქიაგას იარა დნეჲაიწეიტ. ჯათ დენქოჲჲეჲაფე-აიტ ჰნაბე, ახა ჰაბეჯ იქოა ფემჩოჲუა დებლარიქიაშოალა, ლამესლა დააციაჲეიეიტ.

— იუმაბ ჯესშან აუბ იბესჰიო, არი ჰარა დჰაუოლუბ...

— აფარა სემაბარ იშოფა ისემთობ? იუჰიო ბაკუნეი?.. უარა უუა, სარა სუა ჰია ეილეხ დჰამოლუმა, უარა დლუაბარ სარგამე დსუოლუბ; სარა ისუოლუ უარგამე დლუოლუბ...

— ააი, ისემდერუეი! — იგუ იალსებ ააჩჰანე დჰაგლან ამცა ეილხარა დალაგოეიტ ჯათ. ჩქმეი აფარა შოჩოლუაბ დერნე აგურკა დააშინახენ ფეტრაამთაკ ქოემთიკუა დხუცუა დტიან, ნას უს იიჰეიეიტ იხე ჰაბეჯ ინაიქუკნე.

— ჯათი ჯანჰიათი რაწკესგამე უარა სუქუგულუეიტ, უხხე ბგოეიტ, აფარა უმაბარ სახეუბარემჰია სგუ იანაბგოიტ, აგუა-

ყრა ატოვებდნენ ზემდგომად უაკუმ; ანაძენ უპიობარ უმრგვ
სადგლორიტ.

იანადფოუპიო დადნეიტი, აქეაკ უსერპიობმა აფარა სუბარა;
ანაძენ ჰია შოფაუასპიობ, ატომუაა რეიფშო. უარა...
მდგრძო აუაა ნაძენდა აფარა დსერფსახუეიტეი!..

ჯათი ჯანჰიათი ააინტქუნ, აფსუმაკ ნეიპიან აფარა შოიმაიმბ
ალა იხე ირქიეიტ ჰაბეჯ. ირპიობი, ირიმთეიტ აფარა ეგაა
რუნდაბგა.

— შიემშო ააბზიანხეიტ, — იპიან ჩქმეეი აფარა სეზთარედა
ჰია იგუ დთახუცუა დენდოელწნე დცეიტ.

V.

ჰაბეჯ ირბიუმ ციგაა იგუ იალსიტი ჯათ. — შიარა შიოლუპ
ხშოარას ისემოლუ სბეჭეგუდოუა, უაჰა ისემადა, სფა დეყამ, სფაჰა
ჰია. აბეააფხე აიშცია ვიდგრტიალანე რხე ითაგალანე ირეიპია-
ქლომ იშობამშობ, იშოეიყაგაბ არგამა იააწერხსიტი. — 10 მათკ,
15 მათ ჰაუაყაა აბგუაყენე იანაილაკა იდმერფსახუაბარ,
ნას იბააუაბეი არი, აკგა დაჰაფსამმააპ! — იპიან იგუ იციკა-
პიტი. აწაბერგაბე, ავეიშციაგაგე აბკე იაყარა ჰათერ იქურწონ
ჰაბეჯ. იარა იგუაფხობი იითახეზი რნაჰსან აკე რურ, აკე
რჰიარ შოამუაბგა, უხანგე უჯემშო ეყოლუ ჰია ბზანწკგა
იარემჰიაცებტი.

უაქიე ააბეკაა აკუნ, ჰაბეჯ აცი მყაქუა აძვებეა ალუხერთა
ბაუად აქოე ივანე 50 მათ ჰია ითინე აფარა ააგანე იანითობ.

ეგაერთ ბეგა ბზიოლუ, ანა აბართ აფარაქუა სემამ ჰია მამ
ზლაციიკბეი, დფხამშოზააპ არი აუაჰ ჰია, უიკ იგუაბე ფნა-
ჟიადო დყალეიტ ჯათ. ჩქმეეი დანცა, იხე კნე დხუცუა აჩაჰია-
რაქოე დაბტიეიტ. ჯათ ილახე შოეიქუიწაბ ჰაბეჯ იბეიტ,
იავიდგრტი იგუ ნზერხაბ, ანა ათემშია ზენდაგა იციერიმგაუეიტ.

— იახმა უარდენქუაგ ამქოე ააქიგაროლუ, ბაბა! — იპიან იხე
ჯათ ინაიქუიეიტ დლახ-კოჰს, — იუმბოი, ჰამშო ხუარჩარუა
იშოეყო. ასე ლულუა აურ ყალაპ სენტია, ზაა ჰაბზარა ამქოი
აფჰიი ჰადჰამგალარ უაშთან ჰუადაჰსაპ...

ჯათ დარა ილახე ნეიქუიწანე იხე იგუ აქუმაქნა უს იპი-
ეიტ: — ამქოი აფჰიი ეგააურემ იააგაპ, ჰუარდენ ხოიოლუ, ჰკა-
მბაშ, ანა სგუ იალსუმ უახაიარაცე სთახუაპ...

— იბაკუბეი, ბაბა, უგუ იალსუმ? აძიერ დუაციჰამა, აძიერ
იაკუმ აკერ უეიპიამა? — ჯათ იაქია დნაფეჰლანე აძერჰია დწა-
იტი ჰაბეჯ.

მამოუ, აძიგად დესმაციჰაიტი, აძიგად აქუნამგა სეიმიჰიერი,
 — უარა იუუბ აუბ სგუ იალსუბ!

ეროვნული
 მნიშვნელობა

— იზუბეი, ბაბა, სარა?

— იუუბ უზაშოთმა იზიუთაზი ჩქმეჟი აფარა? დეშოჰაუა
 ბზიბ უბემდერუაზი?..— იგუ ფეშააუა, ითწილააუა ინაიეიჰიერი.

ჰაბეჯე იციემდლბა ზნაბე დაახუციტი, ახა ნას იაჟია ჯრხანე.
 ჯათ დერგუბზელთუა დნეკულეიტი.

— შიარა იშიეილდესშო აძიერ დესმეზარ ისემწიააიტი.— იჰი-
 ეიტი იარა,— სარა ზეშარასი თენხასი ისემოუ შიარა სნაპალა
 ისააძაბ შიოუპ უმბოი, აბრი ავნრა, აგუარა აკრეჟაზარ ზეგად
 შიარა იშიტიუპ, შიარა შიეზხაძალა იყოუპ, აფარა სწიახერგად
 შიარა შიბე, დაჩააკ სემეზარგად შიარა შიბე...

აუავე ხეარა ჰაბეჯე იცია დთალაძანე, იჩოჯრგუბზელძანე
 ჯათ იჩოჯნიიზიკოტი.

— უსწიყმა აჩდერკაჯბეირა ხუართამ; ჰაუაცია ჰალნახო-
 უეიტი, ჰლამესდანატიოუეიტი...

ჰაბეჯე იაჟიაქუა ირეზმერფსეჩოზბ ჯათ იგუალს შოჯეაც
 ეითანხოეიტი, იხდასაყუა იგუ აწა ინთაჰანე.

— მაპ, დად,— იჰიეიტი ჰაბეჯე,— ჩქმეჟიგად ბზია დეზბოიტი
 შიარა სნაპალა ისააძაბ შიეიფეშოწიყმა, ახა აფარა სბიძერფსა-
 ხოტი, იბზან აკუმარ შიარა შიბე იწიახნე ისემოუპ, ზნე შიამ-
 გუაყერ ჰია სშიანე...

ჰაბეჯე იიჰიაქუომ აკგად იხე ითალაძომებტი ჯათ, ურთ ზეგად
 შოჰემცებ იწხნე, იგუ დთახუცუა დტიანე დიხუაფეშოუან.

— მაპ, დად, შიარა იშიემეზ ურთ აფარაქუა, სარა დაჩო-
 ძიე ისეზითომ. ანცია-დე შისეგოიძერხააიტი სესაბიცია,— დყუნდ-
 შიენდუა იხე ჰარაკნე ანცია დიჰიო დნაიწაფეშოტი.

— ჩქმეჟი აფარა იჰარფსახერ ჰაქუნაგონ იუმეიტი აკუმ-
 ბარ...— დააგურემ-შიორემიტი.

აძენრა ინლწსუნ ააფენრა ინეკუგლეიტი. ჰაბეჯე ინავსტიი
 ამწურთა ეიმერტალა იციადლუანე იშთან. აუსურა, მცხუ უავე
 იგუ აჰიარატე იყან აამთა. ამრა ხააკუაკუარაძა იფხონ,
 აფსაბარა გურდლახუ იფეშოძახა აჩოჯნიებთარა იაქოჯნ. ჰაბეჯე
 ინავსან იციადლუანე იშთაბ ამხე, არახუ ექულან ირკუაჰაუა
 ინანლაგა ჯარა-კვეჯარა აანდა ახდფეჟიყიან იჰაშოშოჰე რჰიან,
 ჯათი ჯანჰიათი აკრეჟანე რეინაფსეხუქუა ააშოჯრხენ ინავა-
 ლეიტი ჩონაკ შეჟემთან. ეიმდო აკკარა იშოჯწაბ, აანდა ყაწა-
 რაბე ირეხუართახაშოაბ ზააკაკ რბეიტი. დენკედებზალტი ჯათ.
 წივანს იბზიახაბ ზიგუახუუაბ ამახუქუა ალფეშოაანე იკაქოთ,
 იალერკერნე იკაქუა დეშოხეიუაბ იშაპე ზეკუგელაბ ნაქოყმან

ახელშია ხლანწე დენთალტ. იმფეხმაშოარატი იყაბ ამანქუა-
გაძ დაარბზბიამბაძაკუა დეშოლეიუაბ, ახმაცა ამწა ინსანე
იკაქებ აქლუაბუა აწარჯრა დნაქუატი. ბნეზაწიქე უბეფე ვეფიტი
ჯათ, უი ნანეს იბქუემთძო უაყა დნეშთახეიტი. აბანაზნერაშან,
არეცპარა. აკუშთა-მეკუშთა აბეცა კოო ილაბ ჯანჭიათ დეკუა
დააიზარ, იაშა დევერქუახუა დეაქუა. იიურეში ჯანჭიათ რეცპა,
აკმაქოქია ილეიმიეთიან აწიუარა დალაგოეტი. ბგუ აყუ-
შორა ბმაბ ჯათ იაშა იბექ ანიპა ილა მქედაქუა აანოტიენ
უავე იგუ ნთნაშაარატი დეაწეწიტი.—სეფსიტი უმბოი, უსეც-
ხრაა,—იპიან იბეგაძ ნაირგოეტი ბნაა რაციამ აჩემაბავ. ჯან-
ჭიათ დეიწაქე დწიუა იაშა იბლა დენკედნიან დიმა ავნე
აშოთა დაათალტ.

იყალაბეი, იყალაბეი ჰია დწააუა ჰაბეჯგაძ დნარფუნხელტ.
დეიმაკოეტიკაქნე დრემა იააინ აციარდლუ დნექურწიეტი.—
რაციამ ჰბესთაქარა აწეხუა ფუწიეტი, ბაბა, ჯათ! აბას ამცა
ნეიკრანაწიეტი ჰაბეჯე. აფწიარაქუეი ახურაქუეი რბე იარგაძ
დყაბაშია დეყან დნაიხუაფშო-ვაიხუაფშოტი, ჯათ იუათია
აშოშორა ფწიან, ნასგაძ იცია-იქე შიქტანა დეყუაყუა დეა-
ქენ. იყარწოში, ჯანჭიათ დცანე აფსუა ჰაქემ დიბააიგოეტი,
უი დიდტალან დიხუშიტიუან აკრაამთა. ახა აუსურაქო
დხუართანარატი დყალაბ ჰია ჰაბეჯე იგუ იშოანაგომ ეიფშო
აკუმეკუა, ჯათ ცქამ დბალემწიტი ამაშიერ იხაძე, აგრა იოუტი,
დეკრკაქუა დყალეტი. ბნე-ბენლა ახაა იბციერწუა, ივწუწყა
უაშიშიქრანე, ფასა იიუაბ, იიპიომ აკგაძ ილეუმშო, აქრა-
ლააბკ იავუბაბ არფეს დებეჟანა დანეყალა იარგაძ იხე იციემ-
ლხეიტი. ილანხ ნეიწეხნე დხუემარუა დეჩო აკუმეკუა იყაბშა-
გაძ აჩაფსახეიტი. იქულაციამ აძი დანიბალაკამ იხე კნე დნა-
ტიონ, იქომბეტი, იქიუამბეტი, აგურკარა დალაგონ. ჰაიტი აბაა-
ფსე, იუნბეი, უარა უეიფშო იაგაძე აქუშიახეიტი, უმშიან ჰია
იგუ ბერდულუაშთაბ უავე დიბომბეტი. ჰაბეჯე იპიტიდა
დაჩაქე ბნემდერუაბ იაშა უამაქ დნიქუგულუამბეტი, იარა
ჰაბეჯე იხათა იაკუმარ, ჯათ იშაპე ფწიანხეს ილაკთა აჩოე-
თანაკეიტი, იყაბშა დაჩაქალა იბო დალაგოეტი. „ისემოლუ
ბეგაძ შიარა შიბე ისთახუბ, შისეკქუნციოლუა“ ჰია რაბჰიომ
აუავე, უაქიე.—ხაბე უცა დად, უნხა-უნწე ჰია იაბეეიგო დალა-
გოეტი. არი ბენმა იგუ კანაქუან ჯათ. აწეხუტიანე ხუქეკ
დეილხაშია, დნახუანდეიუაშია იხე იბეიტი. სახდერთანემ ავნა-
თაქო სეზააგლოხეი, სეფსე, სენხა ხაბე სცაბ.—იპიან იბბეიტი,
ხუთააჰია აკერ იმაზარ ჰაბეჯე იაიკოქგანე, იაშა ჯანჭიათ
დიმანე, რაბ იქმაფთანხე ნხარა დცარაცე. არი აქია ჰაბეჯე
იანიეიჰია იგუამფხეიტი, ბენმა ჰაიციქხარახოტი, ნასგაძ ჯან-

ჰიათ არა დეკაბაიტი.—იჰიან, ჯანჰიათ იცარა იმუა დალა-
გურიტ... ერიმაცეგანურიტ ჯათი ჰაბეჯი, რაბ იქმაფთაბე
დიმეშთუა, იაშა დიიმიტო დანალაგა. ხარ ზმამებ აქმა იქმა
გალანე დიაციაფიერიტ, ანს იჰიერიტ, არს იჰიერიტ, ანა ფსენ-
იზამთერიტ. ჯათ დეკან ასულ აქო დამოშორი. უს აკუზარ იპი-
ბარბაპ იჰიან ჰაბეჯ დეკან იხუფჰა მსაუხთ აღდორა იითერიტ.
აუს ასულ ახუაფეშენ აბას აზრმბერიტ: „ჯათ, ჰაბეჯ დიანა-
ზარ აზნორი, ხუთა ჰია აკგაე იმამზაიტი. რაბ იქმაფთაქო
ჰაბეჯ ანზარა ყაიწახერიტ (ათათენ კაზარმა ახირგელაბ აზოუპ
იზრჰიაბ) აყნეტი ჯათ უაყა დგაელ იმამ, დაჩააჯარა ანზარა
ყაიწააიტი. საბ იქმაფთაქო სნემზარ ყალომ იჰიოზარ, აქო-
ზრა აზინ იმოუპ ფარალა. ჯანჰიათ იაშა იანა დეკაიტი დაჩა
ხუშოქქუსა ჰაბეჯ იბე აუს ანიულაკა აშთახა“...

ასულ აბას ანაქურწა ჰაბეჯ დააქუწინ ჯანჰიათ ნაპე
ილეიკერიტ.—ისემოუ ბეგაე უთანე ფას უყასწორი, სარა სქო
უყაზაროუპ.—იჰიო დირგუმბელუა მაცარა, ზენა იხე დთერი-
ფერიტ. იაში იარეი ბზანწეკ იზეინემიო აციგა რებევიჰიერიტ.
იგულრა ბაშახურიტ ჯათ. ეგა იჰიარგაე იაშა იარა იანა
დინააგომ ჯიშონ, აბაა-დე ეიფეშ დიქუგულუან. ივნაპეკ
იგულდესალა ადიეშაკულამაბ დააქუნურიტ, ვნედა, გუარადა,
თენზადა-თენწედა. იყაიწარეზი აუავე ჰმაზავ რეცჰა. იხალა
ეგილშომებტი, აბეარაკ ცხერაავ დიმამებტი. დეკან უს, იანა-
ნიეფრახუა ჰია აუა, აქულა დრელან, ბესთანეკ იქარაწონ
დანანეიუაბ. აკერ შოქქუსქუა ბესირი, ქურალა იარფს ლუ-
ლუარა დენტაგელტი იარგაე. ივნეწყატი იხაა ეიჰა იხედა-
ხოშია იბერიტ. უბრი ამთანე, იშაპგაე დაციემშიაკუა იქური-
გლო დალაგურიტ. ფასა, ჩონაკ აუს იურ, მზებეკ იხე დამე-
ხუო დეშთანონ, უაქიე ეიქუკნე ვემეშ-ხემეშ აუს იურგაე
იფერზაგანომებტი. დანხუც ვნეუქეკ ჯარა ირგელარაცე იბერიტ.
ანა იარა იანითახებ აღგაელ ანიმოუ ისხმლაკგაე სხმააიტი
იჰიან დებთანებ ამიე, ვეჯა ნაიცერხერაანე ჰაბეჯ ინაჰსან
აბახუ აშაპაქო აბნა ელერხანე კაზარმა ხუქეკ ნელაირგელტი.
(ანკა აბრაცა ააფორას ირემან იარა იანწცია).

აბას ჯათ იწივან შაპე აირსირი, ილშა-ილემეშა ანზარა
აშაპე იკერიტ.

VI.

ჰაბეჯ ივნე აბარწა უქუგელანე უანფეშლაკა, აწლაქუა
რექუციქუა ანააიმიყო ურებეფეშენე შიაქა ხესემთაკ ნაბეოუპ
უჰიარატიე, აბნა ახე აალჰიჰიო ამარდარაქო იუბონ ხებრაკ
აქუ. ჰაბეჯ ივნი არი ახებრეი ირებეაბ, აბნა ცქა ეილო-

კარატოვ იუნარბომბტ იბაკუტი ხებროუ ზექუ ააფშოუაბ. უი ინაცხეკხე აბნა ჯლერხანაუ არიადქუა ეიცრეჟუხუაუადარა ახებრა უბანადაგაჲ უნაზდღეშოლოზ ათათენერთან ინაქაქსანას მოუპ უპირატოე უგუ ნაბცონ. ზექუ ააფშოუაბ ახებრა ყაუარ ეილაფსალა ინებენ. ეიქუაწიადა ალვაქ იაშინხაბ აყაუარ ვაბეი, იცერცერუა აყაუარ კოვცი ახეილაფსაბ, ეილელრაადა ხარან-ტიელაგაჲ მუცხუ ულაფშო ინეწაშოინ. კოვცი ინხაბ აძოე იაკუ-ხაპ, მა უაჲ ღარკ იტინაბ რპიონ ინახუაფშოუაბ აუაა.

იაგაჲვენენ, იაგაჲაბარმან არი ახებრა. იწეშოშოაანე, აბბეჟა ვნეს იყაიწეიტი ჯათ, ეგი აბბეჟა აშოქუსანტიი ითათენ აარ-ხრა ხუქჲ ალაირციარაცე ამაშენაქუა ჯწეიწეიტი. ათათენ ახაჲლაბენტი ჰაბეჟ ივნე აშოიწყა ულაფშოუან. აბლა წარე უხაბარ, ავნე აშოთაქოე იყარწო, ირუა ზეგაგაჲ ეილუკააუან.

შეჲემთანენ. ზაა აკრეჲარა იაშცლოლუ ათააცია ეილგა-ხმაბარ ეიფშო ამრა აჩოჲჲ მთნახხან. ჰაბეჟ იჩოხუდა მაკუანკ ჯქუკენ აგუაში დაათალან დეშოიაშოაბ ამაწურთა აბარწაქოე დააინ დჩოჲჲიტი.

— იყაშინახმოუბეი, ასასცია გლახმოუმა? — იპიან, დწააუა ინაპე ნაროუნე იმაკუან ნალირკიტი იაადილწებ აფჰიბბა ქუფშო.

— ასასცია მაკამან იმგლატ, — ლპიან ამაკუან იმხნე დხენპინე დნეჲნალტ: აგუგუაპია ამცა ეიქუნ ავნე ავნუწყა. ხვკ-ფშვკ აპისა ეიკუშოო აჩეს-ყაწარა იაქოენ. ითახუ-თახუდა აკუტიქუა ჟინე აგუბლაა იანწანე აკელურა იქუგელან. დარა არბაღ-დუკ აწიე იახაწანე იჩოჰიარწიიუა ახუშოთაარა ანა-ქოე დტიან ზექურახა ინეინხოლუ ფჰიეს ეიქუა აბააკე. ჰაბეჟ იან ლეხუაშო წაკენ დეიჰიოფუყულა აჰამამ აქოე აკე ლედი-ძიონ ლმარაქუა წარკუაკუა. ჯანჰათ იბლა ჯრხუანე დწა-ქდუა იეიდარა მქოე ააგანე აგუბჰია აბარწა ინეწაიტი. ავნე დააინ ამცა დნახუაფშო-ახუაფშოიტი. ანა ჩოეიშია ეიქუნე იანიბა, ასასცია ირბერშებ აშტია აშაპქუა ახაჲშოთაბ დააინ, რუაკე აიხაწიე ინახაწანე იციერბბელოუა ამცა დნეჰოჰიატიეიტი.

ჰაბეჟ ალურეი აკუადერი აავნეიგალან რთეფქუა რქოე ინეყაიწეიტი. ნას აქწიე კნენე აგუარაპია ეილაშოუა იკნაჰაბ აკუაც დნახაგელან, ჟეხუთაჲ თგანე, საჲ ამხნე აგამამ იბეიტი. — ჰკუაც აქირა აკრაგბააპ. — იპიან ნაყ „ეითანთაწანე ამცა იწა-გაჲ ირულულურაცე ჯანჰათ ინაიდიწან დენდილწიტი, ასას-ცია რახა დნეირაცე.

ასასცია ახაჲშოთაბ აბალ აყნე დანნეი, რიართაქუა რქოე იქუტიანე აჩოეილაპიარა იაქოენ, იშთაბგაჲ აგელარა რჩოხნა-ბერკოუან.

— მაკანან შიმგელარგად აამთ იახემთადაც, უხანკ
სციტ, შეჟუბ...

რგუ იზლახუაშო კურგუაზმელ დციაჟო დვარბაქვლტ,
იარა უბასყან წაყატი იში ალა დააუნალტ, ბაჯ დგუენკ
ქკათიარა ინდიელწებ იხუფჰა მსაუსთ-იფა ოთარ. ოთარ
დნააუნალა ბლა-ხაალა იბაძქეი დნაიხუაფშოენ, — უაბაყაბ,
ჩოულა ჯარანტი უაუაშშია ბბონ? — იჰიან დაგმნაიზწააიტ.

— საბაუშოუაბ, აჩო საშთან, — იჰიეიტ ჰაბეჯ, აძლაგარახა
დშოჟყაბ ატიე მჰიაძაკუა.

— უაალა ამაწურთახა ჰკაპ უარეი სარეი! ირბუუაბი
ართ რჩეილარჰიალააიტ! — დახეხუმაჩუა ასასცია რბე აბანს
ნაჰიანე ინდიელწიტ ჰაბეჯგად ოთარგად. აბარწაქოუ იანნი
რჩაანერკლან ათათენ ახმლაბ აქოყაბახე იფშოუა, ეიქოა-
ხუთხუთუა ფუთრაამთაკ იგლანე მადაჟიაკ ნეიბერჰიეიტ, ნას
ამარდუან ინალბააიტ. ამაწურთახა იმცაკუა აკუნქუა ინარ-
ბეჟსენ, ჰაბეჯ იქოვანერ ოთარ ინაპე ექქენ, რბეჟ ნეწაკენ
ეიქოადაიჟო ანშერა შოჟყაბ ინთალტ.

აჩოილაჰიარა იაქოებ ასასცია ირეიუაბ ვეჯა აბერგცია,
აფხმა რჩეილაჰიანე ინდიელწენ აბარწაქოუ იაინ აციაარდლუ
ინექუტიეიტ, ურთ რეშთანა იადიელწებ აქკუნ აყუარდი
ადიელიგან აში აფხმა ინარგლანე დნექუტიეიტ. უბრი აამ-
თანე ადიახე იყაბ ოთარ დანეკხალა, — უააი, უტია არახა, —
იჰიან ახეშითჰია დვაწეეიტ აქკუნ.

— მამოუ, სარა სტიაძომ, უტია უარა უსასუბ! — იქოვანერ
ინაპე ნექქენე დნაირტიეიტ, ნას დბედგლან აბერგადლ იმაშ-
ხულწ ნექქიკენ იჩოქრმანშიალა დნეკდიალტ. ასამარყულ
ეიბეჰიო, იჩო-იხუმარუა იშოტიაბ, აგუგუმ აბნა აძეი, ასაპენი,
ამჰახაში რემანე ასასცია რქოუ დდერძიძიარაცე იააიტ, ამა-
წურთაქოუ აქატი ყაწარა იაქოებ ფჰიესკოი ფჰიებბაკოი. უარა
უმსიტ, სარა სემსიტ ჰია ეიმაკოუა ეიჰაბე ეიწებლა ეიბარფ-
შონე აქოქიძიარა იალაგოეიტ: აბერგცია ჰია ჰაბქოუ რუადიე
ყაბელობაქა, უაჟე შიპა-ჟიპაკ იაკუნ, იხუდა იბენამერჰიე-ამერ-
ჰიუა, აჰია ჩახ ეიფშო იკაპან კელშმე, იყფსცია გმალგმალო.
ეგი, კუაწია, უაჟე შოკუაგუაკ, ლაგულრაკ, დყუატა-ფსატო დან-
ციაჟიომ ახაარა ბწაზ, დაარა უაჟე აფსეშიაკ, უაჟე გუბბელკ
იაკუნ. ჰაბეჯ იხუფჰა იფა ოთარ აბიიაძარა იმაბ ინაალა-
ძანე, კოქც იქინე აჩუან იათერგაბ აკუტე ფსულა ეიფშო,
დთახუდა იცია დთან; უი უსყაკ ხაარა ბწაზ უაჟემბეტ, უაჟე-
შალეი ბალმა-ბალმა იციაჟიაშალეი. ეგი აქკუნ ფშორალეი
სახმალეი დებცებ ივბეცია დრეიფშომებტ. აბააკე, იხე-იქოუ

კურღუნუწიდა. ავარახდალა ირყდაბ ისატინა ბლოზ ვიქქინია, იქსერბლაა ჰიენწირა შოკუაგულა ეიბარკნე, ისულა თრყაცა, იცია იანალო იძახნე იშინე, ხუნა აეილა ზდაბ ანენე მალტა იბაქუნ. უი აქკუნ, უანია იხმენ, აუავე შიბა უაზღლმაქ დიფან. უბრი აშოქქუსან აყუა აწარა დალგანე ავნე დანე დეყან.

ყაზღლბაქა იქო ანიძიძია, ამჰახეშე აიქოშუა, იაცე ირჰაბ აფსხურა-დეუ აიგულარშიანე დნალაციაჟიეიტ (დარა აუნა ჰაბეჯ იქო აფშიემარა ინეინ იყან).

— ასთანა რეცჰა დარფეს ბზიან, იფსხუგდე ხარ ამამკულა ირჟიტ, აიშცია ბზიაქუა იმაზააბ, აძქრხაცია!— ზეფსხუ რუბ ასთანა იაშცია აირჩხსჟეიტ.

— ასთანა იფსხურა იბზიანე ირჟიტ იიაშოლუბ, ანა ჰარა უაჟიშთა ჰცალარგდე ციგამეზტ, საბ!— იჰიან იაბ დნეიქოაფ-შოიტ უანია.

— იიაშოლუბ, უაჟიშთა ჰჩოქეილარა იანმოლუბ, ჰჩოქუა ჰზერკულადერააიტ, — იჰიან, ოთარ ინაიეიჰიეიტ ყაზღლბაქა, იფა ირჰაბ დნაქუ შოაჰათხანე. ანა აჩხნე ასასცია უს იშოჯრმეშ-თუბ, ირექურწაშოაბ აჰათერ ატიე ზდერუბ, ამანწურთანა აფშიემაკ იეიფშო იცო იააუა იბეაბ ოთარ, აჩოქეილარაჰია იაფშერგაბ აიფყმარა დნალაციაჟიეიტ.

— მაკანა ჰზერგუაყბეი, უარა უმსიტ, არი ამშო დეჰმა იაგდაჯარა ჰცაბ!— იჰიან აძატი ყაწარა იაქოზბ აფშიემაცია აირცკაკრაცე აშოაცაჰია ამანწურთანა დნალბააიტ.

— უხაწკ სეეიტ, შიემცკაკენ, კაკალკ შიკანდა, — ოთარ ინა-იშთარხხ იახალაბ ჰაბეჯგდე დნარეჰიეიტ. რეკუმეი, რკაბა, რყამა ჩაფაქუა, ყუნალა ივეჩაზ რჰიციარცკა ტაპანჩაქუა რედ-ჰალო, რჩოეილაჰიანე იაინ რტიართაქუა რქო ეეითანატიანტ. ჰაბეჯ აუათახ დნეჯნალან იადიელოიგოეიტ იჯარშარატოე ეიფშო რაძნლა იჩაფაბ, ბემქო ჯოუჰარხა იყაბ აკარულ შიაქა.

— ჰაიტ, ჰაბეჯ მეჟოდა, იუმამ ჰია აკე ეყამზააბ? იუბთადა არი აშიაქა ბზია?— დახმტიაბ დეგდევეინან ჰაბეჯ იანა ინაპე ნეირხხოეიტ ყაზღლბაქა, აშიაქა დნეილაჰანე, იტიაქუაბ ზეგდე რულაფშოქუა აშიაქა ინაქურკეიტ ოთარ იდა. ოთარ ჩოჯრწესე ყამწადაკულა აკე ელაფშოხუნე დეივაძოშია აქოაყდაქო ათათუნ ბრაშიობ აუავე დიბეჟშოუა, ამანწურთანატი დაინ აბარწაქო დეგლან.

— აშიაქა ეიწოლუბ უხაწკ სეეიტ, აჩოფხეუში ექუფსანე შიალახეს!— აჩოფხეუში ბთაბ აკალამგდე აშიაქაგდე ნეიდკელანე ყაზღლბაქა ინეირკეიტ.

— არი აქედით შიამქაძე ბიჭსუამა?— იატამბაკა დახე-
ჩაშია ქვათითიტ ოთარ.

— ბაშა უახეჩიეიტ, აბართ რეჟილა აშიაქაქა... რეჟილა
აქედით ჰაბაცია რალაცია იანრაბაშუაბ, იახეიფშო ინგულა-
შიორიტ!— აბანს ნაპიანე ინარპიე-აარპინე დახუაფშოუა დალა-
გაეიტ ყაბელბაქა.

— აი გუშა, საბ-დუ აკუარეიქა ათერქუცია დებლარაბა-
შუაბ აშიაქა აუპ არი!..

— აკრ ხარა იბხესუოუ?— დწააუა დვაგელან აშიაქა ზეზ
ყაბელბაქა იანხ იქვაინაეიტ კუაწიგაგე.

— ხარა იბხესუეიტ, ააი! აციყმარა იუბაქუკერ იეყდაპ ჰია
უმშიან, აგუთაწიყდა თნაცყდააუეიტ!— იპიეიტ ჰაბეჯ. აშიაქა
ასამთალ დაახან, აკალამ ანე ლარხანე აჩოფხუში ნექუიფსან,
ინაპე ინექუკენე დეკლფშონე აწექაჰია აქუენეირხეიტ იბიაშა
აგუარაანდაქო იბობ ანაპი შოკუაყაუა იარბანე. ახა იბაქუმე-
რშიეიტ.

— ჰაიტ, საყეზააპ, სელაქა ირეგხეიტ უბუო, უაჰა სხე-
სუამ, — იპიან აციყმარა იანობაქუმერშიაბ აანგემფლ შაშია, აშიაქა
ჰაბეჯ ინაირეკიტ.

— იბხესუამჰია შიასპიან ინაშიწომებტ, შიმბოი აციყმარა
იშობაქუმშიო?— იპიეიტ ფასანაწე იატამბაკაუა იციაყიანხაბ
ოთარ. ყაბელბაქა დახეხს აშთახა აშიაქა ნარულარგალან
ინეიმერყდა-აიმერყდა, აჩათაშა ჯაშო იშახუაფშოუაბ, ოთარ
იარეიმინენ ინჰარაკენე აგუციგაგე დენთაფშორიტ, აწხაარა თაბარ
ზბოიტ ჰია, ახა აწხაარა თებლაანეიტ იპიან ნაყ იეითანარითეიტ.

— ეიწაწეიშ, სარა სალახესპ, იყანაწო ააბაპ...— უანძა
ქუმთძო იტიაბ ყაბელბაქა-იფა უანია ჰაბეჯ აშიაქა ეიწეი-
წარაცე ნაიდოწეიტ.

— უაბ იანობაქუმერშია უარგაგე იუბაქუმერშიარ ფხაშა-
როუპ!— რპიან ინახეხუმარტ ეგაგროთ იტიაბ. ჰაბეჯ აშიაქა ეიწა-
წანე იაიგან, ჰათერ აქუწაძანე უანია ინაირითეიტ. უანია აცი-
ყმარა დეისსრაცე აუნე აშაყა ინაიდოკელან აჩოქრმაბეირა დშო-
აქოზბ— უაგელშ უაგელშ, — იპიან იარა იანხ იქვაინაეიტ,
ოთარ.

— უარა უმსიტ აბნახეხი იაბო აიქუაწია უშოეისსრა!..
— აქოყდაქო ათათენ-ზრაშიობ აუავე იანხ დნარფშონე, ინაპე
იქუკენე დიირბეიტ. უანია იხე დვაანან ოთარ დნაიწაფშორიტ
იეიპიაბ ააჯაშანე

— იუუაბეი ოთარ, აუავე ციყმარას დყაწანე სიეისსრატო,
ალაპაკ სეცაა ჯუშომა!— ოთარ იეიპიაბ ნაიამხაციგაბატინე

დღეისსრაც იითხებ აცყმარახმ დკლფშოუა დეითანატიეიტ.
ყაზღბაქა ოთარ იიჰიბ დნაქუშაჰათხან უხსროლუა ჰია დღს-
თეიკორი, კუაწია აცეგდაგა აბზიაგამ მჰიაკუა დღერკუა დტბან,
აუავე იეისსურგამ იმეისსურგამ ავბაგამ იბეიფშაქსე

— მაჰ, უხსსურგამ უანდაწყმა იანნაგომ, უხაწკ სციეიტ...
უანია ათათენ რაშიარა იაქოუუ აუავე დეიეისსურ იგუ იშთა-
თახებ ალა დააციაჟეიეიტ ჰაბუჯ. მცხუ ვეიბარკოუა ანიბა იმხ-
სურჰიაგამ დშიო დშთაყა-შთაყაო დქქუხეიეიტ იარა, უაჟი-უაჟი
ოთარ იიჰიარუბეიშ ჰია დიქთაფშოუა.

— იშთაბნამგო უანდა? ზამანალაწყმა ინანაგოიეიტ!—იჰი-
ეიტ უანია, იშიაქა აკლფშორა დაყუნუ ჰაბუჯ იახა დნაფ-
შონუ. აუავე უიეის ჰია იშორდერცალღ იშიაქა აწქქაჰია ინთი-
რყეიტ. იბ დღეისსებ ანაჰი შოკუაკუა იხუანშო-ხუანშო აგუთა
ნთიწყააიეიტ.

— უაჟიშთა იმხსუანბარ შიემბარი? იაბგ აშიაქა ეიწაწანუ!—
კაფხმა ჰაბუჯ იახა ინეირხსეიეიტ.

— მაჰ, უაჟი სარა სხსუეიტ, —იჰიან ჰაბუჯ აშიაქა ანეიწეიწა
იაიმიხენ აბერკამელ ინქუქენ დკლფშოუა დაატეიეიტ ოთარ.
უბრი ამთაბ —ირაშიო ჯათ იოუბ, დშიემშენ ჰია დჰიჰიო
აბარწა დააწყმან დკუა იქთააინსეიეიტ ჯანჰიათ. აწქქაჰია
აშიაქა ნთყეიტ, იშორბომ ჯათ იჩთაგა ნაიმიქწშიან დკუალააუა
ახშურა დენთალტ.

— ააი, ჯათ რეცჰა, უშოთათადრხსეიეიტ!—ჯანჰიათ იგუ
დთასუა აგუაში ეიფთა აშოთა დენთყეიტ. აყერყერჰია აჩიბეი
ჯათ იწიუბეი ეილაჰანტო შეტეი აჰირკჰა ინალალეიტ.

დ. ი. გულია.

კამაქქე.

1. აუავე დიიგ.

ააფენ.

შთარფაბდაკ ალიას სასრანრაა რქო დააიტ სასრანგამ
დვაგღლან აჟეჟაჰია აჩუეილაჰიარა დაქოენ, შეჟემთან არახუ
თიქრანუ.

— უა შეტეზია!—იჰიან ალიას აბარწა დენწალტ.

— უა-ა ბზიალა უაბეიეიტ!—იჰიან სასრან დააიფულტ იკუშ-
ჟიკამაქო ხუქე აჰიენწირაქუა ეიბარკოუა. — უაბაყაბ, შიეიბ-
გოუმა?—იჰიან დნაიბწააიეიტ.

— ჰაიბგოლუბ, ხარ ჰამამ, ანა იანურიეთი აპისაქუა ჰარ
ხარგალან, აგუგუაჰია ეილოლუბ, სრულწუნ აბრახამ სააირ იშოა
ციელაშაბ ეიფშო, — იჰიეიტ ალიას.

— ირუაზეი აპისაქუა, იაბატიიუ? — იჰიეიტ სასრან
რუა ციეშო იხე იაკურშო.

ალიას დეფხაშა-ფხაწო ათაკ აჟია იჰიანდა, ართ ეიბერ-
ჰიომ ბლემჰა ითასუბ, სასრან იან ათაკუაჟი, შარიჰა, ლეხციე-
შოლა კასე ეიცარსა შოკუაჟულა იწაკნე, აფენჯერ ლხე
აკელლურჰიჰიან: — ჰაი, ანცია იხეს, თაჯგუაგუა ხშოარა დლო-
უბარ აკუხას! იხა ახულფაბე ზუქკე სგუ ბზიამშია სხე ზბოიტ
ლჰიონ, — ლჰიეიტ.

— ააი, უბრი აბე აკუხას აპისაქუა ზზარუბ, — იჰიან, დნალ-
ბანე დლეინ არახუ აათიეიტ. არახუ ააფენ ჰასკემენ-ჰოა აძაძა
ბქუჰიჰიე ინაბლაგელაბ, აჟიჟიაჰია ინაზა-ნანურიეიტ.

ახა — აჰიარქუა რხუ შიემჰან! — იჰიან აკრეჰაბა რემთაკუა,
დნარეწაყმან აკუარა ახეჰე შოყაბ ილთეიწეიტ. ამრაგამ აბბ
ააწნახუან.

რაფხაძა ამრა აშხარფე ინახეფშოშია ლაწუნულა ინაბ-
ხუაფშოზბ აწლა მახუქუეი, აშაკქუეი უჰია ირეჰეტიამ აძაძა
შიპაქუა აკე შოკუაჟუაბა ულა იხეჰეალონ, დახაკეზ იცერცე-
რუა ულა ხნაკუან, ეგი ახუაფშოთიე ფსახრუა ზხე იყაფშო,
ზხე იაბვაჟხო იუქაჰეკონ, ზხე — აქარუა ხუაფშოთიე ფსახრუა
ინაფშოთიე იკულაჟუაჯონ.

სასრან ართქუა შოძაძაბ იდერუან, ახა ილა აგურა ამგაბტ,
— უი სჰიეიტჰია აბართ სირკ იალაყამააირ, — იჰიან აკეკო
კბაკო დნარემწასტ. ახა ძაძან, ინაპე ინაქუთიეიტ.

იგუანულა დააჩჩან, უს იგუახუიტ, — ხუაჯა-შარდენ იბე
ირჰიო მცემბააბ — ახუქუა ჟანე აფლოუ რშოოიტ ჰია აგა-
ჰოაბ იანირკ იბდერუადა იწაბერგეწიყაბარ ჰია, იარგამ
დევნე, ახუქუა დრულაგელანე აგაჰოაბ დცონ ჰია.

უბრი ამითაბე აკუარა ნერცი ახუაჰე იგელაბ ალიას ივნე
აბარწაჰეიტე აგულა ფჰიეზ სელჰა სასრან იანე ლნაპე ყმო
აკე ლჰიონ.

სასრან იბე რელულანე ინაირგეიტ „ფოუ. ფჰაუ?“ ჰია.
„ფჰაუ“ ჰია ლებეჟ აალერგან, ნაყ ავნეყა დნეჰნალტ, ახა
უბასყან ალა-ხუა დუ, არა ამწა იტიამ, ართ ნერცი-აარცი
ეიქუჰეორთუა იანალაგა, იარა აცხერარაგამ აბრა დაარა იათა-
ზებ ჯნაშან, აშორა იალაგეიტ; აჰა აქუცი იქუტიამ არდიე-
ნაგამ, არი რეიქუჰეორაბე აჩუნნამკელაძეიტ, აშიაჰიარა
იშოჰეჰეიტ იაჰეუნ. გუბლანს იოუთოზეი, თაგალანიეიეი აშია

ამჟამად იგუთყმა-ფსუთყმა ან იღიქუნ, უაქოდ ანაღნა ან-
ღეწეს, აფხარა ანაზმა, აქმატ კელან აშიაპიარა იტკუბ,
სასრანი სელპაი ირჰიოზიშპია აჩთანნაკლოზმა, აბყუჯუფშო-
ძანუ, ინზწა აახწო, აკუარა ნერცი აშია ბჰმანს—პრესტენი
იარეი ეიცლაბნუ აშიაპიარა იაქუნ.

აბართ ალაშოზბეი, არღენა აშიაპიბეი, ნასგდ აწარქუა
რეკერ-ქერ ბეი უპია ნეილალან, უბართ ირღუნუ სასრან
ცქმა იმაპაიტ სელპა ილპიან: „ფოუა“ ლპიანშია იაპაიტ.

II. შოუ შპაუ.

სასრან დააცკაკუნ ავუნ დააინ, გურღმაჩოპიაშოა სეშით
თაქგუაგუა ფა დლოურ იპიან, იშიაქმ ააკინზენ „პაჟილა
იანზრპა!“ იპიან აწუქმ პია ღნესტ.

აპა აქუცი იქურთაბ, ბნაშია ხ-ბემბოზ, ფუთრაკ აშია-
პიარა აყურა ბგუ ითამებ არღენა, ირჰან ბარაძა აბნა აგუა-
ხმე იფრიტ. ეგდრთ აწარ სსაქუა აგუარფ აქუა აწლაქუა
ირღქურთაქუაზგდ „ანგანუქუ ეგდბზარამებ ალაქუა ირღეი“,
რჰიორტ ეიფშო. ეგმაპზარაძამკუა ჯარა აკუ პალამდააიტ
რჰიან, ურთგდ ნაყ ინაფერქუეიტ.

სასრან იაშეიწბუ ქუაბლუხუ, სგუ ბზიან პია აშეუ ხუქკ
ზჩუშთაბკრაცუ ბთანებ, იყალაბ აჟიბეუ ანეილიკაა, უბრიგდ
იშიაქმ ააკინფიან,—ანცია პზერპა!—იპიან, აწუქმპია ღნესტ.

აშთანბ აბართ აიშცია ავუჯაგდ, ნასგდ უბრი ამთაბ
იარზხმაძაბ აგულა ქკუნ ქმესქმენჯი იააიციაჟიან, ალიას
ღეშთაგუა ღერკეიტ უარგდ უხესროუპ პია. მაპ-ჩაპ იჰიეიტ,
ანა ღემხესერ რემეიტ.—უარა, სარა სშიერხესიტ, შიარგდ
შინესიტ, ანა მაკანა იპაუბ ფოუ, ფჰაუგდ ცქმა ეილზრგანუ
იპანღერუამეი,—იჰიეიტ იბეუ ნწაქშია, შარიტა ილმაპარატო
ეიფშო. ანა შარიტა უებგდ არი ლლემპა ითასუნ,—ბაკუბეი
იუპიო, ალიას? ღეფპზარგდ უხესზააიტ, იაბარგუბეი, იუმა-
პაცი აჟიანუ ირჰიო: „აფჰა ბზია კვჯა აფაცია ბააფსქუა
ღრღესოუპ“ პია? აბრი მცდამ, იწაბრგუპ. აჟიტი პაბაცია
კერ ზღერუაბ უან, ანა აბრი ეიფშო აქუა ეგდერზემღერიტ; აფა
ღროურ ინესუა, აფჰა ღროურ იმხესუა,—ლპიან ქთაალთიტ.

სასრან დანგდლახ:—უი წაბრგუპ, საბ იპიონუ ისაპ-
ხეიტ—აჟიტი პაბაცია აძი ღირ „ფჰაზარ“, ინესუან, ფჰიეს
დიპიარ ინესუან, ღეფსერ ინესუან პია. უაჟიუ აკდესკმა იაყუ-
წიტ აუაუკ დანღესუა ახესრა. შიააი აბრი აწას იაფერზემ-
აცენურას აძლაბ ღირგდ ინესუა წასს იაფაჰწაპ იანმარან-

ხეს, იზბან შიპიომბარ აფჰაგამ დუაჰემიშარიქა იშულჰიან
ეიფშო, აფჰა ბზია აფა იაწკეს დებლუეციოლუბეი? — იპიეიტ.
უაყა იგელაბ სამერყულ აჟიაქუაჲ ნაცერწან — იაჟიქარქაჲ
ქუეიტ. ალიას დფხანშანჲ ქუმთაქუა დყცი-ყციოჲა დფხანშანჲ
დერბეძერჲუნ, ათაჲ ჰია აკჲ მპაიდაქუა.

უბრი ამითაზე აგულარა იაიქუქოშოთქუან იყალაბ ეილერ-
კაიიტ, ნას იფშოქოშუაზმა უი აუეშარა აკუარა ნერცი-არცი-
ანუ იქუნნაქუობ. აყუყუაჰია ინეიშთარგლანჲ აშიაქა ბექქუა
ააგვიეიტ; ალაქუაგამ, აუნანტიარაკ, დარა იშოქოშულუბ ეიფშო
ლაცია ეიქუფსარაკ მუდაქუა იქაფშობ, აშუე იაიქუფშოშ ბმერ-
ხუაგა რჩონათაშია იციაბ, ჰაციაფსემთაზე მირტიჲ ყალეიტ
უბოლუ რჰიან, ჯოჲჲკ ამქერხაქოჲ აკგამ ანერუმბა, იშოჲ
აკუარა აწალაშორანჲ ინთაჲჲჲუა იცეიტ. უბრანჲ აკუბაა-
რენ ირქულლო გგ-შიგგჲ ანფხარწალაჲჲ ხეწიახერთას იანჲ-
ცალობ, უაჟიეგჲ კრაიბარ, იანშია უბრანჲ იცაბარ აკუბაბ
რჰიან, იშოჲ უანჲ ითოჲუბ, დარა ჯოჲჲკ-აკუქარქუა რბჲ
ანჲშ ანჲშთასლობ შოქუაბ რხე რხანჲ აბნა იასნჲ იდიქულტ
იშოჲა, ანა აკგამ ანერუმბა რეშთანჲყა იხენჰიიტ, იჰაქა-ფს-
ქჲუა, იკარა-ფსარანა. ურთ რანჲ აკჲ ყაუწიეჲეიტ — აკუარა
ამჲალრა მშოათაქუა იგეჲუა აბნა იანჲგლან, აქუც იცინანდჲ-
ბააპ. უსყან, იშონჲ იანჲყან უი აგუალაშიაძომებტ, უაჟიე იან-
ტიანჲ ანჲაა ანწესიტ. ეგამრთ ჯოჲჲკ რეჲარაქუა დერბოიტ.
ამჲლ იცინანფბააპ; დარა ჯოჲჲკ რბმქუა თჰიანჲ იტიოჲუბ
იჰაშო-ჰაშოჲა.

აჟიაჲ ალა, იანჲა აბრი აჰაბლა შოჲეიტ, ეილაჰენტეჲეიტ,
იცექურფოიტ, გურდჲაროჲუბ, სამერყულ ჰიაროჲუბ. მშოარა
დებმოლუაბ თაჲგუაგუა ხშოარა დანლოჲ, ალიას აჩარა დუ
ილერურაცჲ იაქურკეიტ.

უაჟიე აბრაცა ირჰიო, იზლაციაჟეალო იარა უბრი აუბ,
იანჲაზე უაჰა ჰიატი რემამებტ.

აბრი ამითაზე აბრაცა ეიდნაგალაბ ალაჰჰიაცია უაზამით,
ჰაზარათ უჰია, ნას აჰესაქუა რანჲ თაქუნა, ჰაუიდა, მკედ,
ჰარინან უჰია აჟიაქუა აილარწან. — უაჟიეწიყა აჰკუნ იბ
ანჲჲ იაჰთაროჲუბ, — რჰიეიტ.

III. კამეჰჲჲ იხეძხაიიხ.

უაჟიე ეგამრთ ალაჰქუა ირყუაწენ ახუქჲ იბ ინჲაჰჰა-
რებეი ჰია აილაციაჟეარა იალაგვიეიტ.

ალიას იიჰაეც ეითეიჰიეიტ: ზნჲ შიანქოას ანჲთარა, დფოჲ
დფჰაჲგამჲ ცჰა იჰანდერუამ ჰია.

უბამათ დახდობაბ, — უს ანაკუხა დუბარგაძე დღუჭაბარგაძე
იბზებიახაშა ხაძეკ იაბთაბ, სარა სგუანღლა — შიბარი კამაბქეკ
ინხაბაჰვაბ. კამაბქეკ ბანხაძუ ახაწაგაძე დღუყოუბ, — იბიბიბი.

ბაბარათ დახდობაბ, — შიბარი გუაგუა ინხაბაჰვაბ, — იბიბიბი
ბანხაძუ აფბიბსგაძე დღუყოუბ, ახაწაგაძე დღუყოუბ, — იბიბიბი.

არი ეიფუშ აჟია ეიმაკე, ახუქე იბ ახაძ ითარა აბისაქუა
რღუმბაბქუ ინამგაკუა იბ შაქუმერგულტ, ეგაშუთაყალობ ურთ
რღუმბაბქუ ინამგაკუა არი ეიფუშ აუს აშუბრა. აბისაქუა
ნეილაციაჟიბი, თაკუნა დახდობაბ, — ურთ ახაძქუა ავბაგაძე
ეგაბაწა ხაძუბ, ეგაფბიბს ხაძუბ, ახა გუაგუაბია ახაძ ხუქუკ
ეილაგუაგუაშია იყოუბ, უი აწკს კამაბქეკ ინხაბაბი, — ლბიბიბი.

— სასრანი უბამათი აბრი იაქუშაბაბთხეიბი. სასრანი
უბასგაძ ნაციწეიბი „კამაბქეკ“ ბია ახაძ ეილაგუაგუა, აფსუა-კე
ჯბარა ეიფუშ იქუაცაბიბი იშოჯყოუ არი ახაძ ბია.

— იიაშოყოუბ, იიაშოყოუბ; — რბიბი ბეგაძ აბრი ინაქუშაბ-
ბაბთხეიბი.

ალაბბიაცია აბართქუა რბიბიწა ალიას ივხეყა დცარ
ითახუბ, ახა დღუბაშოიბი, დრღლწხ დებცომ.

ართ აბრახა ეიბაბ ინეიციბიბი მკედი ბარიბანი რბიბი,
ალიას ივხეყა, იყოუ აჟიაბი ეილერკაბარცე — თაჯგუაგუა ილოუბ
ახშარა ფოუ ფბაუ ელდერგარცე, ილდერბიბიალარცე,
ნასგაძ ალიას იფბიბს თაჯგუაგუა ახშარა ილოუბ სასრანრაბ
რბიბი აშეგბთან იაბიბაბ ეილაციაჟიბი ხაძეს ირთაბ ლარბია-
რაბი.

იდიქულეიბი მკედი ბარიბანი ალიასრაბაბ.

ბაბარათ დვაგღან, აბარწა დნეწწხ, ილაბაშა აბიწირ-
გუან, იარღა ნაპალა იფაწა დნაბა-აბანე მკედი ბარიბანი
იბიბ ნარქუბირგოიბი, — იჟიუბიბი შიბარა, აჯუბნი-კუაჯუბნი
რეიფუშ შიბიშთაბაუა, შიგმცეკენიშ, აჟიაქუა შიასბიაშოტ, —
თაჯგუაგუა ილუბშაბ დფაბარ აბას დღუდღუშინებიალა, „ნაფბა
კაბგუა იეიფუშ დხაწალუღუანე, კუაღუანიბა აბას ეიფუშ დჩა-
ყაბანე, ჩაწი ჩაგუ იეიფუშ დლაბბიაბუბე დყალარაბი“.

თაკუნა აბღაბაბია დვაწყაბან, კერ დნარბაბიგუაბან მკედი
ბარიბანი, ლღუმბა ფუტკ იაფურბაგაბობ ლკასე დნაბა-აბან, —
თაჯგუაგუა ილუბშაბ დფუბაბარ — ბარა აბისაქუა აბრა იაბ-
ნაგალაბ ბანხაძ ალა ილღუშინებიალა — „ანუა-ფბა ბაუიღეი,
აბენ-ფბა ყაბმბთანნი, ლეჯეჯ-ფბა თაკუნეი რეიფუშ ახაძი
აფუშეი ლღმანე, უბრთ რეიფუშ დღუშოძანე, დარა უბრთ
რეიფუშ ლაშია რბიბი დაფსანე“.

მკვდი ჰარიხანი ალიას იკნე ამძღრხაქუ იანნიე, რაფხდაა
 აკნე იაადიელოწნე ირფელაბ აფჰიეს ილზეწააიტი „თაჯგუთაგუთა“
 ილოუბ ანშარა ფოუ ფჰაუ“ ჰია.

— ფჰაუბ, ლჰიეიტი იაარფელაბ აფჰიეს.
 ხუქეკ რელახა ააიქუნაწიეტი არი ირაჰაბ, ახა უებგამე
 შარიჰა ილჰიამ აჟია,—აფჰა ბზია ვუჯა აფაცია ბააფსქუა
 დრფესოუბ.—რჰიან, აკნე ინეუნალტი. ნას სასრანრაა რახმტი
 იანააუაბ იშორარჰიამ ეიფეშ აძლაბ ილოუბ დღეღერნეჰია-
 ლეიტი. უბრი ანავს ხმძეს კამაქეკე შოლერთაბ ნალარჰიეიტი.
 უბრი აქოგამე იმანქუასკუა თაჯგუთაგუა ლგუ ყაბწაშაბ,
 ლხააა ლხაბერშოთეშაბ სამერყულქუაკამე ნარჰიან ილატიეიტი.
 აბრაცა აცია ზეგნე იტიამ, ლასსე-ლასსე იქუარჰასუაბ აჰი-
 საქუა რელა რქოუ აარხაჩიეტი, აცია იაალწიტი, ახა იაჰა
 იანელახტუენხა არი ახამ ილერთაბ ზმანანაბ, იზეზჰიამ, იზედბებ,
 იშოტოდბებ ანერჰია აუბ.

ზეგამე რემციადარა რხაშოთიტი. ზებლაქუა აცია დლაფსაბე
 იყაფეშა იყაბ რაჰიიდაგამე ლებლაქუა კაბ-კაბუა იააცქამანან,
 ასამერყულ ჰიარა დნალაგოეიტი. წოუბ, არაცა იყაბ აჰისაქუა
 რხეფხამადარა ხუკეკოი, ჰუკეკოი ირეიჰამებტი, ახამ ილერთაბ
 ზმანანაბ, იზეზჰიამ, იზედბებ, უჰიოზარ, არაცა ვაჟიეი, ვაჟიეი
 ხუკეკოი ირეიწამ ზებეჟ გო აჰისაქუა უჰიარატოე იყან.

ზეგამე უამაშია ირჰიომ, კამაქეკე ჰია ახამ ილერთაბ იაგ-
 ხაწა ხმძნე, იგამფჰიეს ხმძნე იახმეყაბ აუბ.

აბრი იაახერყამანე რაჰიიდა „ათეჰამბარაგამე“ ხუქეკ
 ლქოუნაბელკოიტი.—აბრი აძლაბ ხუქე იახმა იიბ, აჰისაქუა
 რბე,—იჟიბაბ დეხმძერჰიაგანე დყამლოზარ, აჰისაქუა ჰზენმოუ,
 ახაწამუსხუ აქოგამე ახაცია ლულუაგამე ლწაშეცუა დყამლო-
 ზარ სეხამ ალა შიესმეფხან, —ლჰიეიტი.

აბრაცა რაჰიიდა ილზედერკუაბ, ზნაპე ბცლამჰიე იაწერ-
 გუანე, აცია სემიანიდან ჰია ლასსე-ლასსე ზებლა ერთბანე
 იაახებტლოზ ჰატმა, რაჰიიდა „ლფეჰამბარ“ აჟია ლარგამე აკ
 ნაცელწარ ლთანხეიტი: —იჟიბაბ, იიაშარაწიყამანე აჰისაქუა
 რბენგამე დეხმძერჰიაგანე, ლეჟილანტიი ახაცია რბენგამე დეხმ-
 ძერჰიაგანე დყამლოზარ აბრი აფეშქა, იახმა იიბ,—ლჰიან
 ლაჟია დაალგოეიტი. ლარგამე დაარაჰა ხშოკედუ ბწოუ. აჰიენტ-
 ჰარრა ზეგამე იახუართოუ აჟია დუკ ჰჰიამ აჰი ლეიფეშო, ლხე
 აალფხამან, ლკალთქუა დნარჯნა-აარჯნან, ლქარარჰიეინე
 დნატეიტი.

ზეგამე აკაკა ანერჰია, შარიჰა დახმტიამგამე, სარა სზეი-
 ციადა ლჰიომშია, —ეჰ. ეჰ,—ლჰიან ლლაფექუშია დააჰეიტი:—

სლაფექუშიაგამ აბარ-აბრ აპიეიტ, იიაშაწიყდან აბრი ახუკე, შმშუ ბზია იალიაბ ხუკუბ, ლუმთა, ლჰამთა უჰია ეილარე ინეითარჰიო დყამლოზარ სუხამ ალა შიესმეფეშინ მესოლჰიან დააქუერჰასენ, ლნაპე ლხე ივაწერგუანე დლატეიტ.

IV. თაჯგუაგუა რქმაზაჰხუიხ.

ხემა იშუესჰიამ ეიფშო, ალიას ივზე აკუარა ნერცი ახუანე იგელან. სასრან ივზე აარცი ამარდა იაქუაგელან. სასრან ივზე აბარწა უნუწაგელანე უახმა, ალიას ივზახმა უნაფშოზერ, აბაჰია ბზიეი, აშით-კაკაქქუეი, აშიერ-წლაქუეი ირებზოურანე, ავზე ხეხმტიი აბჟარაკ აკუნ იუბობ, აშითქუა იაარულჰიჰიო წაყა-ტიი აბჟა უბადომებტ, უბრი ალა ავზე ადგამლ იქუგელამამ, აშითქუა რხე იქურგელანე ირკულე უჰიარტიე აკუნ იშუესამ.

ალიას ივზახმტი აშითქუა ურულეშონე სასრან ივზე ამარდა იაქუაგლოუ ახმა უფშოზერ, ალა-ჟიპა ირულაშიაბ ალა აუჰიცი კდკელანე, აფხმატიი აშაპქუა აწარგელანე, ახე ანახმაო კერ ეიფშოზენ... ართ ავწქუა აკუარა ნერცი-აარცი იგელან, ახა ეიბაიგუან...

თაჯგუაგუა ახშარაურაზე იშობ დეშოგელალოკა ალიას აჩარა დუ იჰარუბ ჰია იგულაცია შომაქარუაბ, თაჯგუაგუა ლულულა დეჰმაზხუეიტ ჰია სასრანრაა რქოე უაჰ დააიტ.

თაჯგუაგუა ფჰიეს ბაწიენ, ლევენ ლედა ფჰიეს დახმეყამებ აყნტი ცქია დებზიანხანმა, ხულფაზეკ დვაგელან, ლეფჰალ ააშთხენე ძე-აგარა ჰია აძხა დციეიტ, რუწაყა აგუაჰარახმა. აშოშ ააილაშოშოუან.

ფეტეგამ დშოინ აქუაწარა, აბაჰიალა უჰია დეწალანე დახმციობ, ეიჰარაკგამ აგუაჰარა ლაშცა დახმთალობ.

ავზე დაინე ლეფჰალ ანლოზგელა, ამარდა აიდარა ლემანე დახმაქჰალაბ, იაბზოურანე, ლებლა აალხმაან, დნეშთალტ.

ლხმაა მეცხუ დარლულუან ადერჰარჰენგამ დებმგელტ. იანმა-იანმა, უაწიე-უაწიე შოერჰიობ დებმგელაკუა იაჰა დნეიციანო დალაგუეიტ.

აფშოქა ანაპე ლეგემხანდაბ იჰიან ალიას, რგულა ფჰიეს რაჰიდა დლეჰიეიტ ახუკე აკეკა ლეგელმერხალარაზე; უაჰ დბეიფშოზარანო ბდერუადა რჰიან აციემჰავამე აადერხოიეიტ. ალიას იგუანალა იძბნე იმან უი ლეჯაბააზენ ილითაშოაზგამ.

რგულა ფჰიეს, რაჰიდა, აგულარა აქედანაზგამე გუცხურულაგამ დერზაიგუან ლარა ფჰიეს წარკე, ფჰიეს ეილჰჰიჰიკე გუბლჰეკ ლაკუნ. ლარა ლეფშოქა დენგარაწანე დერციანე, ლხუკე ეიჰაბე აგარა დნადერტიილანე, თაჯგუაგუა ლქოე

დაანუ ილუგუ, ილუბოუ აბუ დელხელათშოუან. წოუპ, ეგდორო
რგულა ჰისაქუაგად ცხრაარა ლეგრეუამებტ.

აგულა ჰისაქუა ახუქუ ჩონაკ ჯენტი-ხენტი დანერკუაბრუა: ||
ყან. დეცქმაკუაყუარადა დგარაწანუ, აგარაშია ჰიო დღერკინქა

უაჟიე-უაჟიე იციამ აფშოქა ლკასუ შოკუაყუა ხუქუ ლქო
იაქურშიებ ინახანუ „ბეშოში, ლეჯემუ ხუქუქუა ხუხუადა ხენდ
იპარაკნუ იშოკდუ, ლფენწა ხუქუ ბაყა იფშოძოუ. ლულა-ხუც-
ქუა ხუნუა-ხუნუადა, ლქემში ხუქუ კუაფდა დშოყოუ ბემბოი“ ჰია
დეიბადღერბონ ილუდტალაბ აჰისაქუა. ნასგად აბრი დფშოძა-
შნარ იფშოძახარდა ჰიაგად ნაცერწონ.

კამაქუქუ ხუქუ ართ ირჰიომ ლაჰადომებტ, დთახუნუა დეციან.
აბას ესემშოაირა ამბიარა დაბკოუა დრემან კამაქუქუ ხუქუ.
უბას ახუქუ ლან ლჩემაზარა ლენმერფშოძაკუა დნყურგონ,
აკეკა ლქოაწო, ზნე-ზენლაგად აციემჰა ნარეცერხრააუა.

აბარ შთა ჯე-მქებუა ინარეჟლოიტ, ახა თაჯგუაგუა ბაყა
დეილდემხარა, ესემშოაირა დეიციანო დალაგუეიტ.

აჰისაქუა ეიზონ ესემშოა, აციეიარა იაქოუნ, ახუქგად დერ-
კუაბონ-დერშოშუან, უახელა ხაციეი-ჰისეი ეილაჯჯუ ეიზანუ უახა
შოაანდა ლეკაფშარა იაქოუნ, ქოჯკ, ბზკ იაჰიაშთან აკე აანმეჟ-
კუა ასამერყულქუა, ალაქქუა ჰიო, აფშიმაგად ზნე-ზენლა აშტია
ანერზიშუაბ ყან აბართ აქაფშაცია, ახა ართ ზეგად ბაშთან.
არი, თაჯგუაგუა იზლაღუნუართან, თაჯგუაგუა ლხაბა იახუა-
რთანაშთან ეგდოზჰიომებტ.

ზნე აჰისა აჟიებქუა ჰიო თაჯგუაგუა იშოლუდტალაბ, რხე
აიდერკელან ახუთ-ხუთრა ილაგუეიტ. ირჰიომ უბრი აკუნ,
თაჯგუაგუა ლჩემაზარა ზეხყა ალაფშო აუბ ჰია. ნასგად აბრი
თაჯგუაგუა ზნე-ზენლა ილქოაშილაკა ბლალოჰიო ალა ძებლან
ხაბგა ლტიო აკე ლულამსუაბააიტჰიაგად ნაცერწეიტ.

უბრი აკუარა წალაშოერაქოუ ეიეტინტი აახეს ძებლან
დამოუჰ ჰია რჰიალოიტ ჰიაგად ააიბერჰიეიტ. აბრი აამთაზე:

— იშიჰიო ბაკუზეი ბარა, იმაძამზარ სარგად ისაშიჰი, —
ლჰიან სასრან იან შარიტა დნარედტალტ.

— იაჰჰიო უბრი აუბ, საკუტ იჰიიეს აშიემათია ლხმანჰიჰი
ჩოულა აძიე ლაფხა დგელანუ, ლეჯნყა დლეიუან, ილციფესდ
ჰია სლოზწააუან, — ლჰიეიტ რუაძიე.

უნან, ჯბეიტ, შიარა უაჟიეგად იშიმაჰაცი უი დბქუშიაბ
არეცჰარა? ლეზუფჰა ბზიანუ ამარშან დუ დლციემფსი, ხკდ-
ყა! — ლჰიეიტ უაყა იტიამ მკედ.

— დარბანუ, უი ლეზუფჰა ამარშან, — რჰიან ინალზწააიტ.

— შიხეშისააიტ, უი იხად სარა ისეზჰიომ. საბზუნდა
ეიჰაბე იხად იხაქუბ აბე, — ლჰიეიტ.

— აა, ხაბგუ იოუმა?

— ააი, უბრი აუფაშოლ იაკუგუშამში, — რჰიენ, რგუ დჰა-
ლერსნე იაკუფუსჰაქჰუან, რჩაარჩოენე, აჩმაზაჰ — ლჰაჰაჰა-
ფშოუა ილარეიტი.

თაჯგუაგუა მცხუ დეჰაჰა-დღეზუა დანალგალაკა რაჰიდა
კამაქჰე ხუქჰე დააგარხნე, ლნაჰე დანწანე თაჯგუაგუა ლაფხმა
დანილააკა, თაჯგუაგუა ლნაა ლნაშოთნე, ლლა თრაა
ლხუქჰე დღეზუაგუა დალაგონ.

აფშოქა ლნაჰე ააშოთხნე ლფენწა ააიგუარა იანნალგალაკა,
მა დეიმაარ, აჩმაზაჰ, თაჯგუაგუა ხუქჰე დააფეშორჩალონ,
ახუქჰე დღეიგურღანე, აციაჰიარაგაჰ ხუქჰე დნალაგონ.

აბრი თაჯგუაგუა დშოეიგურღო დერნე რაჰიდა ახუქჰე
დეჰნე ლასსე ლასსე აჩმაზაჰ ლაფხმა დტილონ. აბრი ბზობ
აჰისაქჰა: ანცია შიეიციმიშააიტი, ნან ანი-ფჰიი ჰია ეიდერნე-
ჰიალონ.

ზნე სასრან იან შარიჰა დააციაჰიან — აბრი თაჯგუაგუა
ენმა დეიდნაჰ, უაწიე დეიდნაჰ შაჰჰიოზ აციემზა ეიფშო
დეჰთუა დააუეიტი, ეიდნარაჰ ლემაჰამჰუა. აბრი, კერ ბდერ-
უაზარ, ლაფშოჰე ლქჰეშიეიტი, აბრი აუჰ აბას დყაზწა, — ლჰიეიტი.

— უნან ჯბეიტი, აბრი სჰიამ ჰია სგუ ითეიჰთეი კრაანწუან,
ახა აჰიაშა საქჰეშიომეზტი, — ლჰიეიტი ჰაუიდაგაჰ.

„აფსციაჰა იხუში ააწრაჰოჰ იყოჰე უაჰე იბდერუამ აკუმ-
ზარ“, ჰია ირჰიო წაბერგეჰე. იაშოანე თაჯგუაგუა ლაფშოლჰე
ლაანოეიტი. ჰოჰე ანშოარა დბაჰა აბჰოჰ დგანე დერნეჰიანნა აჰია
დციომეზტი. თაჯგუაგუა უი აგუხმაა ლეჰეჰე, ლეჰჰალ ააშოთ-
ხნე აჰია დციეიტი, დერჰაგაჰე ააილაშეშიეშოთაჰ... უაჰეშოთ მა
აბრი იახუშიეჰ ჰაშოთალაროჰე, — ლჰიეიტი რაჰიდა.

— ალაფშო არიყარა უაჰე დარჩმაზაჰუამა? — ლჰიეიტი უაჰა
აჰისაქჰა ირბეჰერჰუაზ აგულა ფჰიომეზა ზაგა, ართ იეიბერჰიომ
ხუქჰე დანეჩჩაშია.

— ალაფშო ციგმა უაჰე დარჩმაზაჰემოჰ, უაღოეიმეშოზარა,
უაჰე დანაგაჰოგაჰე ეყოჰე, — ლჰიეიტი, ლზე ააღბელ-ბელენ აჰი-
საქჰა რეილაციეჰიარა იალაზ ჰარინან.

— ბარა, ნან, აქალაქე ხუქჰე ბააჰაშია ბეყოჰე, უბრი
აბე აუჰ ჰარა ჰწასქჰა დჰე ბნაქჰეშოაჰათემჰიამაგაჰე ჰაალთიტი.
უაჰა იტიამ აჰისაქჰა ზეგაჰე ააიქჰეშოაჰათხან ალაფშოთიჰია
ბზია ბდერუა, აყაზა სელმა იალაფხმარცე ირბეიტი.

თაჯგუაგუა ლბარაბე ეიზანე იტიამ აჰისაქჰა ააიციეჰიან, აჩ-
მაზაჰ ლაფშოჰე აბას დბერჩმაზაჰე ჰია რგუ იანაგაბ ალიან
იარჰიეიტი.

აბრი ალიას იანიაჰა, იარგდუ უბრი ხუქკ გუვარას იმ-
გშია, აბლდააჰია დააქუშაჰათხუიტი.

უაკუ დელბერშიტი ალაფშოთიჰიაბუ „იყაბაბ“ აქუტკუთუი: II
სელმა.

ბიზლინი 1033

V. თაჯგუაგუა „ახუშოგოჯე“ ღღაააკგუიგ.

ალიას იიშთუბ აქუენ ადგრა ლითეტი სელმა, ალიას
იფჰიუს დშოქმაბაკუბ, ნასგდუ ალიას იხმალა დლუჰიეტი დნეინუ
დელბარაბუ.

სელმაგდუ უბრი აკუნ ილთახუბ. ადგრა შოლერთაბ ეიფშო
ამვა დნუქულეტი.

სელმა აგუაში დაათალტ ლხუ-ლქოჯ კას ციქუარაკ ალა
ითაჰიჰიანუ, ლლაბაშა ღღუარსუა, ლთათენქიგა ხუქკ ღქოჯნა-
კნუ. ჰიენწია ღყამებუ ჯარგდუ, ანა უუბგდუ ღწკუ ეიქუაწია
აკუაფუ ყაფუ ხუქქუა ბქუფსაბ, ღშამხუ ილანხსუა იწარკუაყუან;
სახთან ეიმააკ წერშნუ ილუშან. სახანეიუა სუფხამშარტიუ ეი-
ქურშიანუ აყიაკ სუბჰიანდაბ ლჰიოზშია ლხუ ღქუქუნუ აკუ დაბ-
ხუცუაშია დაიუან.

უბრი აამთაბუ აჰისაქუა ავნუწყა იტიაბ ჰუჯაყა-ხუჯყა
აადიოლწნუ ილფუღეტი. ინალღვაგღლანუ დრუმა ავხუ ინუკნალტ.

სელმა აჩემაბაკ ლაფხმა დნუქუტიან, — ბუშოთაყოუ, ბზენხაა-
უაბეი, ნან, — ლჰიან დნალღბწააიტი აჩემაბაკ, ლლა ცქმა დენ-
ხეფუშოლან, ნას აკუ ღდღრბშია, ეილუღკააბშია ლლაფუქუშია
დნაჰან, — იიაშოანუ აბრი აჩემაბაკ ალაფშო დღკნუ დაგობააბ,
ასყაამთა ხუშიეკ, ბუღდშიეკ ჰია აკუ შიბუღბაშთამლაბეი? — ლჰიან
ლხუ პატუ ნაქუწაშია ღჩაარჩოენუ დლატიეტი.

— ახუში-მხუში ბეგდუ რწკს ბარა ბეიღმბი, ანა სხუ
ბგა სუბდერუამ, ამალანაბგდუ სგუანდუ იმაიძეტი. ეიჰარაკგდუ,
შოძნაბ ილხნაფუა. აშოქ უაკუ დაგომ, დუშოთაბზიამნარი, იანმა
დეიღმხაბ, უაწიუ დეიღმხაბ შოუსჰიოზ საანხუეტი. უაწიშთა
ბარა ბანლუქუშია იბდერუა სუბლღგბმერხან, აგატი აბუ ბეს-
მეიგდან, ბენხა ბგააიტი, სელმა, — იჰიეტი ალიას.

— ას იჩმაბაკუშოუ, არი აბზიარა ღდღკლოუბ, აფსრა
ამვა იქუგღლანუ იყაქუაბ ზაყაკ ხუნსერჰიხმადა, — ლჰიეტი სელმა,
დააჩოხუაშია ხუქკგდუ დააბემჰიშია ნუყაწანუ.

— ააი, უსოუბ, ნან, იჰამდღრგუშაკუა, არუხან აფსრაქოჯ
დუშოყაბ აბრი სელმა დაალღმხან, ღუფსუ ააიქულღრხუეტი,
იარა უბას ჰარინან ღნაწა გუაჯალგდუ, — ლჰიეტი ჰატუშ
დაბღტიან, ღკასუ აქოაცი ღქდუში ინადღკლაშია.

ნას ხუშმის იადებგალაძობეი არი ეიფშო ანუმაზარო ჰია დღეზწააიტ ალიას...

აკეზმარაკე, ნან, თიჰიალა მაცარა დალსურგოჩიქ. ანუმაზარო ჰია ჯაბააკ ლსურბაძომ. აბრი ლეიფშო აჩემაზაკ გუქუქ ხუშოლა დსურგუაყოუამა, ლარა დეზლაგუაყოუა ლეზხოუბეი ჰია ქოა-ლოტიტ.

— იყაიმათუბ, დეზლოლბერგოზაალაკგე ალა დესზალ-რგა, იბდერუა ლეგბმერხან, სარა ბარა ბჯაბაახუ ბეგსურ-ხარემ, — იჰიეიტ ალიას.

სელმა აჩემაზაკ ლაფხმა ყუარდი ლაყუკ დნეკუტიან, აჩემა-ზაკ ლეზბა ხუქუკ ინაფხმარშიშია დლეთიჰო დალაგოეიტ „ლაფშოთიჰიალა“...

— იყიბოუო, ნან, სლეთიჰია ცუფხმაძა სშოკუთარჰასუა, — ლჰიეიტ, სელმა ათიჰიარა დანაღვა.

— იზმანოუბეი აქოარჰასრა? — ლჰიან უამაშია იბანე დლეზ-წააიტ აფჰიბბა ხეკა.

— იზმანოუბეი ბემბოი, ნან, აქალაქე აქოუ ას ირხუში-ტიუამ, ჰარა ჰწასქუა აკგე ხაბწომ, ახა ალაფშო ლულუა ბა-ხანე იყოუ, ალაფშოთიჰია დლეთიჰო დალაგარ, აქოარჰასრა დაკოუეიტ. არი მკცამ უავ დაფომ, — ლჰიეიტ სელმა.

— უაჰიე სლეთიჰიეიტ, სანცოგე სლეთიჰიანე სცაპ. ნას დერკაგეზ უაწიჩოუეი საანე სლეთიჰიარ აშოაშია ეიფშო ლხაა ნალხესკოიტ. იაშოაწიყდანე აგურა განე სეყოუბ, იშოლაფშოუ თაჯგუაგუა დეშოაწიანე დეზხოუ. — ლჰიან აჩემა-ზაკ დეითანალეთიჰიან დვაგელტ დცარკე. ლნაპე ნაგანე აჩე-მაზაკ ლელანხ ინადლეკლანბტ აშოოურა ლემაზარ გუალ-ფოშია.

— ალლაჰ გუაბზიარა ბითააიტ, ნან, თაჯგუაგუა. უაწიე სანააიუა ბეიდანე, ბხე ბეიგურღო ბეზბააიტ, — ლჰიან დცა-რაბე ლქოუნალოხეიტ. იტიაქუაბ აჰისაქუა — ანცია იბეცი-ჰიააიტ, — რჰიან ივაგელან ინლეკდილწე.

სელმა დანაეცოზ დხაფშო-კუაფშოუან, იბდერუადა ალიას დაასეზხმანე აკე ასირკოუაზარ ჰია ლჰიოშია.

იწაბერგეწიყდანე ალიას აგუაში აიგუარა დენლეზმძან, დენლევაგელანე, — დანალობერგალაკე ბარა ბექუნაგა, ლამეს სემაზარ, სარა იზბაპ, უაჰიებე აბრი ბედკელ, — იჰიან ფარაქუაპ ნალირკეიტ.

სელმა ბლაწეხუალა აფარაქუა დნარეხუაფშოუნ, იაიმილ-ხენ, ლხე-ლქოუ აალხაჩეიტ. ლწეკე აკალთ დვაზან, ლეიფკა აჯეზა ინთალწეიტ... ას ეგმაჯარა ილუხმან.

— არი უმცესბოლოები, ნან, ახა „ახუში ახდენდნობუაგდუ აჯჯაკა ეწადრშოფეიტ“, რპიორტ, აჩმაბაჲ ლბე ეიდფუჲ. სარა უაწიჲ შეჲ სააჲ.—ლოჲიან დნბო ლეჲნე ამჲა დნანდფუჲ. —სარა ბნასკამბგაჲ, იჲიეიტ ალიას, ახა ილემუიტ.

— ჰიარა ათახემ უი ათაკუაჲი „ლნაჲე ფყოჲუ“ ფსეხუა ამადამ, თაჯგუაგუა დალლერგორტ.—რპიან, აჲისაჲუა ჯოჲჲე აგუაში ინთჲწენ რეჲნეჲა იცეიტ. ჯოჲჲე ალიას იააიცხენჲიჲენ აჲნე ინჲენალან აჩმაბაჲ ინალესუაფშოტ, იბდერუადა ხუჲჲე ილბეიდმხაზარ ჰია რპიოშია.

სელმა თაჯგუაგუა „ახუში“ ლბეჲაწანე დანცა იაანხაბ აჲისა-ჲუა, იშოჲსჲიბ ეიფშო, შთა აჩმაბაჲ დეშოფა ბზიამხარი რგუა-ხუბშია ეიბარჩო, ასამერყულჲიო ღმალ-ჲალ ჰია იააილალტ.

აბრაჲა თაჯგუაგუა ლბარაჲია იააიბ ჲუაბლესუგდუ დარა დაარულაშთან, უიგდ ურთ დრეწახოზმა ასამერყულ ანე, ბენჲეკ რებჲე დუნბაჲეიტ.

აჩმაბაჲ ბეჩოლბჲენე, აჲე ლთახხარ ილემგერხო ილხაგე-ლაბ რაჲიდა, აბრი აჲარა აბჲე ლულუა დუჲ ბზია ილემბო-ზარ ყალარენ აჩმაბაჲ დარგუამწეჲ ჰია, ახა ურთ რგუ შოფა-ნლერხოზ.

უბრი აამთაბე მჲედი ჰარხიხანი რეხჲუა ნეიდკლანე აჲე რპიონ.

— იეიუაბეი, შიარა ხაბე შიხე ეიდკლანე შიხერხუთ-ხუთუაბეი, ჰარა ჰაციგდა შიჲიორტ აჲუჲ?—ლოჲეიტ ჰაჲიდა.

— მამოჲ, ბარა ბემსააიტ, ჰარა ჰაზლაციაჲიო — ედგმაც იფჲიჲს თაკუნა, ეცე აჲალაჲე აშოჲა დცან ლჲდლბ ლბენ წკჲ შახუჲ ლესუჲაიტ, ლარა ლბენგდუ იშოაანაგარა იჲაბ ჩთ წკჲ ლესუჲაიტ, ნას ასაჲენ, აჯჯაკა უჲია ახუჲემჲჲჲუა აჲნე იათახხ-აშოაბ.

— უაჲეი აშიახტი ანე აჲილარ ეიბარგუაჲოჲა აფარა იანა-შთოჲუ აამთაბე, ედგმაც იფჲიჲს თაკუნა დესუჲახხუთნე დააბარ, უი ლაკუბააჲ აფჲიჲს.—რპიეიტ უა იძრჲუაბ აჲისაჲუა.

— ლჲჲოტე ლთიიტ, ლჲჲ ლთიიტ, ლჲჲი ლჲჲეი ნეი-ცელწან ფთ-ჩთჲ ლესუჲაიტ.—ლოჲეიტ მჲედ.

— იბეიჲოჲბეი — იბეიფშოროჲბეი ლჲდლბ ილბაალესუაბ აწკჲ.—ლოჲიან დნარბწააიტ რაჲიდა.

— აბჲეჲაკ ლასოჲუ, აბჲეჲაკ ბამბოჲუ, სგუახუჲეიტ, ციაჲია-ციაჲია ეილდოჲუ; იაჲარაკ ახუაფშოთიოჲუ სგუ იახუა. კაჲუა ფშოთიალოჲუ, ახა იაჲა იაბლლაშოოჲუ, აჲაჲუეი ახშოი ეილა-თიოჲუშია ჰია ირჲიო ეიფშოჲუ.—ლოჲეიტ მჲედ.

— დაარა იბზიოუ აკე აკუბაბაპ,—რჰიეიტ იძეჩუჰამ აჰა-
საქუა.

— თაკუნა ლეკუტეი ლყეზი ლთიიტ ანე შიჰია რანსეჰუნა-
შიეიტ, ეცე ჰაჯმათ იფჰიეს ყაზერხან, ასირ ილუხმეჰ, — იჰიეიტ
ქუაბლუხუ.

— უნან, ჯბეიტ, ილუხმეი, — რჰიან აჰისაქუა ააძერვიტ.

— შიარა შიედა უაჰე აყაბეჰ იბემდერუა ჯე შიშომი? სარ-
გმე აკე ზდერუეიტ. იბდერუეიტ, ახა აბამანაწიყაა ზდერუეიტ...

— ზაკუბეი იუდერუა, იარლასნე იჰაჰიშ, — რჰიანტ.

— იბდერუა შიემბოი, ეცე ასთარშოენ დნეიტ ჰაჯმათრაა
რჰეჰ. ჰაჯმათ დეყამეზტ. იფჰიეს ყაზერხან ლაკუნ იყაბ. აში-
ანტი ირლასნე იასესშიემთარ, წუფნ ეიფშო სენტიამეჰ შიჩოჰ
შიემხნე იბგოიტ შოასეს, იბჰანმეი შიემჰიეაიტი, — იჰიან დნე-
ქულანე დეეიტ.

ყაზერხან დნაპერყუქე-შაპერყუქუა დგლანე, დნუცუან
აკრაამთა. ნას ილუბეიტ ლყუარელქუა ზეგმე ლთირაცე აში-
ანტი აბე.

— ყუარელქუაჰ ჰია ლემან უბრი აფჰიეს, მშიან აკე ჩოჰ
კუაშოჰაჰ იაფსან, იბაბო ამძერხაჰეჰ იანმენეიბაიუბ.

— უი ჰარა იჰამდერუეი, ნას ილუხმეი, იყალაბეი?

— იყალაბეი, შიემბოი, უბრი აამთაბე ანუქე-მეჰ ბთიუბ
თერქუაჰ ამძერხა დაქულეიტ. აყუარელქუა ანიბა, უეიბგმე-
უეიბგმე ისბერხუჰაროჰ, იჰიან, ფშბა-ფშბა აბაბ ლედიგალეიტ
ხუს ჰია, ახა ლარა ილუმეიტ, მანათჰ-მანათჰ ეიწანე ისთიუამ
ლჰიეიტ.

— აკუბააიტი ნას, ბაარუფმანე იკნე ისეთ, — იჰიან, დნეინ
აწლა ამწან დლატიეიტ, ლარა ანაპე იალერშეცლანამ ლყუა-
რელ ბზიახუქუა, იააშთენე ზხე დაგუნე იკალერთაქულბ
„დოეიშიეი“ ჰია დანრუფმა, ზეგმე ლარა დანმეგლაბ ამაწურ-
თა ინეჰნეიბაჰიან იაალეკუშოანე ინაგელტ, კერშოაჰქოალწაც
ეიფშო კრაჰქოალწოიტი, დეშოჰანუმარც ეიფშო დჰანუმარუეიტ
რგუახუნ. ლარა ურთ აკაკალა იკნე, რშაჰქუა ქოაჰიანე ინე-
შოთალწო მაცარა, იშოჰეიბაბგმე ზეგმე რშაჰქუა ქოალჰიეიტ,
ნას ლელალერდ ლქოაჰიჰიე, დნარხან ათერქუა ინეიბნალგეიტ.
ათერქუა იაიდიკელან ალაბა ინახაიწეიტ ააბა.

— ფშბა-ფშბა აბაბ ჰია ისებთარ სფარა სნანაგდონ, რეხუ
ანბერდუ — უაჰიე ართ რეხუ ინაგძანე ისემამ, აბრაყა ადიქ-
ანაჰეჰ სნეინე ისემოჰი ისეგჰი ინეიცწანე ზეგმე ბზაბგაპ —
ეიბაკნე იბესთაპ აფარა, უბრაანძა აბართ აჰ-ყუარელჰ შოასეს
ბარა იბზენსეჰეიტ, ბეგურა განე, სააიანძა ამაწურთაჰეჰ

რწმანა, ურთ სარა ისტოუბ.— იჰიან ათერქუა ააყუარულკ რეზ-
ქუა კანუხუა ალაბა იანშნ დნარქნალან იმანუ დენდიქულეიტ. 11
ყაზერხან ლელა თრაა დერბეფშოუან ლააქამთა დეკუბრეფ
ბზიანუქუა, დბეიგურდოზ, ლხუქქუა რეიფშო ბზია ილობზ,
ჰიეზბა ბდელემგალოზ, რეზქუა კანუხუა ათერქუა იანრიგოზ.
რუაკგდ ლულულა იათაყდ-ფაყდენ, ლარა ინალეზუაფშოიტ,
„ალაბა სშაპე სნარხიტ, სრეცჰამი“ აპიოზშია.

ეგდერთგდ იაიბარყეჟო-ყეჟოენ, აპარგდ ახუ ეიფშო რეზუ-
დაქუა აადერხუან, ყაზერხან ლანდ იფშოუან „ბბაარაშოიტ;
ჰაადანუ ციემლეს ჰზეყაბწაზეი, ხაძდა, ფშოადა ბხე ჰაკუნშოანუ,
ჰხე ჰამეზუო, ჰშაპქუა კოაპიანუ, ჰანქუა კანუხუა, ალაბა ჰანშნ
ათერქუა ჰითანუ ჰაბდიქუბწაზეი“ რჰიოზშია.

ყაზერხანგდ აბართ რგუ იანანგაბ ბეგდ ლარა ეილერქაჰა
ილდერუაბშია, ლელაღერდ ხაყუყუალა დერბეფშოუან, ათერქუა
ზარა ნაყ აბნა დაწიანანდა. ნას დააგეჟენ ილზნიეზბ ავ-ყუა-
რულკ ააშოელხენ, იაალგურდჰიპილანუ, რეზქუა დნარგურდენ,
ინაგანუ ათერქუა იშოლეიჰიებ ეიფშო ამაწურთაჰოზ ინუშთა-
ლწეიტ, ათერქუა აფარაქუა იმანუ დაახენჰიანდა ჰია.

— ააი, შიარა რეცჰაქუა, დაარაძა სგუ შიზბლოუან, ახა
აშიანტი მეჟოდა ჰანარგუაყ ჰიოზხუა ხუქუ ჰციერგარ აწკეს
სჰიან, გუმბლეს სოზყასწან, სხე შიაკუნშოანუ ათერქუა შიი-
სთეიტ,— ლჰიან დნარფერწენ დციეიტ, ლასსე-ლასსე, ათერქუა
დანბააუეიშ ჰია აგუაშიანხ დეფშოუა...

— ნას იყალაზეი?

— ნას იყალაზეი, შიეზბოი ათერქუა დმააიტ, ლყუარულ-
ქუა ხუდა-ფსადა იგოეიტ.

— დიშიტ, იანაჯალბეიტ, დიშიტ, ახა დეშოფეიში, ჰიეზბა
ცაგულა დიშიტ.

არო შოალჰიებ ეიფშოწიყა ჰაუიდა დვაგელან ლეკნეყა
ლქოუნალხოეიტ. უი დნალეშთალტ თაკუნა. აჟიაკ ალა, აჰი-
საქუა ბეგდ აძი დანეზმხაკუა რეკნქუა რაზხ იციეიტ რაჭიდა
ლელა. რაჭიდა ახემაზავ დბელოფერწუამებტ.

— ქუაბლესუ, ართ აჰისაქუა უარა უოუმე ეიმზერპე? —
იჰიან აწლა ამწან სასრან იაციაეიოზ ალიას დეჩო დაავნა-
შოულტ, იზერცკაკბეი ჰიაგდ ნაციწეიტ.

თაჯგუაგუა დანხეშთაბ ლებეჟ ნეწაკშია:

— ქუაბლესუ, აჟიბეჟ იიჰიებ სარა საფხმა აძი სგულა
ჰისაქუა ირეიმჰიანდაბ ჰია იცკაკეიტ, — ლჰიეიტ.

— ააი, ბარა ბნაწკე რაჭიდა დცააიტ! ბანხეშთოუგდ
ართ რეგებმალრაქუა ეილბერგოიტ აკუუე? — ლჰიან რაჭიდა
თაჯგუაგუა დააგულდელკლეიტ.

— ქუაბლუხუ, ალოპ დუბრაბხააიტ, ჰემაბავუკა
დააურციაეიეიტ, — იპიეიტ ალიას.

— დირციაეამოუ, ხუკეკგა დაირჩიეიტ, — ლჰიეიტ რს
ჭიდა.

— არი ბეგა გუახუას იყარწეიტ.

— სელმა დანბაახუეი შთა? — იპიან დრზწააიტ ქუაბლუხუ.

— უაწიე დააშტ.

— უიგა ილელშო ააბანდაბ, — იპიეიტ ალიას.

VI. სარა ღხუშვითია ნაღვლით.

სელმა დაარც დანუყაბ აამთაბ აგულაცია ძიერკუ: ახა-
ცია, აპისა უპია, ალიას ივნი იყან. დუკ მერწეკუა სელმა
ლსახმა უაკ ეილირგარატე ადიე აწუხუან დააკლსტ. ბეგა
გუახუას იყაწანე ილბუფშუენ. აგუაში დანბააიგუახა, კუჯა
რაცარა აპისაქუა ავნი ინდიელწენ ინალფულან, ლეიევა რნაპე
ნკელწენ დრემანე ავნი იაავნალტ.

— აქმაბავ დეშთაყოუ? ხუკეკ დეილმამიშ? — ლჰიან დნა-
რზწააიტ. ლნაპე აქმაბავ ლხე ინაქულკეიტ, ნას დაახმაფ-
შუენ ბტია ჰია ილდღრგალან აყუარდი დნექუტეიეიტ. უი ინა-
ქურციაენ დეშლუთიპიაც ეიფშო დლუთიპიო დეითანალა-
გაბტ.

არი იყალწო აქმაბავ აკე იშლუხუართამ ლარა ილდღრ-
უბარ ყალარენ, ახა უეიბგა უი დალსტრგოიტ ჰია აგურა
დღღრგონ. ინდღრუადა აბას ჰშუეიბარხხო აქმაბავ ლხალა
დღბზიანარ ჰია ლგუ იანანგოშია. წოუპ, ას ანუყალოზგა
ყან. ეიპარაკ აბრი დეიგულუბარ ყალარენ.

ათიპია ანავსგა აბრი აქმაბავ „კუხშუატიეკ“ ლბეყასწა-
რაც სთახუპ, უგუ იშთაანაგოი ჰია დიზწააიტ ალიას, ახა
აბრი ათაკ ალიას იპიანდა:

— არი სელმა ბნეკ აქმაბავ ნაპე ილერკერ, დალღღრგანდა
დღლყუაწუამ, — ლჰიეიტ უა იტიბ აპისაქუა რახმტი აძიე.

— სარა ბეჟამ-ჩრამ აქმაბავ მკაბეჟა ლექუტერა სციემღუპ,
დააბზიანანდა სელღერწუამ, — ლჰიეიტ სელმა, დაახეჩხუაშია.
ხუკეკგა დახმტიბ დააპიც-მცშია ლუნ, უბასგა ნაცლ-
წეიტ, — უაეიშთა დღბზიანარ ბეყალაძომ, ინდღრუა აკგა ლღ-
სტრხომ, — ლჰიან ალიას იალღრგოეიტ ჩო ბზიაკ, ამშოგა
ვაშთა ხულღბენ, აბატირა იამშოცქიან. სელმა იშოლჰიბ ალა
აქმაბავ ახეზა ლეკურშთან დეიმაკე-ეიქთაკ ამღრხანგა დენ-
დიელგანე, ყუარდი ლაყუკ დნექუდღრტეიეიტ, ციართალარში
შოკუაქუა-ცქიაკ ნალხართანე, არუ ანახუთა კნე აქმაბავ ხენ-

ტი იალკულებშან, — თაჯგუაგუა ლხაა-ბაა ბეგა უარი
იუგააიტი, ლარა ულბდატიუბ, შთა ლხე დაქუითუბ ლხაა-ბაა-
ქუა რუენტი, — ლჰიან ანახუთა აახუნე, ინახყანე ~~ანახუნე~~ ^{ანახუნე}
ლწეიტი.

— შთა ავნეყა დნეკნაეიგალ, დეშთაშიწ, — ლჰიან, ლთათე-
ნეეიგა ააიწაწანე ინალქსალკენ, ათათენ დახო დნარეშთაგელტ
ლარგაგე.

— აძატი ჩმაბაჰხარ აჩმაბაჰ ლხაა აგუეიტი აუბ, აჩმა-
ბაჰ დებზიახოიტი. უაეიე ააკაგესკა აძიე ძატიე იბეყასწან ადერ-
ჰაჩონე ინკაპანე იფსიტი, აჩმაბაჰ დაბზიახოიტი, ზაშთა თაჯ-
გუაგუა დაბაშთა. შიეწე ააბზიახააიტი, — ლჰიან აჩმაბაჰ ლბე
დნეჰია-ნეფხან, აგუაბზიარა-აბაბზიარა შოლოუშთათიე ლჰიან,
ლნაპე ლხე ინაქულკეშთა ლუნ დნექულანე ავნეყა დციეიტი.

ართ იყარწაქუო, იბეშთაქუოე კამაქექე ხუქე აგუნააა ლე-
მაძამ... აპისაქუა დააგარეზხენ, ლლა თშთაშთა დერკეუბ,
თაჯგუაგუა ლააიგუარა დნაგანე, იბან უჰიარ, თაჯგუაგუა
უი ხუქეკ ლლა აახნატუეიტი, დეიგურდოიტი.

ფთეკ აწე, ახუქე ლეზხარა დანდერზუმარ, დენგარარწან,
ლნაპ-ხუქექუა ნლეგარწან, გარა ქვაპილა იქვაპიოიტი ჰია ია-
ნალაგა, ლიშაალერციეიტი სნაპქუა შიქვასერჰიომ ჰია, ისთა-
ხემ სარა სეიქურხნა აქვაპიარა, სხე საქუითბაიტი ლჰიოშთა.
ანა დეშოწიეუბ, მჩელა ლნაპქუა ნქვარჰიან აგარა-შთა ჰიო,
აგარა დერწესუა იანალაგა, ლიშაალერთენიტი, უაეიე შიესი-
აიტი, ანა ნაყ ჰაფხაყა ჰაიციეიეაპ ლჰიოშთა დნაქვარჰასენ,
აციარანდ ლხე ნალერზუეიტი...

კბა-ხეა შშოე წიტი, აბარ მჩებეკე ინარექულეიტი, თაჯგუა-
გუა დეიღემეზუეიტი, ამცა ეიფშო დეიბაკოუა დყალეიტი, დ-
გნაპყა-შაპყაოიტი. იხუართამ, იგუნაალამ აეიექუაგგა
ლჰიოლოიტი ზნე-ზენლა. არი ბბაბ ხექა, აპაქემ დელბააეი-
გარუეი, — ლჰიეიტი.

— ნან, ბარა ხექა, აპაქემციე ნციოეუ ჯებშოიტი, ურთ
ირბალმერგო ჰაფსაციე იალდერგო ეყოუბ, — ლჰიეიტი მკედ.

— უსწიყა ბემჰიან, მკედ, ხექა ილჰიოგგა წაბერგეუბ,
ანა რეკპარას იყალაბ უბრი აუბ, ზნე ოჩამჩერბატი ი აპაქემ
დრემი რქვაარხან, აშოლსე დანემვახერგა დშთარჰა-ციერჰაუა
დალაგუეიტი, იანემვადარაბ აყენტი, აბრი ჰარა ჰამვანხუათა-
ქუა, ჰუარდენ მვა თექოქვაქუა რქვო აჩო იბმერნეყუეიტი. ჯარა
იჩო ქორაკე იანახეა, ინექუკონე იკაპაიტი, იარგაგე დნახყან
აჰიენწიე აგუთა დნელაჰაიტი. იხო-იგუო მაცარა აარლაჰია დ-
ლერგუეიტი, უბრი იახყანე დეჩმაბაჰხან, დაარა ჯაბაა იბეიტი.

უაჟიშთა სუმიშერგად აქეთა რახნა სცომ ამვაქუა ყალანდა იპიეიტ. ჰარა ჰხან იარა იბიიპიო ამვა ეიფუშ ზეყალან, უს ანაკუნა ჰხან ჰაქემი ჰქეთაქუა რახნა დაჰბააგომი მესჰქეიტ ქუაბლზუ.

უეიბგად-უეიბგად ჰაქემი დააშემგარ შიმუშაბარ, უი დმააუა-ბარგად დარა ჰაქემი დააჟიგარ ყალოიტ.—ლპიეიტ ჰაუიდა.

— აი, ჰაუიდანჟეიტ, ოჩამჩერა აჰაქემცი აკჯა-ხვ ჯყოუ ჯებშომა. აძი-ზაწიეკ იოუბ იყოუ, უიგად იშაპ თჰარფეიტ, ნას იააგოდა,—იპიეიტ ქუაბლზუ.

— ნას ჰარა ჰზე ამვა ყამლოზარ, ამვა ყალანდა. აჰაქემი დაჰმოუაბარ, ნას ჰარა ჰზე ეგადყამ უჰიარ სმაჰი,—ლპიეიტ ჰაუიდა...

სელმა ლზუშითირა აჩმაზაკ აკგად ილმზუეიტ რპიო იალაგჟეიტ. უაჟი ეიპა გუჟარას იყარწა თაჯგუაგუა ძებლან ლტიე ხუქკ ლლაბარ ყალაპ ჰიოუბ.

— დნაყამ-შაპყამო, ილქუაშიალაკ ლპიო, დყაფშმა ამცა ეიფუშ დეიტრალანუ დანეყალა ნახეს იიაშთანუ იბდრუან ძებლან ლტიეკ შოლლან, ანა ანუში ლექურფესააიტ, უი აძ-აჰკუაჟი ლეძბახუ აჰიარა სციემლან ისზემპიეიტ, თაჯგუაგუა ბზიანუ უი სებლდეკლეიტ აკუმზარ,—ლპიეიტ უაყა იტაბ აგულა ფჰიეს, ზეგად აშოლურა იანაკუუბ ამთაზე შმალ ზხე ითარფანუ აკუაკ იგქუატიან ხურანდა, ლაჟია ილპიებ აჩმაზაკ იალეციდაშია.

— სარგად, აბრი აჰიარა სციემლენ, უაჟიე ხურანდა იანუ-ლპია, შთა, ისპიოიტ. აბარ მჩებქკ წუეიტ აბრი ხურანდა ილპიებ გურკას ისემბიეთეი, შითახზბარგად სუფშიმა შიიბწაა არი მცუბ შიგუანხუაბარ,—ლპიეიტ აშოქ იარგუაყნე იცეარშო-ქერშოუა აში ილაგლაბ ყუბქა.—იჰაბპიომებტ, თაჯგუაგუა ბზიანუ უი ჰაბლდეკლომებტ აკუმზარ, არი გუჟარას იჰამეი-ეთეი კრააწუეიტ,—ლპიეიტ ეგადრთ უა იგლაბ აჰისაქუაგად, ათაჰმადა ჰაბახუგად დნარულაკენ.

არი ეიფუშ აჟია აჩმაზაკ ილმაჰარ აუბ ამარჯაპიაგად ნეიბტპიეიტ.

უბრი ამთაზე აჩმაზაკ ხუქკ ლლაცია ააიქუფსანუ დეციან.

VII. თაჯგუაგუა „ძეიან დეხეასონი“.

— აჩმაზაკ მზებს ილმაბ აილერგარა აკუნ სარა სხერ-გუაყოუაბ, შიარა ზეგად შიეიტქუაქენ ას ანუშიპია უაჟიშთა უი აკე ათახუბ, აკე აბგატიუბ, აკე ახთენწარტიუბ ჰია საანქუასუამ. ეიჰარაკ სარა სგუ იალოუ აბრაცა ძიერკუ ძებლან დელხოუბ ჰია გუჟარას ირემაბარენ, ანა იგულანუ ისარპიომებტ.

უაჭირანდა იბდერჯი შთა ფსუხუაკ ლესთახაბაარენ. ჟი
ატოე ბდერჯი აძიმეკუა, ვუჯამეკუა ამულაცია ჰამოუბ, გდ იკუ-
გარ დყაბა დუუბ, რჯაბაანუ ნარესთარ დაალდერჯიგოცე. ||
იჰიეიტ ალიას. შინჯიოცე

ჰაბანუ აფხენ გუთან, იშაპე ხერყაყყა ეიქუა წარკუაყუა
ჰაბალ აჰიენწია დაალწებშია, ილაპა იხე იაწერგუანუ, კერ
იაფსახაოუ, ბემი ბშიახაოუ იუასცია ხელუა იხე თარყაცა,
ითათენეიგა დუ იკუწყაკენ, ახწაჰია ქემი-ვარალა დენკაყციო
აბარწაჰი დეკდიალაშია დახმტიაბ, — გდგდ გდ იოუბ, ახა
უაჭიე ჰარა იაბდერჯი ამულაცია რახე ხალელ დრეილდუბ,
— იჰიეიტ.

ჰაბანუ იხეიაბ დუკ ბგუ იამეხუაქუაბ ყალოეიტ.
ჰაბარათ დააციაჰიან, — აბრი ამულა ხალელ დეხუშიტიე
ბბიოუბ ჰია იხმდ რჰიოეიტ. იალირგაბ ჰია აძიგდ, სარა საძი-
კენ, დსებდერჯამ.

ჟი იხე სარა იბდერჯი, ისაჰახაოუ — შრენ იფჰა, უბას აძე
ითოუ ლტიე ლელოუბ რჰიონ, იფხანუ დახნარგაბ, აჩემბაჰ
გუაყ აკეც ფერლ შუათ-შუათლა ირთინუ ლხანუ აციარდალუ
ინწარგვლანუ აპარბელ აქუფსო იქსაიხან აჩემბაჰ აპერბელ
ლელა იხელან აფსძარა დალაგუეიტ. — ლხე ხუქეკ აარლაჰია
დანჯახა, იყურყანაჰი რენხა დელქჰასუა დალაგუეიტ. — ას
ულქჰამსენ დრეკჰაუბ, — ანერჰია, სარა სეზქჰასუა აჩემბაჰ
ლაკუდამ, ძებლან ლოუბ ჰია რეიჰიეიტ. ნას შრენ დენენ ამულა
ინაპე დანკენ დენდიოლგანუ დდიქუიწეიტ. ირემბეწაგულდებ
აჩემბაჰ აძე ლეხულადერხუხუო, აძენა ლქუთოთო, აარლაჰია
ლფსე აათალტ.

აპერბელ ლვა ბლიირჩებ აუაა აწექ-წექჰია ეიმსო, ეიმჰიო
აკრაამთა ამძერხა იქუნ.

ავენ ივნაბ რხბთერფაქუა, რხელფაქუა, რკასქუა ყდო აარლა
იდილერციეიტ ალვა ივნაირჩებ. — ჟი ხუშიტიეჯსჰია დნეყუბგო
იიქაქუაბ როუბ. ახა ჟი სჰიეიტ ჰია ალიას დიოოუბ, ხუარ-
თას იხე იითარგდ ყალაბ, — იჰიეიტ დაახეჩაშია ალხას.

— ეიუარას ირემოუბეი ურთ? — რჰიეიტ უა იტიაქუაბ.
— ეიუარას ირემოუ შიემბოი, დაარაბა აიუარა დუ რემო
უბ, წეფხ აპაპცია ეიხანუ ამულაცია იანერბაშეშა, ამულაცია
კენ იანახერგობ, აურიადნიკ დააიტ ხალელ დიგარაბე, ახა
ალიასი უაბამათი აურიადნიკ ავე დადერშენ, აკე ნაირთან,
იშთახყა დდიქუიწეიტ, ახა იმალა დემეცოშია ანერბა დარა
დრემანუ იდიქულან, ხენტი რაყარა აჰიენწია დერციელაჰაიტ,
უახელან, იხელფაგდ რციეიტ, აარლა ითუფ აქო დნარგუეიტ.

არახმ იაგვეენ ხალელ დებნარწეიტ. ნას ღეშონვი-ნიკიუბ
აუსქუა ანახედანა, დციორწენ, დეითანახატეიტ ^{პაგმათ}
იძლაგარა.

— არი დაარა დიუა ბზიაბაპ, ჰიარა ათხედე-
ხალელეი იქლაფად შოკუაკუაქუა ადიანმალა იძიქუა ექუა-
წია იანარფანე, აჩეიქუა ხმეშაშ ეიფშო დხმეშაშოძა, ალლაპ
იგუანუტოე დანიმეგდააიტ, აკე დახუშიძამქუა აუაა შოფეი-
ქოშ, — იპეიტ უაზამათგე. ნას აჩემაბაკ დაანეენე აჩემაბაკ
იანმელმაპაუაბ ინდოელწენ აციაქიარა იალაგეიტ. — ძებლან
დებხოუ აჩემაბცია ჯაბაა დმერბადაქუა, ხუშიოდა ბელდშიოდა,
იალირგოიტ გედ, — იპიან ქოაითიტ ჰაბარათ.

— ჰიი ჯუშო, უი იაგაწაბურგემი, — იპეიტ უაზამათ. არი,
ალიას იიდერუაბ აკე აკუნ, უაქიშთა უი ეითალჰო ეგადყამ,
ანა იწაბურგენ სარგე ისაპახეიტ, უბრი გედ ითეშმა. ხუარ-
თას აკე ლოუაბარ იარბანზაალაკე აბე სხე სეიგძომ... დააგაპ.
— იპეიტ ალიას.

აგულა ქკუნ კადერ დააიფხან, იჩო დვაქურტიანე დიშ-
თიტ გედ იანმ, ჰბეიფშოროუ, ჰშოთბგუაყუა იოუჰიარ, აამესთა
დუკ იოუბ, თაჰმდაკ იოუბ, ანა უებგე დუცააუეიტ ჰიაგე
ნაეიპეიტ.

— აბრი გედ ძებლან დებხოუ ლბე დებუშინე დებლაყალა-
ბეი, — იპიან, ქუაბლბუ დრაბწააიტ უაყა იტიაქუაბ.

— უბრი აბე იარა გედ იპიონე ისაპახმოუ სარა იშიას-
ჰიამ, — იპიან დააციაქეიტ ჰაბარათ.

— ბეგე იშოქეიდერუა ეიფშო, გედ ესქემენგე იჩოვი იკუა-
დერი იაბჯარი უჰია ბეგე რულა ჩოუაკ ეიქუშიანე დეყან.
დაქეიტ, ანა უაქეგე დშოქოუ ყობოიტ.

ბნე, წხე ლაშცაკ აბე იჩო დანენ თოუმეშ აბე აფან დანენ-
ჩოფენგელა, იჩო შთახდლა ინათრესტ. იყალაბეი ჰია დანენ-
ნაფშო — ძებლან დლაშთა-ლაშოო, ლესციე დაშაპაუა, აბე აგუ-
გუაჰია იაიიმგულერჩოჩოან აშოერჰია იარა იანმ ლქოა-
ლბოეიტ.

იარა დელჩოქეფან, იჩო ალურა მახუკ ინახეიშენ ილუა-
კია ყამა აათფაა დნალოფელტ. ძებლან აყამა ციგმალა დაცი-
შიოიტ: აკერთა ლემამ დფნაყოიტ; აჰიაბარ აყუუა ლკოეიტ,
შიაქმბარგე იარა უბას: აშიაქე ეიწოუ ეიწლბოეიტ...

აყამა ანელბა ლეშთახმყა დნეითაფეიტ. დნასკმანე დნაგე-
ლან ლეხუმაციაკ ილერბეიტ. არი ზმანანბ — ხუ-შოქუესა ხაწას

უსგმაბ ჰია აკუნ, ახა ინაპე იყეიტ—მაპ ჰია. ნას ლეფშმა ციკი
ილერბეიტ. უსყან ურთ რეშთანხ მაციაკ ილერბეიტ, — უბრი
აბგამე მაპ იპიეიტ ნაპულა. დციაქმარ ბეყალომბეტ, უსყაბეიტ
უბბ უქსელხოუეიტ რპიოიტ—უბმეციაქიო უყალოიტ

ნას იყამა ათრა ინთეიწან იააიქუფეიტ. გელ აგეზმალ ძებ-
ლან ლეშხუა ლაფხმაყა იმხანბ იმდერუაბი, დერხნა დაამვა-
ნიწან ლაფხმაყა დხერშითნე დენკაიეიტ.

ნას „უაშხუა მაქმაფსეს“ ჰია დირქეიტ, იარა იეილა ბე-
ქილანეცოე აძიე დიფერხაგამხარტი, ნასგამე, ლარა ლელა ი-
მაბაჰნე იყოუ რქოჰ იარა დახანეიუა, ლარა დელხეწნე დცა-
რანბე აქია ილთეიტ.

უბრი აბე აძე ითოუ ლელა იჩმაზაკუ რქოჰ დახანეილაკე
აბლდააჰია, დეფჰიხნარგამე დნაწაზარგამე დნარხეწნე დცოიტ,—
იპიეიტ.

გელ თაჯგუაგუა ხეშიედა დალირგოიტ ჰია იშოენეი-
ციაქია-ააიციაქიოზ დუკ მერწეკუა იარგამე დააიტ.

გელ, ალანხე ქაშნე ჩოეიქუა ღამეშაშო დუკ აღერქო-ღერქოჰია
აღურა იაცჰაუა დაქუტეიან; დეშოქეიტოუაკუ მვაშო, აშოოურა
შოჰ აბე იუაპა გრქმაქმანე იჩხმენჰიალან; იმაჰმებქუა იშხარ-
ბაყა იშან. ინელთარჩ იხარგელანე, იხთურფა შოკუაქუა აწლა
იხუდა იხარშინე, იარა აჩხუ გრგალო იბქუა იქურშინე,
იქოაკმა შოლა ინაროუშია ირყუნე, უაჰე ეიქუბზა დუკ, ითა-
თენქეიგა ხეწიკმაქო იქოაკენ; ილუაქია ყამა დმაზ-დმაბუა იხმძ-
რქნე იყუნჰიალანე აგუაში დაათალტ, ყაბეშას იშოიმაზ ეიფშო,
იჩო იმაჰმებ ნაირბან, აყეფ-ყეფ ჰია აღურა იაწასუა, ისქეუ-
ტოე დესხესყდოიტ აპიოშია, უაქიე-უაქიე აშოქეიჰია აღურა
იხანე ახე ლარყუა, — ახა გელ უი დაუანბაკეხოუაბ. უს ავნე
დანაბააიგუაბა აღდე ჰია, არფარცია, აჩემანაკ ბაცია, ვდიელ-
იბაჰიან, ინეიფელტ.

— მშოზბიქუა! — იპიან, დაათგელტ. — ბზიალა უაბბეიტ,
— იპიეიტ, ეიბანე იბეყოუ იბმდერძოშია — არი აფშიმა ფჰიეს
დბენხმააუაბეი? — იპიან დენრებწააიტ, კადერ იახტეი არი იაჰ-
ხმან ახა.

— აბას-აბას, იშოუაჰაბ ეიფშო, დქმაზაკგუშოუპ, — იპიეიტ
სასრან.

— უი ბაშოოუპ, უი ალა იჩმაზაკუ სარა სანლქეშია, —
იპიან, არი ეიცოეუ ციგმარა ანცია ჰაქუმერშიანჰიაგამე ნაცი-
წეიტ. — ჰარგამე უბას ჰაუქეგულოუეიტ, — იპიან სასრან იაფხმა
დნაგელან დიმაზე ავნე დნეჰნალტ.

— უაა მშობებიაქუა! იზაპამპიაც, — იპიან აჩმაზაქ დნა-
ლხაგელტ. — ბზიალა უაბეიტ, — რპიან აგურქმაპია იხეიხაწ-
გელტ ავუნუწყა იტიაბ, აჩმაზაქ ლგუაყრა იხანაგელტუნ — გელ
იაარა ბებგუამთაქუაბ.

— უტია! — რპიან, დესყუარდიკ აჩმაზაქ ლქუათხმა ინა-
დღრგელტ. უაყა დნატიან, იხე ლარყუნე აჩმაზაქ დნალქუა-
ფუშუნ, — ბეშოფაყოფ, დად, ბზენხააუბეი, — იპიან დნალაბ-
წააიტ. აჩმაზაქ ათაკს, — სეყაგუშოუბ, — ლპიეიტ აარლაპიაშია,
ნას დააპიენ, ითათუნ კუალაფ იჯება იათიხენ, ითათუნჟიგა
აიწაწარა დნალაგუეიტ. ბეგად ეიტქუშუ იტიოუბ, ჯოუკვ გ-
ლოუბ ქუემთ-ფუემშა.

აბრი ამთაბე ჰაზარათ აჩმაზაქ დნალხაგელან, „დად, თა-
ჯგუაგუა, დებმბოი, აბარ გელ დაბინე დნადტიოფ. ბხააა-
ბჩმაზარა ბალირგარცე დააიტ, შთა ბემშიან; იბზიხაბ აბი
ლეიფუშ ბხე ფხადა“, პია ნალეიპიეიტ, ლგუ ირლულუარაცე.

— უი იათესარა სარა საფსაგუშამ, ინციბ იყნტიბ ხუარ-
თას იხე სიმთოზარ, — ლპიეიტ თაჯგუაგუა, ხუქკ დაალშიაშია,
ლბეჟ ხეწაკენე აარლაპია.

არო გელგად, მეცხუ ახერციაჟიავ, აჩმაზაქ ხუქკაკ დცია-
ჟიოშია ანიბა, აგუგუა იხგა, — შთა ბემშიან, სარა ბეყხე სნარ-
განდოფ აჩმაზაქცია ბეგად ბზიხუხა იყალოიტ, ბარგად უბას
ბაშია ბებბაშოა, — იპიან აჩმაზაქ ხუქკ დნალფერწშია დნა-
ტიეიტ.

არო გელ დებლაციაჟიომ აჩმაზარა ბაკუბ ამალახაბგად
აჩმაზაქ ლენშოქ ამემცაქეიტ.

* * *

ნას სასრან დააციაჟიან გელ დიზწააიტ, — აჟიბქს პია აკგად
სებდღრუამ, ახა აძვებქა აჟიბქს იყოუბეი?

— აძვებქა იყალაბ უებგად იშიაპარუნ, — იპიეიტ.

— ბაკუბეი, იყალაბეი? — რპიან იზწააიტ.

— ბაკუბეი შიემბოი, რჩამჩერატი ანაჩალნიკ ასტრაჟონიკ
აპრიკაბ ითანე აძვებქა ასთარშუნ იახდ დდიქურწეიტ, —
უაწიფ შებქონ აჟილარ ეიბგანე ისერბა პია.

ასტრაჟონიკ ამჟან ტამში აფოშთაქუ დახააიბ ივებცია
ასტრაჟონიკცია ავე დადღრშუნ, აუხა უა დენიჟეიტ. ადღრვა-
ჩხუნ აშეჟ აძვებქა დაბინ, ასთარშუნ დეშოიშთაბ — შებქააიტ.

— ასთარშუნ შებქონ აპრიკაბ იოფეიტ, ახა აჟილარ
იბეიბემგუეიტ. უს დუკ მერწეკუა ანაჩალნიკგად დააიტ.

— აჟილარ ბეიზუმგაბეი, — იპიან აციპარა დალაგუეიტ.

ასთარშოვნ, — სარა უაჟიოუპ აპრიკაბ ანსოუ, შებუნ აჟი
ლარ შოფიზებგარებ, — ანიჰია ანაჩალნიკ იყამჩე რეხნა აპყაქა-
ჰია ასთარშოვნ დისიტ.

— დარბან ჯუშტ, უი ასთარშოვნ! — იჰიან დიზწააიტ
სასრან.

— დარბან უმბოი — კუნია ექუთ!

— ჰაი, ჯუშტ, უი უს ახმთაინი? იყამა, იტაპანჩა ესქმენგდ
იყუნეჟლანუ დდიქუნ, ამალა დრეწათსუაბაბ, — იჰიეიტ კადერ
დანდგელაბ.

— დად, კადერ უარა იუდერუაბარ უარა იჰია, მამ ანა-
კუხა სარა ისარაძა, — იჰიეიტ გდ.

სასრან დანხტაბ, — ჯემ, უარა, კადერ, ეიჰაბ-დუკ, თამა-
დაკ დანციაჟიო, იაჟია იმუმყდან. უარა უძერკლა, — იჰიეიტ.

— ნას, გდ, იყალაბეი? — იჰიან დიზწააიტ სასრან.

— იყალა უბრი აუპ, ასთარშოვნ აკუნია იშხუა დაქუ-
გეჟენ აპყაქა-აპყაქაჰია ანაჩალნიკ იყვანხერ შოყაბ ინკდრი-
წეიტ იყამჩე აფწაწა.

— ააიტ, უი ანაპე ახხა ბგააიტ, — იჰიეიტ კადერ დანხ-
გელაბ.

— ნას, იზერუბეი უი აბე ასთარშოვნ? — იჰიან დიზწააიტ
სასრან.

— იზერუბეი, — აყუყუაჰია ასტრაქონიკცია შოიენსუაბ
დღენე დრეციციეიტ. უსტოი აყუა დციეიტ. იხალა ანაჩალნიკ
ოკრუგა იქო დკლსრაბე. ნას იყალა სეზდერუამ, — იჰიან იაჟია-
გდ დაალგოეიტ.

— სეცკაკოეიტ, აუნყა სცაროუპ, — იჰიან დვაგელტ. აჩ-
მაბაპ დნალხაგლან, — ანცია გუაბზიარა ბითააიტ! შთა ბებ-
ზიაროიტ, ბემშიან, — იჰიან დენდიელწიტ, ალიას დნაიდგლან,
— ითაბუპ, უანდესბათსაბ. სარა უი საფსამ, აბა უმაწურა სელ-
შოოიტ, — იჰიეიტ.

— ბაკუბეი იუჰიო?! ჰარა ჰაიცხერააროუპ უს, არი ჯაშა-
ტემ, — იჰიან, იბარგაბ იჩო დჩოჟილარკ დნადგელტ. —
შიემშო აბზიანააიტ, — იჰიან აჩოჟილარა იჩუნაბიკოიტ. იგ-
ლაბ, აბზიანა უაქუშაააიტ ჰია ათაკს ინაიარჰიან, აღრუჰია
იშკელ რკეიტ, ჯოუკე იალურა უჰია ინიდიბაჰიალანუ დენ-
ჩოჟიერწეიტ. იჩო ნეჭურთალა-ააჭურთალო აგუაში დენთ-
ყდან დციეიტ არფეს ეიბაგაკ ეიფშო.

— უაჟიე შთა მა დეშოთაბზიამხარი, — რჰიან უაყა იტიაქუაბ
ჰაბანუ, სასრან უჰია ივაგლაქუან რეკნქუა რანხ იცაქეიტ.

ილფეიფშოტი, ხემშო, ხუმშო, მჩებეკი, ახა თაჯგუაგუა
ვიღახარაკ ლმოუძეიტი. დშოყაბ დეყან. ზეგად რგუ კაჭირ
ხუართარაკ ლმოუიტი ჰია. თაჯგუაგუა ლგუცხუცხა, მხოშხა-
ცია უჰია ხუართა ლმოუიტი ჰია ეიბარაშოშოთა ინანლაგა,
აგულა ფჰიებბა ხმეკა დნეინე რაჭიდა დლგცხრააუა დალა-
გაუიტი.

ოჩამჩერა დცან აჰაქემ იყენტი ხუშიქუაკ აალგაუიტი, ნას-
გად აჰაქემ იშოლეიჰიბ ეიფშო, აჩემბავ აკუაღ ლქოალე-
მწო, აბესთაგად დაარა იაარმაქენ ილდელგალო, უაქირანდა
დუკ ილდორემგალოზ ახერწიე იაჰა ინლდელცალო დალა-
გაუიტი; ჩონაკ ზნეკ, მა ვენტი რეიჰა ჭატოე ზდრემგალოზ აჩ-
მაზავ ფშენტი-ხუნტი რაყარა დაარა ირმაქენ აჭატი წალა
ლდელგალო, ლებ აჯო იქუბ რეცქამო, ლხ ლასხ ატილა
ძხმლო ირბაადანე იაქულწო ნაპე აალდელკელან ფშე-მშო,
ხუ-მშო რულა აჩემბავ ლშოოურა ტიო, იაჰა დეიღახო დალა-
გაუიტი.

დაჩოა მჩებეკი აყარა ანააწ თაჯგუაგუა ლხალა დაქუ-
ტიო, ლხუქგად დაალგუდელკლო დყალეიტი. დაჩოა ქიაბაყა
მშოე ანიას, თაჯგუაგუა ლშაპე დააქუგელტი. შარიჭა, ჰაუიდა,
რაჭიდა უჰია აჰისაქუა ეიბარხუთ-ხუთუა—ოჩამჩერა ფეთრაკ
დანმეყაბ მეცხუე ჰარა ჰაიჰა ლდერუაშია ილჰიოზეი შოაჰ-
ჰიოზ, ალლაჰ ილფხა ლოუააიტი უი ხმეკა, ჰჩემბავ დაჰალელ-
მერგაუი რჰიო იალაგაუიტი.

— ხუშიეს იყოუ აჩემბავ იბე ნაპუბ, აჩემბავ ნაპე ანლ-
გემხა დებზიამხარ დაბაწოზ, — ლჰიეიტი თაკუნა. — უაქიოუჰ აბას
ანებჰიო, უაქირანდა ბაბაყაბ, — რჰიან იაიბარჩჩეიტი უაყა
იტიაბ აჰისაქუა.

უბას, ვ-მებ რნავს, ამაწურთა ავნ-ფაცხაქოე, ალვაქ იაგა-
ხმაბ ახუბლუ აწაყა იინე, ადუნეი ალაშოარა რაფხმადა იბბაბ
კამაქეკ ხუქე ლხე აბრი ამთა კმაქო ალა აბრი ეიფშო
ახთეს ყალეიტი.

VIII. „მეშოკე იახეშო შიხეშო იახეშოიზ“.

(აფსუა ქიაფუა).

თაჯგუაგუა დგელტი, დლუღუნე ლშაპე დქუგელტი 3—4
მზე რეშთანხ დანქიმბავხა ინარკენ. კამაქეკ ხუქე ლან ლჩემ-
ბარა ლნმერფშოძაკუა რაჭიდა დნეყულგაუიტი. ახუქე ილბჰა-
ლბელდა დეყან; უანმენლხუაფშოუა დნასერტიარგად დშოფა-
ბემტიარი უჰიარატიე, ზეგად ლარა დდერხუმარუან, დეიმლო
დერკენ.

აპისაქუა ჯოჯუკად „ახუქე ინამდაშთა აგარა დაკუთამ“
რჰიორი ეიფშთ, აბრი ახუქე ბაათსუკ ლეფიფშთმბაირი, მცხუ
დებზიაციანზეირი ჰია მადალა ხუთ-ხუთლა ინეირიჰისინორი.
ახუქე დნეიბარბო.

ფუთჱ აბტესხმანუ უი აქეთანტი „ლაძჰიაციანქუაჱ“ ალიას
იგულარა ვნუკ აქოუ იახდაიქუშიამ ირგულაშიეირი, ალიას
იხუქე ლირაბუ აჩარა შოჯრბიმუცუბ. ინეირიციეია-ააიციეიან
ალიას იარჰიარაცუ იაქურკორი. ჯოჯუკე—შიციუაწ, იფჰიეს
ლჩემბარა იახყდანუ დარა აათსარა-იმოუპ, ახარჯ დუ ყაი-
წეირი,—რჰიეირი, ახა ირბეირბამუიტი, უეიბგადუ-უეიბგადუ იარჰიარ-
აცუ იაქურკორი. იაბჰიარუდა ჰია ირუძმენ, ქუაბლუხუ იდერ-
წეირი აჰიარა. ქუაბლუხუ დუკ დაბერაბემზეირი არი იდერ-
წაბ.—სარა საწკეს ეიჰაბუ აძიე აჩარა ჰაბუ ჰია სუბიაჰიომ,—
იჰიეირი.

—ააი, უი იაუწაბერგეხემ, ახა უი ანავსგადუ, უი ეშარალა
ეიჰა დიზაიგულამი, ახარჯ იოურჰია დშიორი,—რჰიან იააი-
ბარჩიეირი.—უი ახარჯ დალამლანდამ ჰია აკუმ, უი ზესჰიომ.
უი კერ ზეუ უაუუბ. აკუ დაანგუაყურგადუ ჰარგადუ ჰიცხარაარ
ყალაბ, ახა ეიჰაბუკ ას სუბიაჰიომ,—იჰიანტი ქუაბლუხუ.

ნას ართ რახმტი აძიე დვაგლან.—ქუაბლუხუ ქუაბლუხუ იოუპ
ალიას აჩარა ჰაბუჰია იშოფა ეიჰიომ, ჰარა ჰახუშმარუა იაბჰ-
ჰიეირი აკუმბარ, ნასგადუ; ქუაბლუხუ, სასრან უჰია როუბ იაბჰ
იაშარალა დებზაიგუოუ, ახა ჰარგადუ დაჰციტიემუაჰუაჰამ; სარა
სხათალაწიყდა იასჰიორი იყალალაკგადუ ყალააირი, იზბან აკუ-
ბარ, აბარ სარა სხუ ბდერუა საყალეიეთეი ალიას, მა ფხსუკ
იმუცტი, მა ჩარაკ, იაბჰიუაირი აჩარა, იჰამბარი აჩარა შოიუა,
მა უი ანაკუმხა...

იტიაბ ზეგადუ იააიქულბენ,—იაკუმ აკუ იდუმკლან, ბაკუ-
ბეი, „მა“ ჰია უაჱია იალოუწაბ, აბაათსუ იდუკლომა, იარა
უაჱიოუპ ახშარა დანიოუ, უაჱიოუპ ახარა იგუ აჰიომ დანე-
ყოუ,—რჰიეირი, ეიჰარაკ უა იტიაბ აპისაქუა.

—უარა უი სეხუმარუა ისჰიეირი აკუმბარ, უი იბე ისთა-
ხუ სხუ აკუხააირი. „მა“ ჰია საჱია იალასწაბარ, უი ციგდა
აწანაკოუეირი ჰია სა სეყადამ, სარა სეგუანელა იაბ საგდასა
იფსხუ იუააირი ჰია აუბ ისჰიარაცუ სეგუ იანანგაბ,—იჰიეირი
დაბეჩჩაშია.

ააირი, უარა უსამერყულ უბაყუმწირი იანაკუბაალაკგადუ.
ალიას იაბ 40 შოქუსა რნავს იფსებ იოუმა ბეფსხუ იურუა,
უი იფსხუ რუხეირი, უარა უაბ დეფსიეთეი ეგაწუამ, იფსხუ

ჰია მაქც, აკ უუშია უუნ, ნას უა უაიყუაწირ, უაჟიო დახ-
ქოუგად უზღვრუამ. აბერჟიო ფსხუკ იაარკოცუნე იზუთო, იუჯიმ-
შარი, — რჰიან იაიბარჩიეიტ.

— იჟიუაბეი უარა?! შიარა აკუაეც ჰარა შიარანა ცუქსმაჰს
საბ იფსხუ სშიერულარ, საბ აკუაეც იგუ ანშიარ ყალაბ, —
იჰიან ბეგად ააიბარჩიეიტ.

საბ დანფსუ ფსხუკ უნე შიაილიასერფშოიტ. აბრი ახეშო-
ქუსა რევენუწყა სარა აბრი სელშოეიტ, უაჟიშთა შიარა აძიე
მა აჩარა ეიუ, მა აფსხუ, მაპ ანაკუბა ალიას აჩარა იშიერო. —
იჰიან დაახესამერყულტ.

აბრაყა იტიან აჰისაქუა რახდტი შეუაკუა დააციაჟიან, —
ნან უარა, ლუმან, უშოხეშმარ-ხუმარუან უეიჰაბაცია რკოე
უფანშმაძაკუა ფჰიეს დაბგან, ჩარა შიბზუიტ ჰია როუჰიეიტ,
უარა, ჰეუნაკ ას იზლოუგუაღდგბი?

— უი შთა ეგდაურემ, ისამერყულ იალაწაშია, ინხვაშია
იჰიეიტ ჰჰიარენ, ახა უბრი იაბ იბე იიჰიან იაკუმეჟუა იჰიეიტ,
— ლჰიეიტ თაკუნა. — იშოფეკუუ საბ აკუაეც იგუ ანშიარ ყალაბ
ჰია, შოიჰიო?!

— ააი თაკუნახეიტ, ლუმან იახმა დებბამა! ისამერყულ
დასუა იქთაშიალაკა შოიჰიო. ახა უი უბას იყოუ უაჰდამ იაბ
ჰათერ იქუიმიწო, იან ჰათერ ლექუიმიწო, ეიჰაბე დიბემდერუა,
ეიწბე ჰჰიან იეიფშო, ახა აბრი ასამერყულ დანალანაგალა-
ლაკა იქთაშიალაკა იჰიოიტ აკუმშარ, — ლჰიეიტ შეუაკუა.

ართ ირჰიან ლუმან ილემჰა ინთასენ, დაახმაფშოიტ. იჟიუა-
ბეი უარა, ჰქეთან ბეგად უაა ყუშოქუანე იყაბარ აუმა იშითა-
ხეუ?! უსყან შიარა ბეგად აგუჰოლდ შიეგარენ, — იჰიეიტ
ლუმან, ეგდერთ ივბეციაგად აბრი იააქუსაჰათხეიტ.

აბრაყა იტიან შშიაგუ დვაწყადან „აჰისაქუა რგუ იახუო
ანციაგად იბეყაწომ“ ჰია ირჰიო წაბერგეჟა: უჩოერყუშოხე,
უთენჩხე, უხუტუა უტიარ — ყტ-ფსეტკ იქთაშიალმ, დეიხატკაჩნე
დტიოუბ, უგუ ირკოლდუეიტ რჰიოიტ, ასამერყულ რაჰიო
იურჩიო უალაგარ, იქთაშიალაკა იჰიოიტ ჰია უშთანხ იგ-
ლანე უციგდა რჰიოიტ...

უბრი აამთაბე ლუმან დანენაფშო ალიას აგუაში ნთენ
ამვა იიაგოუ დანელანე დეშენეიუაბ დიბან, იბეჟ ნაიქუირ-
გოეიტ; ბენაწიეკ აბრანდა უაი, ჯოუკე ურთანეუბ ჰია.
ალიას აგუაში ააირტენ ამძერხა დააქულეიტ.

— ასამერყულ ჰიარა ანაკუსა ალიასგად შიარა იშოენახო
იაკუდამ, ბნეკ უანხ დიასერ, — ლჰიეიტ თაკუნა, ლკასე აარ-
ჩოეიუა დვაგელან.

„ზეციგმა უპიო უში დღლაგელოუბ“ ჰია ირჰიონი მტკმამ...
 უაჟირანდა უარა უთქმია ჰპიონ,—იჰიეიტ ლუმან.

დებუსთა არაყა სთქმია ბპიო, ლუმან უდა იყაქუადა?
 უბრი ამთაბენ ავნუწყა ირიაქუაბ მეგდე ვეიბარგელან აბარ-
 წან ალიას ინეიფელტ, ასალამ ნეიმერდერტ.

— ეჰ, მშიაგუგდე არა დეყოუმა. კამშეშგდე? შიააბგაბეი
 შიარა ანუკგდე არაყა, შიარა აფსხურა უაა?! აყურაანქუა,
 აკუაც აბუჯრლუშქუა! აბრი ჰპაბლა ციგმარაკ ადუჟიბალო-
 ბარ შიხე აკუხააიტ!

— იუუაბეი, ალიას, უარა უაიანდაგდე აბრაყა აჰისაქუა
 რეზნარა იჰაციჰანდან, უარგდე უციჰაუა უაჰააიტ, უი აწკეს
 ეილამში ჩარაკ ჰბუურ, მა...

„მა“ ბბუჰპიო ბაკუბეი?

— უი ბაშოლუბ, უს აჟია იალოუბ „მა“ ჰია,—იჰიეიტ
 ლუმან. ბეგდე ააიბარჩჩეიტ.

იბზიოლუბ, უი უს აჟია იალოუბ, ანა შიარა ანუკგდე
 შიეინერიანე, აყურაანქუა რეიფშე აბრაყა შიააბგაბეი? შიარა
 ანუკგდე შიეიშთაგელა, ეგარაა რეიფშე ას შიეიბანე ჰალოუ
 ივხე შიხეიააიტ,—შიარა აშაპუბაწიქუა შიახნეიუა უი ავნარ-
 თაქუ ბზიარაკ ბეყალომ. არი შეუაყუა ლევენე აბზიარა ადგე-
 ლოუბ.

— უარა უი აყარა უმჰიარგდე შეუაყუა კერ დჰაციჰანეიტ,
 იახალა უი ჰაბზოლუბ!

— შეუაყუა დშიაციჰამოუ, ავემსაგ შიეხყდანე შიარა აყერ-
 ლუშქუა შიახნაკალემცაბ უამაშია იბზორტ!—იჰიეიტ ალიას,
 ბეგდე ააიბარჩჩან, უტია-სტია ჰია ინეიბარტიაქუეიტ.

— აშოლურაბა აფხენ ავენე ავნუწყა შიბერტიაბეი?—უი
 სჰიეირ ჰია არგდე უს აუმი იშაუა, აწარქუა სერბარ ჰია
 იშიანე ესქდენგდე ჩოხლა აწლა აგუაჰარა ითაგუგუბ, შიარ-
 გდე აბიჟე ჰაიმბანდაბ ჰია აკუხაბ ავენე შიბერტიაგუგუბ. შიარგდე
 აუაა რბე არტე შიავებამი,—ჰიაგდე ნაციწეიტ ალიას.

— უარა შთა ულაძე უაყუწენ, უავენას უააციაჟია, იანბე-
 კუუ უარა აჩარა ანაჰბუუა?

— ანუმარრა ანცია იჰაგოუმერნან, ანა აჩარა შიბებუეიტ
 იიაშთანე.

— იუუეიტ აჩარა, ანა იანბა? „მეკჰიაჰ იფა გურდამ
 დაგაეიტ“ ჰია, უარა უი უჰიალარ, ჰარა უი ჰაბუშოგბარ...

— მამოუ, სხუამარძომ, ანუქე ლუშოქუეს აჩონე აჩარა დუ
 ბურცე სგუ ითოუბ,—იჰიეიტ ალიას. უანდა ჰია ინაქუსკენ,

ახა ზნეკ იანაამთაბ იანახუთა, ახუკე ლან ლჩემბარა, რწომ-
დრუეი, „მუშოკე იახუფო ში-მშოკ იახუფოიტ“ ეჭეკე ჟეჭეკე
აქიაფუა, უბას უაქირაანძა იააიტ, უაქიე „იჭეკე ჟეჭეკე
იაგმანშოამ“ რჭიოიტ ეიფუთ, აბქარა იააბქურყმანე ყაწაშა
სბამთეიტ, — ჰიაგეკ ნაციწეიტ.

— უბრეკე ვილერგანე იაადრუაბააიტ, — იჭიეიტ კამშეშ.

— იუხამეშოთააიტ უბრი აქოჰიარა კამშეშ, უბრა უდეტ-
თარ ინანწა! — იჭიან იბქე ნეირგოეიტ ლუმან.

— უი იხაშოთერგეკ სარა ისხაშოთუამ, — იჭიეიტ მშიაგუ.

— ააი, ამარჯა, იმხამეშოთააიტ! — იჭიეიტ ალიას, ზეგე-
გეკ ნეიბარჩიეიტ.

„აჰ უბქეჟირგულუა ხეშოქეჟსა უაბეფშოებ“, რჭიოიტ, უი
ეიფუთ, ჰარგეკ უი ჰაბეფშოებააბ, — რჭიეიტ იხუმარუა იააიტ-
ქოაქნე.

— შიარა ახა ზმოუ ჯოუკე შიოუბ, იბლაბბო ალა, სარა
სეილახოუბ, — იჭიან ალიას დვაგელტ ავნეკა დცარაკე.

— უყაბ ფეტრაკ, — რჭიან რჩოქნეიდეტკალტ ლუმანი ივბ-
ციეი, ახა დმაანქოასკუა „შიემშო ააბზიახუეიტ“, — იჭიან იქოქ-
ნეიხუეიტ, ახა ართ უეიბგეკ უყაბ ჰია იხანემჰალეიტ.

— დად, შიარა აძიე ივხე შიათეშემა ბზიოუბ, შიარა
შიევნე სანეილაკე უბასყან აბას საშიჰიარ ითაბუბ ჰია შიას-
ჰიან, — იჭიან ალიას დნექულანე დციეიტ ივნეკა.

— აბრიგე ჰახუმარუაშია ჰაიკეუშოან აჩარა აქოჰიარა
იფჰარწიეიტ, — რჭიან იააიბარჩიეიტ. უბას, იჩიან იხუმარუნ
ინეიმიტ რვნეკაქეა რახე.

IX. „აუსტუა ზაგდე ჭრჰიარაკ-ჭრჰიარაკ ჩემოუკ“.

(აფსუა ქიაფუა).

აათნუბ. შეკუბ. აშიათეჯათ ზეგეკ იშითე-კაკაქხა იგე-
ლოუბ წეტხ იახმაჩონე ეიფუთ, იარა უბასწიყმა ამრა იკუალ-
კუაჯო იკათხოიტ. აწარქეა რაკუზარ იარა უბასყან აშია
შოქრჰიოზ ეიფუთ იახმაგეკ უბასწიყმა ეიგურლმაძანე აშია
რჭიოიტ.

სასრან იბაჰჩაქეუ წეტხ არდეინა აშია შოაჰიოზ ეიფუთ,
იახმაგეკ იაჰიოიტ არდეინაკ აშია ..

უაქიე იბლეიფეშოემ ატიე: წეტხ იახმაჩონე, აშეკემთან თაჯ-
გუაგუა ფა დლოუტ ჰია სასრანარა რქოქე უჰია, აიგულარა-
ქოქე ზეგენჯარა ახესრა იაქოქენ, ალაქეა ეიბარშოუა აგუგუა-
ჰია რებქე გონ. იახმა უი ეიფუთ ჯყამ: სასრან ალიას ივნახეკ
იხე რხანე თაჯგუაგუა ილოუბ ფოუ, ფჰაუ, ჰია ქოქოთუამ.

უს იყადამ...

აღიას ივნი იანმა ჩაროუბ, აციქუა, აშტიაქუა რმუიტი, წუტნი იანმაჩონი იიბ, ამაშიკუანი ილაბ კამაქექი, იანმა დეკუა ამძერხა დეკუუბ. დეშითუ-კაკაქესა...

იანმა კამაქექი ხუქუ ლეშოქუს წიტი. ლირაბე აჩარა ინახუა-ანახუა ირბემუბ, უი ქოჭიარას იამაბ იანმა აკუბაარენ, იანმა კამაქექი ლარა ლირა ამშო აჩარა ლარა დანაგლოლუბ, აჩარა ზუა ლარა ლოლუბ უჭიარტიბე, იბბანი აკუბარ აკე ანდერ-შუა, აკე ანდერყარწო ბეგდენჯარა ლარა დეკუა დნეინი დრუ-ხუათეშოუიტი... იანმა გურდმაროლუბ აღიას ივნი.

შეჟნაწუ აუაა, ახაცია, აქისა უჭია რხეფნმაძარა აბჩარა იაქოლუბ. შოამანხა აკუბმარ ფქიესკ ნაპემაცარა დაიძომ: აძიე აკუტიქუა ძნი, აჩაში რუქუწანიე იალგოიტი, დარაძიბე—აკუტი-ქუა ეიხე, აჩაში ყაწანიე ილემანიე დაიიუიტი, უბას ბეგდე აკაკა არგოიტი.

ანულოფაბე აუაა დერტიეიტი აშათაქოქ. უი აქეთანი აძი დეგოლუბ უჭიარტიბე იყამბეტი, უბრი აყარა აუაა რაციანი.

აბრაცა იყანი იანგემკუა ლუმანი კამშეში. შშიაგუ დეჩმანა-კუბაბ, იანმა არი აჩარა დბაქუმშიეიტი.

აბრაცა აჩარაქოქ აუაა ბეგდე ანდერტიბა, რხუ ანრემწარწა, აფშიმა აღიას აშათა აგუთანიე დნაგლანიე აბრი ეიფშო აქია რეიჭიეიტი იჩარაქოქ იაიიბ:

— დადრბა, ეხმა ზნი სათიაშანიე სჩარაქოქ იაიიბ, აკე ეიფ-შოქოქუა სშიეჭიოიტი შიმეცკაკაკუა სჩეიჯუკა ხუქუ, იანმა სარა ისელშოანიე იშიემწასწაბ შიჭარაბე, შიეზუმარარაბე, შიეჩარაბე, შიეკუაშოარაბე.

— ეხმა აბრაცა აჩარა ბზბუა ანუქუ, მაკამანი უი, ჰალოუ, ლეხმე იჭიბაიტი, ახა ლედა ხმძერჭიბაგა დსემადამ.—აბრაცა იშო-შიაბაჟუა ეიფშო უებგდე-უებგდე ბბიაკ ზლენწუა აძიე ლაკუ-ხოიტი ჰია დეზბალაკა დსედერნეჭილოიტი. იბდერუადა იწა-ბერგეწიყმანიე ახაწამთქიეს ზბერჭიო ლაკუნარ, შიარა—სუაცია, სექულაცია, ეხმა აბრაცა ზნი სათიაშანიე სჩარა იანტიბანი შიე-მანწ ლუბ, აბზიარაბე დეშიბააფსაბ, სეზციემღუ, სეციგმა ბთა-ხუ აძიე დეკაბარგდე (უს აძიე დსემოლუბ ჰია სეყადამ ახა) უიგდე იქუნაგოლუ ათაკ იალჭიბაბ. „იმგულკუა იფსხადა“ რჭიოიტი ეიფშო, სარგდე აბრი სეიგურდოიტი, უბრი აყენტი აბარ სარა თაჭმადაკ სოლუბ, უბრი ლეზბიარა, ლეციგმარა ბჭიბ იეიფშო სარა სანდემძარჭია სშიანიე აუბ, სეფსუ შოთოლუ ჩარაკ ლზბუბ სჭიანი, ჩარაშია აკე ბუიტი ისელშოლმ აღა, სუეი სექულეი აბრა სხელწ ხუქუ დეშისერბარცე. შთა სშიეჭიოიტი, შინაპე

აშვირკრანზე, შიარა იზლაშვიდნამესუი იზლაშვიდპატუი რელა
სხარა ხუქუ შვირფშოძარაზე, — იპიან იაჟია დაალგფეიტ მნუ...
ბეგაძე „ურა“ რპიან რნაპქუა ეინერჟეიტ, ნას მნა...
* * *

ტოლბაშს ჰია სასრან დყარწეიტ, იშოიშუაბ, მჩელა. — სარა
სათშვიმოუპ, სხაწგლაბაროუპ, — იპიეიტ, ახა — უაშეიწბ ღხაწ-
გლაბააიტ უარა უტოაროუპ რპიან, ნასგაძე ალიას უტოა ჰია
ინიდიცალა, დნატეიტ.

— იახმა იზმშოხეპიოუ, აჩარა ბზეიუბ კამაქეპ ხუქუ არახდ
დააჟეგ. — რპიან, დნარგჟეიტ.

კამაქეპ დეილაპიან კეუნ მათიალა; ლემათიაქუა დერგულ-
ქეპონ, დგუაბერჰაგახა დერკენ.

ატოლბაშ, სასრან აპრი ახუქუ ახმ ღზებფშოაბ, „აფეჰამ-
ბარ აჟიაქუა“ ღზებჰიაბ ახუქუ დანიუაბ იყაქუაბ აჰისაქუა-
უჰია, ბეგაძე აბრაახდ შიარჯფხმა ანიჰია, იაიან უა ინაგლტ.

აბრაჟა იყან: შარიჰა სელმა, უაბამათ, ჰაბარათ, თაკუნა,
ჰაუიდა, მკელ, რაჰიდა უჰია ეგაღრთგაძე, ნას სასრან დვაგელან,
აწიცა ააშთინეიტ. ბეგაძე ააირჰრკენ იახმა კეუნწას ეილაპიანე
აძლაბ აბრაჟა ირკეუ, წეფხ იახმაჩხნე დიიტ. ახა აბრაჟა აუს
ბლანე იყოუ დანბზ აკუმ, ახმ ილხუ კამაქეპ ხმძეს იზლა-
ლოუბ აუპ.

ზნაზე დფაბუ დფეჰაბუ ჰზემდერბტ, ეიმაკტიჟს, გუჟარას
იანჰაუ იაგახაწახმძებ, იაგაფჰიჟსახმძებ კამაქეპ ჰია ღლხმძაჰ-
ტიიტ. იაპარაკ ახაწარა დანაჰკოუნან, ალიას ფა დანბიმამებ.
აყნტო, ნასგაძე კერ აჟია ფშოძაქუა აბრი ახუქუ ღზ — ახაწა
ინაწა ჰია ხმძეს ილაპთეიტ კეუნს დფხმადანე.

დანძლაბზაგაძე ახაწარფეს ბზია იაწკეს დეილახოიტ ჰია
აბრა იჟებო ახაციეი აჰისეი ეიცჰაკენ, დოუჰაკ ბაუზ აძიჟ
იეიფშო, აბას ღზერჰიეიტ. იახმაგაძე უბასწიყმა დყალოიტ ჰია
აგურა განე იყოუპ.

ურთ „რფეჰამბარ“ აჟიაქუა ბეგაძე აბრაჟა ისეზჰიომ, უბას
დაარაძა აბზიარა დუქუა ღლდერკელტ.

— ააი, უსოუპ, — რპიეიტ უა იგლაქუაბ.

— უბას, აბრი ახუქუ დანიბ ილდერკელაბ ახმძი, აფ-
შოეი ღგემზარაზე, ლაბი ლანი ნაგძარა რემანე ეიბააძარაზე
ინეპიანე აბრი აწიცა ბეიუეიტ, — იპიან დნახანე იეიიტ.

ბეგაძე „ურა“, — რპიან ინაგლან აწიცაქუა ააქუნე ირჟიიტ
კამაქეპ ხუქუ ღლკნუ.

ახუქუ აბრა დანმერკეუ ავე ბეიუა დრზუაფშოეიტ, აწიცა-

ქუა იქურბოთუა, იშორბოთუა ზეგად ლელა თრია დრეზუაფშო-
უან. რეჟიმა, რეკნაპაშა ეილლერგარც დრეზუაფშოუაშია.

ზეგად დჯარშონ ლეფშოძარეი, ლეხად ათაშეი ზეგად ეილლერგარც
კვლანე იანრეზუაფშოლაკა.

დანიბ აჩონე ზეგად ეიკტუაკენ აბრი უაკე იიმბაც აკე
ლელწუეიტ, აჰისა მოუ ანაცია ირეილდუგად დრეილდხარ
ყალაპ ჰია რგუ იანანგაბ ინაცწა-ნაწო იცოიტ. იანდა აბრი
აჩარაქტე იტიაქლოუ ურბეძერვერ გუფ-გუფ აბნა, აბრა უბრი
ანუქე ლთქშია აკუმბარ დაჩაკე რჰიადომ.

— ირჰიო ბაკუბეი?

— აბრი ნაგდარა ლოუბ, უაკე იიმბაც, იმაპაც აკე ლელწერ
ყალაპ, — რჰიოიტ. ზეგად აბრი აგურა განე იყოუბ. ანუქე
ლირა ამშო აჩონე იყან, ჰიარა ათახუმა, ურთ ბენდაკ აგურა
განე იყოუბ მშოაჩონე რგუ იანანგაბ: აჰისაქუა რანხ ლაწკეს
ეილდუ დბეყოლომ ჰია ირჰიოზ.

უაჟიე ჰარა, უსყან, ახად ანლერთომ, იაქუმშიაბ ართ ზეგად
ეიკტუაკენ ირჰიობ იამაპკრემ. ჰაფშოლაპ ნაყ-ნაყ იყალო
აბბაპ...

აჩარა იშოახატობ აწებ აკერ ირგოეიტ. აშთახე ჰისაქუაკოი,
იბაწიებ, ბეკნე უაკე დეყამებ ჯოუკერი რაკუმბარ, აუნა შოანდა
აჩარა იახატობან. აფშიმაცია, ურთ რთახცია უჰია რეკნუ ემეი-
კუა აძიე დაუნრეკნოთუბ.

ზეგად რეზნარა იჩიეიტ, იხუმარტ იკუაშოეიტ, აშია რჰიეიტ,
ნას შეჟე, რეკნქუა რანხ იცეიტ, ანა აჩოცია აშეჟ იანქუწუებ
დაარა ირციალუეიტ აფშიმა იმბერხა. რეჩაქუა დაარა იდერ-
ხუმარტ, ნას აფშიმა დნეჰია-ნეფხანე ინექუწუე იცეიტ.

X. ალიას დოარკიზ.

ალიას ესქმენგად ქეთა ნხარაკ აჰასაბ ალა ბზია ნხარა
შმაბ აძიე იაკუნ. ანა უაჟიე ანშოარა დანიოუ ნახეს იაჰა ანხა-
რა-ნწერა იგუ აკოუა დყალან, იკნრა აჰთენრაკ ეიფშო იყაი-
წეიტ. „აწეი ბზია იაბ დქუახოიტ“ ჰია ირჰიო მეცდამ, აწეი
ბზია დაუწაგლეიეთეი იაჰა უქუახაზშია აბოიტ ჰია იარ-
ჰიონ იხუმარუა აგულაცია.

იწაბერგეწიყმანე იარა უბას დაგმეყან ნაპე-ბლეიკლაკა
ზეგად ფხაყა იცონ, იმარემეჟახონ. ანა „აუაკეტოქსა დეფ-
სანდა ზეგად დრეიგულლაროუბ“. ბნე ხულფაბეკ, იგუ იჩოან-
დამკუა, ათაუად დუ სალბეი, უაჟიე ააკმესკამაშია უსკ აწე-
ხულა იაბრაგანე აბნა ილალაბ, იარა იკვბცია კვჯა აბრაგ-
ცია იცნე დააჩოქეიეიტ ალიას იკნე.

აბართ აბრაგაცია ცქმა ეილაშიშიაანდა, აუთა იშორებობ
იკნე იახაჩუქიწებ დაარა დარშიეიტ, დარძქეიტ, არი იარა-
ლასნე ახელაფშუკ იშორაპაუბ იდერტ, ანა იიკებოი, უაუშთა
აკგმე იბშიომ. დაარადა დაარეიგურღმაბშია იტნა-შტმწყგმე
მაძალა ინარბიშიტ; აჭატო ბზია რეზირხეიეიტ. ილატიან
წხებქონენდა აკუქირა იაქუენ.

რქმაჭ ანეყარწა სალზეი იკუბცია-აბრაგაცია რუადიე
ალიას დნასკეიფხან, თაუადი ამესთეი ყაბშას იშორემოუ
ეიფშო. „სალზეი უახა უარა დბუთაა ჩო-ბზიაკ უმოუპ ჰია
იაპან აბე აუპ, იარა დბქუტიოლუ არუ დაარა ჩო-ბზიაკ აუპ,
იაათსანე იყოლუპ აკუშმარ, უბრი უარა იუდგვლანე უჩო იუთა-
რაბე დუქიოიტ, ჰარა უბრი იკუბციაგმე დაარა ჯშარა უბაა-
უეიტ“—იპიეიტ.

ალიას დაახუც-ხუცენ.—იჩო სხენიერგმე, უი ამალა იპიოიტ
ჩოხს ისზენიეუა ეგმეყამ, ანა იმაძარახზარ აკუხაპ, სნაქუძე
სციოიტ, უბრი აწკეს უს ისთაპ, იგააიტ, ისემთარგმე ციგმას
სალაყაიწოიტ, ხერჰაგას ისითომ,—იპიეიტ იგუანელა. „იჩო
შოფაიციებგოი, ანცია ხერჰაგას იითააიტ, თაუად დუკ სჩო
დანეილაპა, ადა დბუართამეყა დანეყალა, იხაწკე იწააიტ,
იარა იმაბააიტ“,—იპიეიტ ალიას. უი აბრაგე დნეინ სა-
ლზეი იეიპიეიტ. „ითაბუპ“ იპიან სალზეი იარლასნე იკუა-
დერ ალიას იჩო ინაქუწანე „უწხ აბბიახააიტ!“ რპიან, სალ-
ზეი იჩო ნარეგაკნე, ინეჭულანე იციეიტ. „სჩო რგოეიტ ურთ
აბრაგაცია, ანა აბრა სარა სქო, იშოყაბ აძიე დნეინე ახელა-
ფშოკე ეიპიარ, სნარეჭუძ სციოიტ“ ჰია დშიო დძძო დეყან
ალიას.

იწაბერგეწიყმანე ახემშორაან, ხულოფაბეკ ანაჩალნიკ იყნეტი
აურიადნიკ კუჯა ასტრაეუქუა იცნე დააკვლსტ ალიას იქო-
ალიას აბლდააპია იდერტ ართ ბზააბ, დაარაგმე იგუ იაპციე-
მელხეიტ, ანა იიკებოი... იგ-იქო ამერჰაიძაქუა დეკდილერგან,
იშთახე ინაპქუა ააქუაპიანე ამძერხა დნეჭულდერგლეიტ. ალიას
აურეს ბეშშია ყეი-ბეიეკ იიდერუაბ ალა ეილიკააიტ ანაჩალ-
ნიკ დუფხეიტ უაალაროლუპ ჰია შოერჰაბ. რუადიგმე უაბრა-
გაცია აბაყოლუ ჰია იაყია ინალაიწეიტ. „უარა აშოახა სნაპე
ილაპაძეიტ, ხუქეკ იააშიერკუადა, შიუაამი! სარა ჯარაკერ
სცაპ ჰია შიშიომა?!—იპიეიტ ალიას, ანა იგუხმაა მკეკუა
რჩოქუა იარეხეიტ“.

თაჯგუაგუა „იყალაბეი მშიან, ჰბქუშიაბეი, არახე აბრა-
გაცია ჰხე აწკეს ეიღმაპშიომ ჰჩო ბზიანუ ჰციერგოეიტ, არახე

ჰავნე ზნაგლამ ჰათჳმიმა დეკნე დეიქუქთაჰია დერგოიტი“ — ლიბან
აწილუარა დალაგოეიტი.

„მა ინაპე ხუქეკ იააშიერკუადა“ ჰია დრეჰიონი დეიქუქთაჰია
უი ილჰიომ აბეზშია რეზდერუამებტი, ანა უეზგამ რეგეაბცეიტი
ანა ლეგუხმააგამ რემეკიტი.

აბრაყა იყალან ცქმა ილბეილემკააკუა იშთანხანე, ზეფსე
ზეხყმა იგელან, კამაქეკ ხუქე, არწიაა ჰია დეჰიჰიო ლან დნეი-
ხმენჰალტი, უაბაცო ბაბა, ჯარგამ უსეშთუამ ჰია.

ინაპე ფსერტლოიტიჰიაგამ ლიხუნაბელკოიტი, ანა აშთან
აწეხუა ბეკე ასტრაჟონიკი, ბეჟგუაჰალა ახუქე დენლუწაყეიტი,
ფეტკამ დნალეგუთასტი. აკუკუჰია დეჰიჰიან, ჰერანხეც ხუქეკ
უაყა ილბან იააშთუანე ილეგუთასტე ასტრაჟონიკი ინეიგუდ-
ლწეიტი. უბრი ალა იყილერცა ჯელწეიტი.

ასტრაჟონიკი ფასა ეიჰა იბეჟ ნარეციგმანე იბეზშიალა
აქიაქუაჰ იჰიან (დრეციჰაბარ აკუნაბ) ლულულა, ნაყ დნალეგუ-
თასტენ, ახუქე დბერ-ბერუა ხარაძა დცეიტი, ანა დკამჰაკუა
ლიხაანელკელტი. ლიხააიბელთან დრეჰაგამ დეითანაწყეიტი „ბაბა
დეჟიგარ ზუამ“ ჰია.

უბრი ამითაბე ასტრაჟონიკი დენჩაჟილეიტი, ეგამრთგამ ნიო-
ქილაქეიტი. ალიას დნარაფერცეიტი.

კამაქეკ ხუქე დეჰიჰიო დეჰნე დნეიხმან დიხმენჰალტი.

თაჯგუაგუა დწილუა უი დეჰუა დლუშთან „აჩქუა ბერ-
შეიტი არანხე ბენჰიჰე ბარა ხაას, ართ უაარტიეკსოუ ჯებშომა,
უაჰ-ჟეჰაციოუჰ“ ჰია ლებეჟ ნალექურგო. ალიასგამ აბრი
ამითაბე, ეგამ იგუ ირელულუაბარგამ იამუკუა ილადერძ იბლა
იანაყუყულტი.

ასტრაჟონიკიცოა უცა ჰია ჩოჰიწილა იშრიგუთასუაბ დლა-
ყუნ ახუქე ლლა-ლქოჰ დნაგუძენ „აჰნეყა ბეცა“ იჰიან თაჯ-
გუაგუა ლანხე დენხეირფეშოიტი. ნას დერხეს-ხესუა, აგუაში შოჰ-
ყაბ დნარცონე ეიფეშო, იბეჟ ააირგოეიტი თაჯგუაგუა ლანხე:

— ბარა, სარა სენჰირა ალოლაჰ დაქუითუჰ, იშიემოუ
შიხე იაშიერხუა, ამლა შიხაშიემრკენ. იბნამშოთაიტი ჰხუქე
აა-შოჰქუსა ლხეწრაბე ხუ-მებ ლეგუჰ... ჰგულაცოა აძიჰ დსექუ-
შიარ აქიაქუაჰ იასჰიარ სთანენ, ანა ართ იშოჰბბო ეიფეშო სეგ-
სქოჰ იამურჰიაკუა სერგოიტი, — იჰიეიტი.

უბრი ამითაბე აკაკოეიჰია ინიწაჰიჰიეიტი დარა რებეზშიალა,
ჩოჰიწილაგამ აძი დნეიგუთასტენ დენხე დენციეწეირკამაკეიტი.
კამაქეკ დნეჰნეწიბაიტი: „ბაბა დერშიტი“ ჰია, უსყან აბნა ინა-
წიანოიტი. უაჰამამ აკერ აუიბჰიანხუან.

„ბაბა დადარგოი, ბაბა ინაპე კუარჰიეიტი, ბაბა ინაპე
იდერხიტი, ჩოჰიწილა ისიტი“ ჰია კამაქეკ დშოჰჰიჰიომ თაჯ-

გუაგუა ავნჯყა დნჯნალგალტ. აბრა აილაკენტრა იყაბ, ანტქ
იყალწობ უჰია ბლალა იბბაბ, იაკუმბარ უავტოიკსაგ ქოჯკ.
ბბჯკ ალა იბჰიაშთამ.

მარტინული

დუკ მერწკუა სასრან იშოიაჰა ზდერხუადა, ალიას დეგნჯ
დქთაჰიანუ დერგუეიტ ჰია იაჰაბააბ. იყალაბეი ჰია დააიტ.

არაყა კამაქქე არწიაა ჰია „ბაბა დერგუეიტ, ბაბა დერ-
შუეიტ“ ჰია დეჰიჰიო თაჯგუაგუა დშოულკებ იბეიტ.

„სარა ურთ აურესქუა სერფლან“ ააიტ, იყაშიწო ბაკუბეი
ჰია სნეინხ სნარქწაყდან, ალიას ინაპე ააფდერტლეიტ, შაპლა
დეჰიგარ ყალომ სჰიან უბრაყა იქურგეეუა იშოსუმაბ, იქუაქუ-
რანარტიჲ, ედგამც ჩოლა დშოააუაბ დააჰადგელან, დააჩოჰი-
წენ იჩოჲ ალიას დნაქურტიან აურესქუეი იარეი ეიმახე
ანაჩალნიკ იახე იცეიტ. „უაწი, უაწიაშთახი რუაკე სააუეიტ,
კამაქქე ლებგდე მათია ხუქქუაგ ნაბგოიტ ჰია სეიჰიეიტ“,
— იჰიეიტ.

აბას ალა, აგდეხ ალა უჰია აარლა კამაქქე დაადერგუ-
ბბელენ აწიუჲარა დააყურხშია რუეიტ, აწებგდე კერ-ცახმან, ნას
ილმაბენე, იშიანუ იყაბ ახუქე დეციეიტ.

ალიას დებხყაბ, დბქუშმაბ ზეგდე თაჯგუაგუა სასრან
ილჰიეიტ. დაარა გუალა დუს იყაიწეიტ, ანა იყაიწობი, „აუა-
ვტოიკსა დფსანანმა ზეგდე დრეიგულლაროუბ“ ჰია ირჰიო
წაბერგბააბ, — იჰიან დვაგელან ივნჯყა იქოხენიხიეიტ.

უაწი-ჩოეი სნაიშთაწააბიშ, იყოჲ აჰიაბუქკგდე ნეილსერ-
გაბჰიაგდე გურყუანდაგაკ თაჯგუაგუა ინალეიჰიეიტ. აბრი
ახუქე ცქმა ბაალხელაფშო აკუმბარ გუეილაციგაკ ლოუბ,
ლგუ ფჰიანუ, დებუჰიანუ დფსერ ყალაბჰიაგდე ნაციწეიტ.

აწხ აგუ ინანხსხმანუ კამაქქე დქოხენიეიტ. თაჯგუაგუა უსგდე
უი აუხა დაუციანოუან. „ბეცი ნან“ ლჰიან ლხე ლშშუა დალა-
გუეიტ ფთჲ ანაბჰეს — „ნან, ბაბა ინაპე ფდერტლეიტ იჰიამა
სასრან?“ ჰია დლგბწააიტ ლან.

— ააი, ნან, ინაპე ფდერტლეიტ. ნას ჩოლა უახე ახელა-
ფშოჲ იახე დციეიტ.

— „არახე ავნჯყა დებმაბეი, უაწიჲ დემცარეზი ახელაფშოჲ
იახე?

— მვაბჰოარა დანნი, არახე დებხენემჰიეიტ, უებგდე უახე
ცატოეს იმან. იბგუალამშიოი, ბაბ, უაჰიჲ ააკდესკმა ბებქუი-
რგულეზ ამათია ბბიაქუა. აწკ-ხუქე, აიფკა ბჰია ეგდერთგდე?

— უი სგუალაშიოიტ, ანა არახე ავნჯყა დაარ ეილდე-
შონ... აბანთ ასასცია უახე აბრა იყაბ ჰჩოჲ ბერგაბეი? უბერთ
ჰარა იჰაუაციანმა? აბრი აყარა აამთა ცეიტ, იბაარუმგაბეი?..

— ურთ იაარგახრა იყოუბ, ბარა ბეცი, ნან, ურთ ზეგდე

პარა გურჯას იყაბუმწან, — ლჰიეიტ, ახა — აბრი ახუკე ესქე
ნაგე დსებწააუეიტ, სარა ილასჰიომ დებჟოიტ, ნაყ-ნაყგე/
დებჟალარ აწკეს ილასჰიამიშ აწაბერგ, ილჰიო საჰამ, — ლჰიან-
ჰარე ზგაბ აბრაგეციოუბ, ნან ჰია ლალჰიეიტ. 2022010133

— თაუადუბ ჰია იბჰიომ ზაკუბი მზე?

— აი, ჰარე ზგაბ დთაუადუბ, იარგე ივებციამე აციგე
ბუქუბ უააუბ. აბას იდოქუუბ, აბრა-აბნა ინკედგელო, აჩუ-
ბზია ზმოუ დერდერგ — იაიმიშუა, აკუადერ ბზია ზმოუ ინ-
ციგე. ურთ ჰარა ანხაცია ჰზე ნციანე იაჰმეჟალანე იყოუბ
ქოტოგე, კუარტიგე, იაბრაგეზარგე იაბრაგემზარგე ურთ
თაუადი აამესთეი რჰე ჰარა ჰათსე თანე ბზაბააკ ააბაშამ.
აჩუ რაჰამთარ ხერჰაგას იჰართომებტ, უი აქოგე იმაანწასკუა,
ანასგე ეიჰაუ ჰციერგარ ყალონ აყნეტი, ჰარე ჰზე იაკუბწოთანე
ირაჰთეიტ, ბზაბარა ანცია ირუმთანენ ურთ, აბნა ილალარ — ჰა-
რახუ რგოიტ, რევენე იყაზარ — ჰარახუ რგოიტ. დარა რეცი-
გარა ჰარა ჰადერგოიტ, იაჰთანე-იაჰთანემ რხე ჰადერხუოიტ...

— ნას ბაბა ინაპე ზჰარაჰიამ ასასცია ჰარე ახმაჰციერგამ
აზე აუმა?

— აი, ნან, უბერთ ასასცია — აბრაგეცია ჰავნე იანმაიბი,
ჰარე ანდრაჰთაბი რზეჰიან აუბ ბაბ ინაპე კუაჰიანე დებერგამ.

— ურთ ასასცია ჰარა იააჰამგაძეიტი. ნასგე დარა ირგ-
ეიტ აკუმზარ ჰარა ირაჰამთაძეიტი ჰარე, ნას ბაბა დებერგა-
ბეი, ინაროუბეი?"

— კრებდეროუოუ, ნან, უბერთ ათაუადციაგე ახელაფეშ-
ციაგე მდ იფულა რფელანე აკე იქუნანროუბ, ავუჯაგე აილა-
ლან ჰარა ჰაქურხეიტ, — ლჰიეიტ დააქუფსჩჰან თაჯგუაგუა.
ახა აბლდააჰია ლაჟია აალერჩიენ, — უბრაყა სასრან დაარფ-
მლარ დგანე დთარკერ ყალარენ, — ლჰიეიტ თაჯგუაგუა.

— ნას, ბაბა ირლასნე დააუოუ, ნან?"

— აი, ნან, ბან დებეკუბწოუბ!

— ნან, უბერთ ათაუადცია ჰია ბზეშთოუ რაციოუმა, ნასგე
უი ზანდჟუ აჩუ ბზიაქუა ირექუტიანე, ატაპანჩეი აყამეი ბე-
ყუნე იდოქუქუოუ როუმა?

თაჯგუაგუა არი ათაკ შოულჰიარეზ ლებმდერგებტ — აი, ნან,
უბერთ როუბ, — ლჰიეიტ.

— ნას აბრი აპისარ, ჰავნე იალო აჩუ ბზია დაქუტიოუბ,
აყამეი, ატაპანჩეი იყუნუბ, ახელფარჩ ბზია ინოუბ, უბრიგე
დთაუადუმა?

— მამოუ, ნან, უი დენხავუბ.

— ნას, ნან, სარა სდუხარ ურთ ათაუადცია ჰია ბებქოუ
უს ხაალა ჰარე რესთომ, — ლჰიეიტ კამაქეკ.

— ნანხეიტ, ბარა ბეძღაბუპ, ურთ რქჷ იბეღოშთაჲშო-
ზეი, ბარა ძღაბეკმოღუ ახაცია ეგდრელშოშო ურთ რქჷ.

— ნანხეიტ, სარა სდუხარ ახაწა მათია სმეღსემწორი,
აყამეი ატაპანჩეი სეყუნესემწორი. ნას ურთ სარა სდუხარ ახა
სციერგაპ ჰია ბეყოღმა?

— აი, ნან, ბარა ბდუხარ ნას აკე საციშაპ ჰია სეყაძამ,
ბარა ბაგდფჷხაროღუ, ბაგდხაწა-ლუღუხაროღუ. უსოღუ, ნან,
ბარა ბანიღ ნახეს ჰაშობქუეგუღოღა. აბარ შთა აშთარა ეგდა-
გემ, ბეცი ნან, აწებ ფებეძიფუნ, — ლჷიან ახუქე ლხე ლშშუა
დალაგჷეიტ დსერციორი ჰია.

— ნან, უაწიე დააუღამა ბაბა? — ლჷიან, ლან დნალღეწააიტ.

— აი, ნან უაწიე, მა უაწიაშთახე დააუეიტ, ბემათია ხუქ-
ქუაგდჷ ააიგორი ჰია ნალაღჷიან ხუქე-ხუქლა დნალღრციეიტ.
უბას ალიას დეკნე დერგჷეიტ ათაგალარა ამითახე, არახუ
რჩორააპკნე ამხქუა იანრეშთახე ამითახე.

უახეკ თაჯგუაუგუა ლკამბაშქუა რქჷთაჲგაქუა ნფერწიწიან
(ზნეკ აკე აქჷთაჲგა ფწიანე ამხე იანთალა, ნას ეგდრთ ალბა
შოხაგდჷ იაბენკელოზმა), ზეგდჷ აგურქმაჲა რემხე, მგუახუს,
აბრა ითეწუა ჰარახუგდჷ ჰარგდჷ იჰაზხორი ჰია იზეიგურღამოზ,
ინთალან, აბრაყა აგულაცია რეჷთქუეი რჩოქუეი უჰია ნარეკლან,
ეიმერწიეიტ: ირბეძოზ რქეიტ, იანხაზ რმაჰე იადერგჷეიტ.

აშეჷმთან თაჯგუაუგუა აბრი ანღობა, ლიხღღეშმიტი აკუ-
შნარ უაჰა ეგდღეგემხეიტ.

— ურთ აგემბალქუა ზნეკ რნაპე ანაჰკდეს შთა ფხდაყა
ჰაბციმა! შთარნახესგდჷ იაჰფეიფშოუ ზდერუადა! — ლჷიან არახუ
იაარციენხაზ აჯქურეი აქჷხრა დნალაგჷეიტ. ანა უა ითე-
ლგაბ მგუახუს იბლარეზხორი?!

უბრი-ინაქურციკანე რეჷხმაქუა ვბა აბგაქუა ირქეიტ.
არი ხდაას, გურკას იშოღემაზ აძენრა იანღეწალოზ აან ეიფშო
ზეიღმა რემამეზ ცი-ულუკ აციქუა აღღეცი ილციერგჷეიტ.
კამბაშე აძენრა ილციერგჷეიტ, აყაშთადარაბე. აძენრა იანღ-
წეს აეილაბე უჰია, ჰატიეს უჰია ჷიეკ ნახთხელწიან აჯქურეი
ღეხუჰაიტ.

აბრი ალა, ალიას არახუ ბზია იზანუპ ჰია იგულაცია შოი-
წაშეკუაბ, აბარ იარა დთარკოიეთეი შოქუსეკ წიომ ირახუ
ამაქხაძეიტ, იარა დანერეშთუაჰიაგდჷ მაკმანა უაჰე აკე იღ-
რუა დეყაძამ.

კამაქეკ ხუქე დწიეუეიტ-დხიტ, ბაბა, დესბააეიგა ლჷიეიტ, ანა
უი შოხეკამლოზ ანღღერ, ლგუ კარშინე, ბერგკ ლეიფშო ზეგდჷ
რქჷ ლან დღეცხრააუეიტ, ლაბ ზნემბარ ზნე დეშოფამაარი

ჰია აგულრა ლემანე. წოუპ, უახენლა დმშეციოუ დერჰანე ბაბა.
ბაბა! ჰია დწიააუა დქუხელოიტ, ნასგაე ესეშეჰემთან ლან
დლაბწაალოიტ „ბაბა იახა დმააძეი?“ ჰია (ფხეძლა დელბო
ბარ აკუხარენ).

— მაუმოუ, ნან, იახა დმააძეიტ, ახა დუკ მერწეკუა დააა ჰია
ჰგულთუეიტ ჰია ლალჰიონ ლან. ახა ლგუახალა: — „ბაბ დებზე-
კუქუახანე დებგაბ, იბებზოურანე დერგაბ უჰია სარა სეგუნაჰარაგაე
ბარა ბეგუნაჰარაგაე ანცია იდომერგააიტ. უი ირლასნე ჰარა
დააბარაჰა, ზლა უბრი ეიფშე აუს დაქუშიაბ რხე რთააცია
ირემბახააიტ ჰიაგაე ნაცლწონ.

აბას იცონ, ამშოქუა, ამბქუა.

XI. კამაჰჰე კამბაშუა დხედროი.

აამთა ფხენრან, ახა ააფენრა ხარა იაცემცაცებტ. აშიაფე-
ჯათ იშოჰეაბ ივეოუპ, მაკანა ხუაჟიხარა რემამ, აჰასკაენგაე
იარა უბას მაკანა აიაწიარა ახემყაეტ უჰიარატოე იყოუპ,
ჯარა-ჯარა დგაელ ჰარაქუაე რქოე აკუმბარ.

წოუპ, აყარმაწარქუა უახა შოანდა ლაციეინდშარაკ ყამწა-
დაკუა, აყარმა ჰალრემიანდაბ ჰია იშიანე, აკო-აკოი ხეკლა
ეიფშეშემეზ აშია გუთკააგაქუა ბჰიონ, უაჟოე ურთ რეშიაჰიანბე-
ქუა აიქუტოეიტ; შთა იშეიაკუა თენი იციონბარ აკუნაბ, იბბან
უჰიარ, აყარმარა ჩოენკელარაკ ამადამეკუა ააფენ იციქურთო
იბებჰაუაბ, უაჟოე აწლა რხექუციაყენდა ირელსენ, იხებნე ინა-
რექუტოეიტ. აგურქაჰია ფასა იშოაბჰაუაბ ეიფშე უაჟოე იბბა-
უამ, აჩოანნაკელტ.

აუთრა ფასაქუა იგუაბერჰაგახა იყატო იგელოუპ. უაყა
აჯექურეი იაწიყაყარადა მაყქოაჰიარა ინახესუა ირთაგელოუპ.

ამხ-დუქუა რქოე ჯარა-ჯარა აბნაშია იატოუპ, ჯარა-ჯარა-
გაე, აკანასაქუა რქოე, იიაწიყაყარადა იქუჰიჰიე აჯექურეი აარა
იაქოუპ.

აჟიაკ ალა აუთრაქუეი ამბქუეი ირეწარკოუაბ ადგაელქუა
ბეგაე, ფასა არახუ თენი—რაჰათლა იახეჰიუაბ, უაჟოე იახხერკაა,
იახლარწა არახუ აჰიერთა ადგაელ რეციმაჰენან, ფასა ეიფშე
რებზარა აჰასკაენ რმოუა იალაგოეიტ. არი ეიფშე ამლაშრა
ჰაშეკლამებტ, ას ბჰახეზი რჰიან, ხექუწას იყაწანე, აყუაქჰია
აგუარაქუა ირესნე, ამბქუა ირთალანე ეიმერწიო იალაგოეიტ.

კამბაშქუაე უბრი აყენდა აბრა ირეხაებ ხექუწას იყარწ-
ეიტ,—დაარა ჯაბაა დუ ნადბალანე იციალუო-ეითაციალუო
ილარწაწიყაგაე აანდა ფეიანე, ითალანე ეიმერწიონ.

აბრი ეიფშე აამთაზე თაჯგუაგუა ლკამბაშქუა რახე იაანხაბ

ბუნდაკ რჩაურადაკუნე აყუაქჳია აანდაქუა ინრუსნე, იფუხბაა ინკა-
ქნე ამხქუა ეიმერწიონ. იბბან აკუზარ ართ ხაჩა დრემამებტ,
ხლაფშო დრემამებტ, თაჯგუაგუა ლაკუზარ ფჳიჳს ზაწიჳტა ლაკუნ,
არახუ, რახმ დცარ, ლეჳნე დაგხონ. ირეკლწარაგბანა დელ-
მოჳტ. ახაჩა ილთაშობ აზგაჳ დეიწახან.

ზნე თაჯგუაგუა ლკამბაშქუა რგულა ჰაბახუ იმხე ინთალან,
დესათენე ადგაჳლ აკე ჳქუგღლამეჳა იააქურხორტ, უი აჩონე
ჰაბახუ ითააციეი იარეი აჳნე იყამებტ, ხარა ირემამ მხეკ ითან,
არაშობარა იაქოჳნ.

ახულთებე დანააი, არახუ იმხე დებდენწიალანხაბ იშოქუ-
რხებ იბეიკ. ართ თაჯგუაგუა ლკამბაშქუა რაკუნ.

ამხე იათცანე, ფჳიჳსეკ ლოჳჳ, ლხაწაგაჳ აჳს დაქუშეიკ,
ილასჳიოზიეი იჳიან, თაჯგუაგუა ლქოჳ იაიციან:—დად, თაჯგუა-
გუა ბკამბაშქუა სეიმერწიეიკ, სენტოარნეკ სებდფესღლანხაბ,
სებდენწიალანხაბ სემხე აღმარა აკე ჳქუმეჳა იააქურხორტ.

ბენგაჳ უბას ითალანხან, ახა აჳნე იყოჳ ლღლაფშო ნარეჳქუ-
შიან, იათცანე ხარა ნაყ იკალციეიკ. უაჳიჳ ჰაყამბაარა იაქუ-
რშიანე ინთალან სააქურხორტ. ბარგაჳ ფჳიჳს-ზაწიჳტა ბოჳჳ, ბემჩ
შორეჳქუმხო ბბორტ, ახა დაჩოა ბნე იანთალა, ნას უი ამხე აკე
შოჳსბალემხოჳ ბდერუაზააიკ,—იჳიეიკ.

—ააი, ურთი სარეი ჰაიბამბაროჳჳ. აჳბა-ხთა იაანხაზგაჳ სემჩ
რეჳქუმხო სეყოჳჳ. რუაკე სთიუაზარგაჳ შთა იუფერხაგამხო
იყასწაგუშაროჳჳ, ჰაი, ჰხე ჰახმემხო, აციებ-მეზეკ იაანხაზგაჳ
ჰამჩ რეჳქუმხო ჰყაბწაბ რგუახუტოჳ ანციან იანბიგმდაროჳჳ.
იბტიებ დანეყაბ ეიფშო აკუზარ ას ჰარახუ რულა გულაკ იგუ
ნირხაგუშომებტ. ახა უი, აბგა დუქუა რეიფშო ჯოჳჳჳ ააჰა-
ბეკლსენ, ჰარახუ ირეიღებ ჰჩოჳ ბზიახუ ინაჰხფაა ირგოეიკ,
იარა იაკუზარ რხახუს დენდოქურწიეიკ, ირახუ ხუქე იაანხა-
ზგაჳ აღმეჩციეი აბგაქუეი ნეიციბერაან იააქურხორტ,—ლჳიან,
დწიჳჳ, ლღლაღრძქუა აალრეკქეიკ ლკასე აქოაცი ალა.

—ალიას დღდმერძენდაბ, არი სემხემოჳჳ ეგი სემხგაჳ არახუ
ეიმერწიანგაჳ. ახა უებგაჳ უი ითეძშია ჰია იშიაჰაძიოზიეი?

—აყუა დთაკეჳჳ: ჯოჳჳჳ დხერწიეიკ რჳიორტ, ჯოჳჳჳჳ—უს
იმაძამ დთაკენე დებრემოჳჳ ჰაბდერუამ,—რჳიორტ.

—ბემშიან, უიგაჳ დოჳურეშთებ კამაქეჳე ხუქე ლენასეფ კრა-
ლაზარ,—იჳიეიკ უა ირეღგღლანე ირბემერჳუან, კამაქეჳე და-
ლანუმარშია.

—ნას ამარჯა ფსეხუაკ ბებრეთობარ აკე იეფშოჳმეჳა იბჯ-
სშაჳ, დაჩოაზნე იანთალანგაჳ. სააქურხორტ აჳჳ, იჳიან იჳნეჳა
იხე ნარხანე იქოჳნეიხორტ.

— ნან, ჰაბახუ, უარა უგუ აკაბე ისბენბარ აწკეს სუფსურ
ეილდესწორი, იბეკალოზბარ კუჯა-ხვუ აჯუქურეი ატიე ზღერუა
აუაა ნადგალანუ იახუაჰარფშუბ, აბარალ იაქურწო აბე ხარუ
სუხრიოუბ, ურთ რუაკე სთიუაბარგდე უი სწიარატრე სუგოუბ
მაკმანა, — ლჰიეიტ თაჯგუაგუა, ახა ჰაბახუ უი ამალაგდე დაბე-
მძერვიტ. — დარა ზნე იმხეირატია იბეკალოზბარ ბხიოუბ, მაკ
ანაკუხნაგდე იშოფააური, სარა სუფნასთა სუთჰია აკუმ არაყა
სბაა, — იჰიან, ჰაბახუ დნექულანუ ივნუყა დციეიტ.

— ჰაბახუ დეიმერწიეიტ სკამბაშქუა, უაჰიე ააკდესკმა სას-
რან დარაშოუბან ბკამბაშქუა სუთრა ააქურხეიტ ჰია, არანდ
კამშუმ იაკუნ აარლაჰია ციემლ-ციებბა მუხ-ხუქუკ ლეიწან
უბრა ინთახხუანუ დარაქუშინ ინთცანუ ნაყ ინკაიციეიტ.

— ირბეზურბეი აბართ, აბგა დუქუა ეიმერწიაშოა ბცია
ზხესხშოა? სგულაცია ბეგდე ციემლეს სუდდერყაწორი! — ლჰიან
აკამბაშქუა ბეზბარაჰანუ იყაბ, იყაჰიო ამძერხაქუ იტიბ,
ინანახულა ინგანუ რქუაჰიართაქუ ინქსალჰიეიტ, ნას დაინ-
ავნუ დაატეიტ. კამაქუქუ ხუქუ დაალგუდკლანუ.

— ჰაიგუა იბესთარა კამბაშხმა დეყამ. კამეგუ ხუქუ ისთაბ
სჰიარ, უი იმე ბქუმბაშოა რაყარა კამბაშ ეილდკლანუ იმოუბ,
იარა იტიქუაგდე ირბიურა იბდერუამ, იციეიმპლოიტ. ხარატეკ
ისტაბ სჰიარ, ესუხულფაბუ სარა სცანუ იმხნუ იაასცალაროუბ.
უი უაკ დბეზუო აკე აკუმ; იანესბე სჰიარ ურთ ამცახუციაქუა
რუდა ჰუართამ: ურთ რუდა ჰეციალუომ, ურთ რუხშო ადა
ჰუართამ, ძეკ, მქოჯე ჰიან იეიფშო აკე ააგატეეს იჰაურ ურთ
წაჰკეროუბ, ურთ რუდა ჰუართამ. უი ანავსგდე იბტიუ დეი-
ბგანუ დბაადარგდე იხე იბნეყუმგო დექუსერხორი, ნას ირბეს-
ხუცუა სუბდერუამ, — ლჰიან თაჯგუაგუა დარაშოუა დყუწიეიუნ.

არი თაჯგუაგუა ილჰიომ ბეგდე დაარადა ბერგ-დუკ ლეი-
ფშო კამაქუქუ ხუქუ ლეხშოჯ აბეშთხუ დბეძერუან. ნას დააცია-
ყიან:

— უი აყარა ურთ ჰკამბაშქუა გურვას იყაბმწინ, ნან,
უაწიე შექუმთან რუშაჰაგაქუა რუხუდა ინახშნუ ისებთარ, აკამბაშ
ხმწცია რურახუ ახეიბერცო სარა იბდერუეიტ, თოუმუმ აძე აფშოა-
ჰიაქოოუბ, უაყა იანნასცალაგდე აქკუნცია ისბერშაჰიაბ, ხულოფა-
ბენდა უაყა სეყაბაბ, ახულფაბუ რუშაჰაგაქუა აარუშხნუ, რუხუდა
ინხშნუ, ავნუყა იაასცაბ, — ლჰიეიტ.

კამაქუქუ ილჰიან ლან იანლაჰა ლხუ-ლყე აილაგელტ.

— ნანხოეიტ, ბარა კამბაშ ხმას ბაჰთახუემა, ბდა ჰამაბამ
ჰაძღაბ ხუქუ, ბან თაჯგუაგუა დბეკუნშოახაიტი, აკამბაშქუა
ბრეცლამოუ, უი ახდებჰიაბგდე, ატიევაქუა სხაგელანშოა ბბეიტ.

— ლჰიან კამაქქე ლხ-ლქო დნაგუძენ დააღგუდღუჰიჰიჰიჰი.
— ბარა ხუქდა აკამბაშქუა ზღაბზხაოზეი, კამბაშქუა აბზ
აყდანე იბანარხარ ბაშმუეი, ნასგაე იბდრუადა, ბარა იბმანა
სუფნე ბაბ დოურუშთნე დაარ, აკამბაშქუა ბეშორცუ იბარ,
სიშერ ყალაპ, — ლჰიეიტ თაჯგუაგუა.

ბაბა, სარა იასპიაპ, სარა ეიღეშანე, ბზია იბანე სეშო-
რეკლაბ აკამბაშქუა, ნასგაე ჰარა ჰკამბაშქუა ესქანაგაე
რეხქუა სეშმუეიტ, რეხქუა მერწყსდაკუა ისემწაკნე ირკოუეიტ,
ურთ სარა ისეშეკლოუპ. სარა სერშდომ, — ლჰიეიტ კამაქქე.

— ბან ბარა დბეკუნშოანააიტ, ბარა სნაწამთჰიჰიჰი ხუქე
ბოუმი, ბარა იბემდრუეი, ბარა იბელემშო აკე ჟყამ, ანა
მაკანა ბარა ბხუქციოუპ. ბარა ბგუ ითაბკეჰო რბე, დერკვა-
გაეხ ბარა ბეძღაბუპ, აძღაბცია რაკუმ აკამბაშქუა ირეკუ,
აქკუნცია როუპ, — ლჰიეიტ თაჯგუაგუა.

— ზეგა დარაროუპ, უაწიჰ სეკეჰი მათია აასეშინანე, ბარა
სბეშთერგაე სეზმეშთერგაე სარა სციოიტ აკამბაშქუა სეზანე
აკამბაშხაშცია ახეიზო ადიახე. ახულფაბე აკამბაშქუა საფცა
ისეზანე სშოაჰუა ბბაპ, — ლჰიან ლშაპქუა აადიძიანე დნეშთა-
ლანე დეციეიტ.

უანა აბრი ახუქე ისალჰიან ბაკუბეი ჰია აკრაამთა ამცა
დღიჰფენტიღლანე დხუკუან.

— აბრი აბას ზსალჰია სშოეიღაზაბ ლბეიტ, არახა ლაბ
იყამბაარა იშოახყოზ ლბეიტ აბრი ზეგაე, სარგაე აკსელ-
შოანდაბ, აკე სლეცხრაანდაბ, საბ იყამბაარა ზენდაკ იაჰნემფე-
შოენდა, ჰარახუ ფხასთამზანდაბ ჰია ლეძბეზარ აკუხაპ, ანა
არახუ დეშოფარეცხწოი სეძღაბ ხუქე, ლაბ რეკჰა დეიბგანე
დბააძაბგაე სელა დთაჰციაპ იბუაბეი ჰია. არი, ანაას, უაწიჰ
ისბემუკუა დემცარ ლურემ, იშოფა ბური ჰია დხუკუა დღიან
წხეზქოზენდა. ნას ილეძბეიტ „ილმუდაკუა უაწიჰ აკამბაშქუა
არხაყა იკასემცარ ყალომ ჰია დგელარ, სარგაე სლეცცაპ არხა-
ნდა, აკამბაშხაშცია ხუქქუა რნაპე დანესწაპ ილხელაფშო-
რაბე, ნას ხულფაბეშია სარა სეითაცაპ უახა, სელფელანე ეიცაა-
ჰცაპ აკამბაშქუა.

— აბრი აისარ მეჰდა იიჰიან მცემზარ ლაბ დოურუჰერ
ყალაპ დუკ მერწყუა, ნას უი ურთ აკამბაშქუა ფსეხუაკ
რბიურენ, — ლჰიან, აბრი ძებნე დნეშთალანე დეშოხუკუაბ უს
ხუქქე აცია დენთანაგალტ.

შეჰემთანდა დეჰზხეიტ კამაქქე ხუქე. „ნან, იახა ბაბა დმაა-
ძეი?“ ჰია ლან დლეზწააიტ.

— მოუმოჰ, ნან, იახა დმააიტ, ანა ირლასნე დაარცე
დეყოუპ, ბემშინ...

— იშვიტ სგუახუოიტ, სგლოიტ, აკამბაშქუა არხაყა
იკასციოიტ. უაყა ახუტქუა რაციოუპ, სხუმარლაპ ხულაანდა,
აკამბაშქუა სერხლაფშოლაპ; რეშაპარაბე, აშაპაგა, რეშ
რაბე, ახუტქუა სეცსერხრააპ, ნას ახულფაბე ავნეყა იანსტაპ,
ლჰიან დააქუტიან აჟიჟაპია აჩუილაპიარა დალაგაჟიტ.

თაჯგუაგუა ანი ლჰიეიტ, არი ლჰიეიტ, „ბაბ იანდა დაარც
დეყოუპ, დანაილაკა ავნე ბიმბარ სარა სიშუეიტ“, ლჰიეიტ,
ანა „ამც სებეოიტ, უს ესქაენაგაე იბჰიალოიტ, ანა ბაბა
დმაადიეიტ“, — ლჰიან ლჩააილაპიანე დლატეიტ.

— ბარა, ხაას, აკამბაშქუა ბერშუეიტ, — ლჰიეიტ, ანა
ილუაბმა კამაქეკე ხუტეკ, ლჩულშუა დალაგაჟიტ.

ამრა კერ ინხალანდა დნელკელტ, ანა იანელმუმა აკამ-
ბაშქუა ნალაფცა, კამაქეკე დლემი ანაშციი არახუ იანდარცებ
დნალგან, აკამბაშქუა შაპანე უაყა ეგაჟოთ აკამბაშქუა ინრე-
ლალწეიტ. ნას მაძალა ახუტქუა დრეჰიეიტ კამაქეკეი ლკამ-
ბაშქუეი ხუტეკე ინარხლაფშორაბე, სარა ხულფაბე სააჟეიტ
აკამბაშქუა რკაცარაან ლჰიან ლშაპქუა ლეწაყუალო თაჯ-
გუაგუა ავნეყა დხენჰიიტ.

ავნე დანდაიბგაე თენჩ დებტიოზმა. — იყასწაბეი, ახუტე
ლჰიარციე ანდფახასწეი, კამბაშკ დაშერ ყილარ რეჟე ბლას
ინესტრეზეი, მიტოუპ იზუბ. მაპ, უებგაე-უებგაე უანხა ხაჩაკ
დღეშოანე ისთაროუპ, — ლჰიან, ხულანდა უს, გუაყრლა
იაალხლგაჟიტ.

ახულფაბრანხა ცქაა ინაძანდა თაჯგუაგუა დხეს-ხესუა
დციეიტ არხაყა. კამაქეკე ლეზგაე ჭატიეკ ააშთლ-ხეიტ, იბდ-
რუადა ამლა დაკებარ ჰია. კამაქეკე ამლა დაკემოუ თაჯგუა-
გუა უაყა ილბენლჟეზ კერგაე ახუტქუა ირბელშეიტ, ლარ-
გაე ილბეხეიტ.

თაჯგუაგუა დანდენიბ კამაქეკე ლკამბაშქუა უაყა ადიაქო
აპირა იაქოენ, ლარა დხეუმარუა ახუტქუა დრელატიან.

აკამბაშქუა რეშაპაგაქუა აარეშხენ, რეხუდაქუა ინარხწენ
ავნეყა იაარციეიტ.

ავნე ინხააიბ თაჯგუაგუა ხუტეკ-ხუტეკ ლმარშია ააკენ ენდა
ბგუ მქოლმეი უა ადიაყენ. აკამბაშხაშციი აქეუნციი ბრემშ-
ძეი ჰია დლზეწააიტ.

— ნანხეიტ, უაყა უაჟე იგუ ქოლდომ. ხულანდა ახუ-
მარრა ჰაქოენ. აკამბაშქუა ადიაქო აპირა იაქოენ. ვენტო-
ხენტო რაყარა აძანხე იკაცანე აძე ითაპარტიეიტ.

— ბაკუბეი, ბკაბეი ბესთერფეი ბაადოუშია იბბოიტ, უაყა
აკუარა შითაჰაბარ? — ლჰიან დლზეწააიტ.

იანაალღდღლცაღადა, ნასგაჲ ახუქქუა იზღერუაღა აკოთრ-
ჰიაზარ ლგუასუნ:—აკამბაშქუა აკუარა იანერაჰცობ, აცჰა წარან-
აბჲ, აქკუნცია დასუ რკამბაშქუა ირქუტიანჲ ირუბან სურ-
გაჲ ჰბატ საქუტიეიტ, აქუტიარა აღერუაბ ჯშა. უი იანზღდღ-
რუაბააჲ აქუტიარა: იკუა, იფო აკუარა იანაღნთაფაღაბ, სნა-
ხყადან აძჲ სთაჰაიტ, ანა აძჲ ხუქენ, იშშენ, სმაყჰთაჰიარაყენ-
დაგაჲ ცჰა იზღმჰაძეიტ, ნაყ სნერიტ,—ლჰიეიტ.

არი აჰია თაჯგუაგუა დარააჰკეიტ, ლჩოღღმშოიტ, უაჰა
აკგაჲ ლგემშოეიტ, აძღაბ აძჲ დაშუან ჰია, ანა აძღაბ დუგ
დღღმშოეიტ უეზგაჲ იღღმბიტ აკამბაშქუა ხაჩატეის აძიჲ
იღთარაბჲ, აძღაბ აკამბაშქუა ლღთანჲ აღიანაჲ უაჰა დღღ-
მშოთრაბჲ.

ბბას, თაჯგუაგუა დხუცუა, ირბღღუშა ძბო, ლხუქჲ დღღ-
გუდკღლანჲ, ეიბარყუნდ-შოენდუა ეიბა-კუეიბანა იშოტიაბ აწუხ
კკრციეიტ. უბრი ამთაბჲ ამძერხაჰჲჲ ალაქუა ააიბარშოენ,
იააყრემ-ჰორემენ, იააიქუტიეიტ აბღდააჰია.

— ჰლაქუა ირღერუაბ აძიჲ დღრბეიტ.—ლჰიან, თაჯგუაგუა
აში ააიღთანჲ დენდოღღუშოიტ. კამაქჰკგაჲ დუგაღღან:—ნან, ბაბა
იაკუზარ?—ლჰიან დენღღუშთაღღ. უბრი ამთაბჲ აღიიას აბა-
რწა დააწაღღ. არი დაარაბა გურღღარა დუნ აბრი ათააღი-
რაჰჲჲ, იაბ იბგაჲ, დღბზაიბ რბგაჲ.

XII. კამაჰჰჲ აშოკოღღღოღღოღღ.

ზნჲ, ხუღღაბჲკ აგუღღარაბღღი დღენჰინჲ ავნჲყა დააუან
აღიიას, თაჯგუაგუა აბარწან დგღღანჲ დიბღღუშოუან.

აღიიას დაარაბა აკჲ იარგურღღაბ აძიჲ იეიფშო იგუ-იშამხჲ
იწფრაბაუა, იხჲ-იჰჲჲ იხაჩოღღ დააუან. არი აკჲ დშოაბგურ-
ღღოზ ზარატეიგაჲ უაჲჲ იგუ აბცარატეი იყან.

იფაწა, აიქუა ეიჰა აშოღღა ბღაბ იარღღა ნაჰაღღა ირჰიუან.
ზენგაჲ იჲჲაკაჲ კაჰჲჲ აწუხუა ააიღიკღღღონ. ლასსჲ-ღასსჲ
ამრა ათაშოარა, აჩოღღიანრა იაჰჲჲჲ ანა დნაფშოღღონ.

ამრაგაჲ, ცასჰია იაუაბშოა ზენდაკ აჩოარყაფშენ იგეფ
ღღღღანჲ, აჩოღღანაწონ, აბღა თბააქუა რღღა აღღენეი იქუფ-
შოუან, უაწიჲ შჲჲემთანენდა უაჰა იბბოღღ, სცამთაბჲ სგუაბზარა
ცჰა სნქუფშოჲჲ აჰიოზშოა.

აბრაყა იგურღღაწია იააიუაბ აღიიასგაჲ ბღაწუხუაღღა
ინეიბგაფშოუან. აბრი ანა აღიიას დანენაფშოუაბ უახა იხაბ
იძღღ იაარფხჲჲი-ფხჲჲიუან, არი იგურღღარა იჰჲჲ იანღღუშოუაბ-
ეიჰა ირხანანჲ, ირფშოძანჲ, ინღღუშოუა იუნარბონ.

იხთერაჲ ეიქუაწია ირქაჰჰჲანჲ იხჲ იაკურშოაბ აციაფშრა
აბანარღღონ.

იკუმეძიებსუა-კმაქთ აკუბარ აშოკუაკუა იალაბ იანბაცრ/ცე/
როუნ, იმაცაბბქუეი, ნასგაჲ ირაძნ ყამეი რყუნაქუა კულაქუა-
ჯონ, რეფშოთიქუა ფსანოუა.

იარა უავასაკ, წალაკ იაკუნ, ახა უაჲიჲ უანრხუაფშოთა
იაცარა იცნე აკუნ ულაფშო დშობაბო.

აჲიაკ ალა, ალიას იხანტო იშაპაყენდა დაჩაბნე დეიფ-
შოხეძეკუა იაპა დლაბ-ქოხნთნე, იმათიაქუა ინდრკნე აგურ-
ღაახურა იხაქუაკუა დეყან. უბას აკუნე აბარწა დააწალტ.
უბრაანდა ამრა ლა-თბაა დუგაჲ ინეიხაჲფშოუა დააუან, უი
ნახეს— „უწხ ააბბიანრეიტ“ აპიაბშია იარგაჲ არჲელანარყუნ
აყაფშორა აჲივანახა ინარხანე იარა არხანწიანოიტ.

— უარა, ბაკუბეი, იუაპაბეი? უბეიგურღაარჲბ აკ უაპაბ-
შიოუბ უშოააუა? ჰია დნაიბწააიკ თაჯგუაგუა.

— ისაპაუაბი, აკგაჲ სმაპაძეიტ, ახა უი უაშთან იბასპიაპ.
კამაქქე დაბაყოუ?

— კამაქქე არჲ აძახაჲ ილგაჲეიტ, აძე იალშნე, აძე
არჲინე იააბგოიტ ჰია.

— აბი, უი აძლაბ ყადეჯ, უბრი არჲ ჯარა დკანაჲჲრ,
მაშიჲრ ღგარა დეყოუბ. უაჲიჲ უი არხა— ლბაა ადიაქოჲ
იქულმჲრკუაკუა დეყამ. უი არგაჲ ააკაჲსკაჲ იაასხუაბ აკოუბ,
აწასქუა, აყაბშაქუა ცქმა იხეზღერუამ, ლარა აბეყყაპია ილ-
რკუეიტ, ილერხუმარუეიტ... დანცობ დებბამა, ლეკკუნ-მათია
ლშიელწამა?

— უი არჲ აძახაჲ იანელგო ლეკკუნ-მათია ლშიემწაკუა
ილგადომ.

— უს აკუბარ უი არჲ ლერკუეიტ აბე აკუხაპ, მაპ ანა-
კუხა აქკუნ-მათია ლშიელწომებტ.

უი ახაას, არჲ დაციშიამოუ, უაჲიჲ ააკაჲსკაჲ აბრა ჰაჯ-
მათ იფსხურაქოჲ არჲქუა დერკუეიტ ანერჰია, აბრაყა ბაბა
ჩოჲკ საქურტიააიკ ჰია მადლა საბეყაწარა დაქოჲნ. ლეკკუნ-
მათიაქუაგაჲ დნარჲსუაფშო-აარჲსუაფშოჲნ, ირეკქმანე, იუან-
თანე, ეიქურჲაბნე ინაგანე იკნალჰაიტ.— ანცია იჯშოუბ უაყა
არჲერკრა ახაჲყამლაბ, მამბარ არჲჲ საქურტია ჰია უალჰიარცე
დეყან,— ლჰიეიტ თაჯგუაგუა.

— უი აკე დაციშიო, დაციფხაშო დეყაძამ. არჲქუა დრეცი-
შიომ, აბნი ახუქდა ილერკუეიტ, ილერხუმარუეიტ, აქკუნცია
რტაპანჩაქუა რემხნე დალახესუეიტ. უაჲიჲ ააკაჲსკაჲ აწესშგა
შიაქმა ახაჲდღგლაბ, იაკედხნე დეკდიელწენ აწექმა ჰია დხესტ...
უი ლჩოზბბლკქოუ ჰასაბ რბურ— მაშიჲრკ ლემგარ ფსხუა
ლოუშოამ,— იჰიეიტ ალიას.

— უი ბზიოუბ, ანა უაშთან იბასჰიბჰ ჰია იუჰიბჰ ზაკუნი?

— იბასჰიო უბრი აუბ, უაჰიჲ ააკგჲსკჲა სასრან ითა უაჲ
იჩარაჲჲჲ აბრი ჰადლაბ კამაჲჲჲ ლჲკუაშჲარა ბბაბ უაჲჲ ჰგგგგ
ჯაშატჲჲს ირგმან. აბრი ბაკჲჲდა ბმოუ აბი ლჲკუაშჲარა
დთოუწარუაბჲი, იბჲმწო ლაკუჲჲჲ ჰია სარჰიონ; უაჰიჲ აბულ-
ფაბჲ ჲუბბლჲზურაა რჲჲჲჲ საბანჲიბ იბჲჲჲჲჲ ჲჲჲჲჲჲჲ ითა მიჩა
უა დჲჲჲან. აბრი აფჲმჲმწო-ბჲმწო რჲჲზჲჲწჲა საბ აჲჲჲჲჲ სიგოიბ
აშჲკოლ სთეიწარაბჲ ჰია სეიჰიეიბ.

უაჲა ათალარაბჲ იათახუბჲი ჰია სჲშოიაციბჲიბჲ უს იბ-
გგჲ დააბჲჲიწიბ, ნას უი სიბწაიბ.—აჰაბ იყნჲბი იუბაბა-
როუბ ლჲჲურა უბზრობ აშჲჲჲ, ნას უაჰა აკგგჲ უთახჲჲჲ, ანა
უაჲა აანარბჲურა უადჲჲჲჲ, აჲჲჲჲჲჲ ბთარწო აწკჲგგგჲ იუა-
დაჲჲჲჲ რჰიოიბ აბლაბჲიბ ანბრუდჲრკლო აშჲკოლ. უეიბგგგჲ
უი ადა შიჲჲჲ ათახჲჲ ჰია სეიჰიეიბ.

უი ადა ეგგანათახჲჲჲჲ უი სარა უაწიჲწიჲა იმსბჲ აჰაჰ.
სარგგჲ ჰადლაბ დსჲჲჲ სკაჰ, იბდჲრუბჲი, „ამაშეიბ აჰამჰჰალ
იალოუბ“ ჰია რჰიოიბ ეიფჲშ მამეიბშჲაჲჲჲ დსბაარბჲურა?

— აბრი კზრ წჲჲეიბ, უგჲჲ ითეიჲთეი, ანა ამალა აჯაბაა
უბჲ იაურბოიბ, უაჲა დუბაარბჲუბ. ჲჲჲჲჲჲჲ ითა დთეიწო-
ბარ, უი დაჩაბიჲჲ. უაჰიჲ უარა თაუადი აამჲსთეი ურაცილა-
ბჲრკჲ იაჲჲჲჲჲჲ აკუუ! „აცი აკამბაშ იაჲჲჲჲჲ აბიჲჲა
ბჲეიბ“ ჰია ურთ ურაცილაბჲჲ უდჲჲჲჲჲარ ამალა უააფსაჰ,
ანარჲჲ ჲაჲჲჲჲ, აკგგჲ ულშჲარბჲ.

— მამოუ, უბრი ფსჲმშეიბ ბუამ, — იჰიბბჲ ალიას.

აბრი თაჯგუაგჲუა უაჰა იმალჲჲჲჲ, ამალა იჰიოიბ აკუბ-
ბარ ჰადლაბ ბჲჲჲ ბდა დჰამაბჲჲ ჯარა დჲშოფეიგოი ლგუა-
ბჲუბან.

უს იშჲეიციბჲიბჲ კამაჲჲჲჲ ბჲჲჲ ლჩჲჲ. ნჲჲჲჲჲჲ-ააჲჲრ-
ფალო აგჲაში დაათალბ. „ჩოუ!“ ლჰიან ლჩჲჲ კჲწჲრჲჲანჲ
ამბჲრბა ააციბლჲანჲ აჲზჲ დაადბხჲლან, ამარდჲან აფბჲა დჲნ-
კაფეიბ, ამჲა ეიფჲშ დეილბბააჲა, ლჲლა-ლჲჲჲ ლხაჩო,
ლჲბჲი ბჲჲჲ ლხჲლთა ითაჯგუანჲ, უაჲჲ იბგუამთო იწიბნჲ,
ლკუბჲიჲ აკალთჲჲა აალჲრჩჲეინ, ლჲჲაბ ბჲჲჲჲ წაჲა დნახან,
ლჩჲჲ ალურა აწჲბჲა შჲლკგბ, ამარდჲან დენბაფაღან ლაბ
ლჩჲზნეიგუდლჲჲლან, იბჲ-იჲჲჲ დნაგუბიბ.

— აიბ, ბარა აფხამშა, ას ბაბ იბიბბჲჲა დჲსმაციჰაიბ
ჰიოუბ. ბნჲ უბრი აჩჲჲ ბჲჲკანაჲჲ, ნასოუბ იანბდჲრშა ჰჰი-
ბიჲ ანამწარა იაწინაგჲუა! — ლჰიან თაჯგუაგჲუა დალჲუა დნა-
სკჲანჲ დნაბიეიბ.

ლაბ ალიას, უბრი აჩჲრჲრაბჲ აჩჲრბჲშმარაბჲ დაჩაბნჲ
ილჲშურაბჲ დლაციჰარაკჲ ბგუ ითაბ იგუ ააფჲშჲჲან ლბჲ

ააიშშენ: — დად ბარა უაჟოე ბეძღაბზანუ სგუდკელო ბესხდენჰალანუ ბეგლოუბ, აჩო აბლაქო ბანეილაკა ბეკუნხა, ფსუხუაჟ ბემამკუა ბყალოიტ; არი ზმანოუბეი დადხეიტ — ზნუ ჩოკ ბაშერ ჰამცახუ ბერცოარა ბეყოუბ. უი ეგდაურუმ, ანა აბრი აჩო იახდშოუუ ბაკუბეი, ფხბუ, აძე იალბეშუ? — იჰიან დლაზწააიტ ალიას.

— აძე იალსშიტ აუბ, — ლჰიეიტ კამაქექ.

— ამც სბემეობააიტ — იჰიან დნალბაანუ აჩო დნახუაფშოუ-ბარ, აფხბე იგანუ იყოუბ. აჩუნგდუ აშოოურა ციგდან.

— დადხეიტ, ას დაჩოაზნუ იბემუნ! უაჟოე არი აჩო აფხბე იგანუ იყოუბ ხუქქე ილაგა-ვაგანუ, აფხუ აარშანუ ალურა აახეხნუ, ნაყ აუთრა ინთაწა, — იჰიეიტ ალიას.

კამაქექ ხუქქე დლალბაან, აჩო აქოუ იანკუ ალაგა-ვაგარა დლაგაშეიტ.

— იბემბოი ბარა ჰადღაბ იყალწო! მა ჩოკ დაშუეიტ, მა აძე დაშუეიტ, იახდა ხულაანდა დეძო აძე დხუუბ, — იჰიეიტ ალიას, თაჯგუაგუა ლახდა იხე ნარხანუ. — უი აწკეს ამიყუფხდარა დჰაბთაწარ, უი ჩოკ მა დაშუბ ჰია ჰლეციშოარემ.

— უი ზეგდუ ზხუჰსო ანს-არს ჰია ქოართაქუაჟ ვეყაწანუ აყუაყა დეზგაპ ჰიოუბ უგუ ითოუ, ანა უაყა ინარგალაკა ზეგდუ ანახუო ჯუშომა უარა მქოდა. უი აწკეს აბრა ავნუ უჩოა-ნეკლანუ აძღაბ იყალწაქო ლუმერყაწან, უბრი იაჰა ეიღაუბ, — ლჰიეიტ თაჯგუაგუა.

— იბჰიოგდუ საჰაუეიტ, ანა აბრი ჰადღაბ აგუეიღხრა ბზია ზმოუ აძიე ლოუბ, ანაპე, ლეგზიმბერხან, აწარა ლეშით ჰია ზეგდუ იჰარჰიოიტ ეგდუფხაშაროუბეი აბას ზეგდუ იშოჰარ-ჰიო, ჰლემჰაქუა შიაჰანუ ჰნე ჰაქუენ ჰლატიარ, ზებლა ხეზვაბ მშოაფუ იმბაძაკუა იცეიტ რჰიოიტ ეიფშო, აბარსყავუკ აუა იჰარჰიო ჰლემჰა იაჰმერჰარ ეგდუფხაშაროუბ. ეგდაჰნეჩაპ აკგდუ იაფსამზააპ ჰია, უი აწკეს უაწიფწიყდა სნაშთალოიტ უბრი იათახნაშოა აუს — იჰიეიტ ალიას.

აუხა იახდტიაბ იშთალაანდა უბრი ათეშშია რემან. თაჯ-გუაგუა დუკ ლხეშოუკ აბცომბტ აბრი აუს. ლეძღაბ ლემბე-წეჟრა ლთახემბტ. არი ზაჰაუაბ კამაქექ ხუქქე — იაუბეი სემ-ცაკუა ჰია დგვლან. აწარა სდერწოზარ ბარა იბებთახემბეი ჰია ლან დელქოაგვლან.

— ნას იბემუაზარ ბაბი ბარეი იშითახუ ქოუე — ლჰიან თაჯგუაგუა ლჩორგუაანუ დლატეიტ.

ადერჰაჩონუ იანააშოა ალიას აჰაპ იახდა დცეიტ. უი დანდ-ნეიბ აჰაპ დეყამბტ: ოდუშყა დცეიტ. მჩებეჟე ქია-მშოჰრაყარა

დბააუამ ჰია იარჰიეიტ. ალიას დაარაძა ილანხ ვეკუნაწეიტ
აძლან ლეკურა შიყუ აშეკოლაქუე ირთანხაშთაბ იანაძმთაბ
იანაჯრმოლუბ აბე.

ადერკაჩხე ეიზარან. ალიას აიზარაქუე დააინ ასთარშოენ
ეიჰიეიტ. აპაპ იყამბაარალა იძლან აშეკოლ ლთაწარა აამთა
შორციცოზ.

ასთარშოენი აპისარი ნეიციაჟიან აშეყუ რვიტ ალიას იფჰა
კამაქეჰე აბრი აამთაბე დიიტ. აბრი აყარა შოქელსა ლხეწეეიტ
ჰია. უი აშეყუ ასთარშოენ იპეჩატ ააირხეეიტ, იარა უბას
ასულქუა ახვეკგამე ინეჰია-ნეფხანე აძლან ხუქე აწარა ბზია
შოლოლუშოატოე რჰიან „ჰპეჩატქუა აშეყუ რაარხარაბე ხუბა-
ხუბა ყურეშე ჰაქუნაგოიტ, ახა ქუაშს ილოლუაიტ“ ჰია ინეი-
დერკვიტ.

ალიას აშეყუ ირთაბ იმანე დგურდამაწია ავზე დააიტ. ავზე
დახააიბ იფჰიეს დნალაბეეიტ, აძლან ლგუ ყაბწაშთა აკუმბარ
ლგუ კაბეჰეშთა აჟიაკ ლალემჰიარაბე ნასგამე ილგეუ-ილბზოლუ
აბე ხუქეკ დნალეზუაფეშორაბე.

ჰიარა ათახეზმა, თაჯგუაგუა ლეძლან ლემჰეწეჟრა ეგმა
ილციემღარგამე, ფსეზუა ზმამ აქოე იანნეი, ლეძლან დელ-
მერხოიზი.

თაჯგუაგუა ლეძლან დაალეფხან „ბარა აყუაყა სციოიტ
ჰია იგელოლუ აძლან ბეშააირა! უაწიაშთანხ ბაბა აყუაყა
სიგოიტ ჰია აგულა ძლანცია რქოე ბეჩხეოიტ, ბემათიაქუა
ახუაფეშორა შოერთახეუ ბემდერუეი!“

— სარა სკუმეიი სკაბეი, სხელფეი, სეიმააქეეი ბეგამე
რეკქმანე, იწიანხე ისემოლუ, ჰანცო ისშიესწოიტ, უაჰა ჰაიწა-
ბერხოზიეი?

— იბჰიო ბაკუბეი ბარა, აბბამეყუ, აქეუნცია რეშეკოლ
ბთაჰწო ჯებშომა, აძლანცია რეშეკოლ ახა აუბ ბახიგო, ნასგამე
ბაბ უანხა აყუა ბგანე აჩოკ ბაქურიტოი ჯებშომა, აშეყუფ-
ხმარა ბწარაბე ბიგოიტეი, — ანელჰია თაჯგუაგუა, კამაქეჰე
ხუქეკ იაალციემღლხეეიტ.

ნას სეკეუნ-მათიაქუა უანხა ისემგადოი?

აეი, ბარა ბემსააიტ აქეუნ-მათია ბეშიწანე აძლანცია რეშე-
კოლ ბეშოთარწაშთა.

უი ეგმაურემ, აჩოე საქუმტარგამე სარა უაყა სგუ კოზლდ-
დომ. ბაბა ისეიჰიონ სარა, უაყა აშეკოლ აქოე აძლანცია იკუ-
ეიტ, იხუმარუეიტ, ეიქუფოიტ, აწიერგლა იანხეფოიტ ჰია. ნას
უაყა სგუ შოფაქოზლდუეი? — ლჰიან დანენაფეშო აგულა კეუნცია

რააიგუარა ადიაქუ იაინე იშუხუმარუაბ ანუღობ დეჟნუ/ დციტ უახა ხუმარრა.

— უარა არი უძღაბ ისალჰობა უაჰაუაბმა, — ლხინი კონუ // ნალერხეიტ თაჯგუაგუა, ლხაწა იახა.

— ააი, ისაჰაუან; ქუჰმთაქუა აჩარა საქუენ, — იჰიეიტ ალიას.

— დახაუგო ლეზდერძომ. აქკუნ მათია ლგარაცე იაქულკოიტ უმბოი!..

ალიას აცარაბე იჩორხხეიტ. უაწიე შუჰდა ამუა ჰაქულოიტ ჰია ლეიჰიეიტ აძღაბ. ლარა დცან რგულა ძღაბციეი, რგულა ქკუნციეი — ლქულაცია ბეგაჟ ირაღიეიტ, უაწიე აყუაყა სერგოიტ, აშოკოლ სთარწოიტ ჰია. ხუქკე რულანხა ააიქუნაწეიტ, ანა იხუქქუამბი, ახუმარრა იანალაგა ირხაშოთიტ. უიმოჟ, იანელაშცა რუჰქუა რახა იანეიმჰუაბ „ბეწხ ააბზიანააიტ, მა მუა ბზია ბექულააიტ“ ჰია შორჰიაშოაბგაჟ რბემდრიტ — იბაქუმშიეიტ: უს რჰიარ უეიზგაჟ-უეიზგაჟ დცარაშია, ირუმჰიარ დენხარაშია რგუ იაძბიტ აბე ლარგაჟ აკგაჟ ლემჰიეიტ! ლგუ ხაბბლააჟა დაარყუაწეიტ.

ახუმარრაახაბე იუნეჟა დანააი ლანგაჟ ლაბგაჟ არჰორხეი- არა იშოაქოჰ ლბეიტ. აბერჰიოჟ ლელანხა ხუქკე იანააი- ქულწა. აბერჰიოჟ დეშოცაწიყდობგაჟ ანუღდერ.

აუბა აკრაამთა ლან დლუდტიალან, დეშთალანძაგაჟ დეშ- თამლეიტ. ბეშთალ რჰიეიტ, ანა ილეჰეიტ, ლგუანელა ლანი ლაბი ლგუანხარა ილბარცე ლთახხეიტ აკუნაბ.

თაჯგუაგუა, რუა ბზია აყუა იყოჟ იბე ჩესქუაჟ ლერ- ხოიონ. აკაბე იააიწახარგაჟ უი იოჟ აყუა იბექუგულუა, ნაპე მაცარა უი იყენ იშოთანეიუაბ.

იანეშთალა აკრაამთა დემეციეიტ კამაქკე ხუქკე, ლან ლაკუბარ, უი აუბა-მოჟ ადერჰაუხაგაჟ დეშოფაბეციობ, ლეძ- ლაბ აყუაყა დერგოიტ, აკრაამთა დელბომ; ბნაპაქოჟ დყალო- გაჟ ლეზდერჰამ. ალიას იაკუბარ დეციადამებტ, ანა დეციოჟშია იჩოჟყაიწან — დეშოჟ იჩომერწესკუა, იბან აკუბარ, იარა დეშოციამ რდერჰარ დარგაჟ ბმეციარჰია დეშიანე. დაარა აწეხ კრანცა იციაქუეიტ.

აშოარფაბა დეჰოხეიტ კამაქკე, ლან ლყნეტი დნეინ ლაბ იქოჟ დეშთალტ ფუთრაჟ. უსტი დეითაგაჟეჟ ლან ლყნე დეშთალტ, ფუთჟ აწეჟ ლაბ იახა დცარაცე იაქულკოიტ.

— იბუაბეი, ნან უახადა სარა სქოჟ ბეშთალაჟ ჰია ბეყო- უმა, უახაგაჟ თენჩ, უაჰწას სარა სყნე ბეშთამლობეი? ჰია

ქვაალთიერ თაჯგუაგუა, მაძალა დეშოწიუაბ უდერობით დებქე
იანეფშოუა.

აბრი ალიას იგუ ანაბცა—„იბუაბეი ბარა, ^{ეგნეწიუა} ბბეშთამგლოი; ჰხუქე აყუოუბ დახააგო, სიბრაყა დჰაშთუა
ჯებშომა?!“

— „უბრი აყუა ჰია უბქუეგე ჰარა ჰბე დაარაძა იხაროუ
აკე ეიფშოუბ. წეფხიეთეი ბაყანტი უცახმოუ შოუჰიარა“.

ნას რეიმაკქუა ინარყუაწენ აძლამ ილაბეო ილაგოეიტ:
აშოკოლაქო ლლეიშია შოცვიგამალმეიტეშთა, ბბია იშოლწა-
ლაშოართე უჰია უბას იწაგგეგ.

იშოეიტ. აჩოქუა აკუადერქუა რექორწეიტ—ამრაგე ააქუ-
შოიტ. ლაგუსთან იჩოეილაჰია-იჩოეილაბცა დააიტ. ამჰა-დუ
აყენდა იანეილაკე აჩოქუა აბრი იოუბ ავნეყა იხეზბერჰიუა.
ამჰა-დუ აქოუ ალიასი აძლამი ადელეეჰთან იაქუტთანე იცოიტ.

ინატიან კაკალკ რკოიტ, ნას ზეგე აბარწახე ინდეილწი-
ბრაყა იყან რაჭიდა, კამაქეკე კეკანშოლა დბაძამბ, უი

ლხაწა მაც. უი იშოანაგარა იყოუ ამი იოუბ, იძარა
მარკატელლა იანეუწიართე იპანე, ივჩამეკუა, უს ბაშთა
ზანეშ ყამა დუკ იყუნწანე, იფენწა ააბეზუაშია უაჰაფშკ. აშოლა
ააილაფსო, ესქმენგე იხთურთა ხუა იეჰაბერ იქუფსანე, იწა-
ტიე ლაბაკმაქო აწლა ინაპე ახუდა იხარშინე, უაჰე ეილყმა-
ელლუციკ.

არი კამაქეკე იფჰაკ ლეიფშო ბბია დიბოიტ. ჯარა დცარცე
დჰეან, ანა კამაქეკე, იფჰიესი იარეი რააძამთა, დემბაკუა ჯარა
დეშოფაცობ.

ლარა კამაქეკეგე ურთ ლანი ლამი რეიფშო ბბია ილბონ.

იყან დერვაგეზხ, სასრან იან ათაკუაეი, ნას აგულა ჰისა-
ქუა, ანაციაქუა უჰია დერვაგეზხ იარუნამაქუეიტ.

კამაქეკე დგუდერკელტ, დხედერკელტ, დნჰია-დნეფხმანე
ლჩო დვაქუდერტიეიტ, ბბია იშოლწაშთა, დშოებბიანაშთა
ლვებცია დშორეწამხაშთაბე უჰია ინალბეეიტ. ალიასგე
იყამიე ააშთიხენ იჩოახე იქოჰეაბამთაბე იჩოანეიკელან რკენე
აფხმა იგელაბ აწლახე დეფშოუა დალაგოეიტ. იიბაბეიშ ჰია
ეგამრთ იგელაქუაბგე უახე ინახაფშოიტ.

— აძალა სცოიტ აყუაყა. იშომბოი აბნი აწესლრა იქერ-
ქერუა აწლა აქუციანტი ხუქე-ხუქე წაყატიი ამახუქუა რახე
იშოლეიუა. არი უაჰე დეჰომ, ანა უეიბგე ამჰა სანექულა სცაბ
—იჰიეიტ.

ეგდერთ იგვლაქუაზგდ არი აუს ამანშიალარა იშობარებ
რგუ აბციტ, ახა „ბაშოლუპ, უი აწეს იადრუა ეგდრეაქ...
რჰიაქუეიტ. ნას დაალასხან დენიშუქილეიტ. შიხლირთაქა

კამაქექ ლან ლახა ხუქექ დენხაფშოშია ლუიტ, ლებლა-
ქუაგდ ააყაფშოეიტ. თაჯგუაგუა გუალა ლემადამშია ლიხეი-
ნარფსნუ დგლან.

— კამაქექ ბიშუ ხუქექ ინექუმერკუა ბცომა? — ანერჰია,
ხუქექ ლიხე აალერხუდარშია ლუიტ, ახა დუქ ლგუ ალა-
ყამკუა.

უს ლაგუსთანგდ დენლუშთაგლანუ რიჩქუა ინარესენ
აგუაში ითუწიტ ახუქგდ.

რეშთახყა იანანაზ ზეგდ აძლად ლნეჰიარა იაქუნ. თაჯ-
გუაგუა ლულალრძქუა ლუფჰა ილცილდოზ უაქიუ არგამა
იანაციორწიტ. უაყა იგვლაქუაზგდ აკრაამთა ირზფშოუან, ნას
რეკნქუა რახა რქუნარხეიტ.

XIII. აყაყა ისოიგ.

აგუაში ითუწინუ ხუქექ იანნასკა ალიას იაფხა ინეიუაზ
იფჰა დნალეზამანუ დანუნალქუაფშო, ხუქექ ნაყ ლხე დნანაშია
ყალწეიტ, ახა უეიზგდ ლულალრძქუა ლბემწიანხორტ.

აძლად ლგუ ლხეირშოთრაზუ ალიას აყიბექჰიარა დალა-
გეიტ: აყუა იშოქალაქა ბზიოუ. ავნუ ბზიქუა შოგლოუ,
აჭირონქუეი ადროგქუეი რელა აუაა შონეყო, აძლადცია—
ანუქქუა შოზრაციოუ, ეხა ხულანადა აშიყუ იშოაფხაო, იშო-
ხუდარუა...

უს აყიბექქუა ჰიო დეშონეიუაზ იაარფლეიტ ლყმანი
ალხასი, აგულა ქკუნცია.

— ააჰჰ, აბრი ვბა!—იჰეიტ ალიას „უაბაჰლეი უარა
ალხას! აბრი ამვა ჰააქულეიეთეი მეშთაციგამაზარ მეშთა
ბზიაკ დააჰემლახტ,—შიაბაყოუ რჰიააიტ: ავნუ ამდერნაქუნ—
აწესლრა, ჰანდაასკადაზ უაქიუ ზეგდ ირეიციაზ ამეშთაციგა—
ალხას უააჰელტ“...

— ჰაი, ჯუშთ,—იჰეიტ ალხას,—სარა იშოზრჰიო აყარა სემ-
შთა ციგამა. იციგამაძარგდ უარა უზენ იბზიოუპ,—იჰეიტ,
დაახუდარშია.

— მაპ, ალიას, უბრი აყარა ზემშთა ციგაოუ უაჰამ აბრი
ალხას, ამალა იგუნაჰა რქურწორტ აბას იზეზჰო აუაა, უს
აკუმზარ შიარა ჰასაბ აზეიოუ... აბრი იშიასჰიო უბრი აზუ...

— უარა ლუმან უციანყაშა ზლაზბო ალა ისხარამ, სეზ-
ლაყამ აკვ სბუჰიოშია სგუ იანანაგორტ,—იჰეიტ ალხას.

აი, ჯუშო, უარა უმსტ უაჰა, იუხარამ აკვ შოფასხო...
აბარ მქებუკ აყარა წეშორ აბნაქოვ ლუკ შოხსციოუბ, საალ-
გონვ ეიფშო „უა ბზია უუიტ!“ იჰიან აძივ დაასუდგულტ...
სვანაზარ ალხას იაკუნ.

— ალუ ბამანა უციოტ! იჰიონე ამთაბე ეიფშო—აპყავ ჰია
ალუ ახანეტი აწეზუნდა ილეიკვი იციოტ. ნას აბრი იშოთა
ციგაოუბ ჰიო იგუნაჰა იქუმშიოი!—იჰიეიტ ლუმან. ზეგავ
აიბარჩიან რემვაქუა ინარქულეიტ. აბასყავ ზელახე ექუნე
ინეიუბ კამაქეკვავ ხუქვკ დააჩეიტ.

— აბრი ამშოთა, ალაფშო ჰია ირჰიო სარა ლუკ იხასწო-
მებტ, ანა უაჟივ ააკვსკვა სირკ საქუშიეიტ. უბრი უაჟივ
აბრა იუასჰიავ. ლუკ უაკვ ირშოვკ ზევიმეშთეშო აჟიბეზარ-
გავ ისჰიავ სბაშოლუბეი, ჰამვა არკვაქოვ,—იჰიეიტ ლავუ-
სთან:

— იშოუდრუბ ეიფშო თაუადი ამესთეი ჩარაკ უჰია აკვ
ანერუბ ჰარა ანხაციბ ჰადა იაუხუართახუ.

უაჟივ ააკვსკვა კეკენ აჩარა ანიუბ, ათარანდა უცანე,
ორმათ ვბაყა ოლჯრ აკვ უითოიტ, ისბაავა იჰიან სუარდენ
ქოვკ სკამბაშ ლუქუა ნაწაჰიანე კეკენ იქოვ სნეიტ. უაყა ოლ-
ჯრ ლუქუა ვბა აუარდენ ინაქუსწან აჩართ ახე სნექუტიანე
ავუაში სხთეწუანე შაბბან დაასუდგულტ.

შაბბან იშოთა ციგაოუბ რჰიონ, ანა სარა იხასწადომებტ...
აშოა ჰიო აკკარა სეწალანე სეშინეიუბ, ჯ-დუკ აშაპანე, აბას
არშენკოტი ბეჟაკოტი რაყარა ინაყუთხანე დგავლ კლწიარა
ლუკ ამან. უბრახეტი ითეპპუან უბრი ეიფშო შოხერციად
დუძაქუაკ, სარა საავგლსოეიეთეი ურთ ირაყაროუ ეგავსემ-
ბატ, აძივ იჰიონგავ სმაჰატ, აბალჯრ წეს იაყაროუბ უჰი-
არტი იყან.

სკამბაშქუა აანესკვლან აკრაამთა სერბეშოუან. ნას ისგუა-
ბერტხა სებდერუამ, აკვსთააუ, მეშოლუ, სეინა ააშოთხნე აბნი
აქოვშითა სნასნე იადპაპალანე იადტიალაქოლუ, აშოხერციად
აადა ლუქუა, ნადესშელანდაბ აასგუახუიტ.

სეინა სხე იაკუნშოანე აგუმ აახსერგოეიტ აქოვშითა, უბრა-
ხეტი იათეპპიტ, ანა ზაყა თეპპეჰია სებჰიადომ, იარაზნაკ
რჩოაიბაკნე სარა ინსექუპაპეიტ. იზეულაკვ აარლაჰია სეფსე სემბ
აუარდენ სნაქუტიეიტ. უბრი ამთაბე სებლაქუა ხუქვკ ინცი-
წრააშია სანეფშოვ, სკამბაშქუა ირქუპაპახან, ურთ ვწიბ-
რყმან აბნა ზელა ინასტ. სარა აუარდენ სანიალტ.

ლუკ მერწეკუა ჯ-მახუ ლუკ სნაწარგალაბაბ, სარგავ ინა-
სებჰიადეიტ, ანა სარა აკვავ სებნამუიტ.

არც ამბავს ახარს ალარგელაქუა ფეხხააუა იშენიქუა.
შახალა აუარდენ იაქუქუაჰიაბ აუალრქუა ინრესენ იფეხია
აჩართგდ ნთაფრულანე ამბავს ჰნაწესიტ ჰია სგუ იშენიქუა...
დაჩთა წლაკე ივანერყდან სუარდენ ფეხხაა, აკამბაშქუა...
ტამაქუა ააფეწიწიანე აბნა ინელაბგა იცეიტ, სარგდ სგუ
ხახხალა იფრებ სუარდენ ავარახმშია სენკაჰაიტ. ანა სებლა-
ქუა სებზემტუა აჩრა იალაგახმან.

ნასეფშია უბრაყა ხალულ დაასექუშიან, ავნეყა სიგეიტ.

ავნე სნეიგაანდა სშორა სჩხან, სებლა ანათოლუ უავე იმბო
სეყან.

აშხერციადე ანდსეცჰაბ ათფექუა რქო აჯეკძოდ ანდ-
რშუა, ანერწიე ანდერშუა აარლაჰია სეფსე აიქულდერხეიტ.
ადრვაჩხნე სკამბაშქუა ჯარა ღდარაკ აქო იმბან ავნეყა
იაასეიტ...

— ლაგუსთანხეიტ, უარა იუხმებ ამშთა იანაროლუ ჯუშ-
ომა, უარა უნეინე აშხერციადექუა უანრეის, დარგდ უმეის-
უაზი, — იჰიეიტ ალიას.

უბრი ამთაზე ამვა დუ აქო იაკელსიტ, ადელეფთანგდ
ააირა უბრი აკუხხეიტ.

ლაგუსთან აჩქუა იმანე ავნეყა დგეეიტ. საახენჰიაანდა ავნე
არახუ უჰია ხუქეკ უსბარხელაფშო, წოლუ უყა რაჭიდაგდ
დყალაშოტ ანა, — იჰიეიტ ალიას. ნას ადელეფთან ინაქუტეიტ.
აბრაყა კამაქეკ ეიჰა დლახ-ქოხხხეიტ, ამვან ზეგდ დრუმწააუან
ილემბადაცემ ავნ-დუქუა, ამქუა, აცაქუა უჰია ანელბა. უბას
აყუა იააიტ.

ადელეფთან იშენთეწებ იცეკენე რუა მახაბ იქო ინეიტ.
უი, დაარა დრეიგურდმანე დრფელეიტ. ჩეს-მესქუაკ იყაწანე
ინუ ჰია იზარგაბ ნაირთეიტ...

იზააბ, იზერგუაყუაბ ნაირჰიეიტ. ნას დარა ავნე იანეჟენე
დესან, აპროშენია ბვეშაბ აძიე დააიგან ირთახებ ეიფშო აკე ანა-
ჩალნიკ ოკრუგა იხმალა, დარაკე აპროგიმნაზია (აძლახცია ბთაბ
აშოკოლ) აიჰაბე აფჰიეს ღეხმდ ალა იირვიტ. აშქემთან მახაზი
ალიასი კამაქეკ დრემანე იცეიტ აპროგიმნაზიანა, უყა დაა-
რაჰა აკრაამთა იფშენ, ანა უი აშოკოლ აიჰაბე აფჰიეს დდე-
ლემფშოიტ. ანა ღემამ რჰიეიტ. ნას ანაჩალნიკ ოკრუგა იახმ
იცეიტ. უყა ზნე შიანწას, ანაჩალნიკ მაკამანა აშოშოცია იდი-
კლომ რჰიან ირედრემკელტ.

იყარწახუაზი, აძლახ ამლა დაჰარგომა რჰიან ავნეყა დრ-
გეიტ. ფეტე ანებეჟს ეითააიტ ანაჩალნიკ ოკრუგა იქო, ანა
დრვაგდებ „ზნე შიანწას“ იჰიან აში აქო იგლაბ ინეიმეშოიტ.

— ხარანტი ჰააიტ, იზყალოზარ ჰიდიკელააიტ, უსკა/რ-
გუაყუყუეიტ რჰიეიტ.

— ხარანტი შიამოუ, შიახენტიააზალაკგდუ შიამონა
შიდრიკლომ შიარამოყ შიარა შიახნა იააქუანგდუ შიამონა
იდიმკლაცტ. შიემბოი ზაყავ უაა აბრა იგლოუ, ზაყავგდუ
ნახხი აწლა აშიშრაქსუ იტიოუ—იჰიეიტ.

— ურთ ჰია უმქოუ რაფნა ჰარა ჰააიტეი—ანერჰია „შიარა
იანა შიააიტ, ურთ ეციუთეიგდუ აბრა იგლოუჟა“ ანიჰია,
ალიას იგუ კაჰაიტ, არი ჰახიდრიკლო ეგდუჟამ ჰია. უი აწკეს
აპროგიმნაზია ეიჰაბუ ფჰიეს ლახე ჰეაჰ რჰიან, უახე იციეიტ.

უაყა იახნეიბ, უაჟიუ ახა-ლემამ, ფუთრაკ შიანწას, აიზარა
ლემოუბ, რჰიანტ.

იფშოიტ, იფშოიტ, ახა რგუ ანქოლდმა, ანაჩალნიკ იანა
იციეიტ. უაყა აუაა ეილანაა იშოტიაბ იტიახენ. უაჰა აკგდუ
მჰიაკუა მანაბ ივნეყა იციეიტ, იახნა შთა იყაჰწო ეგდუჟამ ჰია.

ადრუჰაჩხენ იანაამთაბ იცახტ დრუჰაგდუზ ზაა აშოკოლ ახე.
უაყა უაჟიუ აილატიარა რემოუბ, აძიგდუ დლუდლუკლომ, ანე-
რჰია, ანაჩალნიკ იახნა იციეიტ. უაყა აშიშრაქსუ იტიაქუაბ რქსუ
ინეინ დარგდუ ნატიეიტ, ახა იზგუალაშიოდამ.

უს ნაყ-ააყ იშოტეჰაბ. უი აშიშოგდუ რციეძიიტ.

ადრუჰაჩხენ ეითაცახტ იახეცალაც. ანაჩალნიკ იქსუ იახნ-
ეიბ აუაა მაქენ: ხემშო-ფშემშო იფშოზბ ჯოუკუ აფარა რემწიან
იქუწუ იციეიტ. ჯოუკუ აშოჰდ რუხენ რუვნეყა რუეს რგოეიტ;
ეგდურთ აიჰარავკე ქსუც იააიქუაბ რაკუნ. იშოჰაუბაალაკე აბრი
აჩხენ აშოშოცია რუპროშოენიაქუა ააჟიგ ანიჰია, ალიას იპრ-
ოშოენიაგდუ უაყა ინარულეეიწეიტ, დარაჰა აკრანწუ ათარ-
ჯმან დაადიელწენ, ანაჩალნიკ ინაპუ ბქუიწაბ აპროშოენიაქუა
ხნერჰინე იბტიქუაბ ირბიშოეიტ. ალიას იპროშოენიაგდუ უაყა
ინეირკოიტ.

ალიას იპროშოენიაქსუ იანენ: „აპროგიმნაზია აიჰაბუ დახუა-
ფშოააიტ“ ჰია.

არი ეგდშოალემწეუაბ ალიას იგუ აბცან, დარაჰა ითახხ-
ეიტ ანაჩალნიკ ილანარა იოურ. მანაბგდუ დარაჰა დააშოა-
ყეიტ, ახა ეგდილემწეეიტ. ირუხუაბი იციეიტ აპროგიმნაზიანა.
კამაქეკ ხუქგდუ ისარჰიარბეიშ ჰია დშიათუ-რჰიაფუა დრუშოლუბ,
უეიბგდუ-უეიბგდუ ავნეყა ცატის ილუქუ შიარგდუ დუკ ციგმა
ილემბარ, იბან უჰიარ, უსშია აპროგიმნაზია აიჰაბუ ფჰიეს
ილუბციაჟიაქოლნ ცქმა დეილკაანუ დებდერქოზ: დგუძებლუბ,
დუჯბაროუბ, ახუქქუა ბზია დერბომ ჰია.

აბრაყა იახააიბ ადერრა ლერთეიტ ჯოუკუ ბერთახუბ
ჰია. ახა ირლასნუ დებდოლემწეეიტ.

ნას აღდგრა ერთაღორთახტ ანაჩაღნიკ ოკრუგა იყნეტი
 ჯღოუკჳ აპრიკაბ რემანე იყოუბ ჰია. უბასყან დაადიფლოფი
 „ღებუსთა აბრაცა ანაჩაღნიკ იყნეტი აპერკაბ ზმოუ“ ლჳიფიტი
 ფჳიხს შიპა დუკ, ეიქუაკ, ლღლაციაქუა თჩაანე, ლღნიცე ლღე
 იაკურშთანე, მათია-ეიქუაწიალა დეილაჰიანე, ყუბას მაცა
 ყდაყდა დუკ ლღმღანე, ლღბლაქუა ბლა სარკაღლა ირხრინე,
 ლღბეჳ ააზგუჳანე, იაზაანარ-ბღმარნე.

მაზაბ „ჰარა ჰაუბ აპერკაბ ზმოუ“ იჰიან აბრი აუჳკ იოუბ,
 იბეჰიო, იფჳა აშოკოღ დთეიწარაცე“... ჰია აციაყიარა დშოა-
 ქოზბ ლარა დნაგეყენ, იიჰიოზბ აკგაღ დაბემღერჳდაკუა, ნაყ დნ-
 ნაბგა დცეიტ.

— მაზაბ, უარა იფჳიან უფნასთაქუა ირეიუანე იფნადა, უი
 აფჳიხს იზბო დღეციშიო იაკუმზარ აძიე სიხაწგღლაჰჰია, დეყამ.
 ეცეიადციეთეი ამაღა უსერაათსეიტ. უუს სერძიტ. არი უს
 ჰზეყაბწო ფჳიხსდამ,—იჰიეიტ ალიას.

უს შოერჰიოზბ ლარა დაადიფლწენ „ალიას დარბანუ“? ჰია
 დრღზწააიტ.

— სარა სოუბ ალიას,—იჰიან ლარა დშოჳყაბ ხუქკღ დნა-
 სკეიტ.

— აკ, უდოკუმენტი, უარზაჰალ იაგულოუ, აძღაბ ლირა
 აშოჳქუს ჰჰიო აშიყუ იზაკუან შიყუმ, აჰაპ იყნეტი იუმზაროუბ,
 ჳბაგაღ—იანაამთაბ აშიყუ ალოუმგალიეიტ. ეცე ჰაღგოეიტ,
 აშიყუ ალაბგაღაბ რუს ჰანუაფშოტი, იჰადაჰკღლაშთან ჰადაჰ-
 კღლტი. უაჳიეშთა ჰაფღზა უაჳიანენძა ეგაბჳალოღ—ღჳიეიტ.

შიარა ეცე იშიეღღშიეკღლტი ანუქქუა, სარა აბრა ბეში სღლა-
 გლოლიეთეი ხემშოუბ ბეზსუჳამფშოზბეი? ეგი—აშიყუ ბებქოუ
 —აჰაპ დეყამბტი აბე ასთარშოენი აქეთა რსუდქუეი რნაპე
 აქუწანე იაბგოეიტ... (აბნი აფჳიხს იაჳია დუკ დაბემღერჳკუა
 ირღასნე ლღშთაბყა დცოშია ანიბა დააცკანე), ნას ჰაფღზა
 დააბგარ დაანაზუარუ ჰიაგაღ დნაღღზწააიტ ალიას.

ალიას იაჳია მაზაბ აითაგარა დშოაქოზბ...

— უი აყარა ციაყიარა იაზააუაბეი, აამთა იახეფეიტ სენტია,
 ჰაფღზა დაიგააიტ—ღჳიან დნაგეყენ დცეიტ.

ალიას დააიღაშიან:—მაზაბ უზაწკ იუასჰიო უაჰაუოუ, აუჳკ
 აციაგაბ იუეიტ, აბნა დღლაღღეიტ რჰიოეიტ, წოუბ აბაშთანგაღ
 ჰხე ზერძქოღ დყოუბ, უი მაპ სჰიოღ, აბა აბრი ეიფშოქუა—აბრი
 ეიფშოქუა რბე აუჳკ იხე აქუირძერ—უი ბიუბეი უჰიარ იგუ-
 ნაჰა უქუშიაბ.

აბარ ხე-მშოუბ სეძღაბ ლნაპე დანკნე აქაღაქღ სალოუბ,
 სეძღაბ ლაკუმ აბარ უარგაღ ხე-მშოუბ უსერაათსოიეთეი, მა-

ანაჩაღნიკ, მა აბრი აფჰივს უჰია აძივ უაჰწას დაჰმაციაფიერ. აძივ ილა ჰხომერფშოღლიერ, აუს იაჰმეჰარწომ ზთანღდა! „ფსჰივ ამალა იცანღ იააზ იეიფშო“ სხენჰინღ სქეთე ^{ჩქეჰეჰე} სან-ეილაკე სქეთაბბაძა, ირასჰიო სემღღერუა, სედღაბ ^{დღეჰმოსარგ-}ღანღ სენკელსკ.

აბრი ეიფშო აიჰაბერაგაღ ჰარგაღ ჰაჰამზარ აკუნ, ანა უი ჰაბთოღა,—იჰიეიტ ალიას.

კამაქქე აბრი ლაბ იიჰიაქლო ზეგაღ ლენშოჰკ აბეშინღ დაარაძა ყუშოკ იეიფშო, დაბეძერჰუეიტ.

— უი უსოჰ. ალიას, ანა შთა უაალა აჰნეჰა,—იჰიეიტ მახაზ.

იყაიწახოუაბი ალიას, ეიმაღ მახაზ იჰნღ შოჰეაბ რქოჰკარხ-ეიტ. აუხა მახაზ ითან, აშეეშთან რჰნეჰა იცარაბღ რქოღღერხ-ეიტ. ალიას იფჰივსი იფჰაი რზენ მათიაქჰუაკ იხუჰაიტ. ნას მახაზგაღ დარგაღ ეიმაღ ადღლეჰთანქუა რაანქოასერთა აჰენდა ეიტყეიტ.

ადღლეჰთანქუა ირლასნღ იანემცა უაჰა ინატთან აციაჰიარა ილაღოეიტ, ეცე აჰია-ფჰაკ უჰიან იაწინაკოუაბ სემღღერიტ: „ფსჰივ ამალა იცანღ იააზ“ ჰია იუჰიაბ? ჰია დწააიტ მახაზ.

— აა, უი ზმანუ უი აუბ—აჰიერე უაჰაგაკ იაჰ „უაწივ ფსჰიენდა უსზეაროუბ“ ჰია ეიჰიეიტ. აუაჰაგა „იბზიოუბ“ იჰი-ეიტ.—დღზიშოუაბ ჰია ეგაეიმიჰიეიტ, დანიშოუა ეიმიჰიაშოეი.

აბზამეჰუ დხუცენ უაწიენდაგაღ სზბზეფშოუბი, უაწივ შოო-როუბ, უახანატი სცაპ, ზაჰა ირლასნღ სააუა აჰარა საჰ ისჯღი-შაპ იჰიან აუხა დღიექუღლიერ.

ადღრკაჩონღ შეჰე დეჰჰყმა-ქოყმო ფსჰივ დენკელსკ. ზეჰნღ დნეიუაბგაღ იბღღერუამებტ, ანა აჰ იქოჰ აკუნაბ ანეირა ახმათა-ხეუ იჰიან დნეიტ ფსჰივ, აჰ იქოჰ.

— უაბაჰაბ, უააბეშთღა? ანიჰია...

— საჰ სუზააიშთიტ ჰია ეიჰიეიტ.

— უბზაიშთები? ჰია დანიზწაა უაწივ უბრანდა უსზეცა ანიჰია, უაწიენდა სზეფშოუბი, უახა სცაპ, ზაჰა ირლასნღ სააუა აჰარა აჰ ისჯღიშაპ სჰიან იახა სღიექუღლიერ. სზუზააიშთეაბ აბე სიზემწაადაკუა—იჰიეიტ აუაჰაგა.

აჰ დნახუც-ხუცენ: „აა უი სარა იბღღერუეიტ, იარეი სარეი ჰაიციაჰიანეიტ, აბნი ანაჰი დუ ნახზხიშია იკაჰუ სზაათი ჰია სეიჰიანზმან, უბრი უაწალ იფეჰჩოჰკუა, ირლასნღ იბგა“ ჰია ეიჰიან, დაწაბბა, წაბზერგზ ჯშა, იაჰ იზააიგოეიტ.

ააი, უსოჰ, უსოჰ; უბღს სარგაღ ისაჰანზმან, უაჰივ ისგუა-ლაშიეიტ—იჰიან, იაიბარჩეიტ.

— ალიას, ავნი იუმადადა, იუცხრააუა ეიფშო? ჰია დირ
წააირ მახაბ.

— ისემადა, აძიგაგ. უაჟიე სანააუაბ ავნი სუფშომა ^{კამაქუქე} ^{სუფშომა}
ფჰიეს რაჭიდა დაალზნეყენ სააირ.

დარბან, უი "შიგულა ფჰიეს რაჭიდა?

უი უარგაგ დუდერუეირ. ფჰიეს ეიქუაკ, აუკ, პაკ, ლზ-
ციე დუნე, იფანე ილქუფსანე, სამერყულ ჰიავკ, ჩამგურ
არჰიავკ...

— 2-2-2. დებდერუეირ, დებდერუეირ!— იჰიეირ მახაბ. უბრი
რჰიონე ადელეჟანქუა ადიქულარა იალაგეირ. მახაბი
ალიასი იააგუდიბაკელტ, მახაბ კამაქუქე ხუქე დგუდიკელტ,
აკანჭეთ ლითეირ, ფარაქუაგაგ ნალირკენ, დნეშთზნე ადე-
ლეჟან დაქურტიეირ. ალიას დაარა ჯშარა დუ იითეირ
მახაბ იააფსარაბე, ნას ინქუქუნე იციეირ.

XIV. რაგაგ აყუაყა.

„ამთა ცცაკუეირ მუცხუ აუს ზუა რებგაგ აკგაგ ზემუა
რებგაგ. ზეგაგ რბე ეიფშონე ამთა ცცაკუა იციორ, ანა
ზეგაგ ეიფშონე რხე ირბარხუმ“.

აბრი ამთა დაარა ლზე იალზრხუეირ კამაქუქე: ავრა,
აფხმარა, აჰასაბრა უჰია დაარა იბზიანე ილწეირ, ამალა აბებ-
შიაბე, აურესბებშიაბე, ჰიარა ათახემ, კერ დეიწახანე დეყან.
იბბან უჰიარ კუაწია იახტო იაალაჰაუაზ აკუმზარ უაჰა აძი
იახტო ილაჰაუმებტ, აძიგაგ იჰიომებტ ავნართაყენ.

უიმოუ აქეთანგაგ აურეს ბებშია ზჰიომ დეყამებტ. ანა
უეიბგაგ უი ამთა ხუქე იალზრშონე ბზია ილჰიონ აურეს ბებ-
შია, უბრი აყარა ლგუეილზრა ბზიან, ბაკქედა ლულან აბე.

იანამთაბ კუაწია აყუა აპროგომნაზიანხ იშთირ არბაჰალ
იგულაწანე კამაქუქე ლნათრატო, ლქურატო ამეტრიჩესკა.

ამთა ცცაკეირ, ამთა ააირ. იააირ აყუაყა აცარა ამთა.

კამაქუქე შეჰდა დგელტ. უაჟიე წუფხ ეიფშო აკუმკუა სენტია
კუაწიაგაგ დრეცციორ. აყუაგაგ აუა დრემოუბ— აცხრააავ
დრემოუბ. ზნეკერ დაანახუარაცე დეყაზარ სენტია უეიბგაგ-
უეიბგაგ აშოკოლ დაანახუაროუბ, უბრი აყარა ცხრაააცი
ლემოუბ, ლარგაგ ბზია დაბეყაწოუბ.

კაკალკ რკენ ალიასგაგ, კამაქუქეგაგ, კუაწიაგაგ ნიჰუეი-
ლეირ.

ციეკადა აყუა ინეირ, ახულოფაბე ბახუა იხუაქუაგაგ
კამაქუქეგაგ აკინო ანხ ირგან ასახმა ბზიაქუა დდერბეირ.

ადღრვაჩხუნე შეჟნაწა იციეიტ ბეგადე ბანუაგადე დრეშანე
-აპროგიმნაზიანხ. უაყა ირულაკა აიჰაბე დღრბან არბაჰალგადე
ნალურთეიტ. აძლამ ავრა-აფხმარაგადე ხარ ლემამეჟუა იშოვლდღ-
რუაბ ნანწანე, აძლამგადე დღლდღრბეიტ.

— უაწიე ჰრეზუათეშოჟეიტ არბაჰალჟუა, ანაჩალნიკე ოკრუ-
გაგადე აბრა დყალოიტ, — ლჰიეიტ. „იანანხუოი იანანმხუოი
უაწიე აბრაყა ეილჰარგოიტ. ნას უაწიე, უაწიაშთახე შიპად-
გულარ იშიაჰაპ ათაკ“ ლჰიეიტ.

უბრი რეზმერხაკუა იცან ანაჩალნიკეგადე არბაჰალ ირთეიტ.
რგუ რთენხე იაახტ ბახუა იჰნე, ახულთაჰე ეითარბახტ
აკინო, ასახმა ქოჟკჟუა დღრბოიტ ანერჰია. უაყა ირბაბ ასა-
ხმაჟუა დაარაძა რგუ იახუეიტ.

— ადღრვაჩხუნე შეჟდა იცანტ დღრვაგადე იშოვლდღე ეიფშო
აპროგიმნაზიანხ, ხულანდა იფშოჰნ უაყა, ახა აკგადე რბეილემ-
კააიტ, ანაჩალნიკე ოკრუგა იანაამთახ დმააიტ, უი იხარახაპ.

ადღრვაჩხუნე ეითაცანტ აპროგიმნაზიანხ. ხულანდა იტიან
უაყა, ახა დღრვაგადე აკგადე რბეილემკააიტ. დარა რეიფშო
იფშოჟუაბ რაცაან, ეიბარგურემ-შირემუა ბეგადე ნეჟუნე იციეიტ.

აფშემშო რბე შებოწნა ფჰიესკე დაადილწენ (ბახუა
იბლეიჰიაბ ალა უაყა აძლამცია აბერფხმო დრეიჟოუჰ) იანან-
ხუაბი იანანმხუაბი რგულალჰიეიტ.

აბრი აუხ იაბეფშოხე იყაჟუაბ ბეგადე რიხეიბერკენ ილბე-
ძერკუან.

— აბრი აძლამ, აბეი ბეჰაკეი შოჟჟუსა ზნეწუა, დრედ-
რემკლეიტ ლეჟურა მაქციოუჰ აბე. არაყა „აპანსიონ“ აყნე
იხუაჰიოუ დრედღრკლომ, ლიხულბეილაჰიომ, ლხე დხანღლაფ-
შოუამ, უს იყოუ რბე აძმეიკცია ჰამამ.

უბრი ილეიფშოჟუა აბართგადე — ლჰიან ჰეჰეკ რაყარა ახუჰ-
ჟუა ლეფხმაძეიტ.

კამაჰეჰე ლეჟილა რჰიან, არი აძლამ ლეჟურა დანეფეიტ.
ჟეიიბა შოჟჟუსა ლხეწიიტ, ლეჟურა დუჟუ, ლწარა მაჰჟუა.

— იყალაბეი, წეფხ დაახგან „ამთა იახეფეიტ“, რჰიეიტ,
სენტია დაახგან „ლეჟურა იახეფეიტ“, რჰიეიტ. „ლეჟურა
დუჟუ ლწარა მაჰჟუა“ შიჰიოიტ. ლწარა მაჰეჰმარ შიარა შიახხ
უი დაახგაძომებტ“...

— „იშოჯრხებ აუხ შიელასჰიარაცე სნაპე იანერწეიტ, უს
იბეყალაბ ატიე სარა ეგმსებღრუამ“ ლჰიეიტ, ირულაბჰიომ
აფჰიეს.

— უი ბბიოუჰ, ახა იანანხუაბ რეჟილაჟუა ბემჰიადეიტ,
იანანმხუაბ როუჰ ზეჟილა ბჰია“. ანიჰია ალიას:

— იანანახუბ აბართ როუბ, — ლჰიან ბჟე-ჰჰკ, აა-ჰჰკ რაყარა
 რჟეილაქუა ლჰიეიტ.

— ართ ბჟეილაქუა ბჰიან ბჟეგდ თაუადი აამესთეი
 ციეი რხშარა როუბ. უს ანაკუნა „თაუადი-აამესთეი
 ციეი რჟეჰაქია როუბ არაყა იანანახუა შიჰიარ, ჰარა ანნაქია
 ამალა აჯაბაა ჰხე იაჰარბოშუ, — იჰიეიტ ალიას, ახა იაჟია
 ბაჰაუადაბ, უი აფჰიეს დნაგეჟენ ლჰშთანყა დციეიტ, ალიას
 იმალა იჩოიბჟმშუა უა დააქუნჰეიტ. იცქუაბგდ იხმდმდღერჰეიტ,
 ახა ირკეზი.

— იანბკჟუჰუ აბართ ნხავ იზხამდჰუშუა ჰხელაფშოციეი
 ჰარეი აკე ჰანეიყუნაგო! — იჰიეიტ ალიას, იგჟ ფჟეჟიჟო.

— უბრი აამთაგდ უბახრა უყოუბ, — იჰიეიტ კუაწია.

— უარა, აბრი ეიფშო აჰიარაქუა შიღერყუაწიშ, აუაა ირ-
 შკლადჰუშუა იყოუბ ირჰიოზიშ, ირუაბიშ ჰია. ეგდერთ შოჟყა-
 ბაალაკგდ უარა კუაწია ამალაგდ ხუქჰკ უცია ციგმაშია
 უყოუბ — იჰიეიტ ბახუა.

— სცია-ციეი აგი, ართი ჰარეი აკე ჰაიფერნაგანდაბ, იყა-
 ლალაკგდ — იჰიან კუაწია, ინექუწენ ბახუარაა რახდ იციეტ.
 ადერკარხე იანააშა ავნეყა ინენჰიიტ, რხე, რგუ აციმაქენ
 ურესერ შაკ რელემწუა.

აბრაყა თაჯგუაგუა დნაფშოზენ ალიასი, კუაწიეი კამაქჰკ
 დრჰეარგვლანე იშოააუაბ ანელობა დაარაძა იაალციემდ-
 ხეიტ. იანააჰოჟეიწქუა დნეინ ლხუქჰ დააგუდღლკვლტ „ნან-
 ხეიტ, ზნუაქჰ ჯარა დეყანე ავნე დანააილაკე ლან ლგუ იალ-
 სუა უაჟე იბანდოჟმა, ახა ბარა უაყა ბრჰდრჰემკვლაკუა ბანდააბ
 ბან ლჟესრა ბბანდა ბგუ ბაგო წჟფხეიყთეი ბრჰმოუბ. სენტია
 მა ბრჰდერკვლოიტ ჰია სეყან“...

— ნან, ბარა ბემშიან სარა ავნე სშოჟყოუ უბრა იდღ-
 რწო აყარა უეიბგდ ისწოიტ, ლჰიეიტ კამაქჰკ ლან ლგუალა
 ხუქჰკ იაალერკუადაარაბჰ.

— უიგდ ზღერჟეიტ, ნან, ახა... ლჰიონე ალიას დანნი-
 კვლტ „ზნე ავნე ჰნეიპ, ჰნატიაპ, ხუქჰკ ჰაფსე ჰშაპ, ნას ჰცია-
 ჟიალაპ“ იჰიან.

— ააი, უბრჰგდ წაბერგვუბ, ახა სგუ ააიბაკშია სყალან“
 ლჰიან ლჩოანეღკვლტ.

აბრაყა უბართ იშოააუაბ ლღერუაბშია ეიჰა ქედალა რხუ
 ბჰიანე ირხოიანე ილემან. აბლდააჰია რკჰუ რნაპე დღერძი-
 ძიან, რხუ ინახალერტიეიტ. თენი კრჰრქეიტ, აბრი ეიფშო
 იახმდჰარ ათენჩრა.

ალიას იჩიონებმკვლელს. აბლდააჰია აყუა იძლამ დეშთხედ-
რემკვლამ ატიე აჰიარა დალაგჟეიტ.

— უეიზგაე ვბას ილერთახეი ჰადლამ? წეფხ მამთხუჰახხე-
ფეიტ“ რჰიეიტ, სენტია იყალაბეი ზერჰია? ხიზლირთხაჰ

— სენტია იყალაბეი, რხე ზგაშთა, იქუზხეშთა ყალეიტ!

— უეიზგაე.

— უეიზგაე ბემბოი. წეფხ „ამთა იახეფეიტ“, რჰიეიტ, სენტია
„ლექურა იახეფეიტ“, რჰიეიტ.

— ააი, ურთ აწართეშთა-გაცია „ხეფარადა“ აკგაე ზემ-
დერუა, იზწესუა იახეზრთაშთა ამთაკე ანცია ჰაბშთაბ ირგუ-
დიელააიტ“, ლჰიან დეშიიუა ავზე დეჰვანაშთელტ.

— სარა სუავეზარ, უბართ რგულ აყნეტი კამაქქე ხუქე
დწარადანე დენსეჟუამ, - იჰიეიტ კუაწია.

— სარა სჰიართე ხაიმწეიტ აკუმზარ აბრი აყარა აუადავ
დალალომემბტ. ახა უი უაკვ იჰიართე დაბეძერჟუამ. „აშა იცა-
შთა ადა იალაგელომ,“ ჰია „ჯაბაას უი იდბაარენ იხეიგაანდა
დბაშთემწეიტ“, ლჰიეიტ თაჯგუაგუა.

— ციგაარას იზუბეი? აუაა ბზია დედსერჰაიტ იჰიეიტ
ალიას, კუაწია იახე დნახაფთაშთე.

— უიგა წაბერგოჟუ, ახა წეფხეიეთეი უზდენწილამ აუს
აკგაე ანიბალმერშთაბ აუბ სგუ იალოუ.

ართ ახელაფთაშთა ბზეყო თაუადი-ამსთეი რბოჟუ. ურთ
რბოჟუ აუს ზერუა, ურთ რწეიცია როჟუ აწარა ბდერწო. ურთ
უანრაცლამ უი შთუხეუბაბ ზდერუან“.

— უი აქო ბარა ბწაბერგოჟუ, იბემასკოჟამ.

— იშთა სემოჟკოჟეი, ურთ ანბაცია ირეჰტოინე აუს
შოედდერჟუშთა აჰასაბ აუბ ირემოჟ, წარაკ რაჰთაჰ-აგიჰ ჰია
აკუდამ“.

— ანბაცია ირეჰტოიოიტ ანელჰია, უაჟიე იასგუალაშეიეიტ-
გუფ, მარშან დერმიტ იაჰთნე ანაჩალნიკ ჭილიაოვიჩ გუფაა
რესთარშთენ ა. ბაბებ დიქტეიეიტ რჰიეიტ, კუაწია, უარა უმს-
ააიტ, უბრი შოჟყალაბ შთაუჰიარა, უბრა უაქუშეიეიტ რჰიოიტ.
უბრი აჟიბეჟ ჰნალანაგალარ იბდერუადა აფშიმა ფჰიეის ხუქეკ
ლგუ ლხაშთერ“ ააიგუახუნ ალიას.

— იბზიოჟუ ნას, — იჰიან კუაწია აციეჟიარა დნალაგჟეიტ.

— უაჟიე ხაგლა იფესოიტ, ბენბაწიეკ უააინწასიშ!

— ბაბაცეი ბარა! აბრაყა ბააძერჟიშ, ახელაფთაშთა ანბა-
ცია ირეჰტოიოიტ ბჰიონ, იწაბერგეწიყდანე უს იშოჟყოჟ კუა-
წია იჰიოიტ ბააძერჟიშ აბრაყა, — იჰიეიტ ალიას.

თაჯგუთაგუა დაან რააიგუარა დააგლტ. კუაწია, ბტა
იხიეიტ, ახა დემტიეიტ, „სგლაზააიტ“ ლჰიან უაყა, რააი
გუარა დააგლტ.

სივლითიანი

ნას კუაწია იაჟია ააირქსეცტ.

—უი სირშია იყალეიტ. გუფ აიზარა დუ გჷან. ანაჩალნიკ
ჭილიპოვიჩი ოჩამჩერანტიი დააიტ უბრი აჩხე. იანეხულა მარ-
შან დერმიტ იაჰთხეჷა დიგჷეიტ ისტრაჷქუა შოციკბ.

დაარა ჩარა ბზია იუიტ დერმიტ უბრი აუხა. აჩარა იშოახა-
ტიაბ აწხ კერ იცეიტ. აძლბციეი აქკუწციეი ძიერ დერკუაშო-
ეიტ. ანაჩალნიკ დაარაბა ავეჟინე დეჷან.

იზჰიან დსგდერუამ აძიე, ასთარშოენ ბაბეზ დაარა დკუაშოაჷ
ბზიოუბ ჰია აარღლეიწეიტ, არი ჭილიპოვიჩი ილუმპა ითასტ
„უაჟიეწიყა დააჟიგაროუბ, დშოერკუაშოაროუბ“ ჰია აჩოშრა
ილაგჷეიტ. დერმიტგაჷ უკუაშოაროუბ ჰია იდიცალტ. ნას დაა-
ქულან აკუაშოარა დალაგჷეიტ. ზენდაკ დეშთხსაანე აკუაშოარა
დაქოენ, აინყადაციაგაჷ ზენდაკ იდერდემეიტ, აშია ბჰიომ რაკუ-
ზარ—იღერკაჷქაჷეიტ...

აჷვ იაგანე იგლაბ ანაჩალნიკ იიხუცხ ბდერუადა, დეილა-
შიანე დშოეფშოუბ ბაბეზ დკუაშოა, დშაციხერტიოჷა, ულაფშო
იხაჷძო, დფერუამა უჰიარატიე იკალთქუა ფერ-ფერუა იჰარაკენე,
იძარა ეიწწიაშოაშია იჰადა, მარკატელლა იაახესწიაპ
უჰიარატიე, ითარფარქაჷქა აჩხეუი აქოაციქუეი ააილალან
აბარწა ზმოუ ახელფა ყადაჷქუა რეიფშო იჯოაჯოადა იხე
იაგაფერუა, იშაჷ იაიიხიშოუბ ულაფშო ახაჷძო ზნე დშაცი-
ხერტიოჷა, ზნე დქუეჷეჷა, ზხეგაჷ დენკაფაშია ნეყაწო, უსყან
დფერნე აჷადა—აჟივანახე დცომა უჰიარატიე, დაივალტ ანა-
ჩალნიკ.

არი ეილაშიანე იგლაბ ანაჩალნიკ უაჰა იზემჩაზარ აკუ-
ხაპ, დუუადა დეფან ასტოლ დკექუფალტ, უახაგენტიი დუუადა
დეფან იფერფერუა იაივალაბ ასთარშოენ იხუდა დნექუტიეიტ,
იშაჷქუა იხუდა ინხშნე.

არი ომაშია ირბეიტ, უაყა იგლაბ ზეგაჷ, იგაჩამენე იან-
ხეეიტ.

ამთა ძენენ, ადაახაჷ იღევნე იწააუან,—მეცხუ იხათან. დერ-
მიტ იფსუა უაჯაყ-დუ ამცა აგუგუაჰია ითან, უარდენ ბეჷაკ
ყალაპ უჰიარტიე ამქოჷ თაჷენ.

აბააფსე, ნაყ აუაჯაყ დთაჷ ჰია აძიე იბეჷ აარღლვიტ უა
იგლაქუაბ.

ხებეჷ გაბ იბეჷ აწხეუა ააფწიაანდა, იარა ბაბეზგაჷ უი
იხუენე იმან უჰიარატიე, აშაბესთა ეიფშო დენკაფან, აუაჯაყ

დუ დნადფალეიტ. აშუჯეიჰია იხე ნალაირყუნ, ანაჩალნიკ დნეი-
ხორკრუნ, ამცახე იკუხეიხეი. უბრი ამთაზე ახეთი იაკნე
ისტრაჟუქუა რუა აძიე ამცა ირჰიაგელაბ, უი უარგამ დუდუ-
რუეიტ, ეხუქჰ ჰია აგოლაა, ახეშ ეიფეშ დნეიმწასუნ ამცა-
ყენდა დნამეშთყუა დნაიხეიტი იარა იახე... დაიქუირხეიტი.

— უი ახე ასთარშუნ იბერუბი აშთახე?— იჰიან, ალიას
კუაწია დიაბწააიტ.

— აჰე იაგანე იყაბ ანაჩალნიკ იყალაბ ჰია აკგამ იბეი-
ლემკააიტ, იარა აკგამ ანიბეილემკაა, ეგამრთგამ ეგამრემჰიეიტ.

— აჰერხაწა იაკუნ უი ასთარშუნ. აძვებჰაა რესთარ-
შუნ აკუწინა იამეშთახე აბრი დაარა ანაწარა ბზია იუეიტ,
— იჰიეიტ ალიას.

— აბრი ანაჩალნიკ იოჟმა აძვებჰაა რესთარშუნ ისებ,—
ლჰიან დიბწააიტ თაჯგუაგუა.

— მამოჟ, უი დაჩაძიხე, უი— ჩეჩელიოვ იაკუნ.

— ნას ანაჩალნიკცია ზეგამ ააპკემა, ანცია ირააპკააიტ,—
ლჰიანტ თაჯგუაგუა.

— ურთ რახმტი იააპკემებ ჰია აძიე დსემბეიტ. წეტხ აფხენ
უს დუკ აწეხუალა აბჟუაა რეიბარა ყარწეიტ. მქუ აუსჰიარ-
თაქჰ, აჟილარ ეიბანე ანაჩალნიკ იბეფშუნ.

შებეხეშითიტ.

— უსყან ნაჩალნიკს იყაბ კოლიკოვ ჰია იბეფხეოზ იაკუნ.

უს იშობეფშუბ აძიე იბეჟ გუეიტ ანაჩალნიკ დააუეიტ
ჰია. ზეგამ ჰაგლაქუეიტ. იანფეშ ანაჩალნიკ დააუეიტ იწა-
ბერგეწიყიანე. დააუეიტ, ახა ირჰ დასნე დეჰნე დააუეიტ
ასტრაჟუქუაგამ რაციაძანე იცუბ.

— აბრი ეხეა დბერქმერსიანბეი?— რჰიეიტ უა იგლაქუაბ
ათაჰმადაცია ჯოჟკე. „დაარა წარუკ იოჟა“ ჰიაგამ აძიე ინა-
ციწეიტ.

უს შორჰიოზ დაარბაიგუაძახეიტი. ახა ირჰ ახე ახეაანი-
მკელო უამაშია ირბონ. ბაყა ირჰ ახე აანიმკელარა, ეიჰაგამ
დასნე იმაჰმებ არბანე აჟილარ რეიდგუფლარაწიყა დალალტ.
ისტრაჟუქუაგამ რნაჩალნიკ აჟილარ რეგუთაქჰ ამჰა ილიხებ
ეიცერხუოჟუნე ინანელტ.

ანაჩალნიკ დბენყაბი ინეაბი ეიყარანე აჟილარ რეგუთა
დნალსტ. ფეთკ დნასყამანე დეითააგეჟენ დერჰაგამებ აჟილარ
რეჟიარა იარბანე იქჰააიხეიტი. ასტრაჟუქუაგამ აახმაჰიენ
რნაჩალნიკ იააიშთალტ.

— ააი შიანაჯალბეიტ, აჰე დაგანე დეყოჟუ, ჰანირწიოიტ
ჰია აძიე დეჰნეწიააიტ. უს ანაჩალნიკ ირჰ დაამეხაძაკუა დეი-
თაარულალაბტ.

ფასა დანრულალაბ აქილარ რგუ რჩანდამებტ, ირუ ანუ იზნემკვლაკუა დრულალაბ ჯერშეიტ, უაჟიჟ უს იყამლეიტ. აიჰაბაცია ოსმან, კამაგუა, ჰაბეჯე, გუაჯა უჰია აქილარ რჩანდამებტ ლაჰიჰიეიტ:

— შიის, ზან ილეიფშუმ! დრუჟიჰიანუ ნაყ დკაშიეჟ ჰია.

— ზაიგუარა დნეიბ ირუ ანუ იასუან, აგუჩამა უჰია, იარა იაახოზგად რაციაანუ, უს დრუზჩრუჟიემბეკუა აქილარ დნარულსუა დალაგუეიტ, იზბან უჰიარ, ასტრაჟუჰუა ივაგელტ ნაყ-ააყ.

ლაბა ზეგმბ აუაა აგურქჰია რაიგუარა იყაბ აგუარა ინასენ იფეზნაა ინექუწა, აწივანქუა ვალჰიანუ ასტრაჟუჰუეი იარეი ინარუჟილეიტ, ნას ასტრაჟუჰუა აჩრუჰკუნ ივაგელანუ აჩრუზაცია დანერგო ეიფშო ინივაგელან, იხანუ რუშთანხყა, ოჩამჩერაყა იდოჟულტ.

აქილარ წესენ იშთალტ. აჩრუცია აშაყაცია უჰია აძიგად დაანემნაკუა. უს ზეგად ჰაიბარწესენ ოჩამჩერა ჰნეიტ. სარგად უბრა სრულან. ჰარა ჰაფხმა იარა დნეიხმან. აკაბაქ სოტნა იტიაბ უჰია, ნას აგაკუა ხმაჩაცია ასოლდათქუა უჰია აგურქჰია ჰია რჩააჰაბეჟარეჟენ, ჰაიყურკორტ...

— ნას აბართ რეიფშო იყოჟ ანულაფშოცია რჰუჟ აკუმბა სეძლად აწარა ლოჟუჰ ჰია უახმგულუაბ?—ლჰიეიტ თაჯგუაგუა ალიას იახმ ლხუ ნარხანუ.

— უი სარა ისულბააიტ. კამაჰეჰე დწარადანუ დნხოზარ სარა უაჰეს სშიემფხმადან. შიარა უი გურუას იშიემჰკენ, იჰიან კუაწია დვაგელან აუსჰიართახმ დცეიტ, კერ წიუეიტ უახმ სემცეიფთეი, იჰიან.

XV. კამაჰეჰე დგუდასია ახუჰაუა აკინო დღეაბიჰ.

კამაჰეჰე აშოკოლ დაანამხუაკუა ლუშთანხყა დანხენჰიჟ, ფასა ეიფშოჰეჟუა ლჩადცალანუ აწარა დალაგუეიტ, აყუა აპროგიმნაზიჰაჰუ იწაქუომ აძლადცია დრაცლაბუაბშია, აბრი აჰუჟ დაარა დრუცხრააუან კუაწია.

ზნუ ავრა, აფხმარა ლგუ ანარჰუდმ, დეჰნუ დცეიტ ახუჰეჰეჟუა ანდენუმარუაბ ადიანხე.

ახუჰეჰეჟუა კამაჰეჰე ლნეირა დაარაბა ეიგურლეიტ. იზბან უჰიარ, აყუა ილბაბ აუნქუა, აულიცაქუა ციემზადა—მცადა იზურლანშოზმ უჰია რტიჟ, ეიჰარაკ აკინომატოგრაჰე აჰუჟ ასახმაჰუა ილბაბ რტიჟ ანდარალჰიომ აბე. უსგად ლარა ლან-ჰოზნეკ ლაკუნ, უი დანნილაკმ ახუჰეჰეჟუა რეხუმარა ეიჰა ეილანოზ, რგურდმარა, რეჩარა იაბჰაუან.

ახუტქუა დეშონეიბ ვიფშო ასახდა ილბაქუაბ რტიე ჰაბი ჰია დღრკვიტ. ასახმაქუა რთეძშია ეიჰა რგუ იახუნ.

— იშისპიხიეიტ უაჰა იშოთა შიასპიოი, — ლჰიან დეშონე-
ცუაბ, აგარახხ დანენაფშო აფსთჰიაქუა ნეილეს-კვილესუა
ილბეიტ. დაარაძა დანრბეფშო აკინომატოგრაფ აქოე ილბაბ
ასახმაქუა ირეიფშოე კერ ლბეიტ.

— შინაფშოიშ აბნახხ აგარახხ, ამშოენ ინახეკშია ხეხ, —
ლჰიან ლნაპე ნალერხხან აფსთჰიაქუა რახხ ახუტქუა ნალერფ-
შოიტ.

იწაბერგეწიყდანე ამშოენ ინახეკენ ხე-ხეკლა ვიფშომეკუა:
აკე ამრა ახალაშოუაბ იყუმშოეშია იყან, ქოეც იააგულერ-
ხეზ აბამბა ბზია ვიფშო, სნელატინდებ უჰიარტიე იჩაყუდა
იკედენ, ჩოერწესრა ამამეკუა ამრა ალაშოუა; დაროაკე, ეიჰა
იბციეიქუარახხ უი ინახეკშია იკედენ. უი ამოკუაკუა ვიფშო-
წიყდა ითენჩნე, ჯარაკ იშაქუგლანე იყამებტ. ჯარა ნეირთაკ
ამანე, სზნაძანდამბჰია ინეიუაბშია იცეკაოუან.

დაროა ფსთჰიაქუაკ ეიჰა იააბციეშოშია, ურთ ფასა ბეძბახუ
სპიოზ აფსთჰიაქუეი დარეი ეიბამდღრძოშია, ჯარა ბნე ეიბა-
ბანდოუშიაგეჯ რჩოეყამწაკუა, ინახარაშია ირევსნე იცონ
ინამეფშოძაკუა.

დაროა ფსთჰიაქუაკეზ ბებდმე კათსაბ აწლა ვიფშო ინახაძა,
ინეივეს-აივესუა ურთ ირევან ინახარაშია, ბნე-ბენლაგეჯ
ურთ ზლაცო, ამვანხ ალა იარფელო, აბანთ იყარწო, რგუ
ითოუ, რჩოებზერკოუა ააბანდებ რჰიოშია.

უბერთქუა ბეგეჯ რეწაყა ამწიეჟივაქუა ამშოენ აყენდა
ინაძო, აწარმაქდა ახუაფშოთიე ახარტიანე, ალახხ წარყუქონე
აროშთაკენე ლაყუ იკედენ, „შიარა იშითანეუ ჟიულა, სარა შიე-
სფერხაგამხან“ აჰიოშია.

აჟიაკალა აბრი ამთაბე, ამთაგეჯ ამრა ანენთაგეჯლოზ
აკუნ, უბრი ჰაზლაციაჟიო აჟივან აგანახხ აფსთჰიაქუა ინეი-
ლეს-აილესუან, ინეივეს-აივესუან ალბა დუქუა რეიფშო.
უაჰ იგუ იახუარა ვიფშო სახმაქუაკ ჰბეყაწოზარ ჰია რგუ
ითაბშია.

აბართ რეიფშო აან კამაქეჰე ახუტქუა ნალერფშოენ იდღერ-
ბეიტ. ახუტქუაგეჯ არი უამაშია იბანე რელა თრია უახხ
აფშორა იალაგეჟეიტ.

— შიეფშოიშ აფსთჰია შოკუაკუა ინახეკენე აფსთჰია ციეშო
აქოე აუაჟეიწია დუ იქუჟუ, იფენწა ბაყაროუ ჟიბოლუ? იარ-
ღმა ნაპალა იშიაქე იკეუბ, იშოეჟიბო ვიფშო იგუ იჩანხხ დეშ-
თოუბ: „ალა დებოლუ აძიე იაკუნაბ“ ლჰიეიტ კამაქეჰე.

ახუქქუა ნაფშოზენ იწაბერგეწიყდანუ აძი, დუძდაკ დუშთოჯუ
დუცოოლუშია. „უფშოზი, უფშოზი, იფუნწა, იშიაქა, იყუაქა...
ბაყაროლუ უმბოი? აა, იფაწა ბაყა ეილაჩუ“ ჰია აძი
აქუენციეი დეიბადერბონ.

აძი — უი დუაჰდამ დდაუუბ, ბაყა დდუუ შიემბოი? — იჰიეიტ,
აჰიაკ ალა ახუქქუა ზეგამ აგურა რგოეიტ უაყა აძი დშო-
შთაბ.

უბრი აშთახმ ინალერფშოზენ იდლერბეიტ, უბრი აუაჰ
იშთახმშია ინახარანუ ჩოუაჰჰკ იშიაქა იშამხე იქუენ, აბრი
აუაჰ დუძდა დშოჰყოლუ დშოააიუაბ, ლაკგამ იცხე.

— აა აბნი ალა აწეხუა ჳრქმაქმანუ აჩოუაჰჰკ იშოიშ-
თოლუ, — რჰიან დარა-დარალა ეიბადერბო იალაგოეიტ.

— უაჰიე შიეფშოლა აილაცია ეიქუშიაჩ ირზეიბაუა ააბაბ.
იციოლუ დემქოხნარ დიშერ ყალაბ, — იჰიეიტ აძი.

ზეგამ რზეფშოჰეიტ, ირზეიბაუა ააბაბ ჰია. აჩოუაჰჰკ კერ
დანიზაიგუანა, იცაბ დახეცაბ-დახეააბ რემბეიტ. „დებნალანარ
აკუანა“ რჰიან ახუქქუა ააიბარჩეიტ. უბრი აამთახე აჩოუაჰ-
გამ დახეცა რემბეიტ. „უი დიშთალანარ აკუანა“ რჰიანტ. (არჩ
ყაბწა — აფსთჰიაქუა რსახმაქუა რეფსახტ).

აშთახმ, ინალერფშოზენ იდლერბეიტ — ცი-დუძდაკ ატოჰჰა-
ქუა ახაანხა აშხა იქუეგლოლუშია აფსთჰია იქუეგლანუ დარა
რახმ იშოჰფშოუაბ.

ნას ახუქქუა დარა რხალაგამ ირბო იალაგოეიტ. ხკ-
ხკლა ასახმაქუა: ძ-დუჰ აქოჰ ფჰიჰს ხკცი-დუჰ დთაგლოლუშია
რბან — „უი ძებლან ლოლუბ“ რჰიეიტ; აციქუა ეიქუფოლუშია, ჩო-
უაჰჰკ დქოჰყმა-ქოჰყმა დნეიუაშია, ჰჰჰა აუაა ალაბა დუქუა
კნე ეიქოჰაგლოლუშია, ჰოლუკ აკამბაშქუა წაჰიანე ირელაცი-
ლოლუშია, ჩოუაჰჰკ ათარჩეი კნე დჰჰუა დქოჰყმა-ქოჰყმა დნეი-
უაშია, აჩოცია აგუგუაჰია უი იშთოლუშია უბას იწაგამამ.

უბას ახუქქუა აბართ ასახმაქუა ირეხუაფშოჰუან ამრა ათა-
შიარაახმე ინეიხანუ აფსთჰიაქუა რემბეწწაანხა.

აბასშიაოლუბ იშოჰყოლუ აკინომატოგრაჰია აყუა იბბაბ. ახა
უი ეიჰა ეილოლუბ, ასახმაქუა ააიგუა იუბოიტ, იფშოჰოლუბ,
იუდერუა უაყა ისახმა უბარ — უი ალა დუდერუეიტ ჰია
რალჰიეიტ.

— ფსაძა იაბაბ აუაჰ სახმა დუ დდაუუბ ჰია ზზებჰიობ,
უი ადაუ ხეხმ აჰიჰანახმ დნაზგაბეი? ჰია ილზწააიტ.

— ადაუცია აბნაქოჰ, აშხაქოჰ იყოლუბ ჰია აუბ იშოჰრჰიო,
ახა უი ჰარა იაბაბ დდაუძამ, ამალა ადაუ ჰია იშთოლუ
ისახმა კერ ეიფშოჰუბ, — ლჰიეიტ კამაქქე.

იწაგდ იაკუბგდ იაკუმებგდ რბ აბწაარაქუა ანლორთა, ლარა იბლალდერუაბი იბლალბემდერუაბი რელა უპია ამცი აწაბერგვი ნეიცწო ბეგდ რთაკ რალჰიეიტ. ანლორთა რახუს აკამბაშ დუქუა რბანუბ, ურთ რელა იციანლორთ; ურთ რბშთ ჭატოეს-ჟიტიეს ირემოუბ; აჩოდუქუა რბანუბ — ურთ ირექუტიანე აფსურაქუა რჭოზ იდერხუმარუეიტ.

ეგდერთ იყოუბ დერვაგდუბ აუაა სსაქუა, ურთ რახუს ირბანუ აჯმეი აუასეი როუბ, — ურთ ირქწალანე ირციორთ. ჩოეს ირემოუ ქაქუოუბ. ურთ აკუადერ ხუქქუა რექუწანე აფსურაქუეი აჩარაქუეი რჭოზ იკუალააუა, ინკუარაწა-ააკუარაწო ათარჩეი ნეყურგოიტ.

აბნაუავე ჰია ბზშიპიობ უი აბნა დელოუბ. უაჯწას დეყოუბ, ახა დახბტიოუ ალასკუგუ ეიფშთ აძაძქუა იგუ იალჰიპიოიტ, აუავე დიბარ დეკნე დიგოიტ.

ძებლან — უი დეფჰიესუბ, იანაახულალაკა ნახეს აძე ეიმ-გუარჩოხო დოოუბ, ლჩოვლკუაბოიტ, აუავე დელბარ დინდენჰალოიტ, — ლჰიან, ნას აქიაბქქუა დენრელანაგალან ფუთ-რაკ დციაჟიონ, — აშთახე დენხმაფშო-აანმაფშონ „ეილაში-შიიტ, შთა ჰავნქუა რახე ჰცაბ“ ანელჰია ხუქკე აწიუარა დალაგაეიტ, „სშიოიტ სემალა სებცომ ავნეყა“ ჰია. დარჰაძი-გდ უბას ლჰიეიტ, — ილჰიაქუაბ წაბერგვი ჯშა. ახუქქუა შიანე რვნქუა რახე იბემცო იალაგაეიტ.

ვეჯა-ვეჯალა ინასკმაღგან რვენქუა რახე იციეიტ. აშთახე ლარა ილჰიან ლარგდ დაციშიო დალაგან, ლემაცარა დემ-ციეიტ ლვენეყა. უბრი აამთაბე ალიას აძლბ ავნე დანიმბა, დაბაციეი ჰია იქსაიხან ხუქკე დახმაასკმაბ გულა ძლბკეი ლარეი შთაიუაბ იბეიტ.

აგულა ძლბ ლვენე დაანიეენ, იძლბ ავნეყა დიგაეიტ.

აუხა ახუქქუა რვენქუა რჭოზ იტიანე კამაქქე აკინომ-ტოგრაძია ჰია იდლერბაბი, ნას აქიაბქქუა ირალჰიანბი რთააცია ინარარჰია, ბეგდ იჯარშიეიტ.

არეი ბაჰაბ ათაჰმადაცია „ურბი ახუქე ილელწუა ჰამბა-ქუა ანცია ჰაუმშენ რჰიონ“.

კამაქქე აუხა დტიანე ლაბი ლანი ირალჰიეიტ. ახუქქუა „აკინომტოგრაძია“ შოედლერბაბ, ნას ახუქქუა ირალჰიანუბ, უი იახყმანე ახუქქუა შოშიაბ, ურთმოუ ლარგდ დეშო-შიაბ... — ააი დადნეეიტ, ბარა ბენძა მძეშიაკ ბაკუნეეიტ. ჰაბახუ ბნე აბრა დტიანე აქიაქუა იბეიჰიობ წაბერგვბ ჯბ-შამა? უი ადაუგდ დიმბაცტ, ძებლანგდ, აწანგდ. ურთ ლაკუუბ, მცუბ, — იჰიეიტ ალიას.

— ჰაბახუ სა სიყმაბარ, სარგამ ახუქქუა ზეეიტ, — ლპიეიტ /
კამაქქუ.

XVI. აძხ იაშუზი იუსუ აძხ ითუგბოიგ.

ფხენრან.

აშოლურა აუაა არგუაყუნ, ქუაყ ანბაჰაუროიეშ ჰია ლასსე-
ლასსე აეივან იაწაფეშოლონ. ფსთჰიაყ აახემლარიშ, ქუაყ ჰბამუ-
რიშ ჰია იგუაყუთუნ.

აქეთან აუაა ანგუაყდა აცუნეჰია ყაჰწაროლუპ ჰია ინეიბერჰია-
აიბერჰიო იალაგოეიტ. ანა უაანდა ინამგაკუა ზნე იაიმიკ-
ვიმანწიან აქუა კვდვრნე აურა იალაგოეიტ.

უახეკოი ჩონაკოი აქუა ააყუმწიდაკუა იშოაუაბ იაუან. აძქუა
ხეწიტ. შთა აჩოანანაკვლანდაბ იჰაბხოლუპ რჰიო იალაგოეიტ.
ანა ურთ ირაბწააუადაბ.

— აძქუა ანხეწ შთა ჰიარა ათახემ, აქუაურა იაყუწუეიტ, —
რჰიეიტ ამშოციგმატოე ზდვრუაბ ათაჰმადაცია. ანა აქუა ზაყა
იაყუმწირებ ეიჰა აჩოარლულეეიტ. აჩოარეციგმატეეიტ — ფშაბა-
ფშემშო იააყუმწიდაკუა აურა იაქოუნ. „აძიე აძე დამუბარ აკუ-
ხაპ, ჯარა დნექუნაქლაანდა, არი აქუა აყუწუამ“ რჰიო იალა-
განტ, ურთ ათაჰმადაცია.

აქემშო რბე აარლაჰია აქუა აახეყეეიტ.

უბრი აჩონე ახულფაბე აეიბენე იაარულავიტი რგულა
ქეთანტიეკ, არფეს ბზიაყ ხალელჰია აძიე აძე დავოეიტ ჰია.

ადვრჰაჩონე აეილარ ეიზანე აფეშაარა ინალაგან, ჯარა
აყუარაჰოე ფაშიე დანწაგუანე დშოამაბ რბან დანწხნე დვრგან
დვრჰოეიტ. უბრი აშთახე აძე იაშებ ითააცია, ითახცია, იუააცია,
იქულაცია ადვრრა იროლუბ ალა ვბა-ზფა ქეთა ეიზეეიტ. აძე
აკ ზლამაბ ალა, აბრა ეიზაბ ზეგამ მათია შოკუაყუალა
ეილაჰიან.

აძე დანმაშებ ათუფან ნერცი-აარცი ახმა ბარჰენ ბეუნდანე,
აეილარ რჩოეიკშოანე იტიეეიტ, რბეჰოაჰეკ — ნერცი, რბეჰოაჰეკ
— აარცი, აფხმარციე აჩამგური არჰიო, აშია ჰიო ეინყმანე იკუა-
შო, იხუმარუა. ზეგამ რეიჰა აბრაყა იჰიატიო — აძლბციეი
არფარციეი ანადვრკუაშოაბ აბრაყა კამაქქეკამ დდვრკუაშო-
ეეიტ, ანა აუაა ლვრგაჩამგოეიტ: მიტიშია დკუაშოეეიტ. უი
ლეიფეშო უაყა აძიე დეშოფაბეკუაშოაშოაბ.

აძე იაშებ ილეი იფსი რეიფეშო იიბობ არფეს, კუადაც,
ჰათა ქოეცკ აკე ზოარემთააცვებ იმანე დნეინ, კვრ აძე დნალალან,
აჰათა ანხმატიე შოაშია იაცრეიჰიეეიტ. ახე ააფვრტლანე, აძე

ინდასულომა უჭიარტიო ინუყარწიეტი. ნას აჰათა ანუ კნუ დნა-
გლან აძე იაშუმ ზალელ ინამ ჰიანუ იბეუ ნაირგუეტი:

— ჯემ, ზალელ, უაინუ აბრა უთალ, სარა უსციემშიან,
იუბაც კუადაც სოუბ, უცია-უყ ახმ უზგოტი, იუმბორი უარა უბე
ზაყავ უა ეიზანუ იტიოუ, იუმბორი ურთ ბეგად უარა იუეიგურ-
დმოტი.

— უაიი ჯემ, ზალელ, უსციემშიან! უცია-უყ ახმ უზგოტი, —
ანიჰია, აჰათა ფსაჰია ზნუ იკებ ხუტუკე იააიმგუარშია იბეიტი.
იფსუ აბრა ითალტი იჰიან, აჭერჰია დნამწასუნ ახუ ააჰუეი-
ჰიეტი ზხმა შოაშიალა. ნას აძე დენთუნენ აჰილარ დნარულა-
გლტი.

უბრი აშთახმ ბეგად რჩააიზერკენ ეილაგლანუ ინუმარუა,
აშია ჰიო, აჰათა ბეგზ რაფხმა დნარგლანუ აფსუ დნამჟოზბ ახმ
იდიჰულეტი.

— უაალა, ჯემ ზალელ უთუფახმ! უაალა ჯემ, უცია-უყ
ახმ, — იჰიონ აჰათა ჰარაკენუ იბეგებ კუადაც.

უს აძე იაშუმ დანამჟოზბ ანუ შიენთრაჰოუ ინეტი. აჰათა ბეგზ
კუადაც ანუ შიენთრა ფუთკ ააიმირტიენ, აჰათა ახუ ააფირტიენ:
— ჯემ ზალელ უთუფ აჰოუ უაიტი, უცია-უყ აჰოუ უაიტი! — იჰიან
აჰათა ახუ ნაყ ხუტუკე ინციეწეირშიენ იააიმგუეირლულეტი,
„აფსუ ითაბ“, უახმ იციეწალარაბე, აცია-უყ ახმ ინეირაბე.

— უცია-უყ აჰოუ უაიტი, ჯემ ზალელ, — იჰიან ანუ ში
ააიმეიფსეტი კუადაც.

აბრი აიზარაჰოუ კამაჰეჰე, კუაწია უაჟიუ ააკეჰსკა მუ-დულა
იააიხუაბ აჩოუ დაჰურტიანუ დააიგუეტი, სედლა ფშოდაკ ნაჰე-
წანუ.

აბრი აჩონუ კამაჰეჰე ფჰიებზა მათიალა დეილაჰიან. თუფჰა
ნადაკ ლეიფშო დეჰან. ლარა ბავჰედა ზლაბ აძიუ ლაკუნ, ახა
ლარა დეჰეჰტიან აჩოგად დაარადა ბავჰედა ზლაბ აკე აკუნ.
ფაგმა-ფაგმა ინეჰეგლო აკუნ იშონეჰოზ. უახმანახუაფშოუა-
გად დაარადა ჩოუ-ფშოდაკ აკუნ, ახა აბავ იალაბ უავუ ცჰმა
იზდერუამებტი, იარა უბას კამაჰეჰეგად დეჩჰაბოუაბ რჰიონ, ახა
ცჰმა დეზდერუაბ მაჰენ.

აჰილარ ბეგად ხენჰინუ რეშთახმყა იდიჰულეტი. აბრაყა
აშაყაციაგად რაციან. ახა აჩოციადგად მაჰეჰმბტი: ხარატი იაბ,
ჯოუკე ნეიციაჟიეტი მაძალაშია კამაჰეჰე ლჩჰაბაშეი, ლჩოუ
დეჰეჰტიოუ იალოუი ეილაჰკაბა ჰია.

უა აჩოყაბაცია იყაბ აძიუ იჩოუ ადიუ იაჰეჰირხუმარიტი, ნას
— ბაიი ჩოუჰიფილა ჰნეისუბ, — იჰიან კამაჰეჰე დენლუდენხელტი,
ახა კამაჰეჰე უი დუკ დანერაბეშოეტი. უბას უაყა აჰისაჰეუა
იგლაჰეჰაბგად.

— იუუაბეი, ნანხეიტ, აძლამ ლოუმა ჩოჰჰიფილა უბე-
სუა? დკაპარ მაშოერ ლგოიტ.—რჰიეიტ.

— ააი, შიარა დშეზდერუამ უი, იკაჰაუა ლაკუდამა დშეიტ
აჩოჰუაჰ, ნასგაჰ დეითანალდხხელტ.

— უსყუაწ, სარა აჩოჰჰიფიანჰე ისეზნაცომ, — ლჰიეიტ დერჰა-
გაჰ.

უა იგელაქუაბ ანაციაგაჰ, აძლამ დეზემდერუაბ: იყოუწო-
ბეი უარა, აძლამცია როუმა უბეისო, უნეინჰ უჰეცია ურეი-
სარუეი ჩოჰჰიფილა.—რჰიეიტ.

არფარცია დაჩოჰიჰე დენლდხხელან: — იბჰეალოზარ ბარეი
სარეი ჰნეიდესლაჰ, ჰაჩოქუა ნეიქუჰარფაჰ. — იჰიეიტ, ანა კამაქჰე
იაულუწოჰუაბ. იანერმუჰა კუაწია დანგაგლაბ აძლამ ინა-
ლჰეჰიეიტ: იანერმუჰა, ბიჰე იალშოჰ ბეიშ!“ ჰია.

კამაქჰე ლჩოჰ ანჰ დანან ლეშხუა ნარბანჰ აჰილარ დნა-
რელყეიტ, ნას აღურა ნაქოაკშოანჰ, ლყამჰე ანალოზბა, აჩოჰ
აპკჰეიტ, იანჰელუბ ჰეჰმდნაშაბშია: აჩოჰჰ-ჩოჰჰე ჰია ჰენტიჰ-ხენ-
ტიჰა ინჰქულერფალან, ადგაჰლ ნარციალუანჰ, აქკუნ დანადხ-
ხელან აყუაქ-საქჰია იაისიიტ.

აჩოქუა რეშთანდტი ირშაპქუა ინრქუგელანჰ იკაკაჰაჰა იჰა-
გელან რეშოჰქუა ააინყეიტ, აყჰეჰო-სეჰოჰჰია ჰაფცლა-
გაჰ იეიცჰაშია რუიტ, ანა აბლდაჰჰია რეჰქუა ნეიყჰდან აქკუნ
იჩოჰ ნეშენგუგულან დნახყაარაცჰ ეგააიგეჰქუა „ჰაი, ჰაი!“
რჰიან უა იგელაქუაბ აშაყაცია ააიასუნ, დანანკელანჰ, იჩოჰ
დნაქუდერტიეიტ.

დერჰაგაჰე ეითაადერჰოჰეცენ ეითაიდხხელიეიტ, რჩოქუა
რეშთანდტი რშაპქუა ინარქუგელანჰ, იკაკაჰაჰა იგელანჰ
აყუაქჩაქ ჰია შოფლა იაისიიტ. აჩოქუა რხაფცქუა აანერჰჰ-
ჰენ აყჰეჰო-სეჰოჰჰია ინეიცჰან, აძლამ ლჩოჰ ლულულა იყჰაბ
აშაპჰ აქკუნ ინაიქუშიან, ნაყ იჩოჰ დნახყაბ დენკაპაიიტ. ლარა
აპყაქჰ ჰია ლჩოჰ დნასუნ აჰილარ დნარელყეიტ, იგელაბ აჰი-
ლარ ჰეგაჰ „ურაა!“ რჰიან ინეიბარყააიტ.

— ბეფსუნწოზ ბბიანააიტ, დად, ბარა აძლამ.—ჰიაგაჰ ნა-
ცრწეიტ უაყა იგელაბ აჰისაქუა, უბას ნან, უბას! ჰარა აჰი-
საქუა ანჰმდლ ჰანმერგანჰიაგაჰ ნაცლწეიტ უა იგელაბ ფჰიჰსკ.

— დად კუაწია არი უძლამ დანარა ანჰმ ბბია ულერგოეიტ,
არფარცია ჩოჰეიყჰდანჰ იკალჰქუა, — რჰიეიტ უა იგელაქუაბ.

— აბრი ეიფშო ანჰმ ანდსლერგაბ ანჰ აბართ ჰეგაჰ იეიდ-
რუაბააიტ, უბრი აჩოჰ დეჰქუტიოჰუ ენდარნახჰს ლარა ილნა-
ტინჰ ილესთეიტ, — იჰიეიტ კუაწია.

— ითაბუპ ჰია უაჰჰიოიტ ჰარა აბრი ზაჰაბ ზეგაჯ, — რჰიეიტ
უა იგელაბ აჟილარ. — ლარა აძლაბ სიირკ ლოჟუბ, ^{უა} უარგაჯ
დაარაძა არფეს ზიარა ნეჟუუგაჟიეიტ, — რჰიეიტ. ^{ხიზლირთაჰა}
დებზემდერუაბ ლეზნააუან „აბრი ლეიფშ აძლაბ დაბა-
ტიიუ!“ ჰია, ლეფშოძარა, ლეკუაშოძარა, ლეილაჰიაშა, ლეჩყა-
ზაშა უჰია ზეგაჯ რჰიეიტ.

აბრი აძლაბ ილოზ, აბრი ლეზ ირჰიოზ, დეშოდერჩხუოზ
ზეგაჯ აბრი აიზარაჰეჟ იყაბ ალიას იბონ, იაჰაუან, ახა იხე
ცოჯრემგაძაკუა უაყა დრელან, დეზდერჰელოზ ზელაფშო დააწა-
შოზ ზეგაჯ იძლაბ დიდერნეჰიალოზ.

უბას აბრი აჩხე, აბრი აიზარა დუ აჰეჟ კამაჰეჰე ლეკუა-
შოძარეი, ლჩოჯრხუძარეი, ლეფშოძარეი, ლსახეი რელა უჰია
დაარა ახად დუ ლგაჟიეიტ. იქუწნე იცოზ აჟილარ უბრი ლთ-
ძშია აკუმზარ დაჩა ჰიატიეკ რემაძამეზტ.

ა ბ ქ უ ა

აღაფააქუა.

დ. ი. გულია	3
სტალინ უაზა	5
მარტი ახაჩი	6
მოკონა	7
ან ლბარა	13
ი. გ. ქავჭავაძე	15
აბრაგა კაკო	18
აძენტი შვედმთან	34
ხ-შაკოლკ	35
აკომქოარ	44
ავარ აშია	46
აფსაბარა აშიაძიაძია	49
ახაზა ხუჭე იხუციაქუა	60
აკაკი წერეთელი	65
ააფენ	66
თაქკემ ილაკუ	67
აქუჯმეი ასესი	71
უალ ზემშიაძოზ კადგრი უალ თახმეძოზ მანავუი რლაკუ	73
ლენინ	76
შკვდ	79
აკარუალ შიაქა	84
კამაქვკ	104

თაკზღუბქუუ არედაქტორ **გ. გონაშა.**
 ატებრედაქტორ **ბ. კაკალია.**
 თაკზღუბქუუ აკორრექტორ **გ. პაპახიძე-ფაქა.**

აკველხარაზ ირუთოუბ 8/X 1938 შო. აკველხა აარზარაზ ანაპე აწავუბ 21/XI 1938 შო.
 აჯა. აჭ. 70 ს/მ, 10²/₃ კველ. ზლა. უკ. კველ. ზლა. აყნე 43680 დვრ. აზაყაზ № 5370.
 ატირაყა 2000. აფლიტ № 713.

ახუ 18.
ახუ 50 კ.

15.98

1937

ХРЕСТОМАТИЯ
ПО ЛИТЕРАТУРЕ
для V класса